

Naturpark Amager. Muligheder og indsatser. Temarapporter

Caspersen, Ole H.; Petersen, Rikke Munck; Karlsson Nyed, Patrik; Stilling, Sofie; Christensen, Ida Kirkegaard; Lynggaard, Ida; Schoor, Ida; Santini, Ana; Østerbye, Kirsten Grotum Due; Pejldrup, Steffen; Hartman, Lars

Publication date:
2015

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Caspersen, O. H., Petersen, R. M., Karlsson Nyed, P., Stilling, S., Christensen, I. K., Lynggaard, I., ... Hartman, L. (2015). *Naturpark Amager. Muligheder og indsatser. Temarapporter*. (1 udg.) Frederiksberg C: Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. IGN Rapport

Naturpark Amager

MULIGHEDER OG INDSATSER

Temarapporter

Ole Hjorth Caspersen og Rikke Munck Petersen

IGN Rapport
Januar 2015

KOLOFON

Titel

Naturpark Amager. Muligheder og indsatser. Temarapporter

Forfattere

Ole Hjorth Caspersen, Rikke Munck Petersen, Patrik Karlsson Nyed, Sofie Stilling, Ida Kirkegaard Christensen, Ida Lynggaard, Ida Schoor, Ana Santini, Kirsten Grotum Due Østerbye, Steffen Pejldrup og Lars Hartman

Bedes citeret

Caspersen, O.H., Munck Petersen, R., Nyed, P.K., Stilling, S., Christensen, I.K., Lynggaard, I., Schoor, I., Santini, A., Østerbye, K.G.D., Pejldrup, S. og Hartman, L. (2015): Naturpark Amager. Muligheder og indsatser. Temarapporter. IGN Rapport Januar 2015, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg

Udgiver

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C
ign@ign.ku.dk
www.ign.ku.dk

Ansvarshavende redaktør

Gertrud Jørgensen

ISBN

978-87-7903-689-5 (papir)
978-87-7903-688-8 (internet)

Grafiker

Inger Grønkjær Ulrich

Publicering

Rapporten er publiceret på www.ign.ku.dk

Gengivelse er tilladt med tydelig kildeangivelse

Skriftlig tilladelse kræves, hvis man vil bruge instituttets navn og/eller dele af denne rapport i sammenhæng med salg og reklame

FORORD

I januar 2015 blev det samlede område Amager Fælled, Vestamager, Kongelunden og Dragør Sydstrand formelt udpeget til Naturpark Amager. Parallelt med forarbejdet til denne udpegning har Københavns Universitet undersøgt status og udviklingspotentialer og udarbejdet et visionskatalog med mulige konkrete interventioner, der vil kunne styrke parkens oplevelseskvaliteter.

Med sin størrelse og beliggenhed har Naturpark Amager en helt unik mulighed for at blive Københavns nye storbypark. Et sammenhængende naturområde på 3500 ha, der starter mindre end 3 km fra Rådhuspladsen og strækker sig 15 km mod syd, giver grundlag for at udvikle et område, der kan have betydning både regionalt, nationalt og internationalt. Området omkranser Amagers vidstrakte boligområder mod vest og syd og har potentielt et stort opland mod nord og vest. Det rummer en mangfoldighed af natur- og oplevelsestyper. Store dele af området er allerede beskyttet bl.a. under Natura2000.

I dag er parken sine steder vanskelig tilgængelig og der er indre opdelinger mellem områderne. En fuld udnyttelse af natur- og kulturkvaliteterne i parken kræver derfor en yderligere udvikling af området.

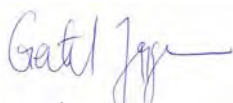
Publikationerne Naturpark Amager — Muligheder og indsatser, temarapporter og Naturpark Amager - Muligheder og indsatser, katalog er to sideordnede publikationer, der formidler projektets analyser, konklusioner og forslag.

Undersøgelserne består af en række temaanalyser og et forslagskatalog. I analysedelen er udfordringer og potentialer undersøgt. Parker fra andre storbyer er gennemgået for inspiration, der er gennemført en landskabskarakteranalyse og en tilgængelighedsanalyse. Der er gennemført en undersøgelse af brugerbehov, specielt blandt børn, unge, ældre og socialt udsatte i nærheden, og endelig er der givet en række eksempler på faciliteter til inspiration.

Analyserne peger hver især mod forslag til indsatser og forandringer. Disse er videreudviklet i et strategisk og visionært perspektiv og samlet som konkrete forslag i et katalog. Kataloget er opdelt i kapitler, der opsummerer essensen af temaanalyserne og i ord og billeder viser hvilke fysiske indsatser, der i det fremtidige arbejde kan styrke og understøtte udviklingen af naturparken.

Det er håbet, at de to publikationer tilsammen kan bidrage med information og inspiration som grundlag for den fremtidige udvikling af Naturpark Amager.

København, januar 2015

Gertrud Jørgensen

LÆSEVEJLEDNING

Københavns Universitet, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning har i 2014 gennemført et forprojekt omkring udviklingen af Amager Naturpark. Projektet tager udgangspunkt i Udviklingsstrategi 2013 for Naturpark Amager og Naturparkplan 2015-2020 for Naturpark Amager. Disse to dokumenter fremlægger henholdsvis en vision og en række overordnede mål for den fremtidige udvikling. I forprojektet undersøges og analyseres de aktuelle forhold i, men også omkring den nye naturpark. Målet har været at opfange og klarlægge de aktuelle behov og muligheder samt barrierer i forhold til de visioner og planer som præsenteres i Udviklingsstrategien og Naturparkplanen.

Både strategi og naturparkplan omfatter en række forskellige temaer og der indgår både naturmæssige og sociale aspekter. De to dokumenter fokuserer også på samspillet naturparken og hovedstadsområdet idet der er behov for at denne kobling bliver udviklet og forbedret.

Forprojektet er opdelt i en rapport og et katalog. Rapporten indeholder en deltageret gennemgang af en række temaer som beskrives i fire kapitler. Det femte kapitel giver en oversigt mulige faciliteter og består af en række eksempler fra andre national- og naturparker.

Indledningsvist gives der i hvert kapitel en sammenfatning af de resultater, som er fremkommet igennem de undersøgelser og analyser, der er blevet gennemført under det tema, som behandles i det respektive kapitel. Temaerne for de enkelte kapitler er angivet herunder.

I temakataloger gives der et kort resume af disse resultater, men derudover indeholder kataloget visualiseringer af flere af de konkrete forslag, der fremsættes i denne rapport.

Kapitel 1 International analyse

Naturparker i Danmark er et forholdsvis nyt fænomen og forprojektet indledes derfor med at sætte naturparksbegrebet i et internationalt perspektiv. Vi har undersøgt 5 internationale naturparker med henblik på en undersøgelse af deres indhold, og hvordan de er blevet udformet. Denne gennemgang fokuserer på dels på forskellige temaer, dels viser den hvordan parkerne har udnyttet forskellige muligheder.

Kapitel 2 Landskabskarakter analyse

Naturparken udgør et sammensat areal på 3000 ha og i dette kapitel foretages derfor en undersøgelse af landskabets karakter, og naturparken opdeles i delområder. Undersøgelsen beskriver hvad det er der karakteristisk for det enkelte område, og der foretages en vurdering af karakterens styrke og sårbarhed. Undersøgelsen anvendes som en del af vidensgrundlaget for opstilling af specifikke udviklingsforslag for parken og for de enkelte delområder.

Kapitel 3 Den sociale dimension

Naturparken kan via sin beliggenhed få en vigtig socialfunktion. Derfor undersøges den aktuelle brug for en række unge og ældreinstitutioner omkring naturparken. Der gennemføres en spørgeskemaundersøgelse, som spørger ind til den aktuelle anvendelse, og hvilke barrierer der er for anvendelsen. Yderligere undersøges muligheden for at knytte sociale institutioner og socialt udsatte boligområder tættere til en anvendelse af området.

Kapitel 4 Tilgængelig og regional kobling

Koblingen af naturparken og byen er vigtig både for at øge synlighed og anvendelse af naturparken. Men samtidig kan naturparken via grønne forbindelser medvirke til, at forbedre forholdene til natur og andre grønne områder i hovedstadsområdet. I dette kapitel fokuseres der også på mødet mellem naturparken og byen set i et lokalt perspektiv, og der opstilles konkrete forslag til forbedringer.

Kapitel 5 Facilitets oversigt

Rapporten afsluttes med, at der gives en oversigt over publikumsfaciliteter, som er blevet udviklet og anvendt i forbindelse lignende parker andre steder både nationalt og internationalt.

INDHOLD

FORORD	3
LÆSEVEJLEDNING	4
INDHOLD	5
INTERNATIONAL ANALYSE	7
FEM INTERNATIONALE NATURPARKER.....	7
INDLEDNING	8
INTRODUKTION TIL DE GRØNNE OMRÅDER.....	9
OPSAMLING	10
NATUR.....	11
VARTEGN.....	13
PLANLÆGNING.....	14
FACILITETER	16
STIER	18
ORGANISEREDE AKTIVITETER.....	20
UNDERVISNING OG FORSKNING.....	21
BRANDING OG KOMMUNIKATION.....	22
LANDSKABSKARAKTERANALYSE.....	25
INDLEDNING	26
ANALYSENS OPBYGNING	26
FORMÅL	26
METODE.....	26
AMAGER FÆLLED	28
KALVEBOD FÆLLED	35
DRAGØR SYDSTRAND	41
OMRÅDEBESKRIVELSER	45
OMRÅDE 1: SKOVSLETTEN	46
OMRÅDE 2: GRØNJORDSSØEN	48
OMRÅDE 3: SLETTEN	50
OMRÅDE 4A: NOKKEN OG SØNDERBRO	52
OMRÅDE 4B: VANDREHJEMMET.....	53
OMRÅDE 5: GRØFTEN	54
OMRÅDE 6: ROYAL GOLF	56
OG SKYDEBANERNE	56
OMRÅDE 7: FASANSKOVEN.....	58
OMRÅDE 8: SVENSKEHOLM	60
OMRÅDE 9: KALVEBOD FÆLLED	62
OMRÅDE 10: TJØRNESLETTEN	64
OMRÅDE 12: PINSESKOVEN.....	66

OMRÅDE 13: DRAGØR SYDSTRAND	68
DELOMRÅDE 13A: STRANDENGENE FORAN DRAGØR BY	69
DELOMRÅDE 13B: PARCELHUSKVARTERET SØVANG OG NORDLIGE STRANDENG	71
DELOMRÅDE 13C: KONGELUNDSFORTET, AFLANDSHAGE OG KOFOEDS ENGE	72
DELOMRÅDE 13D: HESTEFÆLLEDEN FORAN KONGELUNDEN.....	73
KILDER.....	74
DEN SOCIALE DIMENSION	77
SOCIALE INSTITUTIONERS ØNSKER OG BEHOV.....	77
INDLEDNING	78
FORMÅL	78
ANBEFALINGER	79
METODE	80
RESULTATER	81
SOCIALT BELASTEDE BEBYGGESELSER OG INSTITUTIONER.....	85
BESVARELSE ÆLDRE.....	92
BESVARELSE BØRN OG UNGE	98
KILDER.....	110
TILGÆNGELIGHED OG REGIONAL KOBLING.....	111
INDLEDNING	112
TRE DELANALYSER	112
TILGÆNGELIGHED GENERELT.....	112
REGIONALE KOBLINGER	121
KOBLINGSPUNKTER	125
NATURPARK AMAGER KANTZONE.....	141
INTRODUKTION TIL ANALYSEN.....	141
ANALYSE AF KANTZONEN BEBYGGESELS-KARAKTERER OG TILGÆNGELIGHED	142
ANALYSE AF INDGANGENES PLACERING OG FYSISKE BARRIERER I GRÆNSEZONEN .	151
KILDER.....	161
FACILITETER REFERENCEPROJEKTER	163
INTRODUKTION	164

INTERNATIONAL ANALYSE

Fem internationale naturparker

INDLEDNING

I dette kapitel præsenteres en analyse af fem forskellige internationale eksempler på grønne områder, som på mange måder kan sammenlignes med de forhold og udfordringer, der gør sig gældende for Naturpark Amager. Formålet med analysen er således at samle erfaringer og inspiration til design, udvikling og forvaltning af Naturpark Amager.

De fem grønne områder er Freshkills Park i New York, USA, Nationalstadsparken i Stockholm, Sverige, Het Groene Hart i Holland, Nordmarka i Oslo, Norge og Kings Park i Perth, Australien. Disse fem områder repræsenterer meget forskellige typer grønne områder, der spænder fra en tidligere losseplads over rekreative fjeldområder til byparker i klassisk forstand. Fælles for alle områderne er dog, at de er tæt forbundne med urbane arealer i nærheden.

Analysen af de fem referenceområder tager udgangspunkt i ni forskellige emner: natur, plan-

lægning, vartegn, faciliteter, stier, organiserede aktiviteter, uddannelse og forskning, branding og kommunikation, og organisation. Udfordringer, løsninger og innovative tiltag fra udvalgte eksempler i de fem internationale områder kan bruges som inspiration til udviklingen af Naturpark Amager.

INTRODUKTION TIL DE GRØNNE OMRÅDER

Fresh Kills Park

Staten Island, New York City, USA

890 ha

Losseplads lukket ned i 2001, opbygning af parken startet i 2012.

Fresh Kills Park kan historisk set sammenlignes med Amager Fælled, der i 1950'erne og 1960'erne blev brugt til deponering af affald. Skrald fra New York blev således deponeret på et bynært marsk-område i 54 år, hvor affaldet til sidst fyldte 45 % af området og ændrede landskabet betydeligt. Selv om parken er relativ ny og skal udvikles over de næste 30 år, er der meget at lære af blandt andet områdets masterplan.

Nationalstadsparken

Stockholm, Sverige

2.700 ha

Nationalbypark fra 1995

Stockholms Nationalstadspark er verdens første nationalpark i en by. Parken har en tæt forbindelse med byens struktur og fungerer som Stockholms grønne finger. Ved at organisere Ulriksdals-Haga, Brunnsviken og Djurgården som en samlet park tilbydes en bred vifte af kultur- og naturoplevelser med mulighed for at følge menneskets århundredlange indflydelse i området.

Het Groene Hart

Holland

180.000 ha

Nationalt landskab siden 2005

Hollands Het Groene Hart er et åbent, centralt beliggende landbrugs- og rekreatiomsområde omgivet af en række af Hollands største byer, der Ringstad mellem Amsterdam, Utrecht og Rotterdam. Het Groene Hart er udnævnt til nationalt landskab og omfatter tre forskellige provinser og 49 kommuner, men det brandes og promoveres som et samlet område.

Nordmarka

Oslo, Norge

43.000 ha

Navnet Nordmarka er første gang nævnt i 1760. Nordmarka er en del af natur- og rekreatiomsområdet Oslomarka i Norge og er et populært mål for vandreture, rekreation og udflugter. Nordmarkas tætte forbindelse til Oslo gør området til en let tilgængelig hverdagsdestination for byens indbyggere.

Kings Park

Perth, Australien

400 ha

Etableret i 1895

Kings Park er en af de største byparker i Perth. Parken ligger på bakken Mount Eliza, og to tredjedele af den består af beskyttet bushland. Særligt indrettede områder med forskellige temaer er fordelt over hele parken for at tilgodese en bred vifte af brugere.

OPSAMLING

Natur

Naturpark Amager består allerede i dag af flere meget forskelligartede naturtyper. Bibeholdes disse vil naturparken dels facilitere en række forskellige levesteder for planter og dyr, men de vil ligeledes give de besøgende et helhedsindtryk af parken som varieret og med mange forskellige naturoplevelser. Det er i den videre udvikling af naturparken dog vigtigt at være opmærksom på, hvorvidt dele af naturområderne er sårbare over for rekreativ anvendelse, således at naturen kan bevares også i fremtiden.

Vartegn

Da Naturpark Amager er en ny samlet betegnelse for flere særegne delområder, vil et nyt fælles vartegn for området kunne medvirke til at styrke naturparkens samlede identitet. Dette vartegn kan både fungere som ikon for området, samt rumme en række faciliteter. På denne måde vil vartegnet både have en symbolsk værdi for naturparken, men også en praktisk og håndgribelig værdi, idet parkens besøgende vil forbinde vartegnet med orientering og information om parken.

Planlægning

Naturpark Amager udgør nu et større sammenhængende naturområde, men planlægningen af parken kan designes, således at de enkelte områders identitet bevares, og så aktiviteterne i parken tilpasses områdernes egenskaber. Ved planlægningen skal der værnes om naturen, sådan at mere intensive aktiviteter placeres, hvor de ikke gør skade på denne, men samtidig skal der være let adgang til aktiviteterne fra byen, gerne med offentlig transport. Interessepunkter ude i området kan medvirke til at trække de besøgende længere ind i parken. Desuden kan potentialet i den lange kyststrækning i højere grad udnyttes, hvis der skabes bedre forbindelser både til den resterende del af parken og til omkringliggende byområder, herunder Hvidovre, Valby og Sydhavn.

Faciliteter

Nye faciliteter i Naturpark Amager kan være med til at højne kvaliteten af de besøgenes oplevelse og også medvirke til, at naturparken kan appellere til flere brugergrupper. Nye toiletforhold og overnatningsmuligheder kan gøre området mere attraktivt og give mulighed for længerevarende ophold. Faciliteterne kan med deres udformning og materialer være med til at forstærke karakteren af forskellige områder, og de kan desuden fungere som orienteringspunkter i landskabet.

Stier

Et nyt og mere differentieret stisystem i Naturpark Amager vil kunne forstærke oplevelsen af området. De lange lige asfalterede stier benyttes i høj grad af motionscyklister, men appellerer ikke til gående. Med udgangspunkt i forskellige naturtyper, aktiviteter og destinationer som udkigsposter og historiske elementer, kan der skabes nye stier med forskellige temaer og oplevelser. Findes de samme typer stier med samme afmærkninger i alle områder, kan stinettet ligeledes benyttes til at skabe sammenhæng imellem de forskellige dele af naturparken.

Organiserede aktiviteter

Nye organiserede aktiviteter i Naturpark Amager kan gøre befolkningen opmærksom på området og dets kvaliteter. Aktiviteterne kan være en del af naturparkens brand og kan give brugere, der ellers ikke ville besøge området, en grund til at komme i parken. Årligt tilbagevendende arrangementer og begivenheder kan være med til at skabe et tilhørsforhold til naturparken og kan blive til traditioner, som vil få de besøgende til at komme igen. Det kan eksempelvis være aktivitetsdage i skolernes efterårsferie eller sportsarrangementer som triatlon, maraton og orienteringsløb.

Undervisning og forskning

Naturpark Amager er oplagt til brug i forbindelse med undervisning, da det store grønne område ligger i tæt tilknytning til byen med mange børneinstitutioner i nærheden. Her kan børnene let komme ud og i praksis lære om naturen. Den nye skolereforms lange skoledage kan være en oplagt mulighed for at tilrettelægge heldagsforløb for skoleelever i naturparken. Naturparkens store grønne arealer tæt på byen kan ligeledes gøre området interessant i forbindelse med forskning, eksempelvis i stigende vandstande og klimatilpasning.

Branding og kommunikation

Et stærkt brand kan markere Naturpark Amager i befolkningens bevidsthed og skabe genkendelighed omkring de værdier, Naturparken repræsenterer. Naturparken mangler desuden en fælles platform til kommunikation med omverdenen. En samlet hjemmeside med detaljerede oplysninger om parken vil gøre information let tilgængelig og mere overskuelig for brugerne af parken.

NATUR

På en tur igennem Naturpark Amager vil man møde mange forskellige typer natur med forskellige sansemæssige, visuelle, biologiske og kulturelle egenskaber; fra en mosaik af skov, krat og vådområder på Amager Fælled over de åbne overdrev og birkeskovene på Kalvebod Fælled til de gamle egetræer i Kongelunden og strandengene på Dragør Sydstrand. Også i de fem grønne referenceområder findes adskillige naturtyper med forskellige koblinger dels naturtyperne imellem, men også natur og by imellem.

De fem internationale eksempler på bynære grønne områder har meget forskellige forudsætninger for, hvilken natur der findes i det enkelte område.

I Fresh Kills Park i New York er processen med fjernelse af affaldsdepoter fra den tidligere losseplads stadig undervejs, og det betyder, at naturen i området skal genskabes. Det sker både ved hjælp af teknik, design og naturens egne processer. Målet i Fresh Kills Park er at skabe tre overordnede naturtyper; vådområder, overdrev og skov, og nærliggende forureningsfrie grønne områder vil være med til at sikre en indvandring af den oprindelige vegetation samt dyre- og insektliv.

Det forskelligartede landskab i Stockholms Nationalstadspark er, ligesom i Fresh Kills Park, et resultat dels af områdets oprindelige topografi og dels af menneskets anvendelse af området. I Nationalstadsparken findes en række forskellige delområder, herunder traditionelle græsplæner i formelle haver, store haver i engelsk stil, åbne enge, forskellige typer skove, et arboret, større og mindre søer, vandløb, øer og en lang kystlinje, alle med hver deres karakteristiske habitater, der understøtter et rigt dyre- og planteliv. Det betyder, at Nationalstadsparken har stor betydning for økologien i de omkringliggende bebyggede arealer, fordi den tilbyder en bred vifte af levesteder for flora og fauna. Blandt andet tæller parken 800 forskellige plantearter, over 100 fuglearter, over 1.000 sommerfuglearter og 1.200 biller. Sidstnævnte er særligt forbundet med parkens gamle egetræer.

Også Kings Park i Perth udgør et vigtigt hot-spot for biodiversitet med værdifulde levesteder for både vegetation og dyreliv, idet to tredjedele af området består af utæmnet, beskyttet bushland, en oprindelig vestaustralsk vegetationstype. Områderne med bushland giver en fornemmelse af en mere vild natur i modsætning til det 'kunstige' landskab bestående af plæner og dyrkede haver, der ligger som små øer og korridorer i parken, særligt koncentreret i den østlige, mere urbane del af parken ved siden af byens centrale forretningsområde. Det er primært disse plæner og haver, der fungerer som parkens rekreative hot spots ved at understøtte forskellige aktiviteter som for eksempel picnics, kulturelle begivenheder, holdsport og meget andet.

Het Groene Hart i Holland adskiller sig fra de andre referenceområder dels ved det store areal på 180.000 ha og dels ved i høj grad at være præget af landbrug. Het Groene Hart udgøres af et åbent grønt landskab med en unik kombination af natur, landbrug og kulturhistorie. Området er et lavtliggende kulturlandskab, der er skabt ved inddæmning, og den sarte og ustabile jord, samt områdets betydning for den hollandske landbrugsproduktion, har beskyttet området mod urbanisering fra de omkringliggende storbyer. I Het Groene Hart findes blandt andet et stort antal vådområder, søer, moser og vandløb, der understøtter et rigt fugleliv, og naturen udgør et attraktivt rekreativsmål for de mange indbyggere i der Ringstad, der omkranser området.

Fælles for de ovennævnte grønne områder er, at de skaber en kobling mellem natur og by. Det har blandt andet en økologisk betydning som nævnt i forbindelse med Nationalstadsparken, men koblingen indebærer også et visuelt aspekt, som kan have betydning i forbindelse med rekreation. Det er eksempelvis tilfældet i Fresh Kills Park, hvor det bakkede terræn skabt af affaldsdepoterne giver mulighed for udsyn over parken og dens omgivelser, således at kontrasten mellem naturen og

Freshkills Park i New York. Kilde: www.freshkillspark.org, 16. juni 2014

Manhattans berømte skyline udgør en eksplicit attraktion i sig selv. Ligeledes kan kontrasten mellem natur og by forstærke den følelse af ro, som mange besøgende oplever i naturen.

Det grønne hjerte i Holland er en meget omfattende naturpark på 180.000 ha. Amsterdam ses i billedets øverste del. Kilde: www.groenehart.nl, 4. juni 2012.

Natur - inspiration til Naturpark Amager

- Flere forskellige naturtyper medfører flere forskellige habitater med mulighed for større biologisk mangfoldighed.
- Nogle naturtyper tåler et højere rekreativt pres end andre mere sårbare naturtyper.
- Hvis de forskellige områders biologiske karakteristika fremhæves, forstærkes de besøgendes oplevelse af disse.
- Etablering af korridorer imellem naturtyper kan medføre en naturlig spredning af vegetation og dyre- og insektliv.
- Naturen kan give besøgende en følelse af ro og mulighed for fordybelse i kontrast til oplevelsen af urbane omgivelser.

VARTEGN

Naturpark Amager består af en række delområder, der hver især har meget forskellige landskabelige karakteristika. Et virkemiddel til at skabe en samlet fælles identitet for de forskellige delområder i naturparken kan være at identificere eller skabe et vartegn i parken. Et vartegn kan skabe genkendelighed i og omkring naturparken, og det kan ligeledes anvendes til at skabe orienteringspunkter inden for parkens afgrænsning.

I de internationale grønne områder findes der flere eksempler på meget forskellige vartegn, der varierer i omfang, karakter og funktion. I nogle tilfælde er det eksempelvis enkelte større bygningsværker, der fungerer som ikoniske vartegn for naturparken, mens vartegnet i andre tilfælde udgøres af flere ensartede orienteringspunkter.

I Nordmarka i Oslo og i Kings Park i Perth er det enkelte ikoniske bygningsværker, der fungerer som vartegn for parkerne. Nordmarkas vartegn er Holmenkollens nye skihopbakke, der blev bygget i 2010. Skihopbakken er placeret på et højedrag lige uden for byen, og med en stålkonstruktion på 64 meter er den blevet en del af Oslos skyline og et symbol på byens sportslige livsstil. I Kings Park fungerer den 62 meter høje glas- og stålbro Skywalk, der blev bygget i 2003, som parkens vartegn.

Broen rejser sig mellem parkens træer og er en del af den 620 meter lange Lotterywest Federation Walkway, der forbinder forskellige attraktioner i parken. I disse to parker er det lykkedes at skabe enkelte ikoniske bygningsværker, der i offentligheden associeres med naturparkerne.

Holmekollen i Nordmarka. Kilde: www.holmenkollen.com, 4. juni 2014)

Det samme er til dels tilfældet i Nationalstadsparken i Stockholm. Her er et af parkens stærkeste vartegn en af Skandinaviens højeste bygninger, Kaknas kommunikationstårn på 155 meter, der blev bygget i 1960'erne. Ligeledes fungerer to forlystelser på henholdsvis 121 meter og 100 meter i Gröna Lund, Sveriges ældste tivoli beliggende i naturparken, også som vartegn for parken. Nationalstadsparken er dog også et eksempel på, at ikke blot enkelte ikoniske bygningsværker kan fungere som vartegn, idet et af parkens særlige kendetegn er de mange museer, institutioner og historiske bygninger, der ligger spredt i de otte parker, der samlet udgør naturparken.

En tredje type vartegn kan findes i Het Groene Hart i Holland. Her findes flere ensartede orienteringspunkter, Toeristische Overstappunter (TOPs), med samme udseende og faciliteter spredt i hele naturområdet. En uddybende beskrivelse af disse findes i afsnittet FACILITETER. Alle TOPs er kendetegnet ved en 5,5 meter høj græsstrå-lignende skulptur, hvorfor de besøgende altid kan genkende vartegnet overalt i naturparken og ved, hvilke faciliteter mm. de kan forvente at finde. Dette vartegn adskiller sig således fra de ovennævnte ved at være designet specifikt til dette formål, og ved at det går igen flere steder i parken.

Vartegn - inspiration til Naturpark Amager

Identificér/skab vartegn og strukturer, der er let genkendelige og symboliserer en stærk identitet, men som ikke overtager stedet og naturen. Vartegn kan blandt andet bruges til mødested, info, parkering, ophold og aktiviteter, som orienteringspunkt og/eller til at forstærke karakteren af området.

Potentialet i de mange horisontale udsigter over parken og omgivelserne og kontrasterne mellem det åbne landskab, bevoksningen og byen i periferien kan udnyttes ved udformningen af et vartegn. De åbne vidder, havet, himlen og marsken er ligeledes nogle af de ting, der kendetegner området og kan også bruges som inspiration.

Afhold en åben konkurrence for arkitekter og brugere med henblik på at skabe et unikt ikonisk vartegn. Brugernes mulighed for at komme med ideer og forslag kan være med til at skabe interesse og tilhørsforhold til området.

PLANLÆGNING

Da Naturpark Amager er en sammenlægning af flere hidtil mere eller mindre selvstændige naturområder, vil en overordnet plan for området kunne medvirke til at skabe et samlet helhedsudtryk i naturparken. Planlægningen kan blandt andet anvendes til at bestemme, hvor det er mest hensigtsmæssigt at placere faciliteter og aktiviteter, men også til at designe parkens udtryk og hvordan dette kan påvirke de besøgendes oplevelse af parken.

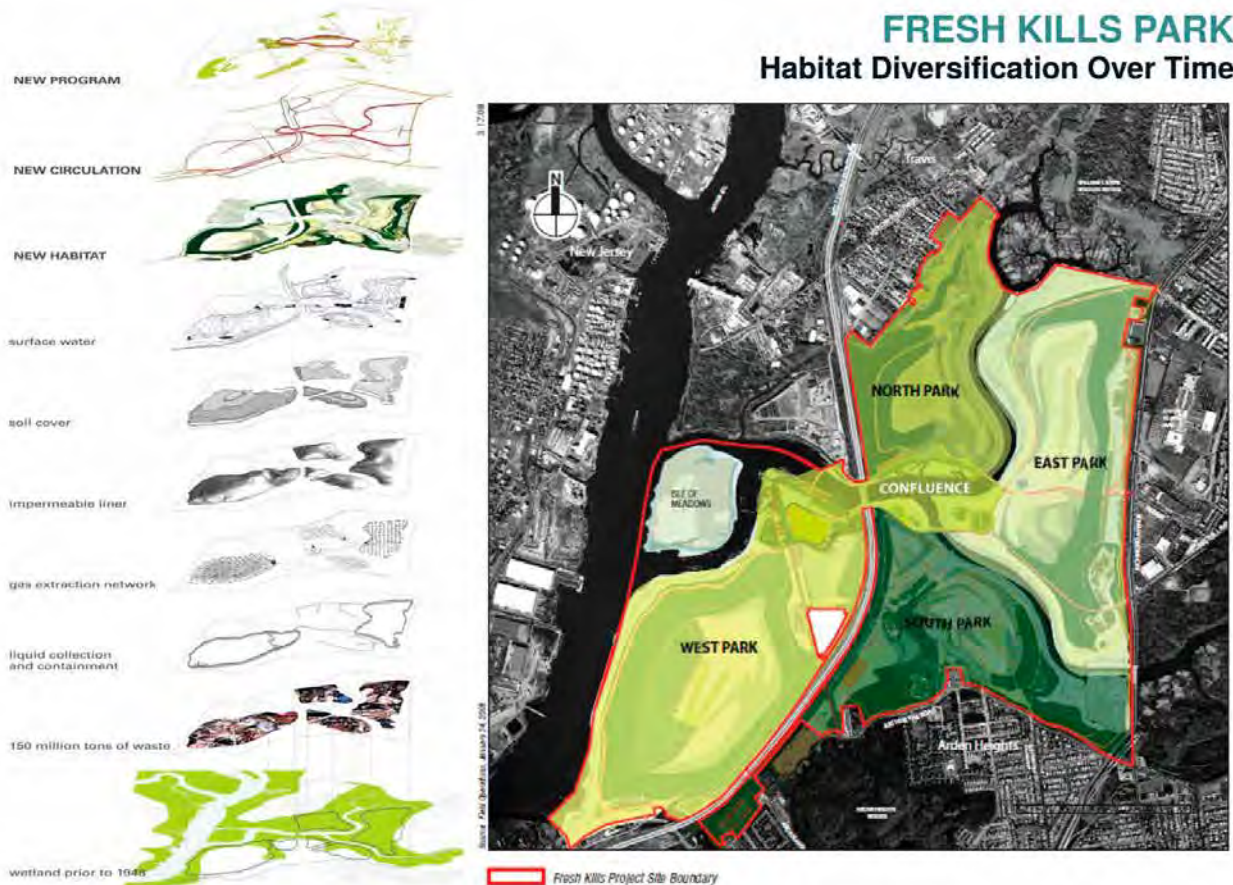
I de internationale referenceområder findes der både eksempler på grønne områder, der i høj grad er overladt til naturens præmisser og eksempler på områder, der er planlagt ned til mindste detalje. I førstnævnte ende af skalaen, hvor planlægningen i høj grad foregår på naturens præmisser, ligger Nordmarka omkring Oslo. Her findes store områder med fjelde, søer, skove og græssletter, og planlægningen begrænser sig primært til afmærkning af ruter og stiforløb til vandreture og skiløb. Nordmarka ligger i tæt tilknytning til Oslo og er derfor et populært mål for både hverdagens og feriers friluftsliv og rekreation, og der er i alt udlagt 2.500

km ruter og stiforløb i området til understøttelse af friluftaktiviteterne. I tilknytning til stierne er der flere steder i området lavet ski- og snowboardbakker og hop med lifte.

Ud over stierne findes der spredt i Nordmarka en række hytter med forskellige funktioner ligeledes til understøttelse af friluftaktiviteter. Nogle af de større hytter ligger ofte i nærheden af offentlig transport og fungerer som udgangspunkt for ture og udflugter, mens andre mindre hytter eksempelvis giver mulighed for at holde et hvil og købe drikkevarer undervejs på turen. Der findes desuden både betjente og ubetjente hytter til overnatning, som kan reserveres hos Den Norske Turistforening, og derudover muliggør Norges 'allemandsret' overnatning også på privat jord i op til to nætter af gangen.

I den anden ende af skalaen findes Fresh Kills Park, hvor affaldsdepoterne på den tidligere losseplads nødvendiggør en omhyggelig planlægning af parkens udformning. Parkens masterplan inddeler

Plandiagram med fokus på habitatudvikling i Fresh Kills Naturpark. <http://indalandscape2011.blogspot.dk/2011/01/fresh-kills-park-case-study.html>

området i fem individuelle parker med forbindelse til hinanden. Et centralt beliggende område, The Confluence, udgør forbindelsesleddet imellem parkerne, rummer den vigtigste indgang, har plads til events og fungerer som orienteringsområde for den samlede park. Hver af parkerne har særlige temaer og funktioner defineret ud fra de egenskaber, de enkelte områder besidder. Eksempelvis er nogle af parkerne præget af intensive rekreative faciliteter som golf- og fodboldbaner, mens andre er præget af mere naturlige landskaber med vådområder og skove. Det betyder, at parken samlet kan facilitere en bred vifte af aktiviteter som eksempelvis vandreture, cykling, forskellig holdsport, fugleture, kajak og ridning, samt handel og kunst- og kulturtilbud.

Midt imellem planlægningsniveauerne i Fresh Kills Park og Nordmarka findes Kings Park i Perth. Som tidligere nævnt udgøres to tredjedele af Kings Park af utæmmede, beskyttede bushland, mens den sidste tredjedel udgøres af parkagtige områder med træer og større græsarealer, hvoraf størstedelen er lokaliseret i den østlige del af parken. Dette mere urbane område er opdelt i mindre delområder, herunder en botanisk have, picnicområder med grillsteder, legepladser mm. Her findes også et besøgscenter, caféer, restauranter, et kunstgalleri og butikker, samt forskellige monumenter, springvand og større skulpturer. To andre lignende, men mindre områder er placeret i den vestlige del af parken for at tilgodese de indbyggere og besøgende, der kommer fra denne del af byen, men også for at

trække de besøgende længere ind i parken, således at de bruger mere tid på at udforske hele området.

Planlægning - inspiration til Naturpark Amager

- Parkens størrelse giver mulighed for en bred vifte af forskellige udtryk og oplevelser.
- Parken kan opdeles i temaer med mulighed for forskellige aktiviteter tilpasset de enkelte områders egenskaber.
- Mere intensive aktiviteter kan placeres tæt på byen, eksempelvis på Amager Fælled og i den østlige del af Kalvebod Fælled. Samtidig kan der arbejdes med attraktioner længere inde i området, som kan trække de besøgende længere ind i parken.
- Intensivt udnyttede områder kan forbindes ved at etablere ruter med forskellige temaer som f.eks. historiske levn og dyreliv.
- Et centralt mødested kan tilbyde diverse faciliteter og information. Mødestedet skal gerne være i nærheden af parkeringsmuligheder og forbindelse til offentlig transport.
- Potentialet i den lange kyststrækning kan udnyttes ved at gøre adgangen til vandet fra den resterende del af Naturparken nemmere, især ved Kalveboderne. Det kan øge brugsmulighederne og gøre Naturparken interessant for en større målgruppe.
- Der kan udvikles nye forbindelser til resten af byen, herunder Hvidovre, Valby og Sydhavn, via eksempelvis gang- og cykelbroer, båd-busser og muligheder for at lægge til med kajaker eller mindre både.

FACILITETER

Naturpark Amager tilbyder enestående naturoplevelser, og med sin bynære beliggenhed har naturparken potentiale til at tiltrække et højt antal besøgende. Forskellige faciliteter, som for eksempel informationscentre, toiletter og overnatningsmuligheder, kan medvirke til at gøre parken mere attraktiv for de besøgende. Placeres faciliteterne spredt i parken kan de medvirke til at trække besøgende længere ind i området.

I Het Groene Hart er der udviklet en enkel, men effektiv metode til at understøtte orienteringen i det 180.000 ha store område, som inkluderer en række grundlæggende faciliteter. Spredt i området ligger der nogle let identificerbare knudepunkter, TOPs (Toeristische Overstappunten), som kan bruges som udgangspunkt for en cykel- eller vandretur. TOPsene er alle kendetegnet ved en 5,5 meter høj grøn græsstrå-lignende skulptur, og de tilbyder de samme grundlæggende faciliteter, samt detaljerede oplysninger om de omkringliggende stier og attraktioner. Oplysninger om ruter og omgivelser fremgår af to tavler, der står ved siden af skulpturen.

Den ene viser afmærkede vandre-, cykel- og sejl-ruter, der er tilgængelige fra dette punkt, med detaljer om deres længde, type og skiltning. Desuden er der oplysninger om andre nærliggende TOPs. Den anden tavle viser top fire over kultur- og naturattraktioner i området med tilhørende beskrivelser. En QR-kode fører til TOPs officielle hjemmeside, hvor det er muligt at hente kort med afmærkede og ikke afmærkede stier til at tage med på turen.

TOPsene er let tilgængelige med bil, og det er muligt at finde dem fra tilstødende veje ved hjælp af genkendelige brune vejskilte. Hver TOP tilbyder mindst 20 gratis parkeringspladser, samt en café

hvor der kan købes kaffe og snacks. Derudover har nogle af TOPsene ladestationer til el-cykler og faciliteter til reparation af cykler. Der er på nuværende tidspunkt mere end 42 TOPs i Het Groene Hart, og nye åbner hver sæson. TOPsene er realiseret ved hjælp af økonomiske bidrag fra EU-fonde, provinser, kommuner og turistbureauer.

I Het Groene Hart er faciliteterne designet, så de er let genkendelige og skiller sig ud fra det omgivende landskab, men det er også muligt at designe faciliteter, så de bliver en integreret del af landskabet. I Fresh Kills Park er udviklingen af parken stadig på et meget tidligt stadie, men i parkens masterplan lægges der netop op til, at faciliteterne skal integreres i landskabet, så de har en minimal indflydelse på den overordnede karakter af området. I masterplanen lægges der ligeledes op til, at alle bygninger i parken skal bygges eller tilpasses i overensstemmelse med skrappe energi- og miljømæssige principper, herunder reduktion af det miljømæssige fodaftryk, brug af grønne tage og genbrugsmaterialer mm. Der lægges desuden vægt på, at faciliteterne skal opføres af materialer, der er nemme at vedligeholde og har lang levetid. Fresh Kills Park er også et eksempel på, hvordan faciliteter kan medvirke til at forstærke oplevelsen af specifikke områder. Parken ligger ved kysten, og der løber desuden to floder gennem området, og i det nye design af parken ønsker man at drage fordel af adgangen til vandet ved at skabe anlæg langs vandkanten og ud i vandet. Målet med faciliteterne er interaktion og aktivitet i områderne ved vandet. De vandnære faciliteter inkluderer blandt andet broer og havnepromenader, der kan rumme forskellige kommercielle aktiviteter og fungere som sociale og kulturelle hotspots, kano- og bådramper og bådebroer til færger og bådtaxaer.

Et eksempel på et TOP informationspunkt i den Hollandske naturpark Det grønne hjerte. Het Groene Hart. Kilde: www.toprouutenetwerk.nl, 4. juni 2014.

I Nordmarka er faciliteterne ligesom i Fresh Kills Park integreret i landskabet, dog ikke fordi de er designet til det, men fordi faciliteterne primært udgøres af en række betjente og ubetjente hytter af forskellig størrelse, type og beliggenhed, som ofte er gamle jagthytter, stalde eller familiehus ombygget til formålet. Hytterne bruges til kortere ophold eller overnatning, og nogle af dem er let tilgængelige, mens andre ligger længere inde i området og kræver en større indsats at nå. Hytternes kapacitet varierer fra fire-fem personer og op til mere end 30 personer, og det er den Norske Turistforening (DNT) står for driften. I de betjente hytter er der mulighed for ophold, og der sælges varme og kolde drikke. Der er desuden toiletfaciliteter og mulighed for at sidde og tage et hvil inde eller ude. De ubetjente hytter anvendes hovedsageligt til overnatning, og de er ofte placeret med en særlig beliggenhed og smuk udsigt. Hytterne er udstyret med basisting til madlavning og opvask, stearinlys, toiletpapir, dyner og puder, men de besøgende skal selv medbringe sengelinned eller sovepose. For at bruge hytterne skal man være medlem af DNT,

hvorefter man kan få en universalnøgle, der passer til alle hytterne, dog skal sengepladser bookes på forhånd. Efter brug skal hytten efterlades i samme stand som ved ankomst.

Faciliteter - inspiration til Naturpark Amager

- Forbedring af servicefaciliteter som toiletter, opholdsområder, informationscentre mm. kan medvirke til at favne en bredere målgruppe, men også få besøgende i Naturparken til at blive længere og samtidig undgå, at naturen bruges som toilet og skraldespand.
- Brugen af bæredygtige alternativer til udformningen af disse faciliteter kan have en god signalværdi.
- Har faciliteterne et gennemgående design, ved de besøgende hvad de kan forvente, når de møder faciliteterne.
- Forskellige muligheder for overnatning som nye shelters, lejrskoler, camping og hytter kan være attraktive og kan give liv og karakter til naturparken.
- Infrastrukturen ved vandet kan udvikles for at understøtte aktiviteter som sejlsport, kajak, kano, fiskeri.

Kings Park – Rio Tinto Naturescape. Dele af Kings Park I Australien er intensivt udviklet set fra rekreativt synspunkt . Kilde: www.buggybuddys.com.au, 1. juli 2014

STIER

Naturpark Amager gennemskæres af en række stier, hvoraf mange stammer fra den periode, hvor militæret brugte området. Af denne grund er stierne, især på Kalvebod Fælled, lange og lige, fordi formålet med dem har været at komme fra A til B på den hurtigste og mest effektive måde. En differentiering af stierne i forhold til materiale, længde og forløb, men også i forhold til forskellige temaer, kan medvirke til at give besøgende en mere varieret oplevelse af deres tur, og ligeledes kan den medvirke til at håndtere konfliktende brugergrupper.

Fælles for de internationale referenceområder er, at de indeholder både omfattende og varierede stinet. I Nordmarka er områdets stier ofte en forlængelse af Oslos netværk af grønne stier og veje. Det betyder, at gang- og cykelstier, samt veje med blandet trafik, i overgangen mellem Oslo og Nordmarka bliver til rekreative stier. Det giver en let adgang til det grønne område og skaber en stærk forbindelse mellem det rekreative område og byen. I Nordmarka skelnes der desuden mellem sommer- og vinterstier, idet sommerstierne markeres med blå

Eksempel på forskellige stityper i Kings Park Australia. Kings Park. Kilde: bgpa.wa.gov.au/kings-park, 4. juni 2014.

og er beregnet til vandre- og cykelture, mens vinterstierne markeres med rødt og indeholder spor til langrendsski parallelt beliggende med vandrestier. Omkring 100 km af langrendssporene er oplyst i de tidlige vinternætter, således at sporene også kan benyttes efter mørkets frembrud.

Også i Kings Park i Perth er der en differentiering i forskellige typer af stier, dog ikke årstidsbestemt som i Nordmarka. I Kings Park går differentieringen primært på stiernes belægning, der viser, hvilke typer besøgende stierne er bestemt for. De største veje i parken, der er asfalterede, benyttes af cyklister og motorkøretøjer som rutebiler, turistbusser og taxaer med en hastighedsbegrænsning på 40 km/t. Derudover findes der også asfalterede stier, hvoraf nogle kun er for fodgængere, og andre er multistier for både fodgængere og cyklister. Bortset fra de asfalterede veje, er det kun tilladt at cykle på multistierne, og på disse er der en hastighedsbegrænsning på 10 km/t. For fodgængere findes der, ud over de asfalterede stier, også en lang række grusstier gennem parkens bushland. På nogle af disse stier tilbydes de besøgende oplevelser på vandreruter af forskellig længde og sværhedsgrad. Ruterne har forskellige temaer, for eksempel 'Koko-

Eksempel på stiafmærkning fra en spansk naturpark. De specielt designede skilte giver stien en fælles og letgenkendelig identitet.

da Track Memorial Walk' og 'Bushland Nature Trail', samt 'Boodja Gnarning Walk', der er en guidet tur med et medlem af den indfødte befolkning.

Et andet eksempel på udlægning af rekreative ruterforløb, i dette tilfælde cykelruter, findes i Nationalstadsparken i Stockholm. Her findes tre primære cykelruter, der varierer i længde fra 3,8 km til 14,5 km, og som hver især dækker en bestemt del af parken. Cykelruterne understøttes af brochurer med beskrivelser af ruternes indhold. Ruterne løber igennem meget forskelligartede områder, hvor det både er muligt at besøge museer, paladser og militærbygninger samtidig med, at der er mulighed for at opleve ældgamle egetræer, haver i engelsk stil, skove og udsigter. Oplevelsen af områdets kulturhistorie er således en central del af cykelturene, hvorfor brugerne på samme tid kan være fysisk aktive og lære mere om Stockholms historie.

Stier - inspiration til Naturpark Amager

- Stier kan skabe forbindelseslinjer til den omkringliggende by, eksempelvis ved at forlænge eksisterende veje og stier fra byen ind i det rekreative område.
- Differentiering af stier kan benyttes til at undgå konflikter mellem forskellige brugere (eksempelvis gående, cyklister og ryttere). Differentieringen kan ske ved hjælp af forskellige belægninger eller tydelig skiltning.
- Etablering af nye stier kan supplere de eksisterende og samtidig give mulighed for et mere varieret stinett i forhold til materialer, forløb og længde.
- Ruter kan have temaer som eksempelvis militærhistorie, naturpleje eller områdets fugleliv, der tilbyder forskellige natur- og kulturoplevelser.
- I forbindelse med stinettet kan der laves orienterings- og inspirationspunkter med information om ruter af forskellige længder. Punkterne kan ud over kort og andre informationer eksempelvis også indeholde toiletter eller faciliteter til cykelreparation.
- Udlægning af eksempelvis langrendsspor om vinteren kan forbedre mulighederne for aktiviteter hele året rundt.
- En kyststi med mulighed for kommercielle aktiviteter såsom caféer, Lej-en-båd, klubber mm. kan medvirke til at få de besøgende til at besøge en større del af Naturparken.

ORGANISEREDE AKTIVITETER

Naturpark Amager har på grund af det store areal og de varierede landskaber et stort potentiale som vært for et bredt udvalg af aktiviteter for forskellige brugere – både enkeltpersoner og grupper. Organiserede aktiviteter kan blandt andet medvirke til at tiltrække besøgende, som måske ikke ellers ville besøge naturparken, og som på denne måde får kendskab til, hvilke muligheder området indeholder.

I Nordmarka er særligt Den Norske Turistforening (DNT) aktiv i forbindelse med afholdelse af forskellige aktiviteter i området. DNT arrangerer blandt andet vandreture af forskellige sværhedsgrader i hele Nordmarka, som ofte kombineres med andre former for bevægelse som cykling eller kajakroning. Ligeledes arrangerer foreningen eksempelvis ture og kurser i kajak, klatring, skiløb og gletsjerture. Turene og kurserne er ofte opdelt i sværhedsgrader og målrettet specifikke brugergrupper. Eksempelvis afholdes der både korte og lange ture for børn i forskellige aldre med aktiviteter som fiskeri, vandreture og skattejagt, og en aktiv seniorsektion i DNT tilbyder ugentlige ture i hele Nordmarka, samt særlige kulturarrangementer og fitnessgrupper for ældre. Der afholdes desuden teambuilding-arrangementer for virksomheder i Nordmarka. Et eksempel på dette er et heldagsarrangement for virksomheder, der omfatter udfordringer i svømning, cykling og løb, samt middag og fest, der afholdes i forbindelse med skicenteret Holmenkollen.

Også i Kings Park i Perth arrangeres der ture for både børn og voksne. Tre gange om dagen hele året rundt er der gratis temature i parken, der er arrangeret af frivillige for at lære de besøgende om byens og regionens natur og kultur. Eksempelvis arrangeres der 'Indigenous Heritage'-ture, hvor de besøgende lærer om den oprindelige australske befolkning, deres ritualer og redskaber, og om lokale planter der bruges til mad og medicin. Turene er af forskellig længde og sværhedsgrad, således at der er ture for alle, også særlige målgrupper som eksempelvis familier eller kørestolsbrugere. De guidede ture med rute og indhold præsenteres samlet i en særlig brochure. Hvis man ikke kan eller vil gå rundt i området selv, kører der sightseeing-busser, som også tilbyder guidede ture i parken.

Ud over de guidede ture afholdes der også forskellige større begivenheder som koncerter og uden-dørs filmfremvisninger i Kings Park. Et særligt tilbagevendende arrangement er 'Kings Park Festival', der er en 50 år gammel tradition for at fejre de vilde blomsters blomstring om foråret. Ligesom i

Kings Park, afholdes der også i Fresh Kills Park en årligt tilbagevendende begivenhed, 'Sneak Peak'. Her åbnes områder af parken, der normalt er lukkede, for at give de besøgende en fornemmelse af, hvordan parken vil se ud i fremtiden, og for at give indblik i de processer, der er i gang på den tidligere losseplads for at nå frem til målet. Til arrangementet opstilles desuden madboder, og der er mulighed for at høre musik og for at prøve forskellige sports- og fritidsaktiviteter.

I Het Groene Hart afholdes der ligeledes årligt tilbagevendende arrangementer, blandt andet det nationale Rainbow Event, der strækker sig over fem dage i juli. Hver dag skifter arrangementets lokation til en ny kommune med forskellige aktiviteter i løbet af dagen, og en fast bestanddel af arrangementet er sejlsport og konkurrencer, hvor forskellige hold fra for eksempel landsbyer, kommuner og virksomheder stiller op. Derudover er der i Het Groene Hart et stort fokus på de muligheder for aktiviteter, som områdets mange søer og kanaler medfører, herunder sejlsport, kano, svømning og anden vandsport. Besøgende kan blandt andet leje både og kanoer, benytte cykel- og fodgængerfærger og tilmelde sig vandski- og wakeboard-skoler. I tilknytning til fire af områdets TOPs findes der desuden kanoruter af forskellige længder og sværhedsgrader.

Organiserede aktiviteter - inspiration til Naturpark Amager

- En del af områdets brand kan være årligt tilbagevendende begivenheder, som skaber opmærksomhed omkring mulighederne i naturparken og som kan blive nye traditioner, eks. temafestivaler eller sportsbegivenheder som et maraton.
- Tilbyd gruppearrangementer i form af eksempelvis teambuilding, guidede ture, friluftsture eller lignende, sådan at folk får mulighed for at komme ud og opleve naturparken. Når de besøgende på denne måde har fået kendskab til naturparken, kan de senere vende tilbage både alene eller i selskab med andre.
- Faciliteter til sportsklubber, som mountainbikeklubber eller løbeklubber, kan tiltrække flere brugere til naturparken og kan medvirke til at bygge bro til det omkringliggende foreningsliv.
- Alle årstider kan tænkes ind i aktivitetskalenderen, f.eks. vintersport som langrend, skøjteløb og kælkning eller sensommerarrangementer med fokus på 'den spiselige natur'.
- Naturparkens lange kyststrækning giver, hvis disse faciliteter, mulighed for mange forskellige vandaktiviteter, som for eksempel sejlsport og svømning.

UNDERVISNING OG FORSKNING

Naturpark Amagers unikke placering tæt på byen medvirker til, at naturparken er en let tilgængelig mulighed for byens borgere til at komme ud og opleve et andet miljø, end de er vant til i hverdagen. Det betyder, at naturparken rummer et stort potentiale for organiseret og individuel undervisning målrettet børn og voksne om naturen og ikke mindst kulturhistorien. Undervisningen kan medvirke til en bedre forståelse af naturen og kulturlandskabet og dermed en større ansvarsbevidsthed i forbindelse med bevarelse af denne.

I Kings Park i Perth tilbydes et bredt spektrum af undervisnings- og forskningsaktiviteter. Et centralt område i Kings Park i undervisningssammenhæng er Rio Tinto Naturescape, der er et specielt indrettet seks hektar stort 'lærings- og opdagelsesområde' for børn i bushlandet. Det er et alternativt bud på leg, undervisning og læring i naturen, der er designet med det formål at lære børnene i byen om naturen og samtidig bevare så meget af bushlandets oprindelige egenskaber som muligt. Rio Tinto Naturescape er gratis at besøge, åbent seks dage om ugen og tilgængeligt for både kørestole og barnevogne. Alle børn er velkomne sammen med en voksen, men området er primært målrettet børn på 5-12 år. I Rio Tinto Naturescape ligger undervisningscenteret Kings Park Education Centre, der tilbyder specielt designede forløb for børnehaver, folkeskoler, ungdomsuddannelser og videregående uddannelser, arrangeret med hjælp fra frivillige.

Den regionale botaniske have i parken gør desuden Kings Park til et førende center for planteforskning, bevaring og naturgenopretning. Kings Park har egne forskningsfaciliteter og laboratorier og samarbejder blandt andet med vestaustralske universiteter om forskningsaktiviteter. Ligesom i Kings Park, er der også i Fresh Kills Park fokus på forskellige forskningsaktiviteter, blandt bruges parken som et

værdifuldt casestudie i miljøforskning. Under orkanen Sandy i 2012 fungerede Fresh Kills Park som en buffer og beskyttede de nærliggende kvarterer mod havet, hvilket gør parken interessant i klimatilpasningssammenhænge. Ligeledes gør parkens fortid som tidligere losseplads området interessant i forbindelse med eksempelvis forskning i genopretning af levesteder. Parken er selv med til at udvikle samarbejdet mellem universiteter og statslige organer og tager imod forskningsforslag på sin hjemmeside.

I opbygningsfasen arrangerer Fresh Kills Park desuden to timers ekskursioner for skoler, hvor eleverne blandt andet lærer om affald, parkplanlægning og processerne bag omdannelsen af et affaldsdepot til en park. Eleverne får også mulighed for selv at komme med ideer til planlægningen af området. Parken leverer materiale, som lærerne kan bruge til at forberede klassen inden turen, herunder ordforklaringer og diskussionsemner, og har desuden forskellige tilbud om at komme ud på skoler rundt om i byen for at fortælle om projektet.

Undervisning og forskning - inspiration til Naturpark Amager

- Uddannelsesprogrammer for børnehave- og skolebørn kan medvirke til, at børnene kan komme ud og lære om og opleve naturen.
- Naturparken kan være en mulig destination for lejrskoler eller overlevelsesture for børn, unge og voksne.
- Et særligt indrettet område til formålet kan give børn et frirum i naturen som et alternativ til byens urbane miljø og gøre det muligt for børn i alle aldre at lære og udforske lokalt plante- og dyreliv, kulturhistorie og miljø.
- Overvej hvorvidt naturparken kan være relevant i forskellige forskningsaktiviteter og på denne måde medvirke til vidensgenerering.

Uddannelsescenter i King Park.
<http://wcf.net.au/wp-content/uploads/2012/12/Rio-Tinto-Kings-Park-Nature-Scape-smaller.jpg>

BRANDING OG KOMMUNIKATION

Amager Fælled, Kalvebod Fælled, Kongelunden og Dragør Sydstrand er hver især kendt i offentligheden, men områdernes branding som en samlet enhed under navnet Naturpark Amager er en ny udfordring. Virkemidler til en stærk kommunikation til omverdenen kan være oprettelse af fysiske informationscentre, en fælles internet-plattform og kampagner, og de vil alle kunne bidrage til befolkningens kendskab til områdets nye navn og identitet.

I forbindelse med branding og kommunikation skiller særligt to af de internationale referenceområder sig ud, hhv. Fresh Kills Park og Het Groene Hart. Fresh Kills Park står over for en omfattende og langsigtet forandringsproces fra tidligere losseplads til en park i verdensklasse. Det strategiske udgangspunkt er at kommunikere parken til offentligheden som en moderne park med stærke økologiske, miljømæssige og bæredygtige principper – et mønstereksempel på transformation. Parken skal således ses som et demonstrationsprojekt og være en reference for fremtidige projekter, hvor lossepladser rundt om i verden skal omdannes til parker.

En central udfordring for Fresh Kills Park er det meget skeptiske lokalsamfund, der omgiver parken, og som har levet med lossepladsen og dens konsekvenser de sidste 60 år. Befolkningen er bekymret for de sundhedsmæssige konsekvenser, der kan være ved at færdes i en park, der er etableret på den tidligere losseplads. Dette problem vil NYC Parks and Recreation løse ved hjælp af en omfattende kampagne og åben kommunikation, som oplyser om miljørelaterede målinger i parken og status for transformationen. På denne måde håber parkafdelingen at kunne ændre offentlighedens opfattelse, så parken i højere grad ses som en ny fælles herlighedsværdi.

I markedsføringen af parken har Fresh Kills Park desuden haft succes med afholdelse af konkurrencer. Arbejdet med parken blev igangsat i 2001 med en designkonkurrence om parkens udformning, og i 2012 afholdes endnu en konkurrence, denne gang om et kunstværk, der skulle være med til at skaffe ren energi til byens borgere. Begge konkurrencer styrkede kendskabet til parken som ramme for miljørelaterede eksperimenter.

En helt central del af markedsføringen af Fresh Kills Park foregår på internettet. NYC Parks and Recreation har en offentlig hjemmeside med uddybende informationer om parken med alt fra begivenheder til det sidste nye i forbindelse med tekniske spørgsmål. Derudover har Fresh Kills Park Alliance en separat hjemmeside ligeledes med forskellige

oplysninger om parken. Indholdet er her specifikt rettet mod forskellige målgrupper, eksempelvis designere og planlægger, venner og naboer, og opdagelsesrejsende. Alliancen bestyrer desuden en blog, en facebook-side og nyhedsbreve.

I Het Groene Hart i Holland har regionen formået at skabe et stærkt brand, som kommuner og virksomheder har fordel af, når de sender produkter og tjenester på markedet. Regionen markedsføres som et oprindeligt hollandsk landskab – et smukt og idyllisk sted, hvor man kan nyde naturen, deltage i kulturelle arrangementer og overnatte i hytter og på gårde. Sidstnævnte sker i samarbejde med områdets landmænd for at give de besøgende mulighed for at opleve det traditionelle landbrug blandt andet med aktiviteter som malkning af køer og stabling af høballer.

Markedsføring af "Det grønne hjerte" anvender i høj grad internettet og der i den forbindelse blevet udviklet nogle letgenkendelige logoer. Het Groene Hart. Kilde: www.groenekartstreekproducten.nl, 1. juli 2014).

En række større og mindre virksomheder i Het Groene Hart, som arbejder inden for landbrug og rekreation, er samlet i foreningen Groene Hart Kloppend Hart (Grønne Hjerte, Bankende Hjerte). Foreningens formål er at fremme den nationale og internationale turisme i landdistrikterne i Het Groene Hart og fremme områdets lokale produkter og mærkevarer som 'Det Grønne Hjertes Regionale Produkter'. Dette mærke har sit eget registrerede logo og sloganet "Smag og oplev Det Grønne Hjerte".

Medlemmerne i Groene Hart Kloppend Hart er uafhængige, men samarbejder for eksempel om at tilbyde aktivitetspakker. De tilbyder et bredt sortiment af friske fødevarer fra Het Groene Hart, som blandt andet sælges på landbrugs- og fødevarermarkeder, hvor foreningen også har en stand med informationer om turist- og fritidsaktiviteter.

Ligesom i Fresh Kills Park foregår en væsentlig del af markedsføringen af Het Groene Hart på internettet. Her er især to hjemmesider helt centrale, hhv. groenehart.nl og toprouutenetwerk.nl.

Førstnævnte er Het Groene Harts fælles hjemmeside, hvor man kan finde alle detaljer om områdets attraktioner, faciliteter og arrangementer. 21 af de 49 kommuner i regionen betaler for i særlig grad at blive fremhævet og markedsført på hjemmesiden.

Hjemmesiden toprouutenetwerk.nl tilbyder detaljerede oplysninger om områdets TOPs (særlige orienteringspunkter, se afsnittet om vartegn) og informationer om vandreruter, cykelruter og attraktioner. Ved hver TOP findes en QR-kode, der ved scanning fører til TOP-hjemmesiden, hvor man blandt andet kan downloade en brochure for den specifikke TOP med kort og detaljerede beskrivelser af stier, faciliteter og attraktioner.

Branding og kommunikation - inspiration til Naturpark Amager

- Skab et stærkt brand, forstærket med et let genkendeligt logo. Det unikke landskab, oplevelser og aktiviteter i Naturparken kan markedsføres som ting, der kan bidrage positivt til den moderne livsstil i byen.
- En fælles hjemmeside med detaljerede oplysninger om Naturpark Amager og dens aktiviteter og begivenheder gør det nemt for brugere at orientere sig om mulighederne i parken.
- Udvikling af en Naturpark Amager-app til smartphones kan gøre det nemt og hurtigt for brugerne at få nye informationer, gemme kort på deres telefon o.l. En app giver ligeledes mulighed for at få de besøgende til at deltage aktivt i markedsføringen af parken eksempelvis ved at lægge billeder op og dele løberuter eller steder, hvor man kan plukke bær og dele det med andre.
- Det store naturområdes beliggenhed midt i en storby er helt unik. Brandingen af Naturpark Amager kan bidrage til byens omdømme som grøn og bæredygtig.

LANDSKABSKARAKTER ANALYSE

INDLEDNING

I dette kapitel kortlægges landskabets karakter i Naturpark Amager. Der er tale om en landskabsanalyse, som har til formål at skabe et overblik over landskabsforholdene i naturparken med henblik på at udvikle og forbedre mulighederne for rekreative oplevelser. Der findes i forvejen en række natur- og plejeplaner for området, og denne landskabsanalyse skal ikke opfattes som en tilsidesættelse af disse. Tværtimod underbygges disse planer i de fleste tilfælde af konklusionerne i denne analyse.

Som udgangspunkt for landskabsanalysen anvendes en metode til beskrivelse af landskabets karakter. Landskabskaraktermetoden er et analyseredskab til at kortlægge landskabers specifikke karakteristika og til at vurdere deres kvaliteter, udviklingstendenser og sårbarhed. Desuden vurderes det, hvordan landskabsinteresserne kan tilgodeses gennem planlægning og forvaltning. Landskabskarakteren omfatter det særlige samspil mellem et områdes naturgrundlag og kulturhistorisk betingede arealanvendelse og de særlige rumlige og visuelle forhold, der kendetegner området og adskiller det fra de omkringliggende områder. Metoden er karakteriseret ved, at den beskriver hele landskabet og ikke kun særligt værdifulde dele af det.

Analysens opbygning

Indledningsvis findes en kort beskrivelse af formålet, og derefter følger en gennemgang af den anvendte metode. Dernæst en opsummering af resultaterne fra de tre hovedområder Amager Fælled, Kalvebod Fælled og Dragør Sydstrand. Rapporten afsluttes med en gennemgang af de detaljerede beskrivelser af de udpegede landskabskarakterområder.

Formål

At gennemføre en landskabsanalyse, der dækker Naturpark Amager, med henblik på at tilvejebringe det fornødne grundlag for en fremtidig udvikling og forbedring af de landskabelige og rekreative oplevelser i området.

Metode

Metoden til analyse og beskrivelse af landskabets karakter er udviklet af Københavns Universitet i 2007 og bruges nu som den altdominerende metode til at beskrive og efterfølgende forvalte landskabet i kommunerne. Metoden er beskrevet nærmere i *Vejledning for landskab* Naturstyrelsen 2014 (6-1-2015).

Som led i metoden udpeges og beskrives landskabskarakterområder. Det er områder, som adskiller sig fra hinanden i kraft af den karakter, landskabet har.

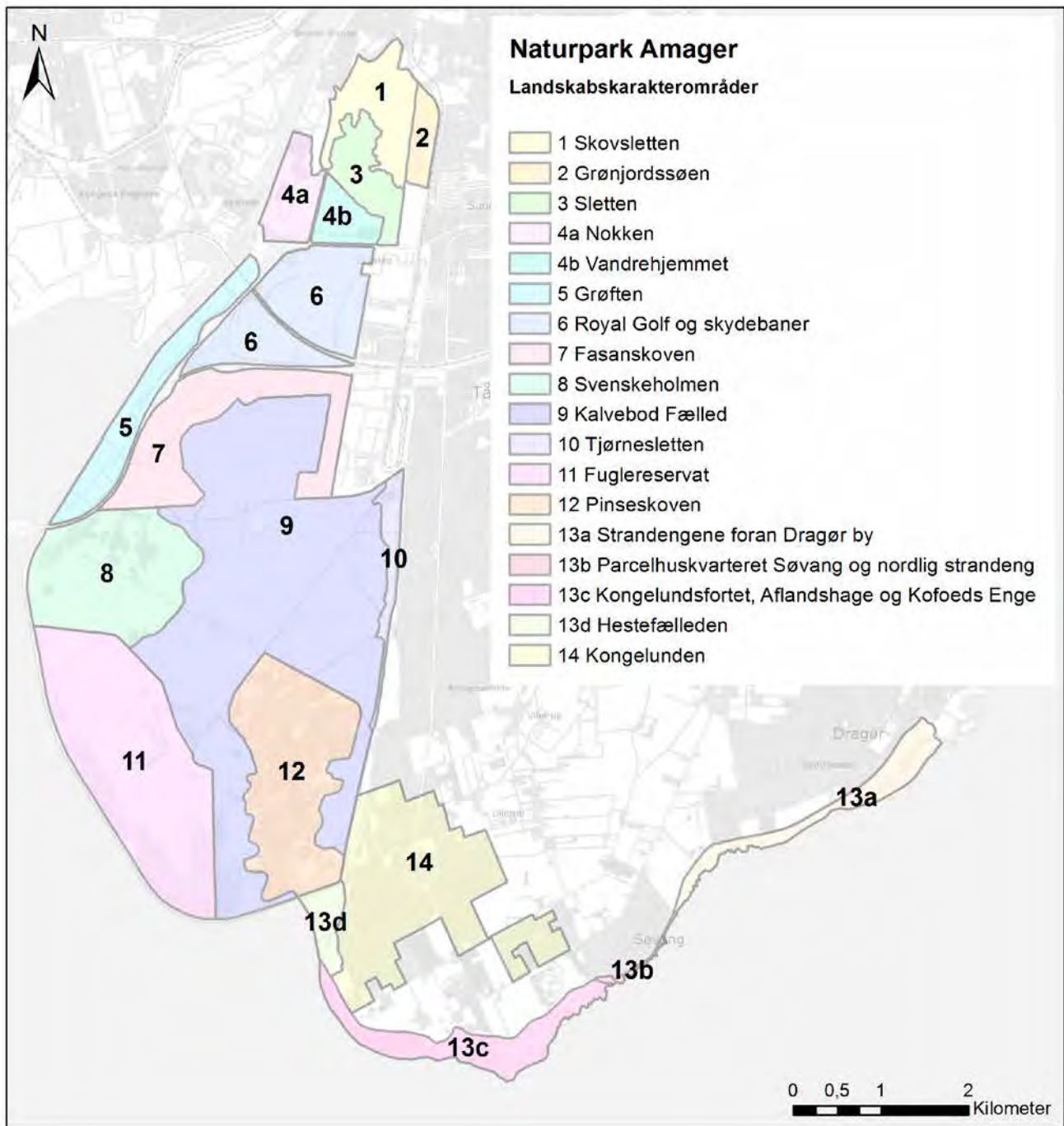
Landskabskaraktermetoden består overordnet af to adskilte dele: landskabskarakterkortlægning og landskabsvurdering. Vurderingerne i sidste del kan forklares og forstås ud fra de forhold, som er kortlagt i første del.

Landskabskaraktermetoden indledes med programmering af opgaven inkl. fastlæggelse af undersøgelsesområdet, detaljeringsgrad og baggrundsmateriale. I forbindelse med Naturpark Amager opereres der med forholdsvis små regioner og en høj skalamæssig opløsning.

Kortlægningsdelen består af en række analyser, der foregår hhv. ved skrivebordet og i felten: en naturgeografisk analyse, en kulturgeografisk analyse samt en rumlig/visuel analyse. Den viden, der opsamles i forbindelse med analyserne, danner baggrund for en inddeling af landskabet i landskabskarakterområder, hvortil der knyttes en landskabskarakterbeskrivelse. Beskrivelsen fastslår områdets specifikke landskabskarakter, de karaktergivende elementer og deres samspil. I dette indgår de visuelle oplevelsesmuligheder samt landskabets tilstand og de udviklingstendenser, som har betydning for landskabskarakteren.

Analyserne gennemføres, beskrives og kortlægges på en systematisk, veldokumenteret og opdaterbar måde, der i videst muligt omfang baserer sig på faktuelle fysiske og funktionelle forhold og objektive kriterier.

Afslutningsvis foretages en vurdering, der tager udgangspunkt i de forhold, som er analyseret og registreret under landskabskarakterkortlægningen. I vurderingsdelen foretages der en række vurderinger inden for det enkelte landskabskarakterområde. Vurderingerne beskrives, så de kan anvendes i de efterfølgende faser, og beskrivelserne fungerer også som grundlag for de forslag, som er beskrevet i kataloget, der samler de resultater, som er fremkommet i de fire delprojekter om Naturpark Amager.

Udpegede landskabskarakterområder i Naturpark Amager. Område 4 og område 3 er blevet opdelt i underområder, idet de hver især har et fælles naturgrundlag, men landskabskarakteren varierer.

AMAGER FÆLLED

Amager Fælled forvaltes af Københavns Kommune, som også løbende har udarbejdet pleje- og udviklingsplaner for området. De udarbejdede planer er karakteriseret ved en stor detaljeringsgrad, høj kvalitet og høj grad af målopfyldelse. I forbindelse med dette projekt er fokus for den gennemførte landskabskarakteranalyse især rettet mod de nuværende rekreative muligheder og den fremtidige videreudvikling af disse, idet vi her opfatter Amager Fælled som et delområde i Naturpark Amager. Analysen skal derfor opfattes som et muligt supplement til de allerede udviklede planer og mål, der er fremlagt fra Københavns Kommunes side. De tager afsæt i ønsket om, at Naturpark Amager skal opfattes som en sammenhængende enhed. Vores fokus er på denne funktion og især på adgang og orientering samt nyudvikling mod de mange boligområder på Amager øst.

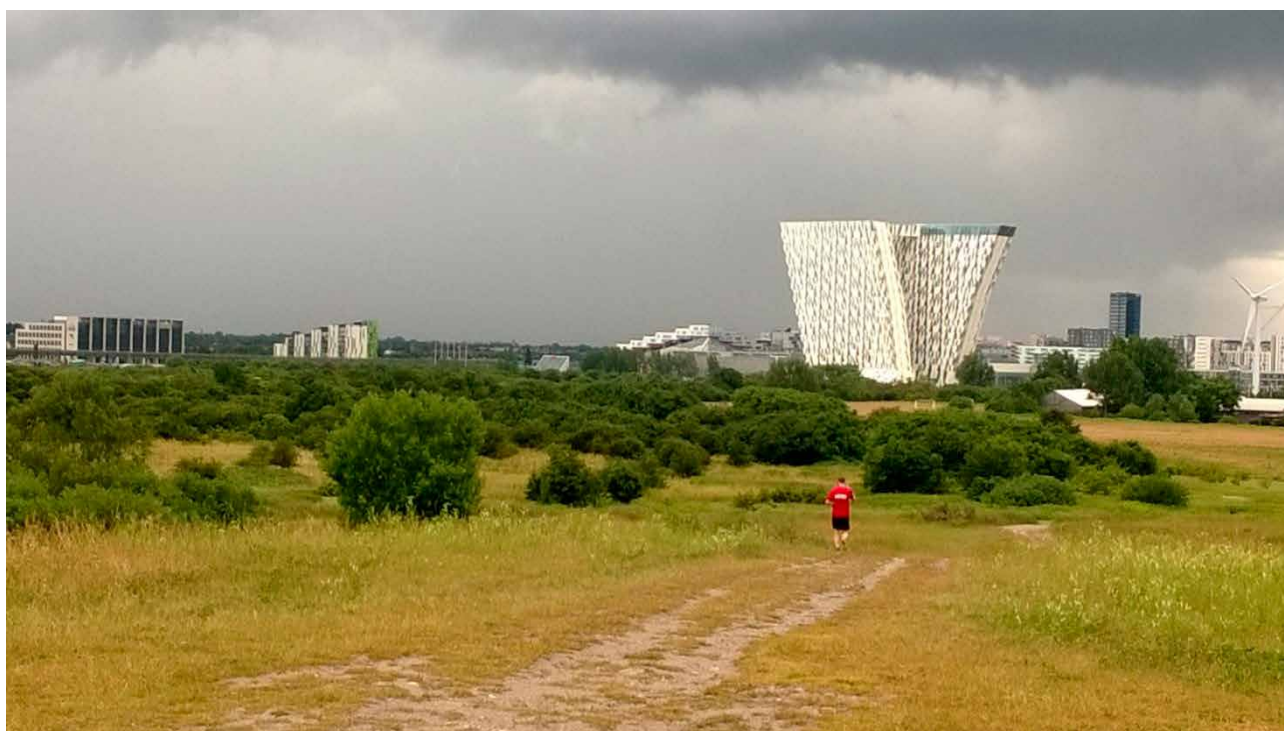
Amager Fælled udgør i alt ca. 318 ha. Heraf er de 287 ha forvaltet af Københavns Kommune, mens de resterende 31 ha i områdets sydlige del er forvaltet af Københavns Kommune.

Københavns Kommunes seneste udviklingsplan for området "Amager fælled og det nordlige naturområde i Ørestad" (Københavns Kommune 2010) og rapporten "Afrapportering af registrering

af § 3-arealer" (Care4you 2011) har indgået som baggrundsmateriale i denne analyse. I rapporten fra Københavns Kommune fremlægges en række ideer og mål til den fremtidige udvikling, og der er i perioden bl.a. blevet færdiggjort en BMX-bane, Nyttehaver ved Faste Batteri, udsigtsbro ved Grønjordsøen og boldfællede nord for vandrehjemmet. Kommende planer, som nævnes, er en campingplads ved vandrehjemmet, en ny havnepark, naturstøttepunkter og et naturværksted. Et af de seneste tiltag er en oplyst cykelsti, som er etableret fra Islands Brygge til Ørestads Boulevard. I planen fra Care4you præciseres et forslag til pleje af arealerne.

Historisk anvendelse

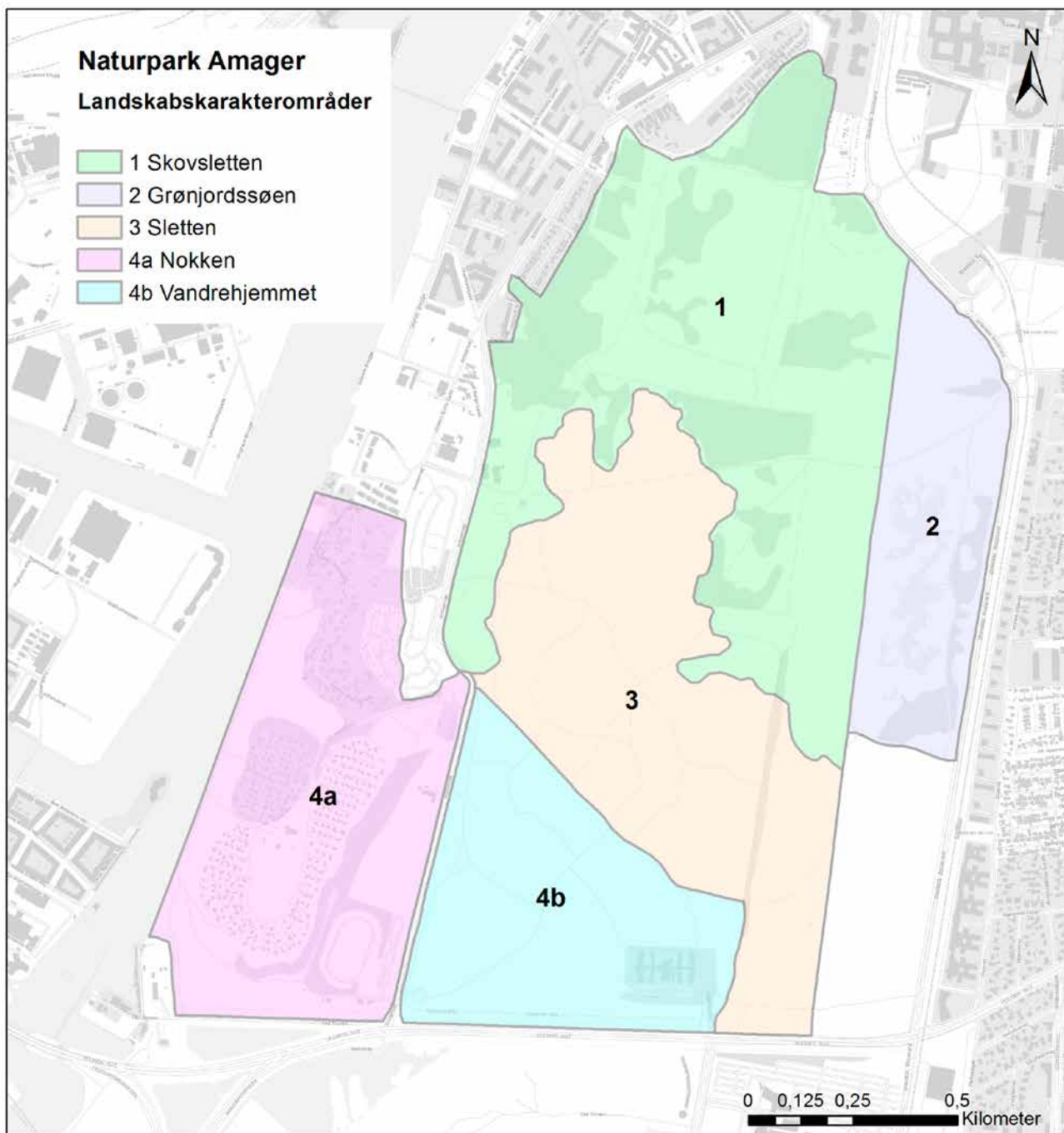
Amager Fælled har gennem tiderne haft meget forskellige anvendelser, hvilket også har præget og forandret områdets karakter. Fælleden blev frem til 1845 brugt som offentlig henrettelsesplads. Fra Christian d. 4's tid og frem til 1964 blev fælleden brugt som militært område. I det 20. århundrede skiftede anvendelsen igen, og området blev brugt til dagrenovation fra det øvrige København. Specielt fælledens vestlige og nordlige del blev anvendt som offentlig losseplads, hvilket bevirkede, at området ud mod Sydhavnen blev fyldt op.

Store dele af Amager Fælled er præget af tilgroning og kræver en ret intensiv naturpleje for at kunne fastholdes som lysåbent areal.

I dag er anvendelsen atter skiftet, og nu udgør Amager Fælled et vigtigt rekreativt naturområde, der især fungerer som nærrekrativt område for de nærmeste beboere. Området bruges hyppigt til motions- og spadsereture. I forbindelse med etableringen af Naturpark Amager må det forventes, at Amager Fælled vil få en bredere anvendelse

end nærrekrativt areal. Ikke mindst vil den nye campingplads kunne bidrage med mange nye brugere. I forbindelse med landskabskarakteranalysen blev der udpeget fire karakterområder. I dette afsnit foretages der samlet vurdering af analysen, og efterfølgende beskrives de fire områders landskabskarakterer.

Oversigtskort Amager Fælled. I forbindelse med projektet er der blevet udpeget fem karakterområder, som på en markant måde adskiller sig fra hinanden.

Amager fælled - beskyttede naturtyper

Oversigt over beskyttede naturtyper på Amager Fælled. (Området mellem Bellacentret og Grøn-jordssøen er udlagt som byudviklingszone).

Forslag på baggrund af landskabskarakteranalysen

Bagerst i kapitlet foretages en detaljeret gennemgang og vurdering af de enkelte områder. I det følgende fremhæves derfor alene de overordnede forslag til en udvikling for Amager Fælled, idet der specielt er fokus på naturpleje, stier og skiltning samt indgangsforhold.

Amager Fælled som del af naturparken

På baggrund af landskabsanalysen er det klart, at Amager Fælled på sigt kan komme til at udgøre en meget betydningsfuld del af den nye Naturpark Amager. Men det er i denne forbindelse nyt at opfatte Amager Fælled som et element i Naturpark Amager, hvilket bør få betydning for udviklingen af den nye pleje- og udviklingsplan for området. Amager Fælled er i øjeblikket den del af naturparken, som har det største behov for naturpleje, og der er samtidig et markant behov for yderligere rekreativ udvikling, som kan imødekomme Naturpark Amagers målsætning. Store dele af fælledens er allerede utryk at færdes i under de nuværende forhold, hvilket ikke harmonerer med naturparkplanens formålserklæring. De utrygge forhold skyldes kraf-

tig tilgroning i visse områder, manglende skiltning og hærværk mod eksisterende faciliteter. Amager Fælled er i øjeblikket ikke et sted, som vil kunne tiltrække storbyturister i den nuværende form jævnfør målsætningen i Naturparkplan 2015-2020 s. 5. Mødet med byen kan forbedres, især på den østlige del langs Ørestads Boulevard, ud fra den forudsætning, at nem adgang til trygge og nære-kreative arealer med gode faciliteter er en vigtig faktor for øget anvendelse.

Naturpleje

Fælledens oprindeligt ligget hen som åbent område – heraf navnet, men i dag er større dele af området under hastig tilgroning. I afsnittet 'Pleje af områder for væsentlig bevaringsværdig vegetation og fauna' (Københavns Kommune 2010) præciseres overordnet det generelle sigte og retningslinjer for pleje af de forskellige vegetationstyper. Det vurderes, at der generelt skal ske en opprioritering af plejen for at hindre tilgroning i området. Plejen bør især opprioriteres på de gamle strandengsarealer.

Kampen mod tilgroning udgør en af de større udfordringer på fælledens. Især i område 3 sker der afgræsning med kvæg, som går i indhegnede

En ny sti, som krydser fælledens, giver en ny og bedre mulighed for at krydse Amager Fælled. Stien er oplyst, men med en diskret LED-belysning, der er bygget ind i belægningen.

løkker. Hvis man ønsker at fastholde fælledens åbne karakter bør denne græsning udvides, så den omfatter flere arealer. Man kan også benytte får og heste da de forskellige racer har forskellige præferencer i forbindelse med græsningen, hvilket kan være en fordel når de anvendes som led i naturplejen.

Den gennemgang, der er foretaget i forbindelse med landskabskarakteranalysen, bekræfter denne vurdering. Der er absolut et behov for opprioritering af plejen for at forhindre tilgroning, specielt i områdets nordlige del, som er forholdsvis utilgængeligt og uoverskueligt. En opprioritering af naturplejen er også en forudsætning for at sikre en udformning, som giver den tryghed, der er nødvendig for at tiltrække flere besøgende til fælled.

Et alternativt forslag

I afsnittet den sociale dimension forslås det derfor, at man med inspiration fra " Amager Skovhjelper" og fra Københavns Kommunes ordning omkring "nytteaktivister" på Fælled, udvikler yderligere en ordning på Amager Fælled. Vi tænker her på et samarbejde mellem Aktivitetscenter Sundholm og Københavns Kommune. Et sådan samarbejde kan både skabe bedre forhold på fælled og sikre klienterne på Aktivitetscenter Sundholm en me-

ningsfuld opgave ude i det fri. I forbindelse med projektet kan vi konstatere, at der fra Aktivitetscenter Sundholm er en stor interesse i etableringen af en sådan ordning. De giver udtryk for, at det vil appellere til en del af deres klienter, og centret har i forvejen etableret lignende ordninger inden for centrets eget område (Pers. kontakt 3 -1- 2015).

Indgangsforhold

Indgangsforholdene til Amager Fælled er af stærkt varierende standard, hvilket dog ikke er specielt for fælled, men også karakteriserer den øvrige del af naturparken. Men i forbindelse med den fremtidige udvikling bør indgangsforholdene revurderes. Dels er der behov for en forbedring af den måde den besøgende møder naturparken på mht. information og faciliteter, dels bør koblingen til byens øvrige grønne områder indtænkes. Af rekreative og landskabsøkologiske grunde er det hensigtsmæssigt, at man i højere grad opnår en sammenhæng med byens øvrige grønne områder. Det behandles nærmere i afsnittet tilgængelighed og regional kobling i denne rapport. Der mangler en form for fælles signatur/identitet, når den besøgende møder naturparken. Se beskrivelse af de såkaldte tops i den hollandske naturpark i afsnittet International analyse i denne rapport.

En moderne "røverhule" i den indre af område 1 (se side 40). En lang række mindre stier fører ind til "hemmelige steder", som skaber en frirum for en række forskellige aktiviteter. Men det skaber ikke større tryghed for dem, som bruger området rekreativt. På dette sted lå der bl.a. en del ødelagt elektronisk udstyr.

Amager Fælled. Indgangene til naturparken bør udvikles, så de bliver indbydende og får en fælles identitet. Her ses en af indgangene mod øst ved Amager Boulevard.

Mere specifikt bør man overveje en adgangsportal/hovedindgang til Naturpark Amager med tilhørende information ved indgangen fra Islands Brygge og Metrostationen ved Universitet, da denne del af Naturpark Amager er tættest på bykernen. Den landskabelige kanal er en kunstigt slynget kanal i den nordøstlige af Amager Fælled. Kanalen er skabt i forbindelse med byggeriet af Ørstedstaden. I forbindelse med en overvejelse af de eksis-

Skiltningen på Amager Fælled trænger flere steder til en fornyelse.

terende indgangsforhold bør adgangen til fælleden fra øst også genovervejes. Hvis man forbinder den midterste del af den landskabelige kanal med en sti til rundkørslen ud for DR Byens parkeringsplads vil der blive skabt en betydelig bedre kobling til de nærliggende boligområder (Se side 90).

Stier og skiltning

Amager Fælled rummer allerede i dag betydeligt

Der findes virkelig mange stisystemer på Amager Fælled. Mange udspringer fra de større stier, men de er ikke mærkede, og det er uvist for de fleste, hvad de fører til. Københavns Kommune arbejder på at skabe flere udsigtskiler, hvilket vil medvirke til at skabe et bedre overblik.

flere stier pr. ha end Kalvebod Fælled, og senest er der etableret en oplyst cykelsti, som gør det muligt at krydse Amager på en enkel og hurtig måde. Men samtidig kan stisystemet på fælleden virke meget uoverskueligt, især for ikke-stedkendte. Det flade areal og den mange steder tætte bevoksning gør det vanskeligt for den besøgende at orientere sig, hvilket forværres af de mange forskellige stisystemer. Der er derfor et behov for skabe et bedre overblik over de eksisterende stisystemer. Samtidig kan belægningen forbedres på flere af stierne – en proces som Københavns Kommune allerede har igangsat. Dette kombineret med en mærkning, der angiver ruter af forskellig længde, vil gøre det betydeligt mere attraktivt at besøge stedet. Det vil også skabe en ramme, hvor den besøgende bevarer overblikket, hvilket medvirker til at skabe øget tryghed.

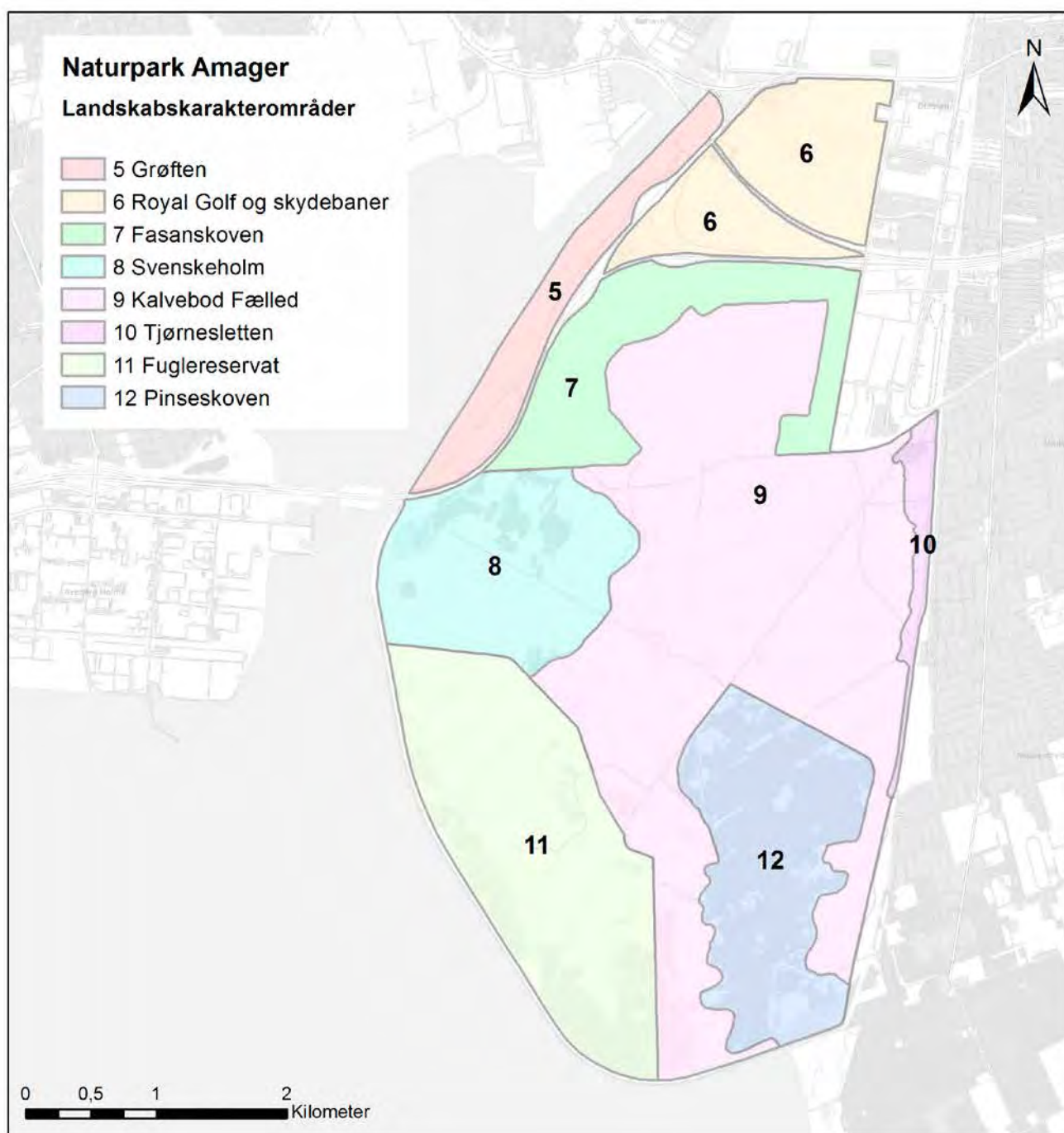
Andre steder som fx ved Nokken og Sønderbro mangler der stier, som kan knytte fælleden bedre sammen med stien langs havnen. Her er der behov for nytænkning med henblik på en forbedret adgang. Det uddybes i afsnittet "Tilgængelig og regional kobling". Også området omkring den landskabelige kanal vil kunne vinde ved en yderligere udvikling. Der er forholdsvis få overgange over kanalen, og imod hensigten virker den derfor som en barriere i forhold til adgangen til naturparken. Ved at udvikle stisystemet langs hele kanalen og udnytte arealet omkring den, kan denne situation vendes, så kanalen i højere grad medvirker til at berige området rekreativt. Begrundelsen for dette forslag er, at erfaringer viser, at jo nærmere de rekreative grønne arealer er ved bebyggelsen, jo mere bliver de brugt (Caspersen og Olafsson 2009). Se også beskrivelsen af strukturelle fysiske tiltag kapitlet "Den sociale dimension"

KALVEBOD FÆLLED

Kalvebod Fælled blev inddæmmet under anden verdenskrig, og det 2000 ha store areal var først tørlagt i 1943. Inden da udgjorde det et lavvandet areal, hvor der bl.a. var en del fiskeri efter ål. Der er tale om et areal, som nær Tårnby ligger i kote 0, og her findes de oprindelige strandenge og strandoverdrev. Herfra falder terrænet svagt mod sydvest og er ved pumpehuset ved Køge Bugt faldet til kote -2,6 m. Arealet er omgivet af et 5,9 m højt og 14 km langt dige, og indenfor diget fjernes vandet,

der via et tæt net af dræningskanaler af forskellige størrelse pumpes i havet. Området blev efter inddæmning anvendt som militært øvelsesterræn, hvilket også er baggrunden for otte høje, som findes centralt på Kalvebod Fælled. Området blev åbnet for offentligheden i 1984 og fredet i 1990, og efter at fælleden var blevet ryddet for ammunition i 2010 blev det meste af arealet frigivet til overflade færdsel.

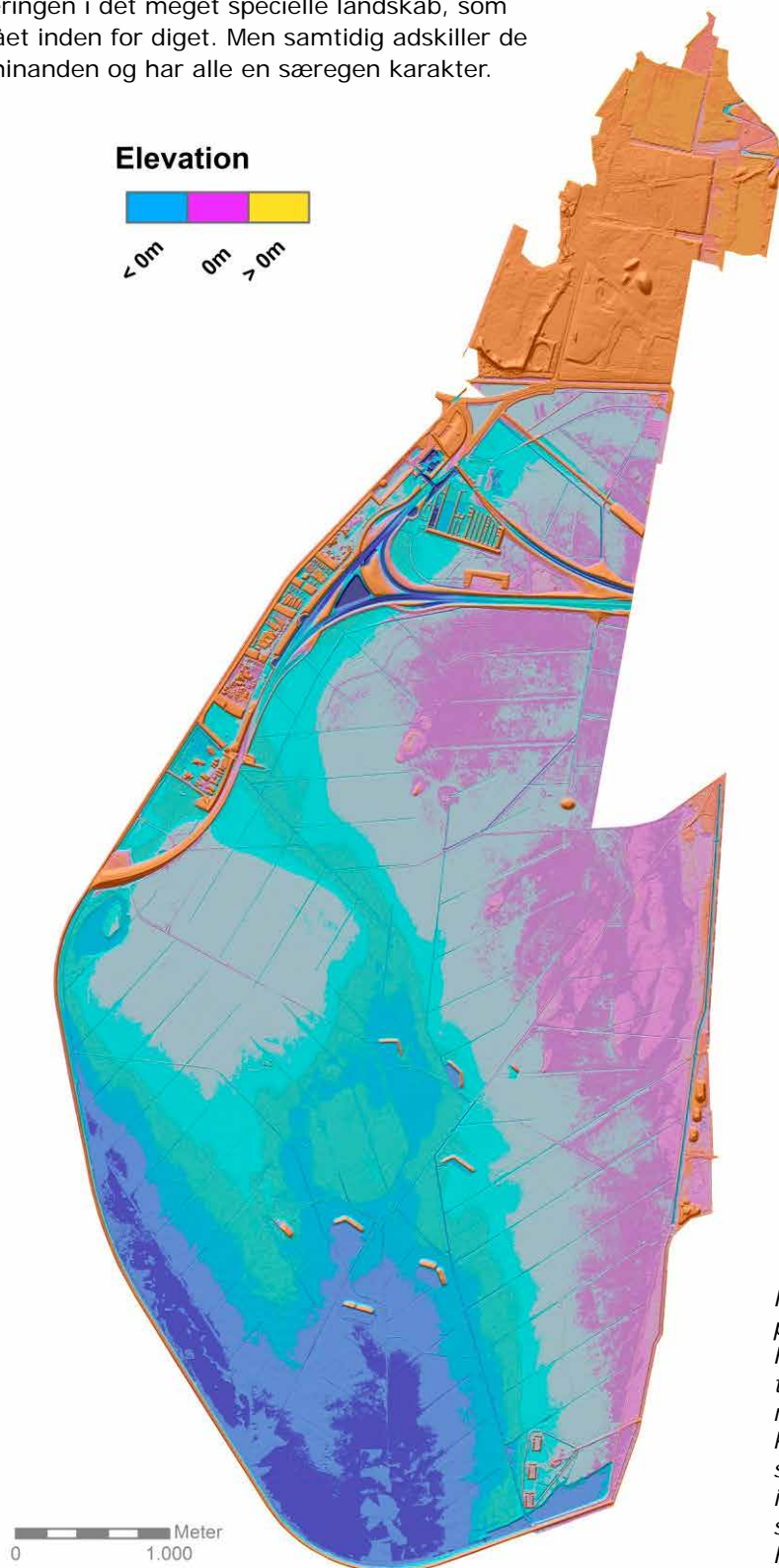
Landskabskarakterområder på Kalvebod Fælled.

På Naturstyrelsens hjemmeside findes er en god og detaljeret beskrivelse af Kalvebod Fælle og dens udvikling siden istiden – se <http://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/naturguider/kalvebod-faelled/>. Kalvebod Fælle udgør en central del af Naturpark Amager, og i forbindelse med analysen af landskabskarakteren er fælleden blevet inddelt i otte forskellige områder.

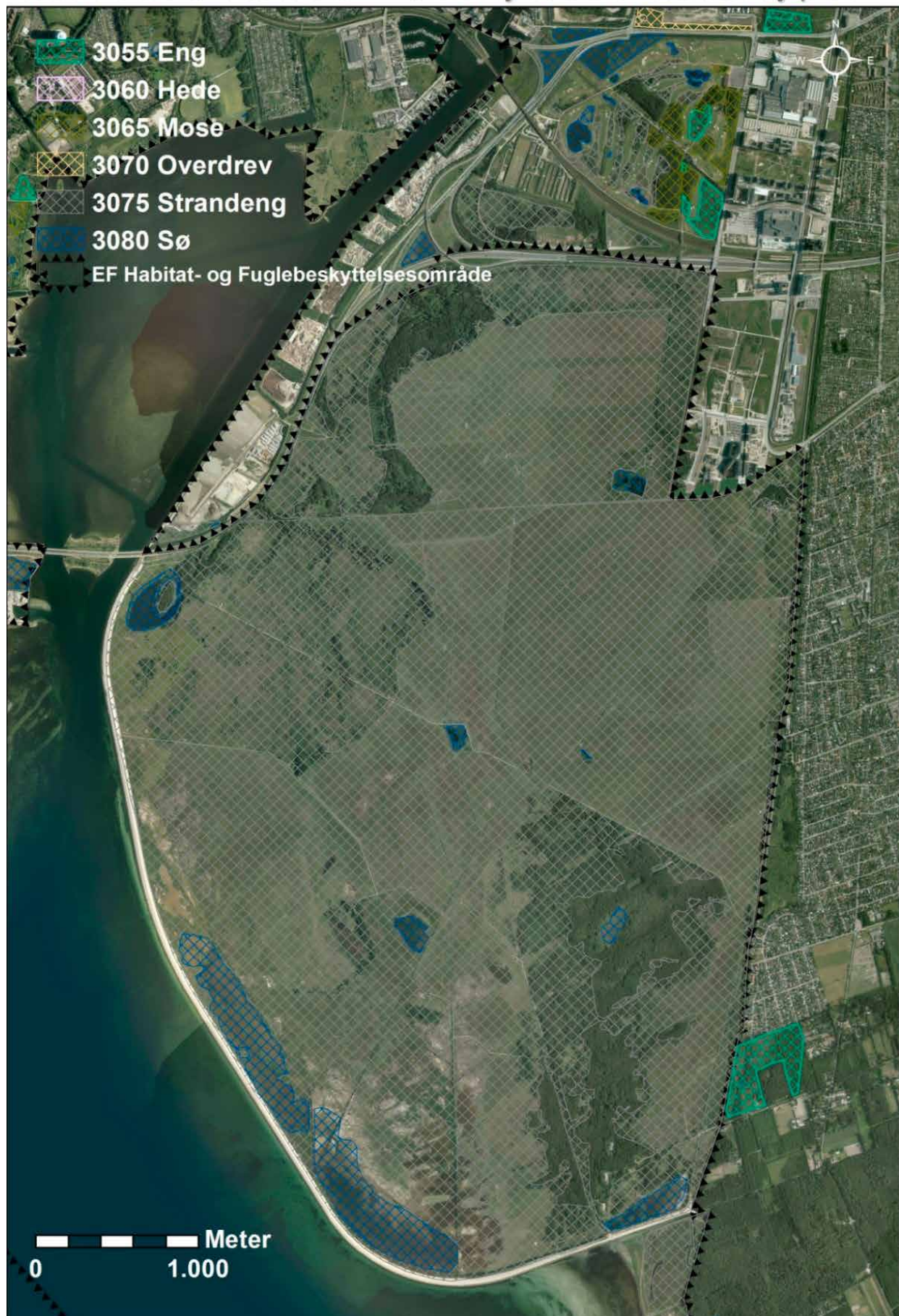
Disse områder har en række fælles træk på grund af placeringen i det meget specielle landskab, som er opstået inden for diget. Men samtidig adskiller de sig fra hinanden og har alle en særegen karakter.

De otte detaljerede områdebeskrivelser indeholder en vurdering og forslag til fremtidig udvikling for de enkelte områder. I det følgende beskrives de overordnede anbefalinger for Kalvebod Fælle, som er resultatet af analysen. Kalvebod fælle er udpeget som EF fuglebeskyttelsesområde, og i område 11 er der færdselsforbud hele året af hensyn til fuglelivet og området indgår derfor ikke i analysen.

Kortet illustrerer terrænforholdene på Amager Fælled og Kalvebod Fælled. Der tale om et meget jævnt terræn, som falder svagt fra 0 m mod sydvest, hvor der ved diget er kote -2,6 m. Skydehøjene fremstår som ca. 5-6 m høje bakker i landskabet. En observationshøj ses i den nordlige del af Kalvebod Fælled. Højene på Amager Fælled er anlagt med rekreative formål.

Kalvebod fælled - beskyttede naturtyper

Beskyttede naturtyper på Kalvebod Fælled. Området inden for den trekantstiplede afgrænsning er udpeget EF Habitat- og Fuglebeskyttelsesområde.

Kalvebod Fælled som del af naturparken

Kalvebod Fælled udgør langt det største areal i Naturpark Amager og er dermed en meget central del af parken. Der er tale om et ungt landskab, som først blev inddæmmet i 1943, og det er derfor domineret af mange pionérplanter. Da den største del af området befinder sig under kote 0, spiller hydrologien en afgørende rolle i dette landskab. Vandets betydning er tydelig året igennem, bl.a. på grund af det tætte net af dræningskanaler. Men specielt i vinterhalvåret bliver vandet synligt i landskabet, da vandstanden øges, og store dele af græssletterne står under vand. Kombinationen af indtrængende saltvand og nedbør samt den høje vandstand afspejles i de forskellige plantesamfund og den dynamik og succession, der præger store dele af området. Udviklingen og samspillet mellem planter og landskab er beskrevet indgående i rapporten "Plantesamfundene på Vestamager" (Jørgensen 1986).

At Kalvebod Fælled er så central for naturparken skyldes også placeringen af Naturcenter Amager ved Vestamager Metrostation. Centret består af 2 naturskoler, servicefunktioner, café og administrationsbygninger. Nærheden til parkeringsplads og metrostation bevirker, at dette sted er meget besøgt i forhold til naturparken i øvrigt.

Kalvebod Fælled byder på en række unikke oplevelser for Storkøbenhavns befolkning. Den store græslette med græssende kreaturer og heste og små grupper af dådyr fremhæves af mange besøgende som særligt værdifuld. Det bør dog nævnes at området ikke udgør en naturlig habitat for dådyrene og vilkårene for dem er trods fodring om vinteren ikke gode. Andre fremhæver, at den store åbne flade skaber mulighed for at falde til ro, og den giver også rum for fordybelse, hvilket en del mennesker værdsætter. De selvsåede skove danner ramme for en række forskellige habitater, som rummer et varieret dyreliv, og ikke mindst inden for insekterne er variationen stor. En anden markant oplevelse ved Kalvebod Fælled er de mange

fugle, som trækker igennem området. Det flade terræn og de mange udsigtspunkter og fugletårn giver meget gode muligheder for at observere fuglene. Specielt kan de rastende og overvintrende gæs være iøjefaldende i landskabet, og også vandrefalk og havørne bidrager lejlighedsvis til en stor naturoplevelse.

At der findes et sådant næsten uberørt landskab umiddelbart i udkanten i storbyen er temmeligt unikt.

Det er derfor påfaldende, at besøgstallet ikke er større, end tilfældet er. Af den gennemførte spørgeskemaundersøgelse blandt unge og Institutioner for ældre (som beskrives i afsnittet den social dimension) fremgår det tydeligt, at selv om besøgstallet løbende er steget siden åbningen i 1994, er der fortsat mange, som ikke kender de oplevelsesmuligheder, naturparken byder på. For andre skaber tilgængeligheden en barriere for anvendelsen, og dette redegøres der for i afsnittet tilgængelighed og regional kobling. Den 11 km lange kyststrækning langs Kalvebod Fælled giver mulighed for helt andre oplevelser end dem, man får ved at besøge den indre del af Kalvebod Fælled. Over en meget lang strækning kan de besøgende følge stien langs diget og derved være helt tæt på havet. Den store åbne havflade forandres efter vind og vejr og byder på forskelligartede oplevelser. Stien er siden etableringen i 2012 blevet meget populær og benyttes især af cyklende. Den primitive badebro (Svens bro) anvendes hyppigt om sommeren.

Kalvebod Fælleds mange kvaliteter er åbenbare. Naturstyrelsen fremsætter i plejeplanen fra 2010 en række forslag, som sigter mod at forbedre de rekreative og oplevelsesmæssige muligheder. Der er tale om forslag til nye stier, fugletårn og mountainbike-ruter (Naturstyrelsen 2010). Flere af disse forslag er gennemført i dag. Men den gennemførte landskabskarakteranalyse viser, at der er fortsat behov for forbedringer på en række punkter. Især mangler der en række faciliteter, som vil kunne øge den rekreative oplevelse ved at færdes i området.

Stien langs det forhøjede dige har givet helt nye muligheder for at opleve kysten. "Svens bade bro" nær pumpehuset anvendes hyppigt til en forfriskende dukkert.

I det følgende gennemgås en række forslag, som er resultat af landskabskarakteranalysen af de otte udpegede landskabskarakterområder på Kalvebod Fælled. Forslagene beskrives mere indgående under hver enkelt delområde, og flere af forslagene uddybes og illustreres i det katalog, som er udarbejdet i forbindelse med projektet.

Indgange og faciliteter

På grund af størrelsen af Kalvebod Fælled findes der både et stort antal indgange og også en række faciliteter af forskellige typer. Men samtidig viser karakteranalysen også, at en række af de forhold, der nævnes i forhold til indgangene ved Amager Fælled i nogen grad også gælder for Kalvebod Fælled.

Der mangler et hierarki og en fælles identitet for indgangene. I øjeblikket er der en hovedindgang ved Naturcenteret, og her findes også de fleste faciliteter. De øvrige indgange er forholdsvis små, og visse er tilmed nemme at overse. I kapitlet "Tilgængelig og regional kobling" behandles problemstillingen nærmere, men specielt kan der, på baggrund af landskabskarakteranalysen, peges på mulighed for at udvikle indgangen ved Hilversumvej i Tårnby Kommune. Derved kan der skabes en markant indgang til Amager Naturpark fra Tårnby

Kommune. For at skabe bedre adgang for beboerne øst for Skrædderholmen i Hvidovre Kommune, kan indgangen ved Kalvebro udvikles. Og i forbindelse med nedlæggelse af miljødepotet ved Dæmningsvej kan "Grøften" på længere sigt videreudvikles til et egentligt rekreativt område. Dette nye område kan fokusere på havet, og der kan udvikles faciliteter med relation til dette. Men området er også tæt på det naturskønne område omkring Svenskeholm, og her kan der arbejdes på udvikling af et lokalt stisystem, som forbedrer adgangen til området, der i dag nærmest fremstår som utilgængeligt.

De fleste faciliteter er som nævnt samlet omkring naturcenteret. Derudover findes der en række primitive overnatningsmuligheder i forbindelse med de større skovområder, men det er iøjefaldende, hvor få etablerede opholdsmuligheder, som findes på selve Kalvebod Fælled. Der kunne med forholdsvis enkle midler skabes opholdssteder med bænke og borde. Da området er stort, kunne der også etableres steder, hvor man kan søge hen i tilfælde af dårligt vejr. Mange golfbaner har fx etableret såkaldte torden-ly. I tilfælde af uheld med tilskadekomne bør der være georeference-punkter til alarmopkald, som det kendes fra kysterne og internationalt fra andre naturparker.

Der findes otte skydehøje og en observations høj på Kalvebod Fælled. De blev oprindeligt brugt af militæret i forbindelse med skydeøvelser i området. I dag rummer de et stort set uudnyttet rekreativt potentiale.

Skydehøjene ville fx være oplagte at indtænke i en videreudvikling af de rekreative faciliteter.

Stier

Der findes et relativt omfattende stinet på Kalvebod Fælled, og mange af stierne har en god belægning, fx er flere asfalterede. De mange og gode stier skyldes den tidligere militære anvendelse og er derfor ikke skabt ud fra et rekreativt behov. Mange af disse stier har til formål at føre fra A til B på den hurtigst mulige måde. Stierne er dog velegnede for cyklister, om end de kan forekomme en smule ensformige på grund af linjeføringen og de store afstande. De er også medvirkende til, at cykling er blevet en meget populær måde at transportere sig rundt i naturparken.

Derimod er der en markant mangel på stier, der er udformet på baggrund af et rekreativt formål. Naturstyrelsen har nyetableret en række stier, siden åbningen af området for offentligheden i 1984, og der er fortsat planer om flere. Men der er også mulighed for yderligere udvikling.

Der er fx behov for udvikling af stier af forskellige typer. Blandt andet vil det styrke den rekreative anvendelse, hvis der etableres stier fra nogle udvalgte indgange, der med forskellig længde fører tilbage til udgangspunktet. Der kan også udvikles forskellige temastier, som fokuserer på kultur- eller naturhistorie.

Mange af de forslag, som omtales her, er konkretiseret i mere detaljerede i forslag i det samlede

katalog, som er udarbejdet på baggrund af de 5 temarapporter.

Kultur- og naturmiljøet

På trods af, at der er tale om et ungt landskab, er der alligevel et rigt kultur- og naturmiljø på Kalvebod Fælled. I og omkring naturcenteret sker der i dag en formidling af disse miljøer, men specielt hvad angår det kulturhistoriske element, er der i dag stort set ingen formidling, og dette perspektiv udnyttes endnu ikke rekreativt. En del af den stedbundne historie på Kalvebod Fælled er knyttet til militærets udnyttelse, og en anden del knytter sig til inddæmningen og den efterfølgende dræning. Vandet er et element af stor betydning. Men der findes også historiske elementer og iboende historier, som knytter sig til landskabet inden inddæmningen i 1943. Oplevelsen ved at færdes på Kalvebod Fælled vil kunne forøges væsentligt ved en bedre udnyttelse af kulturmiljøet. Formidlingen af kulturmiljøet kunne fx omfatte granathullerne øst for Granathøj, de tidligere Nike-raketbatterier og øvelsesbygninger, relateret til militærets skydeøvelser.

Formidlingen af naturmiljøet kunne blandt andet fokusere på overgangen mellem den tidligere havbund og den oprindelige strandeng, de tidligere holme som Koklapperne og Svenskeholm og den variation, det bevirker i plantesamfundene. Der mangler også information om de pionérplanter, som findes i området, og den succession de er udtryk for.

DRAGØR SYDSTRAND

Delområdet udgøres af den ca. 10 km lange strækningen mellem Dragør havn og Hejresøen. Kyststrækningen er ganske smal – mellem nogle få hundrede meter og ned til ca. 10-15 m ved parcelhusområdet Søvang. Kyststrækningen fremstår som en lang, delvist tilgroet, lavenergi kyst. Da området har den samme geologi og naturgrundlag beskrives de under ét, men samtidig vurderes sårbarhed og udviklingsmuligheder for hvert enkelt af de fire delområder. Kongelunden udgør et separat delområde, men beskrives ikke i denne sammenhæng, da vægten er lagt på beskrivelse af de nye områder, som indgår i naturparken.

Dragør Sydstrand som del af naturparken

Kombinationen af de udstrakte strandenge og det meget lave vand, som nogle steder når flere hundrede meter ud fra kysten, er enestående, og der findes ikke andre lignende kyststrækninger i Storkøbenhavn. Samtidig bevirker kombinationen af den gamle lodshavn, fiskerlejet i Dragør og de ældre militære anlæg langs kysten, at der også findes et meget interessant og bevaringsværdigt kulturmiljø i denne del af Naturpark Amager.

Forslag til videre udvikling

På baggrund af landskabskarakteranalysen kan der peges på en række forhold, som kan tages op til overvejelse. Nogle af disse forhold er allerede omtalt i den strategi, der er udarbejdet for naturparken (Naturstyrelsen 2014). Men de indgår også her, idet de fremkommer som et resultat af landskabskarakteranalysen.

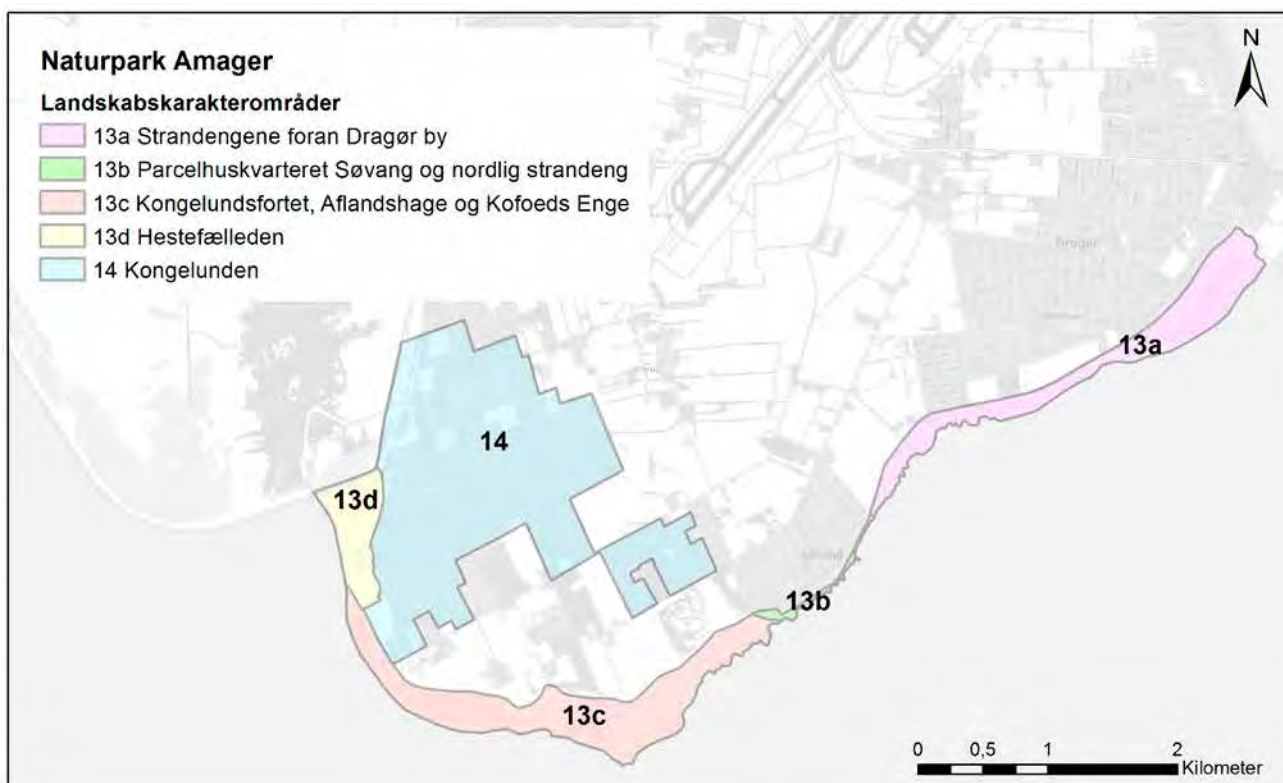
Naturpleje

I denne del af naturparken er der specielt behov for naturpleje af strandengene for at hindre tilgroning. Der foretages allerede en del naturpleje ved hjælp af græsning m.m., jævnfør Dragørs Kommunes plejeplan for området (Dragør Kommune 2006).

Stier og opholdsmuligheder

Der er et godt og sammenhængende stisystem langs kysten, men i forbindelse med etableringen af Naturpark Amager kan man forvente flere besøgende. Derfor bør det overvejes, om ikke der er behov for en nytænkning af stiforbindelserne langs kysten med henblik på at forbedre de rekreative kvaliteter.

Dragør Sydstrand udgør en meget særpræget kyststrækning, som adskiller sig væsentligt fra den øvrige del af Naturpark Amager. Området er i forbindelse med landskabskarakteranalysen blevet inddelt i fire delområder. Kongelunden udgør et selvstændigt område.

Det er muligt at cykle på forskellige stier på et stykke af denne kyststrækning, men der er også steder, hvor de cyklende er nødt til at følge den større vej, der løber langs kysten. Den rekreative oplevelse vil blive styrket, hvis det bliver muligt at følge kysten langs nogle af de mindre stier på større afstand fra den befærdede vej.

Opholdsmulighederne langs kyststrækningen kan også forbedres væsentligt, idet der findes ikke

mange bænke og borde langs kysten. De eksisterende badebroer giver mulighed for at betragte kysten udefra, men adgangen til dem er begrænset til medlemmer af de forskellige grundejerforeninger i området. Værdien af denne del af naturparken ville stige betydeligt, hvis også andre besøgende havde mulighed for at benytte badebroerne.

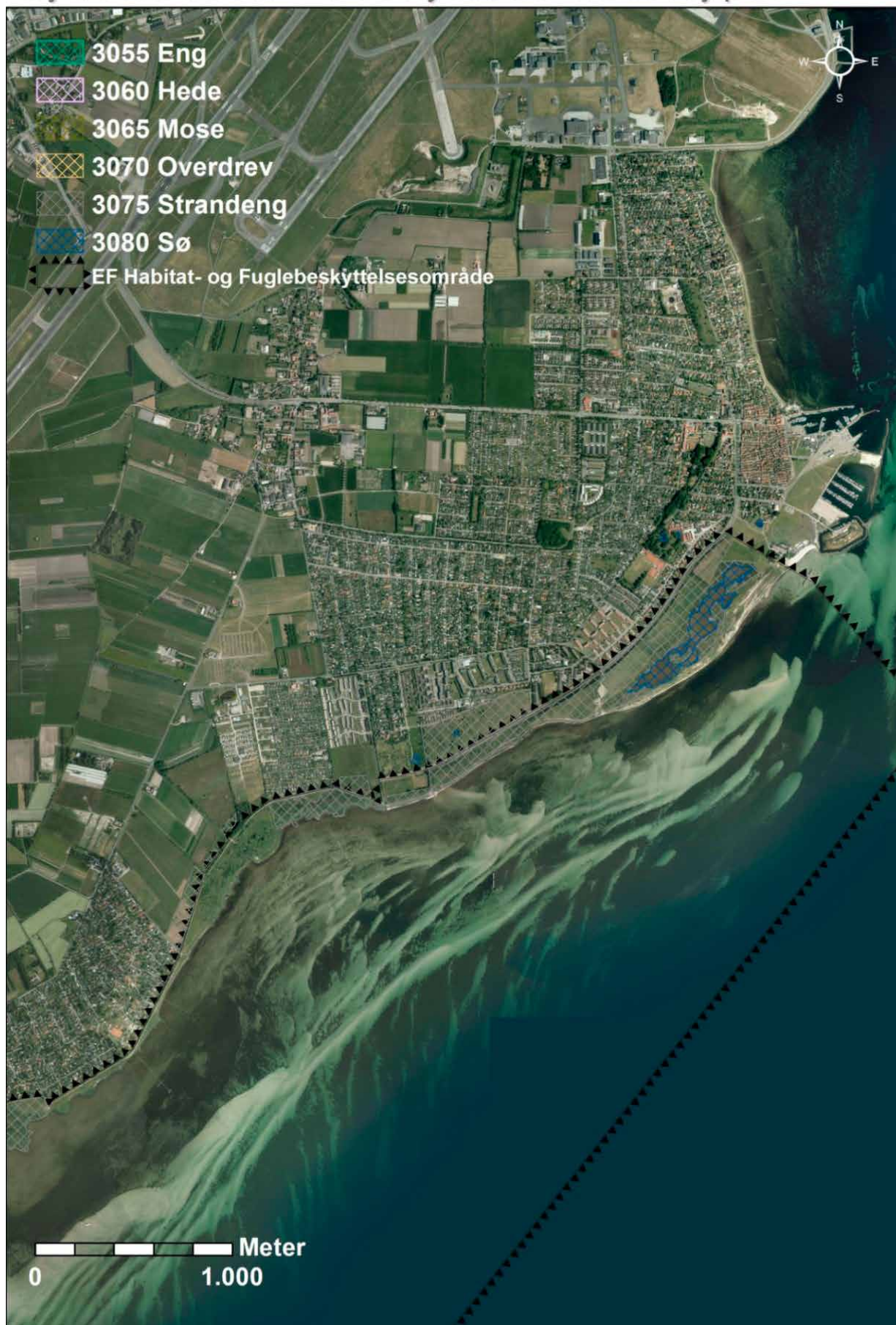
Det lavvandede kystområde ved Dragør Sydstrand giver mulighed for helt specielle naturoplevelser.

Kongelunden - beskyttede naturtyper

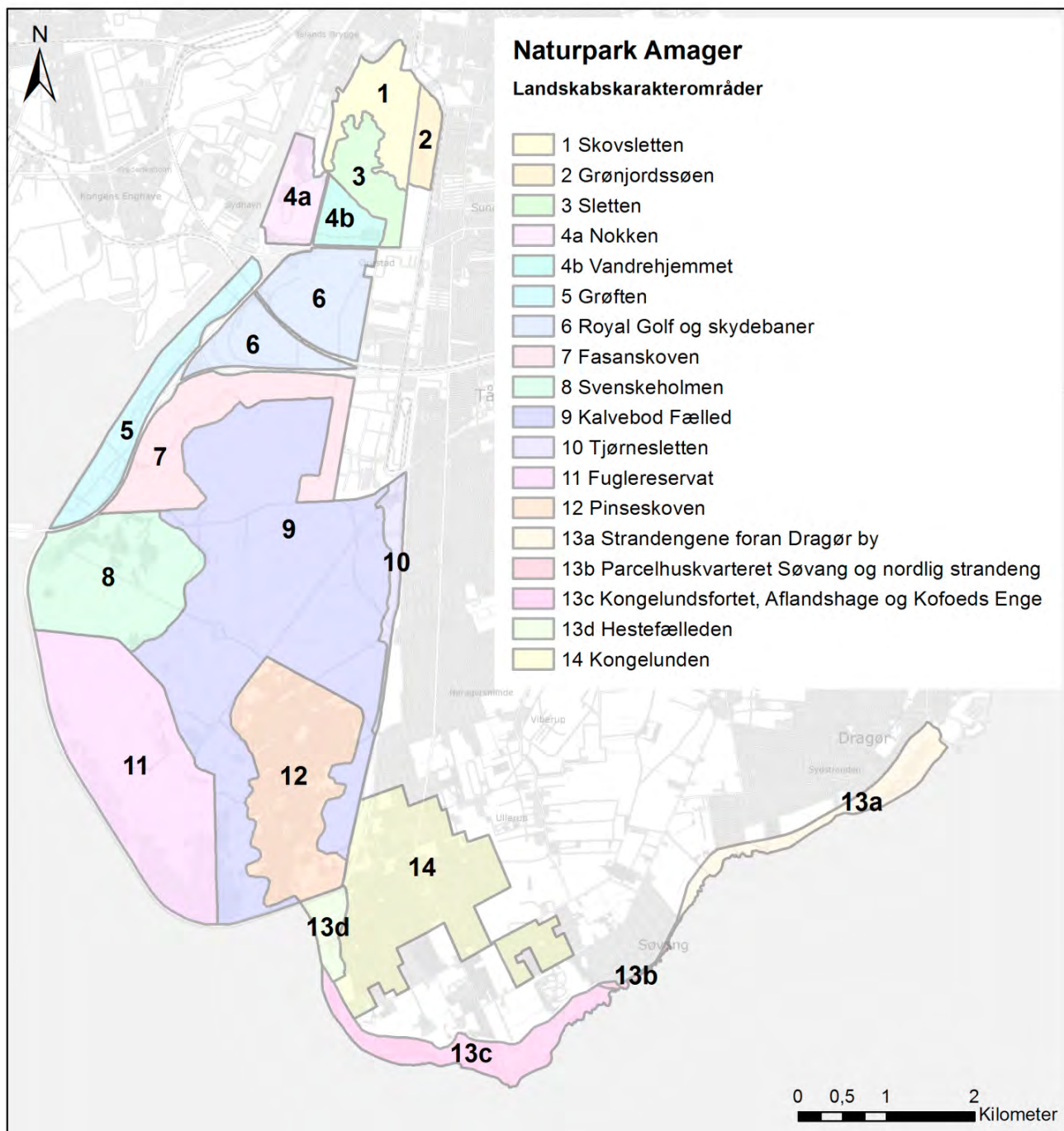
Naturtyper Dragør Sydstrand ved Kongelunden. Område 3055 er udpeget som skovrejsningsområde. Hele kystzonen er udpeget som EF Habitat- og Fuglebeskyttelsesområde.

Sydstranden - beskyttede naturtyper

Naturtyper Dragør Sydstrand ved Dragør. Område 3055 er udpeget som skovrejsningsområde. Hele kystzonen er udpeget som EF Habitat- og Fuglebeskyttelsesområde.

OMRÅDEBESKRIVELSER

Landskabskarakterområder i Naturpark Amager.

I det følgende gennemgås og beskrives de landskabskarakterområder, som er blevet udpeget i forbindelse med landskabsanalysen, mere detaljeret. Udover beskrivelsen er områdernes sårbarhed

og landskabskarakterens styrke blevet vurderet. Afslutningsvist vurderes det enkelte områdes udviklingsmuligheder.

OMRÅDE 1: SKOVSLETTEN

Beskrivelse

Afgrænsning: Området afgrænses mod nord af Københavns Universitet, mod vest af Ballonparken og Islands Brygge og mod syd af det centrale sletteområde på fælleden.

Områdekarakter: Det er de lave træer, buske og krat, der giver dette område dets karakter. Området er præget af høje græsser, rørskov og egentlig sumpskov. Området gennemskæres af en række større overordnede stier, og en lang række mindre trampestier fører ind i underskov og krat. Den overordnede karakter er et uoplejet skov- og kratområde, som fremstår forholdsvis vildt og ufremkommeligt.

Analyse

Geomorfologi: Et forholdsvis jævnt terræn uden bakker og lavninger.

Jordtype: Ler og muldjord.

Terræn: Jævnt terræn i niveau med de omkringliggende urbane områder.

Hydrologi: Delvis sumpskov med højvandsstand efterår og vinter.

Vegetation: Primært selvsåede træer og buske.

Infrastruktur: En række større stier gennemskærer området. De største har en fast belægning i

form af grus eller asfalt. Der findes en lang række mindre trampestier i området, men der mangler en egentlig indikation af ruter af forskellige længde.

Historie: Områdets historie er tæt knyttet til den ældste anvendelse af fælleden som mildtært øvelseshæder. Tæt ved på Ørestads Boulevard findes resterne af Faste Batteri, som blev anlagt i 1770 og brugt til øvelsesskydning ud over fælleden af det Kongelige Artilleri Korps. Området grænser op til Ballonparken, som oprindeligt blev anvendt af militæret i forbindelse med deres observationsballoner fra 1872. <http://da.wikipedia.org/wiki/Ballonparken>. (God tur på Islands Brygge. 2013)

Rumlige og visuelle forhold: Tidligere fremstod denne del af fælleden som et åbent areal, men i dag er det under hastig tilgroning og fremtræder som et jævnt, ensartet område, der er dækket af lave træer og buske. Det er lidt af et paradoks, at dette areal, som tidligere var åbent, nu er ved fremstå som det mest lukkede areal på Amager Fælled. Det er primært de mange stier, som bevirker at det er muligt at færdes igennem området.

Lave træer og buske og høje græsser præger området, og det er primært de større stier, som bevirker at man kan færdes igennem området. Specielt om vinteren er området ufremkommeligt på grund af vandstanden. Afgrænsningen af den tidligere losseplads kan ses som en forhøjning i landskabet på billedet til højre. Se også terrænkortet på side 36.

Ballonparken henligger som et utraditionelt, lidt autonomt beboelsesområde. Den blev etableret i 1872, og i 1943 opstod der heftige kampe med det tyske militær. Tre danske soldater faldt i kampene, og en mindsten er opstillet til minde om de faldne. Ballonparken blev i 2009 overdraget til Fonden Ballonparken.

Andet:

Vurdering

Styrke: Området har skiftet karakter fra at være åbent til nu at fremstå som en lukket sumpskov og kratområde. Set ud fra det har området en stærk karakter og fremstår ensartet og homogent. Den hastige tilgroning vil med tiden ændre det i retning af en mere højstammet skov.

Sårbarhed: Det forholdsvis store område fremstår ret ensartet og forekommer ikke sårbart. Der kan foretages en del pleje i form af rydning, uden at karakteren ændres væsentligt. Det vil skabe bedre overblik og større tryghed.

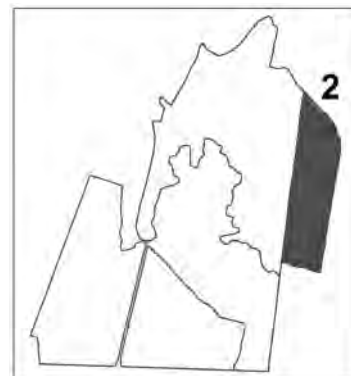
Forslag til udvikling: Området virker med den fremtoning, det har i dag, ikke særligt indbydende.

Der mangler opholdsområder, bænke og lignende faciliteter. Området vil vinde yderligere med naturpleje i form af rydning, så der opstår mere lysåbne områder.

Der bør ske en udvikling af den skiltning, der i øjeblikket findes. Der kunne angives ruter, som fører videre til den øvrige del af naturparken. Da dette er den del af Naturpark Amager, som kommer nærmest bykernen, kan der indtænkes en hovedindgang omkring indgangen ved Islands Brygge eller ved den første rundkørsel på Ørestads Boulevard.

Derudover bør der etableres information om naturparken ved Metrostation Islands Brygge /Københavns Universitet.

OMRÅDE 2: GRØNJORDSSØEN

Beskrivelse

Områdenavn: Grønjordssøen

Afgrænsning: Mod øst afgrænses området af boligkvarterer på Amager og mod vest af den centrale del af Amager Fælled.

Områdekarakter: Naturområdet karakteriseres især af Grønjordssøens forholdsvis store vandflade, men søen er dog forholdsvis skjult af rørskov og buske og træer. Mindre stier fører ind til udsigtsplatforme, hvor den besøgende oplever at træde ind i en anden verden fjernt fra storbyens trafik og støj. Her er det vegetationen og specielt fuglelivet, som karakteriserer oplevelsen. I den nordlige del af området op mod DR Byen løber "Den landskabelige kanal", som opdeler området i et slynget forløb med form af en sinuskurve. Området er centralt for naturparken, da det støder op til et tæt bebygget område, og samtidig er der gode parkerings i umiddelbar nærhed ved DR Byen.

Analyse

Geomorfologi: Lavvandet sø.

Jordtype: Ikke aktuelt.

Terræn: Jævnt terræn uden bakker eller lavninger.

Hydrologi: Lavvandet sø. "Den landskabelige kanal" er ikke forbundet med Grønjordssøen.

Vegetation: Omkring søen findes en forholdsvis tæt vegetation, og søen fremstår i store områder som en tagrørssump. Andre planter er dunhammer og gul iris.

Infrastruktur: To parallelle stier går på hver side af den aflange sø, og mindre stier giver adgang til søen. Derimod bevirker den landskabelige kanal nord for søen, at adgangen til dette område bliver vanskeligere da der kun er få broer, som gør det muligt at krydse kanalen. Lodrette kanter langs kanalens sider vanskeliggør dens funktion som habitat for padder. Kanalen er 2,5 km lang og op til 25 m bred. I kanalens nordlige og sydlige del findes trampestier, der følger kanalens bred. Derimod ligger den midterste del, som kunne forbinde de to stier, helt isoleret og er derfor ikke tilgængelig.

Grønjordssøen. I søen er der etableret to mindre udkigsplatforme.

Den landskabelige kanal.

Koblingen og formidlingen ud mod Ørestads Boulevard er som indgang til naturparken ikke udviklet.

Historie: I 1992 blev et 72 ha stort naturområde sikret mod byudvikling. Der er dog ikke tale om en egentlig fredning. Den landskabelig kanal blev indviet i 2005 og er primært etableret af æstetiske grunde.

Rumlige og visuelle forhold: Udsigtsplatformen ved Grønjordssøen giver mulighed for at opleve søen i fred for byens larm og uro. Platformen giver mulighed for en unik naturoplevelse på trods af nærheden til byen. Farver og naturlyde bliver fremhævet her, og samtidig er der et rigt fugleliv. Området i øvrigt bærer præg af kraftig tilgroning.

Andet: Søen er kommunalt ejet

Vurdering

Styrke: Grønjordssøen fremstår som et vigtigt naturområde umiddelbart i byens udkant, og landskabskarakteren er stærk. Områdets nordlige del er kraftigt påvirket af Den landskabelige kanal, som i dette område er vanskeligt tilgængelig. Områdets karakter er i dette område præget af nærheden til det urbane nabo-område, men fremstår som et oplejet naturområde uden opholdsarealer.

Indgang til fælleden over for DR Byen.

Sårbarhed: Søens sårbarhed som unikt og urørt naturområde er stor. Den lavvandede sø kræver naturpleje for at undgå en fuldstændig tilgroning.

Forslag til udvikling: Det bør overvejes at udvikle indgangene, så de på en bedre måde formidler funktionen, som indgang til hele Naturpark Amager og ikke blot til Amager Fælled.

En eller flere broforbindelser over Den landskabelige kanal vil bevirke, at dette meget bynære område vil blive betydeligt mere tilgængeligt, end tilfældet er nu, og forbedre områdets rekreative funktion.

Rundkørslen ved DR Byens parkeringsplads bør forbindes via en sti og en bro til det grønne område over for DR Byen. En rydning med et lysåbent picnicområde ved kanalen vil virke attraktivt på beboerne i de nærliggende almennyttige boligkarreer. Derved kan man tiltrække flere brugere til dette område, der i dag mere fungerer som en barriere end som en indgang til fælledens øvrige områder. Trampestierne langs kanalen bør samtidig forbindes indbyrdes. Disse ændringer vil skabe en kobling til det grønne område på den østlige side af Ørestads Boulevard.

OMRÅDE 3: SLETTEN

Beskrivelse

Områdenavn: Sletten.

Afgrænsning: Området afgrænses mod nord af område 1, mod syd af 4b og mod øst af det grønne område syd for Grønjordssøen.

Områdekarakter: Den største del af dette område er beliggende på en tidligere losseplads, som er efterfølgende er dækket med et spærrelag af ler og jord.

Analyse

Geomorfologi: Jævnt plateau, hvor der centralt i området er lavet tre kunstige høje. Den højeste er 16 meter og udgør det højeste punkt i naturparken.

Jordtype: Tidligere losseplads dækket med fyldmateriale.

Terræn: Det meste af området er hævet 2,5 til 3 meter i forhold til øvrige del af Amager Fælled på grund af affald og tilført fyldmateriale.

Hydrologi: Grundet hævnningen er dette område betydeligt mere tørt end den øvrige del af fælleden.

Udsigt fra en af de tre høje centralt i område 3 mod Bella Sky og Kalvebodkilen.

Vegetation: Området fremtræder som en forholdsvis åben slette med spredte buske og enkelte træer. Flere områder i den østlige del, hvor vegetationen er forholdsvis tæt, bliver holdt lysåbent via græsning med kvæg.

Infrastruktur: Der findes en del veletablerede stier i områdets sydlige del.

Historie: Området blev åbnet for offentligheden som rekreativt område fra 1974, hvor lossepladsen var blevet jævnet ud og plomberet. Der er tale om et meget forurenet område. Sidst i 1960erne blev der hver dag tilført 80 kubikmeter flydende kemikalieaffald på Amager Fælled. Det er den største dokumenterede mængde i København (Miljøkontrollen 1996 s. 7). Det tilførte materiale har givet anledning til en ikke ubetydelig forurening.

Rumlige og visuelle forhold: Området fremstår i modsætning til område 1 som meget åbent, og grundet de tre kunstige høje er der gode kig til de øvrige områder på Amager Fælled. På grund af det

jævne terræn og den sparsomme vegetation fremstår området som en kontrast til område 1 Skovsletten og område 2 Grønjordssøen.

Andet: Området omfatter et mindre område til modelflyvning.

Vurdering

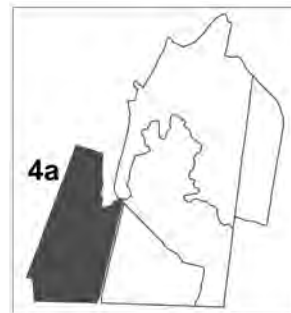
Styrke: Karakteren af dette område er forholdsvis stærk, og den besøgende får ikke umiddelbart opfattelsen af at færdes på en tidligere losseplads.

Sårbarhed: Området er på grund af den sletteliggende karakter sårbart for yderligere tilgroning. Derudover virker området forholdsvis robust.

Forslag til udvikling: Denne del af fælleden har et rekreativt potentiale som følge af den forholdsvis store flade, og der kan indtænkes nye rekreative faciliteter, som vil kunne udnyttes af vandrehjemets og den kommende campingplads' besøgende.

OMRÅDE 4A: NOKKEN OG SØNDERBRO

Beskrivelse

Områdenavn: Nokken og Sønderbro

Afgrænsning: Mod vest afgrænses området af Københavns havn og mod vest af fælleden.

Områdekarakter: Blandet bolig- og naturområde hovedsaglig bestående af kolonihavehuse. Områdets karakter er præget af de mange små og selvbyggede huse, som afgrænses af buske og træer, der gennem årene er blevet forholdsvis dominerende, især langs veje og stier. Man får oplevelsen af at være i et åndehul, hvor der råder større frihed til egen udfoldelse, end det ses generelt i byen. Derved fungerer området som klar kontrast til de nærliggende boligkarreer på Islands Brygge.

Analyse

Geomorfologi: Ikke aktuelt.

Jordtype: Tidligere losseplads pålagt opfyld.

Terræn: Jævnt terræn, som følger forløbet af havnekajen.

Hydrologi: Veldrænet med fravær af søer og vandløb.

Vegetation: Åbne græsplæner med spredte træer og buske tilknyttet kolonihaverne.

Infrastruktur: Gennemgående sti langs havnen fra Islands Brygge til Sluseholmen.

Historie: De to haveforeninger går tilbage til henholdsvis 1930'erne og 1979. Nokkens historie startede som et område, der var ejet af Københavns havn. I 1930'erne gav havnen nogle medarbejdere tilladelse til at benytte området til fiskeri. Med tiden udviklede området og de små hytter til fiskeredskaber

Udsigt fra Nokken mod H.C. Ørstedsværket.

sig til en blandet boligbebyggelse. Der har gennem årene været løbende forhandlinger om områdets fremtid. Disse forhandlinger er ført med Københavns Kommune, som har overtaget området. Kolonihaveforeningen HF Sønderbro, som blev oprettet i 1979, fremstår i dag som en traditionel kolonihaveforening.

Rumlige og visuelle forhold: Området fremstår forholdsvis lukket på grund af de mange mindre og lukkede haver, som især ved HF Sønderbro afgrænses med forholdsvis høje hække, der adskilles af mindre stier. Stien langs havnen er ikke præget af biltrafik, og havnen på den ene side af stien, og kolonihaveforeningerne på den anden, skaber et interessant og varieret miljø med meget fine kig på tværs af havnen.

Andet: Kolonihaveforeningen HF Nokken med ca. 100 lejeaftaler i forlængelsen af Islands Brygge stammer tilbage til 1930'erne. Området har i dag mere karakter af en utraditionel beboelse end traditionel kolonihave.

HF Sønderbro består af 300 parceller og blev oprettet i 1979. I centrum af foreningen findes en købmandsbutik.

Vurdering

Styrke: Området fremstår med høj autenticitet og er udtryk for kolonihavekulturen omkring Stor-København. HF Sønderbro og HF Nokken er vidt forskellige, men fremstår på hver deres måde med en stærk karakter af et bynært fritidslandskab i traditionel forstand.

Sårbarhed: Området forekommer ikke specielt sårbart. Dog påvirkes karakteren af de nye bebyggelser på den sydlige del af Islands Brygge. Flere brugere og gennemgående trafik vil kunne påvirke området, og ny/forbedret infrastruktur bør tage hensyn til den eksisterende karakter.

Forslag til udvikling: Områdets fritidsagtige karakter bør bevares, men samtidig fremtræder området ret lukket og uoverskueligt. Anvendelsesmulighederne vil vinde ved, at de eksisterende stier og adgangsveje bliver forbedret. Ikke mindst er det meget vanskelig at komme fra stien langs havnen og ind på fælleden.

Stien langs havnen er hyppigt benyttet af både gående og cyklende, og der kan med fordel etableres mindre udkigs- og rasteplasser langs kajen. Adgangsvejen til købmandsforretningen i HF Sønderbro

derbro kunne udvikles og forbedres. Derved kan man udnytte denne servicefunktion i forbindelse med besøg i naturparken.

OMRÅDE 4B: VANDREHJEMMET

Beskrivelse

Områdenavn: Vandrehjemmet

Afgrænsning: Mod nord af område 3 Sletten, mod syd af motorvejen, mod vest af Nokken og HF Sønderbro.

Områdekarakter: Området er under udvikling, og karakteren er præget af dette. Den rekreative udnyttelse sætter sit klare præg på dette område, hvilket vil blive endnu mere udpræget i årene fremover. To større fodboldbaner er netop etableret, og etableringen af en større campingplads er påbegyndt. Disse anlæg har krævet en påkørsel af 30 cm fyldjord på grund af placeringen på den tidligere losseplads.

Analyse

Geomorfologi: Består primært af tidligere losseplads med påkørt fyldmateriale.

Jordtype: Påkørt fyldmateriale.

Terræn: Jævnt terræn uden højdeforskelle.

Hydrologi: Veldrænet, en mindre sø mod områdets nordgrænse til område 3.

Vegetation: Græsdækket, i områdets nordlige del en bevoksning omkring søen.

Infrastruktur: Flere veletablerede stier fører igennem området.

Historie: Området udgjorde tidligere en del af lossepladsen på fælleden.

Rumlige og visuelle forhold: Ikke aktuelt.

Andet: NST har efter aftale med Københavns Kommune fået tegnet et skitseforslag til en cykelbro over Vejlands Alle, så golfbanearealet bliver forbundet med Amager Fælled ved campingpladsen.

Vurdering

Styrke: Ikke aktuel.

Sårbarhed: Ikke aktuel.

Forslag til udvikling: Grundet den kommende camping- og autocamperplads bør sammenhængen med den øvrige naturpark genovervejes. Udviklingen vil aktualisere behovet for udvikling af stier, bedre skiltning samt en fælles identitet og formidling af Naturpark Amager.

Den kommende campingplads vil fuldt udbygget blive 9 ha og optage det mest af den sydlige del af Amager Fælled. Kilde: Ørestads Avis 10. december 2014.

OMRÅDE 5: GRØFTEN

Beskrivelse

Områdenavn: Grøften.

Afgrænsning: Mod øst afgrænses det 3 km og mellem 100 og 300 meter brede område af det nord-sydgående motorvejsanlæg, mod vest af havet.

Områdekarakter: Miljødeponi.

Analyse

Geomorfologi: Udgravet område.

Jordtype: Ikke kendt.

Terræn: Under havets overflade.

Hydrologi: Drænet.

Vegetation: Den største del er ikke beplantet, men enkelte krat og træbevoksninger adskiller de forskellige depotområder.

Infrastruktur: Indeholder enkelte transportveje for de enkelte deponier.

Historie: Ikke kendt.

Rumlige og visuelle forhold: Afgrænset af diget og motorvejsanlægget og pt. utilgængeligt for offentligheden inden for de to diger.

Området er tilgængeligt fra Vesterbro og Kalvebod Fælled ad den offentlige cykelsti over Kalvebodløbet og Amagermotorvejen E20. Den offentlige sti løber tæt på vandet i et langt smalt trace, som mod syd før Sjællandsbroen mødes af en åben og svagt skrånende græsplade. Fra stien og arealerne er der 180 grader udsigt over vandet til broen, Avedøreværket, Hvidovre havn, Valbyparken og Tippen.

Rumlig virkning og kropslig indvirkning – sensoriske oplevelser og relationer: Det smalle stitrace forstærker oplevelsen af at være på kanten. Både, der sejler på langs af stien, understreger dette. Samtidig giver det uhindrede kig 180 grader rundt og havoverfladens udtrækning rummet en markant virkning, når man kommer fra Fasanskovens lukkede, lavtliggende og våde rum.

Området er roligt kun med lyd af eventuelle både og vind. Når man nærmer sig motorvejsbroen i syd, drejer fra og kører op på cykelbroen over motorvejen, mødes man af stigende lyd fra trafik.

Kantkarakteren, åbenheden og den dæmpede lyd bidrager til, at pulsen kommer ned. Området kan opleves som et sted, hvor man kan hvile sig og få overblik.

Vurdering

Styrke: Området har en meget svag landskabskarakter, da det pt. anvendes som jord deponi og til midlertidig opbevaring af jord og grus.

Sårbarhed: Området er grundet sin nuværende anvendelse ikke sårbart.

Forslag til udvikling: Der er planer om, at den nuværende anvendelse af området skal ophøre på sigt, og at der da skal anlægges kolonihaver. Samtidig er der vedtaget en lokalplan om opsætning af fire havvindmøller på kanten af diget. Men området har en størrelse, der bevirker, at der også findes et stort potentiale for en anden rekreativ udnyttelse.

Området rummer, på grund af sin beliggenhed med havet på den ene side og Fasanskoven og Svenskeholmene på den anden side, et stort rekreativt potentiale. Det vil, såfremt det udvikles rekreativt, kunne tiltrække mange nye brugere til Naturpark Amager.

På det sydlige areal, hvor den skrånende græsflade er reetableret, kan møller placeres i et stærkt samspil med broens, Avedøreværkets og eksisterende møllers infrastrukturelle karakter.

Områdets sydlige del vil som nyt rekreativt areal i forbindelse med en bro kunne danne ny hovedindgang til naturparken på tværs af motorvejen. Det vil også skabe en klart forbedret adgang fra Hvidovre og alle, der kommer til parken via motorvejen. Broen kan udvikles til en port og vartegn for naturparken, man møder på vej ind til København. En ny hovedindgang vil kunne disponeres med parkering på begge sider af motorvejen, velkomstbygning på fælledsiden, mindre faciliteter på Grøftens side som shelter, bålplads, toiletter, badebroer og

anløbsbroer for kajakker, mindre både og surfere, koncentreret ved hovedforbindelsen over til Fasan-skoven og Kalvebod Fælled.

Overfredningsnævnets kendelse giver mulighed for udvikling af rekreative publikums-faciliteter i område 3 af fredningen - dvs. fælledsiden.

Kalveboderne kan på sigt udvikles til et maritimt vandområde til daglig brug og til stævner for forskellige slags sejllads som surf, kajak, kaproning, jolle- og bådsejllads, ligesom kajakture omkring hele Amager kan udvikles. Der kan dog være visse begrænsninger i forbindelse med den rekreative udvikling da området dels er meget lavvandet og dels fordi det er udpeget som EF Habitat- og Fuglebeskyttelsesområde.

Den skrånende græsflade kan indeholde tre åbne vestvendte rum, afgrænset af beplantning på tre sider med et åbent program, så alt fra midlertidig camping ved sejlstævner til natur, fiskeri og musikfestival kan afvikles her.

Nord for cykelbroen kan kolonihaver og feriehus udvikles, eventuelt i forbindelse med vandrehjemmet. Området kan give såvel beboere i København som gæster/turister mulighed for at bo ud til vand og med fælled og skov bagved og stadig tæt på København. Sammen med det sydligere dige har dette område potentiale for at give Amager mulighed for at tilbyde en anden slags strand- og havadgang med større differentiering og ro end Amager og Kastrup Strandparker.

Åbninger i den vestvendte poppelbeplantning kan give kig over vandet og forbindelser gennem de ellers vindbeskyttede og træomgrænsede områder. Åbningerne skaber adgang til stien og en række badebroer langs stien. Badebroerne skal kunne bruges af alle, der benytter sti- og vejforbindelsen mellem Sydhavnen/Kgs. Enghave og Naturpark Amager.

Cykelsti ved Grøften, som frem til 2020 anvendes som miljødepot.

OMRÅDE 6: ROYAL GOLF OG SKYDEBANERNE

Beskrivelse

Områdenavn: Royal Golf og skydebanerne.

Afgrænsning: Mod øst afgrænset af bebyggelsen omkring Bellacenteret. Mod nord, syd og vest afgrænses anlægget af en række større vej anlæg i forbindelse med motorvejene til lufthavnen, København og Sverige. Området gennemskæres af jernbanelinjen til Sverige.

Områdekarakter: Området nord for den øst-vestgående jernbane udgøres af en eksklusiv golfbane, adskilt af mere ekstensivt udnyttede områder, som består af busk- og træbevoksede områder. Området syd for jernbanen består af et krat- og engområde, som indeholder to større skydebaneanlæg.

Analyse

Geomorfologi: Oprindeligt udgjorde området en del af Kalvebod Fælled. I forbindelse med etableringen af Royal Golf i 2005 blev terrænet kraftigt reguleret og tilpasset den nye anvendelse som golfbane.

Jordtype: Der blev i forbindelse med anlæggelsen af golfbanen påkørt jord.

Terræn: Svagt kuperet terræn, tilpasset anvendelsen som golfbane. Området syd for jernbanen fremstår mere jævnt.

Hydrologi: På trods af påkørt jord er området forholdsvis lavtliggende, da det inden anlæggelsen

udgjorde en del af det inddæmmede område.

Vegetation: De enkelte huller er adskilt af krat og mindre træbevoksede områder. På dele af disse områder foretager Naturstyrelsen naturpleje. Området syd for jernbanen er præget af spredt krat og skovbevoksning.

Infrastruktur: Området er præget af de store motorvejsanlæg, der afgrænser området og jernbanen, som gennemskærer det fra øst til vest. Området nord for banelegemet gennemskæres også af stier, som anvendes i forbindelse med golfspillet. Derudover findes der nogle mere overordnede stier, der også har en rekreativ funktion for andre besøgende i området. En relativt nyligt anlagt hjertestesti krydser ind igennem området og giver adgang til områder, som ellers eksklusivt forbeholdt golfspillet.

Historie: Royal Golf Center er anlagt på et 120 ha stort område på den nordlige del af Kalvebod Fælled. Banen blev påbegyndt i 2005 og færdiggjort i 2010. Der arbejdes dog fortsat på at forbedre kvaliteten af de enkelte dele af banen. Banen består af et 18-huls anlæg med nogle veludbyggede faciliteter i form af restaurant og klubhus. Der er tale om en bane, som er anlagt som et eksklusivt anlæg, og som også i årene fremover ønsker at fremstå som et sådant.

Rumlige og visuelle forhold: Banen afgrænses mod øst af bebyggelsen omkring Bellacenteret og især Hotellet Bella Sky udgør et markant og iøjefaldende landskabselement i naboområdet.

Royal Golf Club ligger umiddelbart ved siden af det bebyggede område ved Bellacenteret.

Partier fra golfbanen. Stier med offentlig adgang fører igennem området.

Rumlig virkning og kropslig indvirkning – sensoriske oplevelser og relationer: De mange elementer af præcist formede og intensivt plejede græsflader side om side med 'vilde' lommer af siv og træer giver et meget opdelt rum. Den besøgende er hele tiden imellem, omgivet af noget eller nogen, og med noget eller nogen der bevæger sig; mennesker som maskiner. Kontrasten mellem styret og 'vildt', som den besøgende passerer forbi og igennem, forstærker den visuelt og rumligt opdelt oplevelse. Kropsligt sætter det sig som mange skift, hvor nye rum og forløb skal fordøjes. Konstant summende lyd af motorvejen og de, med et par sekunder til minutter mellem, salver af skud fra skydebanen længere mod syd forstærker oplevelsen af et aktivt sted. Bygningerne mod øst forstærker dette. Strejf af nærhed kommer lejlighedsvis i form af duft fra skiftende jordbund og løv.

Andet: Området er specielt i kraft af sin anvendelse dels som golfbane, dels som rekreativt areal. Der er offentlig adgang til hele området, men det er specielt de mere eller mindre isolerede grønne lommer der er interessante i forbindelse med udvikling af den rekreative anvendelse for andre end golfspillere. I kraft af beliggenheden er det ikke tilladt at benytte kemiske hjælpestoffer som pesticider og fungicider i forbindelse med plejen af golfbanen.

Vurdering

Styrke: Området nord for banen fremstår som et blandet område udlagt til golf kombineret med andre rekreative anvendelser, som endnu ikke har fundet sin endelige udformning. Området fremstår som det mest parkagtige i naturparken, og det er netop kontrasten til de andre område, som udgør områdets styrke. Her er muligheden for at opleve et intensivt plejet og kontrolleret naturområde. Området syd for banen kan nærmest betegnes som restområdet med en svag landskabskarakter.

Sårbarhed: Området nord for banen er sårbart over for indskrænkning af den adgang, der i øjeblikket er til området, også for ikke golfspillere. Området syd for er kraftigt påvirket af skydebanerne og er

ikke sårbart. Det skal dog i denne forbindelse nævnes at fredningen sikrer, at golfbanen ikke må være til hinder for befolkningens frie adgang til området.

Forslag til udvikling: Hjertestien er et udmærket eksempel på, at golfspillet godt kan kombineres med en øget rekreativ anvendelse. Det bør derfor overvejes, om der ikke kan udvikles en multifunktionel anvendelse af området, der udnytter den iboende parkkarakter, som værdsættes af flere besøgende. De grønne områder kan f.eks. udnyttes til frokost- og skovtursområder m.m., og det kan overvejes, om der ikke kan udvikles nye rekreative anvendelser, som vil kunne kombineres med golfspillet i området. Man bør i den forbindelse være opmærksom på, at visse etniske grupper efterspørger mere parklignende naturområder.

Golfbanen og skydebanens arealer ligger i direkte forlængelse af det offentlige parkområde i Ørestad. De kan med fordel forbindes, så parkområdet bliver styrket som et tværgående offentligt parkbånd og adgang til naturparken/golfbanen fra de bagvedliggende boligområder. Konkret kan hovedsti/akse i byparken fortsættes over Center Boulevard og ind på golfbanens areal og markeres som en større indgang.

Mod vest vil en styrket indgang ud mod Grøften kunne understøtte en ny forbindelse på tværs af havneløbet over til Tippen og Valbyparken/Hvidovre.

En krydsende nord-syd forbindelse ved motorvejen vil her i den vestlige del ligeledes koble golfbane og skydebane sammen med Fasanskoven og styrke adgang og forbindelse i den vestlige del af parken. Mod nord kan andre faciliteter som skating, parkour og mountainbike-bane indarbejdes, eventuelt i relation til de store bakkeformationer vest for vandrehjemmet.

Området syd for banelegemet vil eventuelt kunne anvendes til andre støjede aktiviteter, f.eks. modelfly eller lignende, hvilket dog vil påvirke Fasanskoven.

OMRÅDE 7: FASANSKOVEN

Beskrivelse

Områdenavn: Fasanskoven.

Afgrænsning: Mod nord og vest afgrænses området af motorvejen til lufthavnen, mod syd af den åbne flade, som er knyttet til karakterområdet Kalvebod Fælled og mod øst af Ørestad.

Områdekarakter: Karakteren præges af kombination af åbne arealer og den lysåbne birkeskov. Sammen med en omfattende vegetation i underskoven, bestående af krat og græsarter, skabes et udtryk af naturskov med fri succession. Der sker dog en vis pleje i form af græssende kvæg. Den lysåbne skov giver rig mulighed for iagttagelse af dyrelivet. Mindre stier fører den besøgende gennem skoven og langs skovbrynet, hvor man får mulighed for at iagttage mødet mellem fælleden og skoven. Området fremstår som et naturligt og uberørt område, som dog i nogen præges af støjen fra den nærliggende motorvej og skydebane. Områdets østlige del fremstår som et blandet græs og buskområde, der med tiden vil udvikle sig i retning af den øvrige del af Fasanskoven. Det er planen at på sigt vil de områder, der er indhegnet med kreaturhegn blive ryddet for træer.

Analyse

Geomorfologi: Lavtliggende område uden større højdeforskelle.

Jordtype: Sand og ler præger det inddæmmede område.

Terræn: Området er beliggende i kote 0 til -1 m.

Hydrologi: På grund af den lave beliggenhed findes vand mange steder i landskabet og inde i skoven hyppigt i form af grøfter og kanaler, men også som mose- og vådområder.

Vegetation: Skoven består i den vestlige del af birketræer, pil og bævreasp, arter som alle kan tåle at vokse i temmeligt våde områder.

Infrastruktur: Der er forholdsvis få veje gennem skoven. Fasanskovvej er en større gang- og cykelsti, som fører gennem skoven. Mindre stier findes langs skovbrynet og inde i skoven. Skoven er placeret langs med motorveje, hvilket bevirker, at der er del trafikstøj.

Historie: Området grænser op til Nordre Klapper, som oprindeligt var nogle små holme i Kalvebodløbet inden inddæmningen. Da området blev inddæmet, blev de en del af Kalvebod Fælled. Mod vest grænser området op mod Svenskeholm, som det til dels opleves som sammenhængende med.

Rumlige og visuelle forhold: Fasanskoven indrammer den nordlige del af Kalvebod Fælled i et mindre, på tre sider træomkranset, åbent rum. I nord og øst bevæger man sig langs skoven, der udgør et tykt bånd, man ikke kan komme ind i. Mod vest bevæger man sig ind i skoven. Den vestlige del fremstår som en række skovolumener, modsat de to andre sider, hvor kanten er lige. Den østlige kant vil med yderligere planlagt fortætning af Ørestaden fremover komme til at fremstå som beplantningsbånd/grænse.

Rumlig virkning og kropslig indvirkning – sensoriske oplevelser og relationer: Langs øst og nord danner skoven ryg for bevægelse på kanten af det åbne rum. Trævolumenerne mod vest er dragende, og når man kommer ind og omslutes af beplantningen, er det træer, grøfter, kanaler og våde flader, som skiftevis fanger øjet. Flere steder står baggrunden lys, når Kalvebod Fælled skimtes bagved. Andre steder er der mørkt og mere ugenomsigtigt, men hvor lyd af biler fra motorvejen til gengæld fanger opmærksomheden, hurtigt efterfulgt af duften af fugtig jord. Lyden af biler fjerner nemt den intenst oplevede sammenhæng mellem syn, duft og lyd, men området har alligevel, via sit vilde udtryk og relativt få mennesker, en særlig vild virkning.

Andet:

Vurdering

Styrke: Områdets karakterstyrke er middel, hvilket især skyldes støjpåvirkningen fra motorvejen og ikke mindst skydebanen, som ligger forholdsvis tæt på.

Sårbarhed: På grund af den kraftige støjpåvirkning er området ikke specielt sårbart. Der findes ikke mange stier i karakterområdet og kun et par bålpladser og en shelter.

Forslag til udvikling: Områdets rekreative potentiale er begrænset, hvilket især skyldes de ovennævnte støjforhold. Ikke desto mindre findes der et rigt dyreliv, der giver gode muligheder for at

iagttage dådyrene i skoven eller de kreaturer, som også græsser der.

Der er dog ikke mange stier i området. Der kunne etableres nogle flere mindre stier, der ville gøre området lidt mere tilgængeligt, men samtidig kan man arbejde mod at bevare det vilde og naturlige præg, som dette område har.

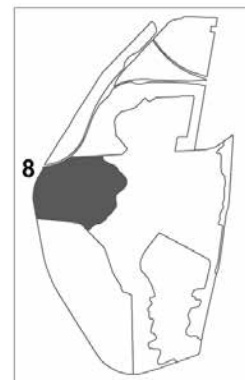
Et udsigts- og fugletårn kan placeres i skovbrynet ind mod Nordre Klapper. Derved muliggøres iagttagelse af de rastende gæs på Kalvebod Fælled,

dyrene på fælleden og dyrelivet inde i skoven. Den sydvestlige del kan udvikles i samspil med området ved Svenskeholm, og også der kan der skabes flere stier, som kan etableres på mindre diger og via mindre broer.

Fasanskoven domineres som de øvrige skovområder på Kalvebod Fælled især af selvsåede birketræer.

OMRÅDE 8: SVENSKEHOLM

Beskrivelse

Områdenavn: Svenskeholm.

Afgrænsning: Mod vest afgrænses området af diget og motorvejstraceen. Mod øst udgøres grænsen af det lavtliggende område Kalvebod Fælled, som Svenskeholm er en del af.

Områdekarakter: Den spredte bevoksning af buske og mindre træer samt det mange steder høje græs skaber en hel anden karakter end det tilstødende område Kalveboderne. Ved Svenskeholm er rummet mindre åbent på grund af spredt beplantning og det høje motorvejstrace, som kombineret med dæmningen i vest afgrænser de lange kig, som ellers karakteriserer Kalvebodsområdet. Den lave bevoksning skaber hele tiden nye mindre rum, når man færdes i området, og ofte skabes der et kig til de græssende dyr, som findes i området. Det specielle og naturlige landskab er ret uoverskueligt og skaber følelsen af at være alene i naturen.

Analyse

Geomorfologi: De lave holme Svenskeholmene udgør den centrale del af området, og det falder svagt til kote -1 m ud mod de øvrige områder.

Jordtype: Sandblandet ler.

Lave krat bestående af forskellige pilearter og bævreasp samt birk danner et varieret landskab, som adskiller sig fra det nærliggende græsslette.

Terræn: Svenskeholmene udgør med en højde på mellem 0 og 1 m det højeste punkt i karakterområdet, og det falder svagt til kote -1 og -2 m ud mod de øvrige områder.

Hydrologi: Grundet det lidt højere terræn er området mere veldrænet end de tilstødende områder. Birkedam i områdets vestlige del er udgravet i forbindelse med anlæggelsen af motorvejen.

Vegetation: Karakterområdet er lysåbent og præget af lave buske, typisk pil, og mindre løvtræer. Birk og bævreasp er hyppige. Omkring Klydesøen fremtræder vegetationen i et mindre område som egentlig skov.

Infrastruktur: Svenskeholmvej og Reservatvej henholdsvis gennemskærer området og danner den sydlige grænse. Området er vanskeligt at færdes i uden for de etablerede stier, hvilket skyldes det høje græs og siv samt de mange buske. Ved Birke-

Grænsen mellem den åbne fælled og krat- og skovlandskabet på Svenskeholm skaber et varieret og afvekslende landskab.

dam er der etableret en mindre teltplads. Området er forholdsvis stort, og man mister let orienteringen i dette landskab. Dog fungerer beplantningerne som fixpunkter på den store flade.

Historie: Før inddæmningen startede under anden verdenskrig, bestod området af et lavvandet område med enkelte øer og holme som Nordre Klapper og Svenskeholm. Under Svenskekrigene i 1659 angreb svenskerne København, og det foregik bl.a. ved, at de gik hen over isen ved Kalveboderne. Navnet Svenskeholm er sandsynligvis knyttet til dette angreb. Den tidligere sprænggrotte, som ligger i udkanten af området ind mod Kalvebod Fælled, er blevet tildækket med jord og fungerer nu både som flagermusgrotte og udsigtshøj. Fra dette sted får den besøgende en virkelig god oplevelse af det specielle landskab, som Kalvebod Fælled og Svenskeholm udgør.

Rumlige og visuelle forhold: Mindre rum af varierende størrelse afløser hinanden. De mange buske afløses indimellem af træer som birk og bævreasp.

Rumlig virkning og kropslig indvirkning – sensoriske oplevelser og relationer: Mindre bevoksninger ligger spredt på fladen og udspænder og fæstner rummet og den besøgende på en gang. De tilbyder et holdepunkt og en pause på fælledens store flade, da beplantningen omfavner den besøgende og giver ro og forankring til andre sanser end synet. Lyd af blafrende blade, fuglefløjt og dyreklove i græs danner sammen med duft af bark og humus fra stillestående vand landskabelige tærskler, der inviterer til ophold og nærkontakt med stedet, og hvorfra fælledens store vidde kan betragtes. Træder man over tærsklen, fanger motorvejens bilstøj længere mod vest opmærksomheden, ligesom Avedøreværket visuelt trækker opmærksomheden mod den omkringliggende bymæssige kontekst. Mod nord, hvor cykelbroen over til Grøften dukker op, har siv og tilvoksede kanaler overtaget, og forbindelsen til Kalvebod Fælled er uklar. Det er dermed mere vanskeligt at relatere sig og finde ro, trods total omslutning, eller netop derfor.

Vurdering

Styrke: Karakterstyrken er høj, men påvirkes negativt af motorvejen, som er et fremmedelement der løber langs kanten af området.

Sårbarhed: Den primære trussel mod den eksisterende karakter er yderligere tilgroning. Ellers fremstår området som naturligt og ret upåvirket.

Forslag til udvikling: På grund af de mange buske og træer og det høje græs er området ret ufremkommeligt, når man forsøger at færdes uden for de mere etablerede stier. Kanalerne er vanskelige at se og skelne i det generelt våde område, der fremstår som et naturområde under hastig tilgroning. Der findes flere mindre bålpladser, som er ret forsømte og trænger til vedligeholdelse. Det samme gælder nogle af indgangene ind i området.

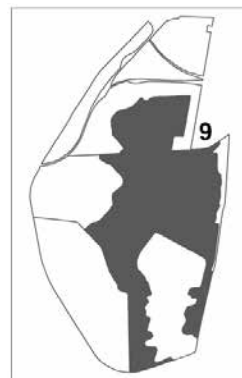
Anvendelse af området kunne forøges gennem en forbedret infrastruktur.

Skiltningen i området må forbedres, såfremt der etableres flere stier. Adgangen til området kunne forbedres, især fra motorvejssiden, så tilgængeligheden bliver bedre og brugen dermed forøget.

Ikke mindst rummer området via sin særlige karakter og historie et kulturhistorisk potentiale. Der er mulighed for store naturoplevelser, som kan styrkes gennem bevidste landskabsbearbejdnings. Via øget vandstand hvor de bevoksede holme træder mere frem, kan områdets særlige karakter styrkes. Den større kanal, der rækker ind mod Kalvebod Fælled, kan sammen med mere vand fremhæve Svenskeholms oprindelige fremtoning.

Stier på mindre diger og broer, fugle- og udsigtstårne samt bålpladser kan styrke den rekreative oplevelse. Området rummer med den tætte kobling til motorvejen og det fremtidige areal ved Grøften et potentiale som en ny hovedindgang.

OMRÅDE 9: KALVEBOD FÆLLED

Beskrivelse

Områdenavn: Kalvebod Fælled.

Afgrænsning: Den store fælled udgør det største område i Naturpark Amager og udgør den centrale del af Kalvebod Fælled.

Områdekarakter: Områdets har karakter af en lavtliggende åben og græsdækket flade, hvor kontrasten til bygrænsen er fremtrædende. Det store åbne rum skaber en umiddelbar kontakt med lyset og himlens foranderlighed og med vinden, som ellers kun findes på havet eller på store åbne arealer uden for byen. Samtidig styrker de græssende kreaturer og heste områdets karakter af en meget stor sletteagtig græsflade, og de græssende dyr bidrager til en lang perspektivisk understregning af det store rum.

Analyse

Geomorfologi: Området fremstår som en meget jævn flade, som skråner svagt mod syd og stiger svagt mod øst og nord. De terrænmæssige forandringer er dog så svage, at de er vanskelige at erkende ude i området. De tidligere lave holme Koklapperne ses i den østlige del af området, og mod nord findes de ligeledes tidligere holme Nordre Klapper.

Jordtype: Overvejende ler, som mod øst bliver mere sandblandet.

Terræn: Lavtliggende område, hvoraf det meste er beliggende i kote -2 m stigende til 0 mod nord og

Det græssende kvæg har en stor betydning som landskabsplejere, og mange af de besøgende henviser til, at kvæget forøger deres oplevelse ved at besøge området. Man kan i denne forbindelse sige, at kreaturer medvirker til at give landskabet dets specielle karakter.

øst og 1 mod vest. Enkelte steder nær Pinsesko-ven ses nogle større vandreblokke, som er blevet liggende, efter isen smeltede ved afslutningen af sidste istid. Centralt i området findes otte skydehøje som er fem-seks meter høje, og en observati- onshøj i områdets nordlige del.

Hydrologi: Området er lavtliggende, hvilket præger hydrologien. De mange større dræningskanaler gennemskærer med 300 meters afstand området og er forbundet med den sydlige pumpestation. På trods af dræningen, er området en større del af året præget af frit vand. Vandstanden reguleres i forbindelse med naturplejen og alle stikgrøfter er tilstoppet flere steder.

Vegetation: § 3-registreringen af beskyttet natur udpeger hele arealet som strandeng. Strandengen i området adskiller sig fra andre enge i kraft af inddæmningens indflydelse. Den bevirker, at man ikke ser de samme vegetationszoner som på andre strandenge. Vegetationen består for det meste af forskellige græsser, og på store dele af området græsser kreaturer, heste og dådyr. Mod øst omkring de tidligere holme Koklapperne skifter områdets vegetation og får karakter af strandoverdrev med enkelte fritstående mindre træer. Mod vest og Svenskeholmene skifter karakteren til flere holme med busk- og træbevoksning.

Rumlig virkning og kropslig indvirkning – sensoriske oplevelser og relationer: Områdets karakter præges af de åbne vidder, og det er kun fra skydehøjene, der er mulighed for at overskue området. Den store vidde med få spredte elementer får området til at fremtræde rumligt udstrækkende, hvor himmelens og fælledens uendelige flader frisætter den besøgende i relation til den større verden udenfor. Samtidig er oplevelsen af at være alene i denne fladens verden meget stærk. Spredte elementer på fladen og i rummet (skovens kant, digets linje, fugleskjul som punkter på horisonten) fungerer som svage, men vigtige fikspunkter i det store udstrakte rum. Ro og følelsen af at være alene er derfor stærk, samtidig med at skiftende duft af jordbund og beplantning og lyde fra dyr og mennesker danner

Partier fra Kalvebod Fælled.

rammen for den besøgendes oplevelse. Elementernes udstrækning i rummet holder syns-, høre- og lugtesanserne aktive i en konstant vekselvirkning.

Historie: Der findes flere observations- og skydehøje, knyttet til militærets tidligere aktiviteter, som fortsatte frem til først i 1970'erne. Højene havde forskellige formål. Der blev fx observeret fra Storehøj, mens andre høje blev brugt til at skjule mål og øve en speciel form for skydning efter halvskjulte mål. Mellem Pinseskoven og Amager Naturcenter findes et mindre område med adskillige ca. 2 meter store vandfyldte granatkratere. Disse kratere stammer efter sigende fra et tysk krigsskib, som under krigen skød fra Køge Bugt mod Amager for at demonstrere sin overmagt (<http://naturstyrelsen.dk> 5-1-2015).

Infrastruktur: En række asfalterede veje, knyttet til militærets tidligere aktiviteter, gennemskærer området, og forholdsvis få stier krydser de græssede flader. På grund af de græssende dyr er det meste af området indhegnet, og der findes forholdsvis få overgange, som krydser de elektriske hegn. Indgange og adgangsforhold mod øst kan udvikles yderligere. Dette kan gøres ved at forbedre parkeringsforholdene og etablere en indgang på strækningen mellem Ugandavej og Tårnby-indgangen ved Hilversumvej, jævnfør tilgængelighedsanalysen.

Vurdering

Styrke: Karakteren er stærk, og der er meget få fremmedelementer, som modvirker den dominerende karakter i området. Fx er der ingen høje bygninger eller mobilmaster.

Sårbarhed: Grundet områdets størrelse forekommer det ikke specielt sårbart. Det er dog klart, at tilgroning kan være en trussel, som er nøje knyttet til afvandsforhold og græsningstryk.

De fire nye vindmøller, som tænkes placeret langs digets vestlige side mod Kalveboderne, vil kunne påvirke karakteren, dels med deres højde, dels via deres konstante bevægelse.

Forslag til udvikling: De rekreative muligheder vil kunne udvikles betydeligt. For så vidt angår

infrastrukturen, mangler der markerede trampe- og turstier af varierende længde i området, som fører tilbage til udgangspunktet.

Der kan skabes nye adgange til afgræssede områder og forbedringer af de eksisterende. At hegnene er elektriske, bør markeres tydeligere.

Skydehøjene i den vestlige del kan udnyttes rekreativt til udsigtspunkter med bl.a. bænke. Det er kun tilfældet med få af dem i dag. Det er oplagt at udnytte de specielle oversigtsmuligheder, der findes på skydehøjene i rekreativ sammenhæng.

Skydehøjene, som ligger i forbindelse med Granatvej, er specielt egnede, da vejen hen til dem er god, og kanten af Pinseskoven danner læ. På en af disse høje kan der placeres et mindre observatorium, som giver mulighed for at opleve mørket og stjernehimlet, hvilket ellers kan være vanskeligt i København.

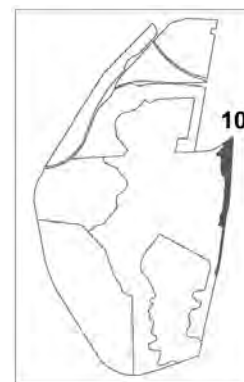
På samme måde kan et observatorium placeres længere mod nordvest i kanten af beplantningen i området Svenskeholm. Beplantningen vil her også danne ryg.

Mere permanent vand på arealet kan i samspil med mere vand i området ved Svenskeholm styrke en landskabelig kulturformidling. NST arbejder i den forbindelse på at udnyttet oppumpet drænvand fra Øresundsforbindelser til strandengene.

Tyske granathuller fra anden verdenskrig i området øst for Granathøj.

OMRÅDE 10: TJØRNESLETTEN

Beskrivelse

Områdenavn: Tjørnesletten.

Afgrænsning: Smalt, langstrakt område langs Kanalvej, som ligger på grænsen mellem Koklapperne i vest og parcelhusbebyggelsen mod øst i Tårnby. Området er 2,9 km langt og har mod nord sin største bredde på ca. 200 m, mens det mod syd har en bredde på 30-40 m.

Områdekarakter: Områdets karakter er præget af de afgræssede strandoverdrev og den ret tætte bevoksning af hvidtjørn, som især præger den nordlige del nær naturcentret. Det fremstår som en stærk kontrast til de åbne vidder vest for og det lukkede byrum øst for området. Området er samtidig græsset af får, som afbider de nederste grene, hvilket bevirker, at det muligt at færdes inde i området mellem hvidtjørnene. Den del af området, der er tæt på naturcentret, benyttes meget af de børn, der besøger naturcentret. Bevoksningen skaber små lukkede rum, som samtidig er lysåbne og transparente. Det udnyttes rekreativt, bl.a. til shelters og bålpladser.

Analyse

Geomorfologi: Relativt tørt område, der udgøres af den oprindelige strandbred og det dertil knyttede strandoverdrev, som også eksisterede, før området blev inddæmmet. Området er jævnt, men har dog et lidt mere uroligt relief end den inddæmmede flade.

Jordtype: Strandvolde domineret af sand og dynd.

Terræn: Området, hvor af det meste er beliggende i kote 0, er et af de højeste i området. De gamle strandvolde ses svagt i landskabet.

Hydrologi: Området er forholdsvis veldrænet i forhold til Kalvebod Fælled generelt.

Vegetation: Græsset strandoverdrev med lav hvidtjørn dominerer området. Hvidtjørnen er tæt knyttet til den tidligere strandbred. Langs grænsen ud mod Kalvebod Fælled og Koklapperne står hvidtjørnen mere spredt, og grænsen fremstår mere diffus. Mod nord omkring naturcentret er vegetationen højere og har karakter af lav skov. Ved naturcentret er anlagt en legeplads kaldet Himmelhøj, og der er også en mindre lund navngivet Hundredemeterskoven efter historien om Peter Plys.

Rumlige og visuelle forhold: Området præges af

de mange hvidtjørn, som skaber et lukket, men dog transparent rum, som bliver stadig mere åbent mod vest mod grænsen til den oprindelige havstok og mod syd.

Rumlig virkning og kropslig indvirkning – sensoriske oplevelser og relationer: Området virker både udstrækkende og omsluttende. De spredte tjørne i særligt den sydlige del spænder fladen ud og strækker den besøgendes opmærksomhed mod fælledens store rum/villahækkenes grønne kant, mens den besøgende oplever relation til træerne, hun/han er iblandt. Den nordlige del virker derimod omsluttende med den mere tætte tjørnebevoksning, der lukker sig og inviterer ind i rum af lys, grønt græs og lave træer i en omfavnende menneskelig skala. Her skærmer bevoksningen for omverden, og besøgendes fokus bliver på det nære.

Infrastruktur: Området ligger parallelt med Kanalvej, og nogle enkelte trampestier går fra denne ind mod Granatvej og Svenskeholmevej. På trods af de forholdsvis få veje er området ret let tilgængeligt, og det er meget benyttet af de besøgende på naturskolen.

Historie: Området udgøres af den oprindelige strandbred, som afgrænsede Amager mod vest. Strandengene og strandoverdrevet blev i århundreder benyttet til græsning for Amagerbøndernes kreaturer. I løbet af 1800-tallet blev arealet inddraget som sikkerhedszone i forbindelse med militærets udlæg af området til skydeformål. Græsningen i området er sandsynligvis ophørt på dette tidspunkt. Det indeholder ikke egentlige historiske elementer. Langs Kanalvej står en række granit-søjler. Det er trigonometriske stationer (målesten), der stammer fra det første hjørne i Videnskabernes Selskabs store opmåling af Danmark i 1762-1820. Opmålingen foregik med jernkæder og begyndte her ved disse sten (<http://www.groen.kk.dk/da/alt-om-os/miljoetjenesten/byx/~media/Files/cykelskole/Kalvebodkort.ashx> 6-10-2014).

Andet: Naturcentret og den tilknyttede cafe er placeret i området nordlige del.

Vurdering

Styrke: Områdets karakter er tydelig i kraft af de markante hvidtjørn, som findes i den største del af karakterområdet. Området fremstår forholdsvist robust og særlig karakteristisk med en klar afgrænsning til de omkringliggende områder.

Sårbarhed: På grund af den stærke karakter og den forholdsvis store udstrækning er området ikke specielt sårbart.

Forslag til udvikling: Karakterområdet skaber en god ramme om naturcentret, og det kan udnyttes til yderligere rekreative aktiviteter i forbindelse med naturcentret.

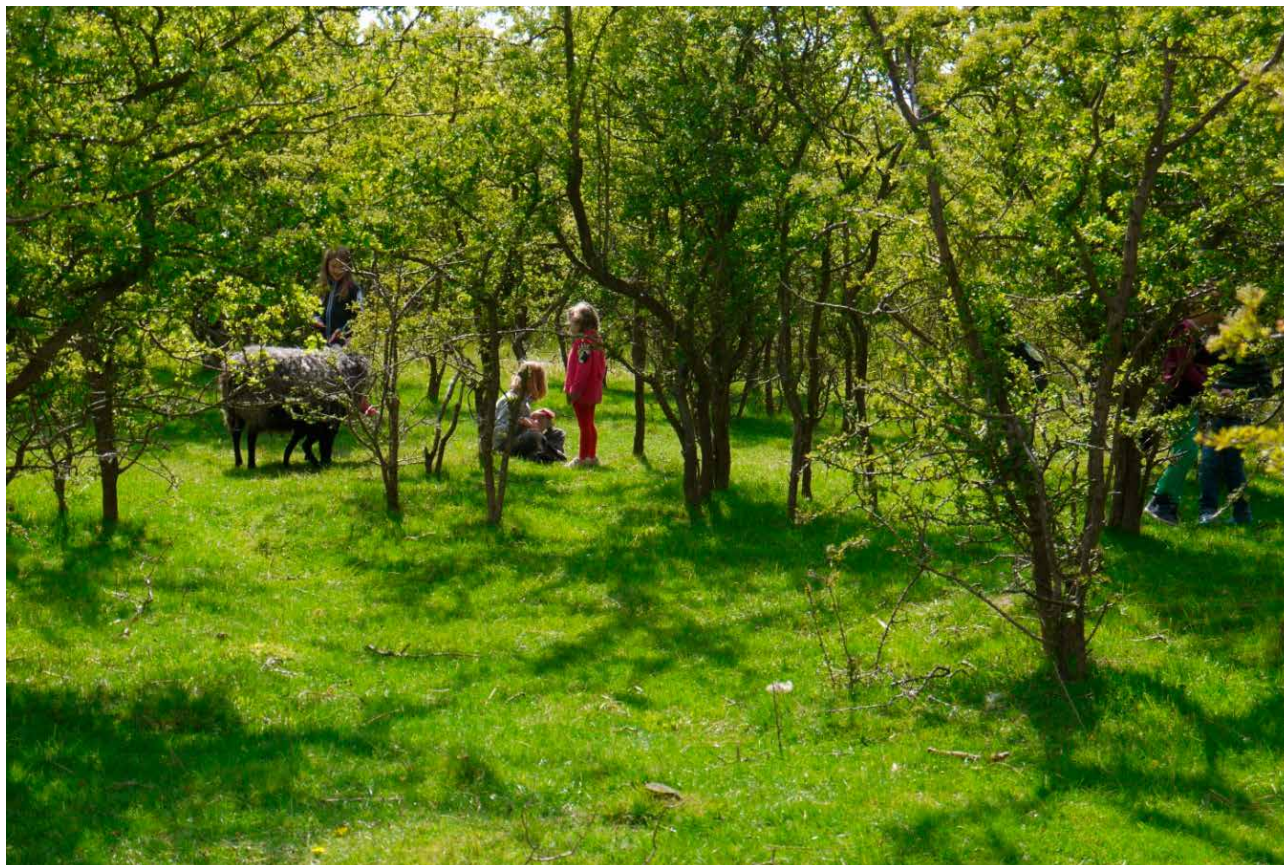
Den østlige grænse udgøres af Kanalvej, som er meget benyttet i området, og der kan derfor med fordel placeres nogle flere bænke og borde m.m., som kan trække de besøgende lidt ind i området. I den sydlige ende vil mere tjørn forstærke karakteren, og stier af forskellig længde – trampestier, turstier og oplevelsesstier, kan give bedre mulighed

for bevægelse i området og forbindelse til andre områder, som supplement til de eksisterende lige veje. Stierne kan samtidig forbedre adgangen til Pinseskoven.

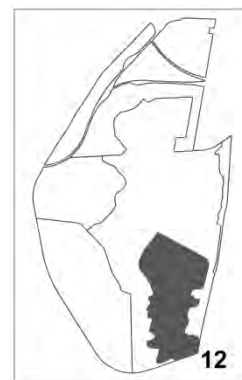
Det ikke fredede og kommunalt ejede areal langs med Kanalvej mellem Ugandavej og Hilversumvej i Tårnby Kommune kan få en øget bynær betydning og rekreativ brug i forbindelse med udvikling af en ny naturparkindgang og mere aktive faciliteter.

Hegnet langs Kanalvej virker stærkt hæmmende på koblingen mellem naturparken og boligområderne på Amager, og det optimale ville være at fjerne hegnet. Men hvis det ikke er muligt bør det ændres til et lavere dyrehegn med færreste eller flyttes som del af anden disponering og placering af dyreindhegninger end den nuværende. Arealet med kanal langs Kanalvej, særligt fra naturskolen og ned til Pinseskoven, kan samtidig aktiveres med en række offentlige adgangs- og funktionsområder, så naturpark og byområde ikke længere adskilles af parallelle barrierer.

Børn har et frirum mellem de lave tjørnebuske, som skaber et helt specielt landskab.

OMRÅDE 12: PINSESKOVEN

Beskrivelse

Områdenavn: Pineskov.

Afgrænsning: Pineskov på 170 ha med tætstående og selvsåede birketræer afgrænses forholdsvis skarpt mod de andre områder, som domineres af græsser.

Områdekarakter: Området fremstår som en lysåben skov. Birketræer af en ret ensartet alder (ca. 50 år) dominerer skovbilledet og afbrydes kun af de lange ensartede dræningskanaler og de åbne rydningerne inde i skoven. Kontrasten mellem de åbne strandenge omkring skoven og den lysåbne skov er markant og føles stærk, når man bevæger sig ind i skoven. Birkens lysegrønne farve om foråret og de mange gule efterårsblade skaber en speciel karakter, som forstærkes af stammernes hvide bark. I skoven findes flere lysåbne engområder som skaber specielle rum i skoven.

Analyse

Geomorfologi: Svagt skrånende terræn, som stiger mod øst.

Jordtype: Overvejende ler.

Terræn: Fra kote 0 omkring den østlige grænse til kote -1 ved den vestlige grænse.

Hydrologi: Gennemskåret af en række øst-sydøstgående dræningskanaler med ca. 300 meters mellemrum. Da hele skoven er under kote 0, er den afhængig af fortsat afvanding.

Vegetation: Skoven har lav artsdiversitet og består primært af selvsået vortebirk, som blev ført her til som frø med vinden først i 1950'erne. Skoven udgør en af landets største pionernaturskove, og er måske den største birkeskov. På sigt vil birken blive afløst af andre træer. En mindre del er tilplantet med eg og lind. Den sydlige del af Pineskov er udlagt til urørt naturskov.

Rumlige og visuelle forhold: Skoven fremtræder i en vekselvirkning mellem tætte, dog lysåbne træpartier og større åbne og græsdede arealer, hvor de øst-sydøstgående kanaler træder frem, da der typisk ingen træbevoksning er langs dem.

Rekreative forhold: Skove udgør en af de mest besøgte naturtyper i Danmark, og birkeskove af denne størrelse er sjældne i Danmark. Pineskov

er allerede udbygget i nogen grad med stier og shelters, men rummer et stort potentiale for fortsat rekreativ udvikling.

Infrastruktur: Der er forholdsvis få etablerede stier i skovområdet, og de følger primært de etablerede dræningskanaler. Især er der et fravær af stier i områdets nordlige og centrale del. Der er etableret fire telt- og shelterpladser og syv bålsteder. Ved overnatningsstederne findes multitoiletter. Ved den sydlige plads Vibem findes der mulighed for drikkevand.

Historisk: Skovene er navngivet af den tidligere opsynsmand Mardal Jensen, som hvert år tog sin familien ud i skoven for at spise pinsefrokosten. I skovens sydlige ende ud for Kongelunden var der tidligere opstillet tre NIKE Ajax/Hercules-raketbatterier, som sammen med batterierne i Tune og Sigerslev udgjorde en del af Københavns luftforsvar. Denne type raketter havde en rækkevidde på 140 km, men havde en begrænset træfsikkerhed. Systemet blev udfaset i 1983.

Andet: Miljøministeriet overtog arealet i 1984, og Pineskov er gennem hele perioden blevet drevet som naturnær skov. Skoven holdes lysåben gennem plukhugst i den nordlige del. Foruden birk ses eg, ask og småbladet lind, mens den sydlige del er urørt skov med begrænset græsning.

Rumlig virkning og kropslig indvirkning – sensoriske oplevelser og relationer: Skoven er omslutende, hvor oplevelsen af at være inde i, omringet og afskærmet forstærker opmærksomhed på rummet og forløbene, man er i. Den besøgende oplever intenst her og nu-nærvær af hvide stammer, årstidsbestemt grønne eller gule blade, blødt græs, grus, solflimmer, blafrende blade, svajende stammer, stilhed og ro, der styrker øget opmærksomhed på eget nærvær. På samme tid kan afkoblingen fra omverdenen skabe utryghed, da orienteringen forsvinder. Omvendt kan muligheden for at fare vild også være et potentiale. Beplantningens transparens via stammernes og bladernes filtervirkning giver sammen med stiforløbene og de flos-

sede skovkanter mulighed for lange kig og udsyn til bagvedliggende rum. Et sådan eksempel er ved NIKE-batterierne i syd med kig over Hejresøen og mod diget. Regelmæssige intervaller af lettende fly bryder korte pauser af stilhed og kobler lokalt nærvær og forankring med den store verden.

Vurdering

Styrke: Området er karakteriseret ved en stor grad af ensartethed, og birkeskovens store areal giver en speciel oplevelse, der er knyttet til de forskellige årstider og træernes karakteristiske bark.

Sårbarhed: Området er sårbart for ændringer i afvandingen. Samtidig vil oplevelsen af birkeskoven gradvist blive ændret, efterhånden som nye træarter vinder indpas – med mindre vandstand og pleje regulerer dette. Grundet områdets homogenitet og store areal kan der fortages ændringer

som fx etablering af stier, nye shelters og eventuelt nyanvendelse af eksisterende bygninger, uden at det vil påvirke karakteren negativt.

Forslag til udvikling: Etablering af flere sammenhængende stier, som fører rundt i skoven og gennem skovbrynet, kan skabe øget kontakt og forbindelse til omkringliggende områder. Stierne kan være simple vandrestier, som fører fra en større sti, hvor cyklen kan opbevares i et stativ og aflåses, og i relation hertil shelters og toiletfaciliteter.

Området og bygninger, tilknyttet det tidligere NIKE-batteri, vil kunne videreudvikles til et nyt rekreativt, kulturelt og historisk center med særlig fokus på havindvundet land, knyttet til strandengene foran Kongelunden og ned til Kongelundsfortet. Udvikling af tematiske stier, som kan bruges til læring og naturformidling, idet man udnytter den specielle naturskov.

Pinseskoven består fortrinsvis af birketræer, som er indvandret til området.

OMRÅDE 13: DRAGØR SYDSTRAND

Beskrivelse

Områdenavn: Dragør Sydstrand.

Afgrænsning: Mod vest og syd afgrænses området mod havet. Mod øst og nord af Kongelunden og landbrugsområderne på Amager samt af parcelhuse og almene boliger i Dragør. Området behandles under et som Dragør Sydstrand, da der er et stort sammenfald i geologi og naturgrundlaget. Men på grund af den lokale variation er området opdelt i fire delområder, hvor de fremtidige udviklingsmuligheder beskrives separat.

Områdekarakter: Dragør Sydstrand fremtræder som lave strandenge, præget af saltelskende planter og urter, der ligner et næsten urørt naturområde, selv om det langt fra er tilfældet. Området har i dag karakter af et blandet naturområde og rekreativt område. Det er kombination af de flade, ekstensivt udnyttede strandenge, de mange forskellige militære anlæg og den rekreative udnyttelse, som præger karakteren. Samlet byder området på en kombination af natur og historie, som er unik i hovedstadsområdet.

Strandengene ved Dragør Sydstrand kræver en ret intensiv naturpleje, hvis de ikke skal gro til.

Analyse

Geomorfologi: Marint forland, som er præget af en varierende vandstand og lav energi, som bevirker, at der flere steder ses bevoksning nede på forstranden.

Jordtype: Sand, silt og dynd.

Terræn: Lavtliggende flade, som på det meste af kyststrækningen fra Dragør til Kongelunden fortsætter som et lavvandet område, der nogle steder rækker op til 400 m ud i havet.

Hydrologi: Tidevandspræget kyststrækning, som danner tidevandsrender (lier) på større dele af kyststrækningen.

Vegetation: Strandenge præget af salttolerante arter og mindre skovbevoksede områder. Der foretages naturpleje på dele af engene ved hjælp af græsning. Mindre, indhegnede dele af området er præget af hvidtjørn.

Infrastruktur: Langs det meste af kyststrækningen findes der stier af forskellige typer. Det er udpræget, at der tættest på områdets østlige del omkring Dragør by ses flest stier og parkeringsmuligheder. En større cykelsti løber delvist i egen trace, men følger veje på visse dele af strækningen. Langs strækningen findes der er en forholdsvis god tilgængelighed til naturparken, hvilket ikke mindst skyldes et større antal indgange. Større parkeringspladser findes i Dragør og ved Kongelundskroen.

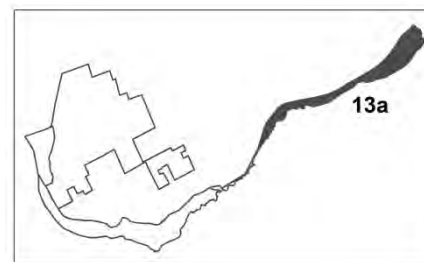
Historie: Området har en landbrugsrelateret historie, da engene er blevet brugt til græsning, og har derudover haft en rekreativ funktion tilbage til slutningen af 1800-tallet. I områdets vestlige del findes Kongelundsfortet. Det blev bygget i 1914-16 og udgjorde en del af Københavns forsvar sammen med Vestvolden og de øvrige fæstningsanlæg omkring København. Fortet mistede hurtigt sin oprindelige funktion, men var i funktion frem til 1986. Der er dog sket væsentlige ændringer af fortets funktion igennem perioden og i dag fungerer det rekreativt besøgssted. Langs kysten mellem Kongelunden og Dragør findes også en række mindre batterier, hvis funktion var knyttet til det større Kongelundsfort. Senere blev området udstyret med henholdsvis Hawk- og Nike-raketbatterier, og resterne af disse kan endnu ses i området nord for Kongelundsfortet. Samlet repræsenterer området en stor del af det danske forsvars historie fra 1900-tallet. På engene foran fortet findes kiggestenen fra 1838. Stenen er et målepunkt i forbindelse med det koordinatsystem, som tidligere blev brugt i Danmark. Strandengene blev fredet i 1938. Sydstrandens historie er bl.a. beskrevet af lokalarkivet på www.dragoer.dk.

Andet: Hele Sydstranden er udlagt som EF- Habitat og Fuglebeskyttelsesområde.

Rumlige og visuelle forhold: De flade og for det meste ubevoksede enge skaber et åbent landskab med tæt kontakt til havet, og der er flere steder langs kysten gode kig til havet ud over strandengene. Enkelte steder er det muligt at få et bedre kig ud over landskabet i kraft af badebroer og fugletårne samt udsigtsplatformen på Kongelundsfortet.

Rumlige virkning og kropslig indvirkning – sensoriske oplevelser og relationer: Generelt ro, uendelighed, ingen/mindre lyd af fly, på kanten af et stort, tomt uendeligt rum, frisat.

Andet: Flere steder er der anlagt offentlige og private badebroer. Der er en lang tradition for opdræt af gæs på engene ved Dragør by. De ca. 300 gæs græsser på engene ved strandbadet og er karakteristiske for området. Ved Kongelunden findes Kongelundskroen, som fremover vil kunne indtænkes i servicefunktioner i forbindelse med Naturpark Amager.

Delområde 13a: Strandengene foran Dragør by

Strandengene foran Dragør by og de vestlige boligområder er præget af byens nærhed, Dragør Fort og især af den rekreative anvendelse i form af bådehavn og strandbad. Umiddelbart vest for havnen indgår det tidligere færgeområde og indvundne areal mellem byen og Dragør Fort i de fredede arealer. Det fremstår primært som et stort åbent klippet og græsareal, som kiler sig ind mellem by og hav. Det skaber sammen med de østligt beliggende fredede strandenge koblingen mellem det gamle fiskerleje og havet. På engene græsser gæs, ligesom det udnyttes som rekreativt areal. I området er der opdræt af ca. 300 gæs, hvilket er en tradition, der går tilbage til den tid, hvor økonomien i Dragør var domineret af fiskeri, og opdræt af gæs supplerede denne. Området omkring havnen udgør et vigtigt regionalt rekreativt område, mens området vest for havneområdet mere fremstår som åbent byrum og traditionelle strandenge med flere mindre trampestier. Området udgør et vigtigt nærrekreativt areal for lokalbefolkningen.

Vurdering

Styrke: Landskabskarakterens styrke er forholdsvis intakt vest for gåsefarmen. Havneområdet indeholder desuden cafeer, restauranter og kiosker, der kan bidrage med service for de besøgende i naturparken og rummer sammen med strandengene en høj grad af autenticitet og stor tidsdybde, hvis potentiale kan udvikles. Området mellem havn og gåsefarm svækker en intakt og stærk visuel forbindelse til Naturpark Amager og dermed tydeligheden af en vigtig indgang til naturparken.

Strandengene mellem Søvang og Dragørs sydlige boligområder har en stor landskabskarakteristisk styrke som varieret forløb mellem åben eng og mindre arealer med spredt bevoksning og kanaler.

Sårbarhed: Karakteren er meget sårbar over for, hvilken type udvikling havneområdet, det fredede areal vest for havnen og strandengene tænkes ind i.

Forslag til udvikling: Området omkring havnen er meget besøgt af både københavnere og egentlige turister, men der er i øjeblikket en ringe formidling af Naturpark Amager. Derfor kan man med fordel

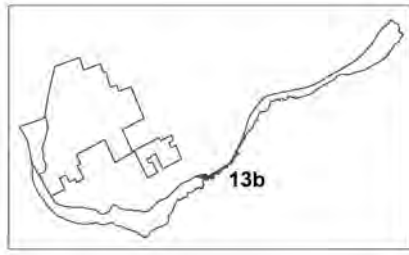
Traditionen for opdræt af gæs og kalkuner er speciel for Dragør og går langt tilbage i tiden.

udvikle en tydeligere indgang, eventuelt en velkomstportal, hvor området mellem havnen og gåsefarmen indarbejdes. Potentialet ligger i, at selve Dragør by bliver en indgang til naturparken. Det nævnte areal kan trække Naturpark Amager helt hen til byen og udgøre den østlige indgang med information og faciliteter, relateret til formidlingen af naturparken. Det er muligt at cykle fra Dragør langs kysten, idet man kan følge vejen. Derimod er der ikke nogen egentlig cykelsti gennem området. I forbindelse med den fremtidige udvikling af naturparken foreslås det derfor, at nogle af de eksisterende mindre stier videreudvikles til en

egentlig oplevelses- og tursti, der forbindes med de øvrige cykelstier langs engene mod vest, sådan at man kan cykle gennem hele naturparken. Cykelstien på vejen kan opgraderes til motionscykelsti. En offentlig badebro med bade faciliteter i udkanten af Dragørs vestlige boligområder i forbindelse med det offentlige areal med bålplads, hvor stier mødes, kan give bedre adgang til kysten og havet for flere. En badebro ved kanalen og det tættere bevoksede areal på det åbne stykke mellem Søvang og Dragør ville kunne tilbyde adgang fra Store Magleby, Luft-havnen og Amager Landevej for mange, der ønsker at bade et roligt sted langs kysten.

Kyststrækning fra Dragør mod Aflandshage får gradvist mere karakter af uberørt naturområde.

Delområde 13b: Parcelhuskvarteret Søvang og nordlige strandeng

Karakter: Smalt engområde og rekreativt område nord for og langs parcelhuskvarteret Søvang. En cykelsti følger strandengene og digekronen foran bebyggelsen og giver god udsigt både til strandene og til parcelhuskvarteret. En privat badebro på næsten 280 m er placeret midt i området

Vurdering

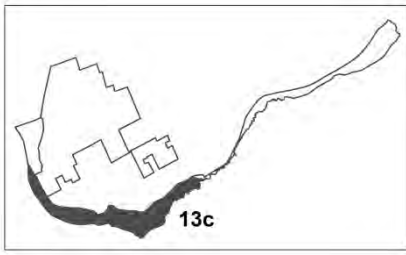
Styrke: Landskabskarakteren ved Søvang er kraftigt påvirket af nærheden til de forholdsvis store parcelhuse, idet cykelstien følger diget for enden af haverne, der er knyttet til disse huse. Landskabskarakterens styrke er derfor svag i dette område.

Sårbarhed: Karakterens sårbarhed ved strandengs-områderne er høj, og den er derved følsom over for indgreb, afhængig af typen. Karakterens sårbarhed ved Søvang er lav, da den i forvejen er kraftigt påvirket af den nærliggende bebyggelse.

Forslag til udvikling: Områdets udviklingspotentiale er forbundet med søsiden, og især vil oplevelsen af stedet vinde ved, at der åbnes op for adgangen til vandet. Ved Søvang vil badebroen på 280 m, som benævnes Danmarks længste, med fordel kunne åbnes. En eller flere offentlige broer vil kunne åbne op for en bedre adgang til havet.

Den næsten 300 meter lange badebro ved Søvang udgør et markant landskabselement, men den er lukket for personer, som ikke er medlemmer af grundejerforeningen.

Delområde 13c: Kongelundsfortet, Aflandshage og Kofoeds enge

Karakter: Aflandshage og Kofoeds enge er udlagt som fuglebeskyttelsesområde og der er i yngletiden begrænsninger på offentlig adgang. De fremstår som saltpåvirkede strandenge med et rigt fugleliv og klassiske planter, knyttet til denne type biotop. Engene fremstår med andre ord som en autentisk naturtype. Naturen i området fremstår forholdsvis uberørt på trods af, at der i dette område både findes flere kulturhistoriske spor som Kongelundsfortet med tilhørende bastioner og de nyere Hawk- og Nike-missilramper. Som følge af afstanden til de nærmeste byer er området samtidig ikke så besøgt, som strandengene omkring Dragør, og fremstår derfor mindre påvirket af den rekreative aktivitet.

Vurdering

Styrke: Landskabskarakterens styrke er stor, da området fremstår som forholdsvis upåvirket bortset fra de militære anlæg, der ligger som markante landskabselementer.

Sårbarhed: Området er sårbart over for større tekniske ændringer, som fx opstilling af master eller vindmøller. Yderligere bebyggelse vil desuden kunne påvirke området betydeligt.

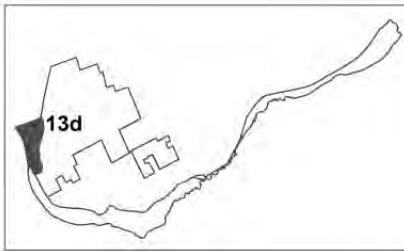
Forslag til udvikling: Som led i den overordnede udvikling af infrastrukturen kunne der etableres en cykelsti – en tur- og oplevelsessti, som ville medvirke til at skabe et sammenhængende stinet gennem og rundt om naturparken. Formidlingen af fuglebeskyttelsesområderne kan forbedres, og adgangsforholdene til fugletårnet over for fuglebeskyttelsesområdet er vanskelig og bør forbedres. Fx bør det være muligt at tage en cykel med, når man besøger fugletårnet. Primitiv naturcamping kun for telte på de tidligere militære skydearealer lige vest for Søvang kan åbne for en nænsom fremtidig brug af området. Anvendelsen af Kongelundsfortet kan nytænkes, Fortet indgår i et større projekt om Københavns befæstning men det kan udvikles yderligere med henblik på en øget rekreativ anvendelse. Det kunne være yderligere skiltning, der formidler de forskellige deles tidligere brug, og samspil med Kongelundshallen inkl. parkeringspladsen der.

Strandengene ned mod Aflandshage fremstår som traditionelle strandenge, men er også et udtryk for en plejekrævende naturtype.

Den vestlige del af området er forholdsvis uberørt, men præges dog af en del militære anlæg.

Delområde 13d: Hestefælleden foran Kongelunden

Karakter: De flade strandenge dominerer landskabet mellem Kongelunden og det flade kystvand syd for Amager. En del af strandengene fremstår som helt naturlige, men den del, der ligger nærmest parkeringspladsen, er mere påvirket af den rekreative anvendelse af dette område. Området tiltrækker under gunstige vindforhold et stort antal kitesurfere. Kongelundskroen ligger ud for parkeringspladsen, som til dels også betjener Kongelundsfortet.

Vurdering

Styrke: Området har en stærk karakter, og der er tale om et forholdsvis stort areal med en ensartet naturtype.

Landvandet ud for Hestefælleden er et yndet område for kitesurfere, som udnytter de gode vindforhold og det lavvandede område.

Sårbarhed: På grund af karakterstyrken vil der kunne etableres faciliteter som fx badebro, omklædning m.m., uden at karakteren i området påvirkes negativt.

Forslag til udvikling: Dette områdes placering er forholdsvis central i den samlede naturpark. Samtidig er det placeret i et skift imellem flere naturtyper og områder og har meget gode parkeringsmuligheder.

Området er attraktivt for kitesurfere og fugleinteresserede. Det bevirker samlet, at det bør overvejes, hvorvidt der kan udvikles nogle servicefaciliteter i området. Det kunne fx være en kajakanløbsbro, badebro og omklædnings- og toiletbygninger, bl.a. til surferne, ved den store parkeringsplads.

Karakterområdet har potentiale til at blive udviklet til en af de centrale indgange til Naturpark Amager, fx i samspil med en mulig udvikling af Nike-Batterierne til et land - indvindingscenter. Koblingen til Kalvebod Fælled ville kunne forbedres ved at etablere en mindre gang- og eventuelt cykelbro over den eksisterende kanal, ligesom dyrehegnet på digekronen ved digets start med fordel kan fjernes.

KILDER

Amager Fælled og det nordlige naturområde i Ørestad, 2010
Revideret udviklingsplan 2010-2014.

Care4you, 2011

https://groups.ku.dk/grupperum/naturpark_amager/Litteratur/Kbh-kommune/Pleje-%20og%20driftsplaner/Amager%20Fælled%20§3%20og%20plejeplan_KK_2011.pdf, 11-12-2014

Caspersen O.H., Olafsson A., 2010

Recreational mapping and planning for enlargement of the green structure in greater Copenhagen. *Urban Forestry & Urban Greening*. Vol. 9. p.100-112. Elsevier

Dragør Kommune, 2006

Plejeplan for kystområdet Sydamer 2007-2011. 70 s.

Grøn kk: Københavns Kommune

<http://www.groen.kk.dk/da/alt-om-os/miljoetjenesten/byx/~media/Files/cykelskole/Kalvebodkort.ashx>, 6-10-2014.

Islands Brygges Lokalhistoriske Forening, 2013

God Tur på Islands Brygge, 2013: Biblioteket Islands Brygge.

Jørgensen, Henrik, 1986:

Plantefundene på Vestamer. Indhold og udvikling. Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, Botanisk Institut. 84 s.

Københavns Kommune, Maj 2010

<http://www.kk.dk/da/brugbyen/brug-steder-i-byen/groenne-omraader/parker/amager/amager-faelled>, 12-11-2014.

Miljøkontrollen, 1996

Historisk redegørelsen for Københavns opfyldninger og lossepladser fra omkring århundredeskiftet til 1995. Københavns Kommune. 114 s. http://kk.sites.itera.dk/apps/kk_pub2/pdf/797_owE9JqxtJs.pdf, 4-1-2015.

Naturpark Amager. Muligheder og indsatser, 2015

Katalog. Københavns Universitet.

Naturstyrelsen

Tårnby Kommune, Københavns Kommune, Dragør Kommune, By & Havn, 2014, Naturparkplan 2015-2020.

Naturstyrelsen, 2010

Plejeplan for delområde 2, 3 og 4 på Vestamer. (<http://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/PlejeplanVestamer20101418maj.pdf>), 28-11-2014.

Naturstyrelsen, 2013

Naturpark Amager, Registrering af indgange, stier, parkeringsforhold og offentlig transport. 151 s.

Naturstyrelsen, 2014

Udviklingsstrategi. http://naturstyrelsen.dk/media/nst/attachments/79144/udviklingsstrategi_naturpark_amager_2752013_lav_pr.pdf. 40 s. 1 dec. 2014

Naturstyrelsen, 2015

(<http://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/naturguider/kalvebod-faelled/sevaerdigheder/>), 5-1-2015.

Naturstyrelsen, 2015

<http://naturstyrelsen.dk/planlaegning/planlaegning-i-det-aabne-land/landskabsinteresser/landskabskarakter-metoden/>. 6 jan. 2015.

Søndergaard Jensen, Frank, 2014

Friluftslivet på Vestamager 2013-2014. IGN rapport, Københavns Universitet. 58 s.

Ørestads Avis, 10. dec. 2014

<http://www.oravis.dk/index.php/kobenhavn/4667-kaempe-campingplads-pa-vej-til-amager-faelle>, 4-1-2015.

DEN SOCIALE DIMENSION

Sociale institutioners ønsker og behov

INDLEDNING

Formål

Undersøgelsen har til formål at undersøge hvilket kendskab, ældre- samt børne- og ungeinstitutioner har til Naturpark Amager. Yderligere har den til formål at undersøge, hvordan disse institutioner anvender området, og hvilke ønsker de har til fremtidige funktioner og faciliteter.

I et mere begrænset omfang inddrages socialt udsatte områder, og institutioner for socialt udsatte. Derved undersøges det, hvordan interaktionen mellem naturparken og de udsatte boligområder og institutioner kan udvikles og forbedres gennem forslag til strukturer og indsatser i naturparken.

Spørgeskemaundersøgelsen er foretaget i København, Tårnby, Dragør og Hvidovre kommuner og giver således en meget god dækning af aktuelle og potentielle brugere i nærområdet.

Områdets og undersøgelsens afgrænsning

Undersøgelsen er baseret på to spørgeskemaundersøgelser af henholdsvis ældre og børne/unge institutioner. En interviewundersøgelse af de besøgende på Vestamager foretaget af Københavns Universitet 2014 viser, at 70 % af de besøgende bruger mindre end et kvarter til at komme til Vestamager (Søndergaard 2014 s. 6). På denne baggrund er der foretaget en arealmæssig begrænsning. Dette betyder at undersøgelsen omfatter alle institutioner beliggende i Tårnby, Dragør og Hvidovre Kommuner, samt dele af Københavns Kommune, nærmere bestemt områderne Sundbyøster, Sundbyvester, Vestamager, Christianshavn og Indre by.

Det har af tidmæssige årsager ikke været muligt, at foretage en mere dybtgående interviewundersøgelse af de socialt udsatte områder, i stedet er repræsentanter for disse områder blevet kontaktet .

ANBEFALINGER

På baggrund af undersøgelserne og de indhentede besvarelser af spørgeskemaerne oplystes der herunder en række eksisterende barrierer for anvendelsen. Dette efterfølges af anbefalinger, som vil kunne medvirke til bredere og øget anvendelse af Naturpark Amager.

Forhold som virker hæmmende på anvendelsen af naturparken

Transporttid og trafikale opkoblinger nævnes gentagne gange som årsag til, at en række institutioner ikke anvender naturparken oftere. Det er vanskeligt at komme på tværs af Amager og det er forbundet med et sikkerhedsspørgsmål når det drejer sig om unge på cykel.

Samtidig mangler der faciliteter ved andre hovedindgange, faciliteter ved disse indgange vil kunne nedbringe transporttiden for flere institutioner og dermed øge antallet af brugere.

Behov for bedre og målrettet information.

Den manglende viden om naturparken er bemærkelsesværdig og besvarelserne viser, at en forholdsvis stor del af de adspurgte ikke anvender naturparken på grund af manglende viden.

- Det anbefales, at der udarbejdes information som er målrettet forskellige forskellige institutionstyper, så tilbud og muligheder målrettes
- At denne information sendes til lederne af de enkelte institutioner
- At denne fokusering på brugertyper også kan findes på hjemmeside

Forhold som kan fremme anvendelsen af naturparken

Der fremsættes flere ønsker til nye faciliteter, men også til mere nye steder, som kan medvirke til at give parken en forstærket identitet som attraktivt besøgssted. Naturskolerne og cafeen spiller en stor rolle for både børn og ældre og bør fastholdes og videreudvikles. De forskellige aldersgrupper har dog også forskellige behov, hvilket genfindes i anbefalingerne. Let tilgængelighed nævnes gang på gang, som en årsag til hvorfor et grønt område benyttes. Derfor må naturparken byde på oplevelser, som er mere ekstraordinære i forhold til normale grønne områder såfremt, at der skal tiltrækkes flere brugere.

Generelt

- Udvælgelse af andre hovedindgange og udvikling af faciliteter ved disse

- Etablering af toiletter og opholdssteder, hvor man kommer i ly ved dårligt vejr
- At intensivere de rekreative muligheder langs kanten af naturparken

Ældre

- Handicap toiletter
- Handicap venlige stier (egne for rullestole)
- Flere steder med bænke og borde
- Udvikling af steder hvor der er ro og plads til fordybelse
- Mulighed for at blive afhentet ved institutionen via en "naturbus" og blive kørt ind til cafeen
- Organisering af transport i naturparken (hestekørsel, rickshaws)
- Udvikling af specielle tilbud målrettet ældre, fx bedre adgang til vand

Børn og Unge

- Etablering af steder og faciliteter for vuggestuebørn
- Flere tematiske stier
- Udvikling af specielle steder målrettet skolernes udelæring, fx vandet i landskabet
- Bedre muligheder for specielle aktiviteter fx rollespil, mountainbike cykling, udeundervisning m.m.
- Etablering af lignende faciliteter ved andre hovedindgange

Anbefalinger i forhold socialt udsatte boligområder og institutioner

Overordnet kan Naturparkens sociale rolle konkretiseres i forhold til to indsatsområder:

- Indsatser som har en social effekt
- Dette er indsatser som ikke umiddelbart er synlige i landskabet
- Strukturelle fysiske forandringer

Denne type ændringer er fysiske forslag, som også har en sociale effekt. I forbindelse med kontakten til de sociale institutioner forslås indsatser af begge typer.

- Amager Fælleds Naturplejehjælper. Etablering af et samarbejde mellem Aktivitetscenter Sundholm, og Københavns Kommunes ordning for Naturaktivister samt Amager Skovhjelper om naturpleje på Amager Fælled.
- Udvikling af rekreative faciliteter og uformelle udeopholdsrum langs kanten af Amager boulevard.
- Udvikling af natur- og kultursociale tilbud med afsæt i den boligsociale helhedsplan for Urbanplanen i et samarbejde Partnerskabet, Københavns Kommune og Naturstyrelsen
- Udvikling af nærrekreative faciliteter ved Kongelunden i forbindelse med asylcenteret.

METODE

Udarbejdelse af spørgeskemaer

Projektet undersøger en række forskellige institutioners kendskab til Naturpark Amager, hvordan de anvender området og hvilke ønsker de har til Naturparken i fremtiden. Det blev i forbindelse med undersøgelsen prioriteret, at den skulle omfatte så mange institutioner på ældre- samt børne- og ungeområdet som muligt indenfor de kommuner, der omgiver Naturparken. Der blev derfor etableret kontakt til de respektive kommuner, som efterfølgende var behjælpelige med at fremskaffe en oversigt om institutionerne i området via links til specielle kommunale hjemmesider.

Det blev som udgangspunkt valgt, at spørgeskemaerne skulle være forholdsvist korte, primært for at undgå, at nogle institutioner fravalgte at udfylde skemaet, grundet andre opgaver. Indledningsvis præsenteres området for den overordnede naturpark. Dette skyldes at mange allerede enten kender eller bruger dele af fælledele og strandområderne, men ikke under navnet Naturpark Amager. Det blev samtidig valgt at inddele skemaerne i nogle tematiske hovedgrupper. En del af de to skemaer fokuserer derfor på i hvilken grad institutionen har kendskab til naturparken, og hvorfra den har opnået dette kendskab. Næste del er rettet mod hvordan institutionen anvender parken. Desuden spørges der ind til hvilke ønsker institutionen har til den fremtidige udvikling af funktioner og faciliteter. Det sker med henblik på en fremtidig øget anvendelse af naturparken. En første udgave af spørgeskemaet blev sendt til kommentering på naturskolerne i naturparken, og efterfølgende blev en række af spørgsmålene yderligere tilpasset og præciseret.

Der blev udarbejdet to digitale skemaer via programmet SurveyExact, skemaerne blev derefter udsendt digitalt, idet de respektive institutioners e-mails blev indtastet. Spørgeskemaerne blev sendt enten til institutionens overordnede e-mail-adresse eller direkte til lederens e-mail-adresse, hvis denne

var angivet. Institutionerne omfatter vuggestuer, børnehaver, integrerede institutioner, fritidshjem og klubber, specialinstitutioner, samt skoler. I følgebrevet til spørgeskemaerne anmodes der om, at en enkelt ansat udfylder skemaet på vegne af hele institutionen. Senest 3 uger efter første udsendelse er skemaet blevet genudsendt.

På ældreområdet er spørgeskemaet udsendt til i alt 26 egentlige plejehjem. Beskyttede boliger er ikke medtaget, da der ikke på samme måde findes en central enhed, som kan kontaktes. Af de kontaktede institutioner har de 13 svaret, hvilket giver en samlet svarprocent på 50 %.

På Børne- og ungeområdet er skemaet udsendt til i alt 345 institutioner. En stor del af disse er skoler i nærområdet. Skolerne er specielt interessante i denne forbindelse på grund af den nyligt indførte skolereform, som bl.a. indebærer mere fokus på udelæring. Af de 345 institutioner har 75 svaret på hele skemaet og 3 på dele af skemaet, hvilket giver en samlet svarprocent på 23%.

Socialt udsatte boliger og institutioner

En række undersøgelser indikerer, at velfungerende grønne områder er vigtige i forhold til, hvordan vi oplever nærmiljøet i forbindelse med vores boligområder. I projektet tages der afsæt i en række danske og internationale analyser, som undersøger om der er evidens for at fysiske forandringer kan ændre et områdes sociale status og medføre et løft på en række sociale områder.

Efterfølgende er repræsentanter for udvalgte boligområder, og institutioner for socialt udsatte blevet kontaktet.

De indhentede erfaringer anvendes afslutningsvist i forbindelse med udformningen af konkrete forslag til videre udvikling af naturparken.

RESULTATER

De gennemførte undersøgelser indikerer, at der er en række forhold, som er fælles for både børne- og ungeinstitutionerne og institutionerne på ældreområdet. På samme måde er der områder, hvor det fremgår, at alle institutioner har samme ønsker og opfattelser. Disse er forsøgt samlet i en fælles beskrivelse i det efterfølgende.

Besvarelses grad

Det virker som om, at de 23 % af børne- og ungdomsinstitutionerne, som har svaret også er institutioner, der i forvejen benytter naturparken på en eller anden måde. For eksempel har 70% af de institutioner, som besvarede spørgeskemaet angivet, at de besøger naturparken mere end 3 gange årligt. Det er i denne forbindelse bemærkelsesværdigt, at der samtidigt er 270 institutioner, som har valgt ikke at besvare spørgeskemaet. Det kan der være en række grunde til, da institutionerne modtager spørgeskemaer fra mange forskellige sider, og flere af disse er de forpligtede til at besvare. Det kan være en årsag til, at den type skemaer, som er fremsendt i forbindelse med dette projekt ikke prioriteres. Samtidig kan der nok også være en del, som har valgt at ikke at svare, fordi de simpelthen ikke anvender naturparken.

På ældreområdet har 50% besvaret spørgeskemaet og af disse angiver 62 %, at de aldrig har besøgt naturparken.

Disse besvarelser giver en god grund til at kigge nærmere på hvilket kendskab, som de undersøgte institutioner egentligt har til naturparken. Her svarer 46% af ældreinstitutionerne, at de ikke har hørt om naturparken, mens dette tal kun er 35 % for

børne- og ungeinstitutionerne. Men når man tager i betragtning hvor mange børne- og ungdomsinstitutioner, der ikke har svaret kan man nok hævde, at der er et klart behov for at øge viden om naturparken for alle institutionstyper. Men den manglende synlighed, der måske kommer til udtryk trods den manglende besvarelse, er et af de forhold, som flere nævner som årsag til institutionen ikke benytter naturparken.

Hvordan opstår kendskabet til naturparken?

Der er blevet spurgt specifikt til hvordan institutionerne har fået kendskab til naturparken, og af dette fremgår, at der er stor forskel på hvordan institutionerne på ældre- og ungeområdet finder sin viden om naturparken. På ældreområdet spiller aviserne en stor rolle (50 % finder informationen her) mens foldere og hjemmesider overhovedet ikke anvendes. Dette er noget anderledes på børne- og ungeområdet. Her spiller aviserne også en rolle, men den er betydeligt mindre (26%). Til gengæld finder man her i højere grad informationer igennem både foldere og internet (24% og 14%).

Omfanget af informationer fra kollegaer varierer også, på ældreområdet får 13% viden fra denne kant, mens dette tal er 56% på børne- og ungeområdet. Det er også tydeligt, at der specielt på børne- og ungeområdet også formidles viden igennem chefer, naturambassadører og kollegaer.

En fremtidig informationskampagne kan, ved at indarbejde disse forskelle, målrette formidlingen mere effektiv. Generelt kan det anbefales, at der udarbejdes specifikt informations materiale, der

Den officielle åbning af Naturpark Amager i 2014 blev markeret flere steder i naturparken. Her ses opstarten på arrangementet ved Den landskabelige kanal syd for Grønjordsøen.

målrettes de forskellige grupper. Det kan i denne forbindelse også anbefales, at institutionerne kontaktes individuelt fx via en e-mail til lederen. Dette underbygges af at 56% af ældreinstitutionerne svarer, at de ikke benytter naturparken på grund af manglende viden om områdets muligheder. Fx er 85% af de adspurgte ikke klar over mulighed for en ugentlig buskørsel i naturparken og 54% svarer, at den vil de gerne benytte.

Hvordan benyttes naturparken ?

For både ældre og unge spiller Naturcenter Vestmager en stor rolle. For de ældre er service faciliteter som toiletter og cafe væsentlige muligheden for at kunne komme i ly i tilfælde af dårligt vejr. Naturcentret og de dertil knyttede faciliteter er især vigtige for børne- og ungeinstitutionerne. Ældreinstitutionerne benytter primært naturparken til udflugter. De lægger især vægt på muligheden for fordybelse og prioriterer, at naturparken kan danne et naturligt frirum.

Børne- og ungeinstitutionerne benytter også meget hyppigt naturparken til udflugter, men de har samtidig andre mere specifikke anvendelser, fx anvendes området til natur- og miljølære, krop og bevægelse og kontakt med dyr. De benytter naturvejledere, skolestue m.m. Men derudover angiver børne – og ungeinstitutionerne (Se svar bagerst i dette kapitel) en lang række forskellige aktiviteter, som de typisk gennemfører i forbindelse med deres besøg i området. Besvarelsen for især børne- og ungeinstitutionerne viser også, at mange (67%) har specielle steder, som de bliver ved med at vende tilbage til. Det er tydeligt at naturcentret og cafeen spiller en vigtig rolle som besøgssteder for begge grupper.

Hvorfor anvendes naturparken ikke ?

Der er en stor del af institutionerne på ældreområdet, der ikke anvender naturparken, fordi de ikke har kender til den, og de dertil knyttede muligheder (56%). Her kan en bedre formidling derfor spille en vigtig rolle.

Dårlig trafikal opkobling nævnes som en væsentlig grund til at flere institutioner fravælger at bruge Naturpark Amager.

Naturpark Amager kan satse på at tilbyde muligheder som ellers ikke normalt udbydes i Storkøbenhavns grønne områder. Sådanne tilbud vil kunne tiltrække nye brugergrupper.

Der er også en del af ældreinstitutionerne der nævner, at transporten udgør en barriere (Side 95). Fx nævnes det, at der er behov for at man kan blive kørt direkte fra plejehjemmet til naturparken. Men den forholdsvis dårlige trafikopkobling udgør en meget væsentlig forhindring for anvendelsen af naturparken for alle institutionstyper, hvilket tydeligt fremgår af besvarelsen på side 97 og 105.

For børne- og ungeinstitutionerne er der 38% af de adspurgte institutioner, der angiver de vanskelige trafikale opkoblinger, som årsagen til at de ikke anvender området. Under besvarelsen *andet* i 9.6 formuleres det fx sådan "*Busforbindelse og transporttid harmonerer ikke med hverdagens tidsramme. Børn og personale cykler eller går primært til nærområdet, herunder havn, strandeng, strand og hav*". Andre angiver økonomien, herunder personalemangel, som en væsentlig barriere.

Ønsker til funktioner der vil fremme anvendelsen

De adspurgte institutioner har forskellige ønsker til tiltag, der vil kunne øge deres anvendelse af naturparken. På ældreområdet svarer 69% positivt på, at de også anvender andre områder. For dem er det vigtigt, at der er forhold som giver gode muligheder for at komme til sidde ned, og det at kunne komme rundt i en rullestol.

For så vidt angår Naturpark Amager mener 77%, at det er vigtigt med specielle tilbud, der er tilpasset ældre. Hertil kommer at de ønsker flere

faciliteter. I samme forbindelse ønskes, ud over flere bænke og borde, også bedre toilet forhold herunder handicap toiletter. Muligheden for at kunne komme i læ i tilfælde af dårligt vejr nævnes også som et vigtigt punkt. Tilsammen udgør disse punkter nogle af de højest prioriterede ønsker for ældregruppen.

Det er i ligeledes vigtigt, at nævne at ældreinstitutionerne også fremhæver vigtigheden af cafe funktionen. Derudover fremhæver 38%, at der bør være bedre adgang til vand (havet).

På børne- og ungeområdet nævner 55%, at der er et stort behov for bedre trafikale opkobling til naturområdet. I undersøgelsen af Frank Søndergaard Jensen (2014 s. 27) fremgår det, at 58% af de besøgende transporterer sig til området via en cykel, og det er bemærkelsesværdigt at kun 3% benytter metroen. Denne fordeling kan dog ændres når CITY ringen er færdig, idet tilgængeligheden via metroen derved bliver væsentligt forøget. Der i denne forbindelse ikke tvivl om, at det er vanskeligt at komme på tværs af Amager med offentlig transport eller via sikre cykelveje, hvilket udgør en stor barriere for institutionernes anvendelse af området.

Af besvarelserne fremgår det, at institutionerne benytter en lang række andre grønne områder i forbindelse med deres udeaktiviteter. Flere af disse områder findes tilsyneladende indenfor en ret kort afstand fra institutionen. På side 108-109 nævnes tilgængeligheden gang på gang, som en årsag til

Bedre adgang til havet er et udbredt ønske især blandt ældreinstitutionerne.

hvorfor et givent grønt område benyttes af institutionen. Derfor må naturparken byde på oplevelser, som er mere ekstraordinære i forhold til normale grønne områder såfremt, at der skal tiltrækkes flere brugere. Her kan en forsat udvikling af naturcentrets tilbud spille en vigtig rolle.

Nye hovedindgange og aktiviteter i kanten af parken kan også spille en afgørende rolle. Af side 108 fremgår det, at børne- og ungeinstitutionerne har en lang række ønsker til nye og eller bedre tilbud. Det er især tydeligt, at der fortsat ønskes flere tilbud, der specielt er rettet mod børn og unge. Og i den forbindelse nævnes det flere gange, at der bør være bedre faciliteter for vuggestuebørn.

Konkurrencen med Amager Strandpark er også tydelig. Når den kombineres med vanskelighederne i at komme på tværs af Amager, fravælger en del at besøge Naturpark Amager til fordel for Strandparken. Et af de forhold som nævnes er bedre adgang til vand, men dette er der dog kun 27% der ønsker, hvilket kan være forbundet med at badning kræver, at hele personalet har en livredderprøve, og det er der en del institutioner, der ikke kan opfylde. Betydeligt flere (55%) ønsker bedre muligheder for specielle aktiviteter fx rollespil, mountainbike cykling, udeundervisning m.m.

SOCIALT BELASTEDE BEBYGGELSER OG INSTITUTIONER

Erkendelsen af vores behov for god adgang til naturen og grønne områder er ikke ny. Denne viden anvendes også i terapeutisk sammenhæng i forbindelse med behandling af traumer og stresramte personer, herunder personer med diagnosen post-traumatisk stress. God adgang til natur og grønne områder er derfor et aspekt, som er interessant at indtænke i forbindelse med udsatte boligområder og institutioner, som arbejder med socialt udsatte.

En del af Naturpark Amager er beliggende forholdsvis tæt på større (almennyttige) boligområder, hvoraf nogle kan betegnes som socialt udsatte. Et af disse boligområder er Urbanplanen, som blev opført i 1965-1971. Boligområdet består af 2.500 boliger med i alt cirka 5.400 beboere. Hørgården, som udgør en del af Urbanplanen, blev i 2010 udpeget som ghettoområde, men efter der i 2012 kom nye kriterier for udpegningen af Ghettoområder er Hørgården udtaget af listen. Men Urbanplanen udgør forsat et område med en meget stor gruppe socialt udsatte borgere, og borgere af anden etnisk herkomst. I Hørgården udgjorde gruppen af indvandrere og efterkommere fra ikke vestlige lande i 2013 52% af beboerne.

Udover visse boligområder findes der også institutioner i nærheden af naturparken, som fokuserer på socialt udsatte. To af disse institutioner er nærmest beliggende på grænsen til Naturparken. Det ene er Aktivitetscentret Sundholm, som er et dagstilbud for udsatte og hjemløse borgere.

Den anden institution er Røde Kors asylcenteret i Kongelunden, som er et center for specielt belastede flygtninge. Der er ca. 120 flygtninge indkvarteret på asylcentret, heraf er der en større børnegruppe. Begge institutioner rummer personer, som på forskellig måde er specielt udsatte, og som har særligt behov for støtte.

Sammenhæng mellem fysisk miljø og livskvalitet

En række undersøgelser påviser og adresserer en sammenhæng mellem arkitektur og livskvalitet. I bogen *Arkitektur der forandrer – fra ghetto til velfungerende byområde* henviser Richter- Fris Van Deurs (2008 s.61) til Le Corbusier og hans ideal om direkte adgang til grønne områder fra boligen, men påpeger også det vanskelige i dimensioneringen af disse. Der fokuseres her på, at afstanden mellem boligen og det grønne område ofte udgør et problem.

Villadsen og Kielgast fra Gehl Architects (2008 s.45-46) gør opmærksom på, at funktion ikke kun skal følge form, men at funktion og form må tilpasses og være tilbud til flere og skiftende grupper på en gang. De påpeger, at måden modernismens mantra *form følger funktion* bl.a. har resulteret i, at mange boligbyggerier er udformet på en måde, der virker fremmede for mennesker, da de ikke understøtter menneskelig sansestimuleringer: de er for store, tomme og funktionelt endimensionale. Samtidig peger de på behovet for, at de udsatte boligområder er attraktive for både de nuværende og de fremtidige beboere. De understreger at det fysiske miljø i kraft af sin udformning kan påvirke og ændre menneskers adfærd, da de stimulerer vores sanser. Skala, farver, bevoksning og design kan anspore os til at opsøge og opholde os i rummet. Men det modsatte er også tilfældet, og ikke mindst i de større karrebyggerier fra slutningen af 1960erne kan rum og forløb virke negativt på beboeres lyst til at opholde sig i uderummet. I visse tilfælde kan udformningen ligefrem skabe baggrunden for en øget kriminalitet (Grönlund 2008). Grönlund påpeger, også med afsæt i Vollsmose i Odense, at mange af modernismens boligområder er bygget som rumlige enklaver isoleret fra den øvrige by. De har ofte et labyrintisk gadeforløb, og resultatet er en lav rumlig integration. Man kan sige at disse bebyggelser lukker sig om sig selv, og at der næsten ikke er nogen gennemstrømning af mennesker udefra.

Dårlig opkobling, eget lukket system af forløb, endimensionel funktion og udtryk med store tomme rum er dog også betegnelser, der udtrykkes om naturparken, selvom den er grøn. Erfaringerne fra de udsatte boligområder, kan derfra bruges til at kvalificere og rette naturparken mod socialt udsatte – som mod alle andre brugere - ved at arbejde bevidst med rumlige og sensoriske indvirkninger.

Van Deurs belyser betydningen af kanten som tryk, hvor man har glimrende overblik og hvor livet derfor leves. "Kanten er således det sted, der føder rummet med aktiviteter" (Richter- Fris Van Deurs 2008 s.60). Kanten repræsenterer en fysisk grænse, hvilken vi som mennesker gerne vil kunne forholde og placere os i forhold til. Netop overgangen mellem Urbanplanen og Amager Fælled repræsenterer en kant, som i denne her forbindelse ville kunne udvikles, så den bliver mere attraktiv. Der er mulighed for at skabe et grønt socialt rum, som dermed bliver interessant for beboerne i de ovennævnte byggerier.

Villadsen og Kielgast (2008 s. 49-50) udpeger ek-

sempler på nye typer af byrum, som fx havnebadet på Islands Brygge og Amager Strandpark, som det demokratiske byrum, hvor flere mødes, dernæst temporære byrum, hvor områder i forandring tilbyder nye former for byliv og iværksætter rammer for udfoldelse, der forandrer området og forsvinder igen som del af forandringen. Sidst nævnes specialiserede rum, som fx skaterparken i Fælledparken, der henvender sig primært til én gruppe.

Det er i denne forbindelse interessant, at disse rumtyper og funktioner kan ligge side om side i et større område som Naturpark Amager. Samtidig er naturparkens store horisontale rum med uendelig horisont en stor kvalitet i forhold til at finde ro og fordybelse, som også fremhæves som kvaliteter, der ønskes i spørgeskemasvarene.

Sociale effekter af fysiske indsatser

Spørgsmålet om evidens for sociale effekter af fysiske indsatser i udsatte boligområder er for nylig blevet undersøgt i en rapport fra Københavns Kommune og Akademisk Arkitektforening (Københavns Kommune 2014). Her foretages 27 effektstudier fra 9 lande. I rapporten undersøges det, hvorvidt der findes evidens for at fysiske forandringer af udsatte områder, kan medføre sociale effekter. Derudover undersøges det, hvilke typer af fysiske indsatser, der medfører sociale effekter. Analysen opdeler de fysiske forandringer i strukturel og ikke strukturel forandring (Ibid s. 5):

Strukturel forandring anvendes som et arkitektonisk begreb, der beskriver fysiske forandringer som ændrer bebyggelsens arkitektoniske logik. Dvs. at *strukturel forandring* omfatter de designprincipper, som bebyggelsen er udarbejdet på baggrund af.

Ikke-strukturelle forandringer defineres som fysiske indsatser, hvor der fokuseres på en forbedring af uderum, facader og boliger, men der ændres ikke grundlæggende på de designprincipper, der er anvendt i bebyggelsen.

Rapporten konkluderer, at fysiske indsatser i samspil med sociale indsatser medfører sociale effekter såvel for den enkelte beboer som for boligområdet. Den finder også, at det er af afgørende betydning for de sociale effekter, hvilke typer af fysiske indsatser der benyttes. Dette kommer frem igennem en tydelig forskel i de strukturelle og ikke strukturelle forandringer på de 27 effektstudier. Begge typer forandringer har positiv effekt på livskvalitet, men ikke-strukturelle forandringer ændrer ikke ved et områdes karakter af socialt udsathed.

Mulige indsatser

Fysiske ændringer i de socialt belastede boligområder har naturparken ikke nogen direkte indflydelse på. Derimod kan naturparken få en direkte indflydelse igennem egne strukturelle fysiske ændringer. Naturparken kan derved udvide, forandre og udvikle de grønne og rekreative udbud, som findes i nærmiljøet til de belastede institutioner og boligområder.

Overordnet kan naturparkens sociale rolle konkretiseres i forhold til to indsatsområder:

- Indsatser som har en social effekt
- Strukturelle fysiske forandringer

I forbindelse med henvendelsen til partnerskabet i Urbanplanen peger de, på baggrund af deres erfaring, i retning af følgende vigtige punkter angående sociale indsatser: Der er efter deres vurdering behov for midlertidige og/eller tilbagevendende aktiviteter, som beboerne kan melde sig til - og dernæst er der behov for faciliteter.

- Der skal tages afsæt i det folk selv vil – det indebærer at borgerinddragelsen vigtig.
- Adgang – det er vigtigt at der findes en sikker vej til et sted, og der bør være en tydelig markering af hvor man kommer ind og hvor noget skal foregå.
- Åbne rammer – midlertidige programmer blandet med faste programmer, så der er forskellige brugere.

Kontakten til repræsentanter i Urbanplanen viser, at der er tiltag på naturområdet fx Urbanhaven (www.facebook.com/Urbanhaven2013), som har haft en social effekt. Og i dette tilfælde er det sociale tiltag kombineret med mindre fysiske forandringer. Etableringen af nogle små køkkenhaver/højbede, som forskellige familier /grupper har ansvaret for. Et lignende initiativ findes i forbindelse med aktivitetssenteret Sundholm.

Et andet tilbud som findes på Sundholms Aktivitetssenter, og som har en social effekt, er navngivet *Terræn*. Det er et tilbud som aktiverer aktivitetssentrets brugere. Brugerne står for aktivitetssentrets vedligeholdelse af de grønne områder, daglig oprydning af affald, renholdelse af bede, græsslåning, klipning af hække og beskæring af buske og træer. På miljøpladsen bliver der sorteret storskrald til genbrug. Derudover indsamles pap og papir fra lejerne på Sundholms område. Vedligeholdelsesopgaverne i *Terræn*-tilbuddet varetages som et samarbejde mellem Aktivitetssenteret Sundholm og Københavns Ejendomme. På lignende vis findes der initiativet *Byhaver* hvor klienterne står for pleje og drift af nogle mindre byhaver.

Et andet initiativ som udsprang fra Urbanplanen, og som også har haft en positiv social effekt var biavl. I en periode lykkedes det at samle repræsentanter fra en række forskellige indvandrergupper om biavl. Projektet var interessant, da de forskellige nationaliteter repræsenterede forskellig viden og traditioner på området. Igennem dette projekt blev denne viden samlet, og projektet medvirkede til at nedbryde nogle af de barrierer, der var imellem de forskellige grupper. Projektet fungerede som et samarbejde mellem Bybi, Urbanplanens partnerskab og Naturstyrelsen i området ved Naturskolerne.

Forslag til indsatser som har en social effekt

Aktivitetscentret Sundholm

Naturparkplejehjælpere

Terræntilbuddet er opstået som et samarbejde mellem Aktivitetscentret og Københavns Ejendomme, og man kunne forstille sig, at denne type samarbejde kunne udvides til at omfatte andre afdelinger i Københavns Kommune. I det sidste år har Københavns Kommune haft en ordning, hvor såkaldte *nytteaktivister* har indgået i naturplejen af Amager Fælled. Der er tale om en meningsfuld aktivering af unge kontanthjælpsmodtagere. En lignende ordning er etableret i en række af Naturstyrelsens skovdistrikter, idet der sker et samarbejde omkring plejen af naturarealer med såkaldte *skovhjælpere*. Skovhjælperne er typisk udviklingshæmmede personer, som har brug for social støtte. Ordningen kan dog også omfatte andre, som blot har behov for indslusning efter længere tid udenfor arbejdsmarkedet. Mads Madsen varetager den private virksomhed *Amager Skovhjælper* i et samarbejde mellem Tårnby Kommune og Naturstyrelsen og udtrykker i den forbindelse:

”Jeg er gået lidt tilbage til også at arbejde med min gamle gruppe af folk, der er kommet på kant med arbejdsmarkedet pga. alkohol osv. Og det har faktisk været en god oplevelse at blande målgrupperne. Den unge fyr, der har nogle sociale problemer oplever pludselig en af mine udviklingshæmmede medarbejdere, som er supersej og kan nogle særlige ting. Det giver en sidegevinst i form af en social læring, som dog ikke er tilsigtet. For hovedpointen er at lære medarbejderne om arbejdsliv – at kende og forstå arbejdskultur,” (<http://www.handivid.dk/job/andres-praksis/amager-skovhjaelpere/>).

Vi har projektets side haft kontakt med repræsentanter fra Aktivitetscenter Sundholm, som oply-

ser at der er en del klienter på aktivitetscenteret, som ville have stor gavn at indgå i en skovhælper ordning idet en del klienter foretrækker udendørs praktisk arbejde (pers. oplysning Emil Strøh 3-1-15). På lignende vis har vi talt med koordinatoren for *Nytteaktivisterne* på Amager Fælled. Det er nærliggende, at der indgås et samarbejde mellem Aktivitetscenter Sundholm, og ordningen omkring *Nytteaktivister* og evt. Amager Skovhjælpere samt Tårnby og Københavns kommuner omkring pleje og vedligeholdelse af Amager fælled, som ligger lige ved siden af aktivitetscentret.

Urbanplanen og Sønderbro området

Naturparkplejehjælpere

Naturparkplejehjælpere er også en mulighed for flere af Urbanplanens beboere i forbindelse med flere aktiviteter, såsom pleje af arealer til ophold i kanten af Amager Fælled, fx dyrkning af pileflet og deraf kurvemageri og nyttehaver, da urban gardening er blevet utroligt succesfuldt. Der blev i 2014 oprettet midlertidige nyttehaver i Urbanplanens offentlige park Remisepark, og der er der allerede en venteliste.

Aktiviteter og faciliteter

Det er særligt vigtigt, at der er aktiviteter, som reelt trækker folk over i naturparken – faciliteter gør det ikke alene, som fx grill og opholdsmuligheder, da det allerede findes i Remiseparken, men for det øvrige Sønderbro område, kan sådanne faciliteter måske netop gøre, at kantzonen vil blive brugt, som et udeopholdsrum.

Midlertidige og/eller tilbagevendende aktiviteter, som man kan melde sig til og som skaber udvidende og særlige oplevelser er ligeledes vigtige. Her kan et relevant fokus være ferie- og sommercamps for børn og unge, ligesom årsbestemte og tilbagevendende aktiviteter i forhold til vand, klima og indvinding. Dernæst kunne et kulturhistorisk spor om den militære brug og betydningen for området og København sammen med sundhed og mindfulness ligeledes appellere til den lidt ældre generation.

Det anbefales, at der etableres et egentligt samarbejde imellem naturparken, Københavns Kommune og Partnerskabet i Urbanplanen med det formål at udvikle natur, kultur og kulturhistoriske tilbud som kan appellere til beboerne i Urbanplanen. Her er det centralt at få fat i borgernes ideer og ønsker, og støtte op så nogle tager ansvar, står for noget og sætter noget i gang. Dette afsnit bygger på oplysninger fra Mikkel Warming 14.1.2015.

Forslag til strukturelle fysiske forandringer

Asylcentret Kongelunden

Vand- og kulturhistoriskområde i syd

Røde Kors asylcenter i Kongelunden er et asylcenter, der er udformet som et omsorgscenter. Dermed er det specielt indrettet til at modtage og huse særligt udsatte asylansøgere. Det vil sige personer, som har posttraumatisk stres eller som har været udsat for tortur. Det indebærer, at beboerne er asylansøgere med særlige psykiske eller fysiske behov. Der bor ca. 120 asylansøgere på centeret, heraf er del børn.

Amager lokalforening for Red Barnet har hver lørdag og søndag en aktivitetsklub "Eventyrlig søndag" og en lektie cafe, som på forskellige måde aktiverer børn i alderen 4 til 18 år. (<http://www.redbarnetungdom.dk>) Der foregår med andre ord en del sociale aktiviteter på centeret.

I forbindelse med forprojektet har asylcentret svaret på det udsendte spørgeskema. Heraf fremgår det, at de ofte besøger naturparken, og det er specielt Amager Fælled og Naturcentret som besøges. Det fremgår også, at disse besøgssteder anvendes til natur- og miljølære, udflugt, bevægelse og kontakt med dyr.

Asylcentret har ikke specielle ønsker omkring bedre transport til området, men har derimod et ønske om flere toiletter, primitive overnatningssteder og bedre adgang til vandet. Det imødekommer forprojektets landskabskarakteranalyse.

I landskabskarakteranalysen foreslås en videreudvikling af området ved Hestefælleden omkring parkeringspladsen ved Kongelundskroen. Området anvendes af badegæster og er grundet det lave vand er området meget børnevenligt. Men især er det bemærkelsesmæssigt, at området er ved at udvikle sig til et centralt sted for kite-surfere og badegæster. På baggrund af landskabskarakteranalysen og den anvendelse, som i øjeblikket finder sted i området foreslås det, at dette område udvikles som en mere central indgang og facilitet i naturparken (se LKM analyse delområde 13d).

Ved at udvikle adgangen til vandet og tilknytte faciliteter som badebro, bænke, opholdssteder og omklædnings- og toiletfaciliteter kan dette område også imødekomme en bredere anvendelse og dermed få en mere central funktion for naturparken. Derved vil området også imødekomme en række af de ønsker, som asylcentret fremsætter i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen.

Området ved parkeringspladsen kan i øvrigt ses sammen med den nordgående kyststrækning op til det store landdige begyndelse ved Hestefælleden.

Området bag diget med Hejresøen, Pinseskoven og fuglereservatet er meget vådt. Området rummer også en række militæranlæg. En yderligere imødekomme af en bredere anvendelse kan ske, hvis området samlet udvikles som et kulturhistorisk område med mulighed for et indvindingscenter, der med vandeksperimentarium og testområde kan imødekomme ønske om bedre adgang til og udforskning af vand, som asylcentret giver udtryk for. Medvirkende til at gøre dette forslag specielt interessant er, at asylcentret er beliggende mindre end 300 meter fra området, og at det samlede område rummer et større læringspotentiale vedrørende vand, dets afgørende dynamikker og kulturelle betydning i Danmark.

Urbanplanens nærområde og Sønderbro

Siden 2007 har man udarbejdet en boligsocial helhedsplan for Urbanplanen. Den udvikles i et forpligtende samarbejde mellem Boligforeningen 3B, Københavns Kommune samt beboere, institutioner og organisationer i lokalområdet. Dette arbejde foregår i regi af "Partnerskabet" sekretariat den helhedsorienterede boligsociale indsats i Urbanplanen. I øjeblikket arbejder man med en boligsocial helhedsplan for 2014-2017. Under indsatsområdet 6 Kultur og Fritid fremgår det, at Amager Vest har for få kultur og fritidstilbud sammenlignet med resten af Københavns Kommune:

"En af de største udfordringer i Urbanplanen er, at der ikke findes nok steder og aktiviteter, der tilskynder beboerne, og borgere udefra til at mødes på tværs af kultur og aldersgrupper. Solvang Centret fungerer ikke som udvekslingssted. Der er desuden ingen andre steder, og kun få begivenheder, der fremmer kvarterets sociale sammenhæng. Det skaber en tendens til fremmedgørelse, hvor en del beboere ikke bliver inkluderet i det lokale sociale liv, og hvor der dannes grupper, der ikke ser positivt på hinanden (unge, gamle beboere, etniske minoriteter osv.)"
(Boligforeningen 3B 2014 Boligsocial helhedsplan s.35)

Under indsatsområdet nævnes der 7 konkrete mål. Et af disse er "at bidrage til udvikling af Urbanplanen som et område, hvor beboerne prioriterer det grønne ved at dyrke jord i kvarteret og opsøge de lokale naturområder" (Ibid s. 35)

Der er i øjeblikket ikke den store interaktion mellem Urbanplanens beboere og de grønne områder I naturparken, dette på trods af Amager Fælled findes meget tæt på Urbanplanen. Undersøgelser

viser at visse grupper af indvandrere ofte anvender naturen på en anden måde end etniske danskere. I nogle grupper er der en tradition for at udvælge et grønt område og så slå sig ned der og fx holde en picnic. Det er begrænset, hvad naturparken har af denne type tilbud i nærområdet til Urbanplanen.

Adgang, indgange, kantzone

Repræsentanter for Urbanplanen peger på, at Metrolinjen og Ørestad Boulevard udgør et stort problem, da der ingen overgange er over/under metronen. Underføringerne er spredte og vejen trafikeret og farlig. Dernæst er der kun få indgange til naturparken og de få der er, er vanskelige at få øje på. En ny hovedindgang ved DR Byen, som det også

Kantzone Park am Gleisdreck, Berlin

er foreslået i en konkurrence afholdt af Lokalrådet Amager Øst, vil sammen med landskabsbearbejdnings ved Grønjordssøen kunne give bedre adgang og rum for aktiviteter.

Generelt vil rydninger eller plantning i kanten af parken mod øst, så der opstår tydelige rum, være afgørende for om der kan skabes en strukturel forandring, som danner ramme for indsatser med social effekt. Det handler strukturelt om at skabe fysiske rum, der er åbne for forskellige gruppers brug.

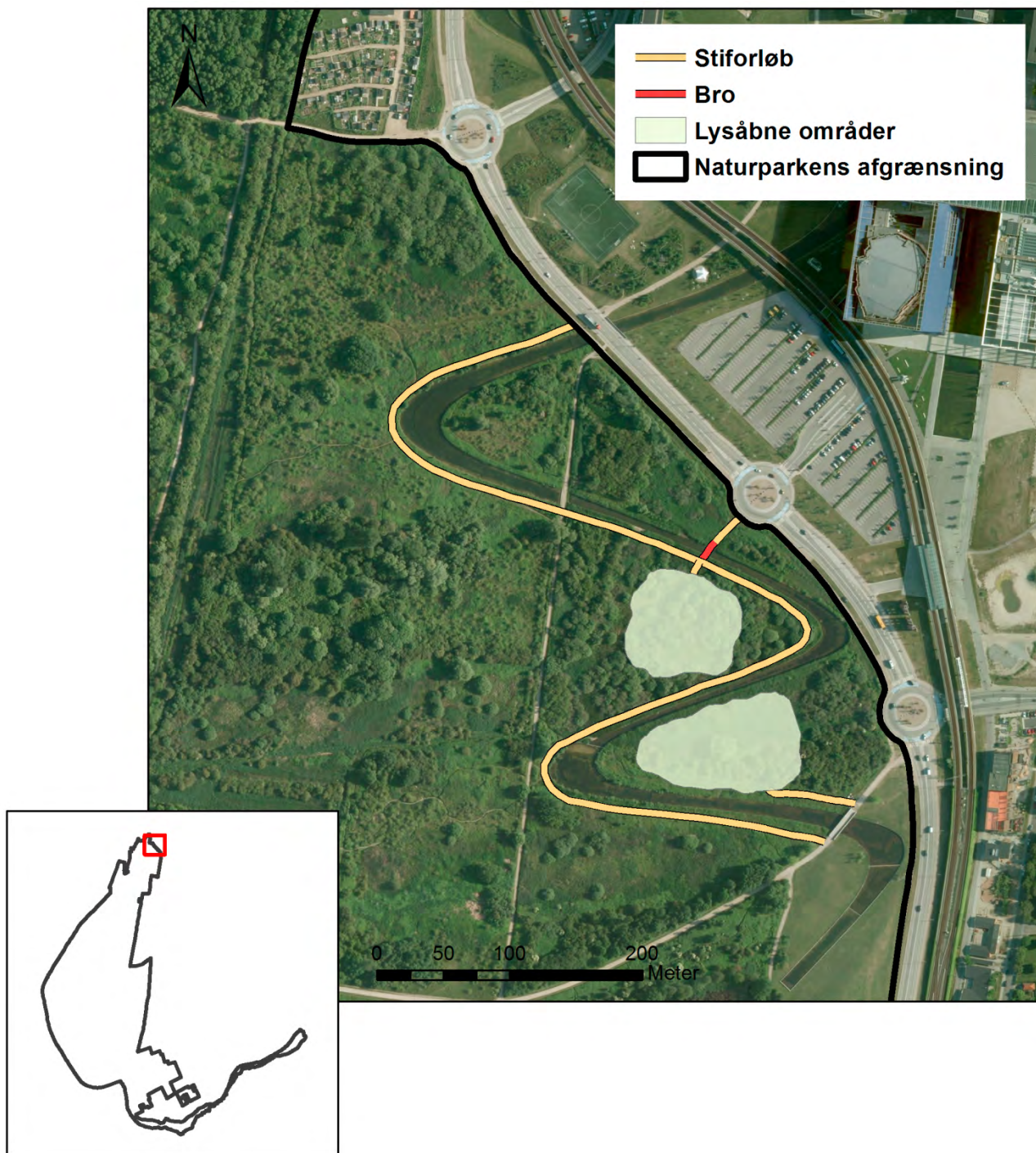
Anbefalinger til forslag:

- En række af nye overgange, evt. med lyskryds eller fodgænger lys langs Ørestad Boulevard placeret i samspil med indgange i tillæg til og i relation til eksisterende metrounderføringer.
- Indgange, der er tydelige og leder til attraktive områder.
- Bearbejdning af kantzonen med rum der er åbne for forskellige programmer og brug. Det er både rydninger som ved DR Byen og tilplantninger mod syd.

Landskabskarakteranalysen der er beskrevet i *Område 2 Grønjordssøen* i Temarapport 2 "Landskabskarakteranalyse" viser, at området omkring den landskabelige kanal ved Grønjordssøen i dag henligger nærmest som et uudnyttet område. Dele af dette område udgør nærmest en fysisk barriere

Fotos af kantzone og programmer, Jannistal Landschaftspark, Adlershof, Berlin

Landskabskarakter analysen viser, at området øst for DR byen rummer et potentiale for en udvikling, som kan i mødekomme behov, for trykke uformelle møderum i naturen. På figuren foreslås etablering af lysåbne områder, der vil kunne anvendes som ramme for sociale og kulturelle aktiviteter for beboerne i den nærliggende Urbanplan. Samtidig foreslås en videreudvikling af de eksisterende stier i området. Tilsammen vil disse tiltag skabe betydeligt bedre rekreative tilbud for beboerne i nærområdet.

for adgangen til naturparken. Dette er uhensigtsmæssigt og derfor foreslås fysiske ændringer, der skaber bedre adgang til området fra Ørestads blvd. Samtidig foreslås etableringen af mindre lysåbne arealer, som vil kunne anvendes som opholdsarealer og som ramme for kulturelle aktiviteter. Forslaget er skitseret på figuren herover.

Arealet syd for Grønjordssøen indgår ikke i natur-

parken, men opleves som sådan. Amager Fælleds sydlige metrostation er placeret her, og planlægningen af boligbebyggelse på området er blevet diskuteret af flere omgange. For beboere i Urbanplanen og i Sønderbro-området, ligger begge metrostationer i hver sin ende og med en ret stor afstand. Det bevirker, at der mangler overgange og indgang(e) i mellem de to stationer. Urbanplanens sydlige ende med bibliotek, kirke og skole kan i

forbindelse med nedrivning af Solvangscenteret og Urbanplanens udviklingsplan udvikles til et nyt kvarterscenter med nye boliger og offentlige funktioner, som det i dag ses ved Peder Lykkesvej. Det anbefales derfor, at der i det sydlige område af Amager Fælled på sigt arbejdes med kantzonen, som vil have store fordele for borger i Urbanplanen, på Sønderbro og i Sundbyvester.

Tilgængelighed lokalt og regionalt

I spørgeundersøgelserne peger flere institutioner ligeledes på at tilgængeligheden er et stort problem. Flere mindre vejforandringer koblet med nye tiltag og strukturelle forandringer kan ændre væsentligt på parkens kommende rolle på Amager og i København.

Peder Lykkesvej er planlagt som grøn cykelforbindelse, og det anbefales i den sammenhæng, at alle metrostationer og deres passager til naturparken styrkes som markante adgange. Det anbefales også, at der etableres siveforbindelser ved Nokken, så parken og havnen/Islands Brygge kobles bedre. Det anbefales ligeledes, at Miljøcentret Grøften udvikles gradvist i takt med at miljøcenteret nedlægges, gennem en række rekreative indsatser og en ny hovedindgang koblet på E20. Det er i både lokalt og regionalt perspektiv en større strukturel forandring, der kan have markant social effekt, da større boligområder på Hvidovre siden og Vestegnen også får betydelig bedre adgang til parken. På samme måde vil en styrkelse af Ugandavej som offentlig ankomst område til naturparken, kunne medføre tiltag med social effekt.

En drift der styrker fælleder med lysåbne kantbeplantninger, vil gøre Amager fælled mere tryk for mange. Et system af stiloops på Fælleden vil sammen med tværgående funktionsbånd/områder gennem Ørestaden kunne forbinde på tværs af Ørestaden. Dette vil kunne give, ikke bare Urbanplanen, men beboere i det boligsociale område "Den gule sky" som går helt ned til Amagerbrogade og Sundbyvester en ny "forside". Nye forbindelser ved den offentlige Ørestadspark ved golfbanen og i Tårnbys villaområder vil kunne forbedre naturparkens synlighed.

Det anbefales ligeledes, at man tydeliggør en motionscykelrute og anlægger nye stier af korte længder fra samme udgangspunkt i samspil med

et antal nye hovedindgange. Det vil gøre det mere sikkert og muligt for flere at komme rundt. I samspil med siddeophold, overdækninger, toiletfaciliteter kan disse ses som strukturelle tiltag, som efterspørges kraftigt af de adspurgte. Jf. punkt 8.4-8.8 (ældre) og 9.4-9.8 (børn, unge).

Forudsætninger for forandring

Det er begrænset hvilken rolle Naturpark Amager alene kan spille i forbindelse med ændring af socialt udsatte boligområder / institutioner. Samtidig virker det dog også som om, der er et uudnyttet potentiale, hvor en del af erfaringerne fra udsatte områder kan bruges til netop at udvikle naturparken, så den rummer en større variation. Det er dog tydeligt, at en bedre udnyttelse af dette potentiale kræver et tæt samarbejde mellem naturparken og repræsentanter for de pågældende områder og institutioner.

Landsbyggefonden, staten og kommunerne har siden 1985 investeret for i alt 36 milliarder kroner i at løfte udsatte boligområder. Kraks Fond for Byforskning har ved Gunvor Christensen i 2013 foretaget en analyse, som undersøger hvilken effekt denne indsats har haft.

"Vi ved fra anden forskning, at investeringerne har gode betingelser for at virke, når det lokale erhvervsliv, skoler, institutioner og fritidsforeninger i området samarbejder. Derfor er det afgørende at involvere de lokale økonomiske og politiske aktører i at løfte de udsatte boligområder, siger Gunvor Christensen" (Kraks Fond, <http://kraksfondbyforskning.dk/presse/hjaelper-investeringer-i-udsatte-boligomrader/Christensen2013>).

Det potentiale som den nye samlende naturpark rummer på det sociale område, kræver med andre ord en udvikling af det allerede eksisterende samarbejde mellem kommuner, institutioner, boligområder og Naturstyrelsen. Udviklingen er en forudsætning for en effektivisering af naturparkens sociale funktion, men samtidig kan udviklingen af sådanne samarbejdsrelationer medvirke til at øge naturparkens betydning og accept i nærområdet, samt for andre i Storkøbenhavn, så parken ikke forbliver ukendt land.

BESVARELSE:

Ældreinstitutioners nuværende og fremtidige brug af Naturpark Amager

I november 2014 blev der udsendt spørgeskemaer til ældreinstitutioner omhandlende disses nuværende og fremtidige brug af den nye Naturpark Amager. Skemaet blev udsendt pr. e-mail til institutioner, der ligger i relativ nærhed til Naturparken, hvilket vil sige institutioner beliggende i Tårnby, Dragør og Hvidovre Kommuner, samt dele af Københavns Kommune (områderne Sundbyøster, Sundbyvester, Vestamager, Christianshavn og Indre by). Institutionerne er fundet via kommunernes hjemmesider, og skemaet er sendt enten til institu-

tionens overordnede e-mail-adresse eller direkte til lederens/forstanderens e-mail-adresse, hvis denne var angivet. I følgebrevet til spørgeskemaet bedes om, at en enkelt ansat udfylder skemaet på vegne af hele institutionen.

Skemaet er ved hjælp af SurveyXact sendt til i alt 26 institutioner, hvoraf de 13 har svaret, hvilket giver en samlet svarprocent på 50 %. Herunder følger spørgeskemaundersøgelsens foreløbige resultater.

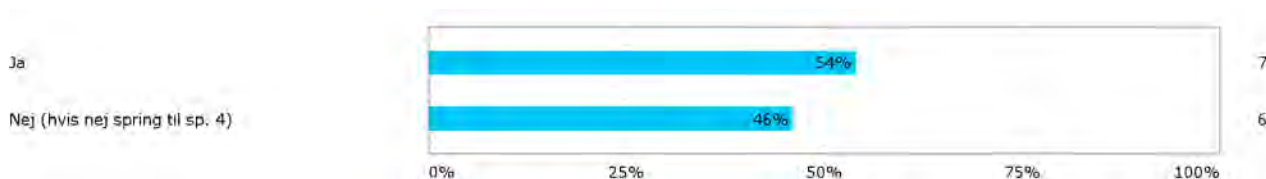
Respondentens arbejdsplads:

- Plejehjemmet Pyrus Allé
- Plejehjemmet Irlandsvej
- Plejehjem
- Plejehjemmet Ugandavej
- Tagenshus Plejehjem
- Dagshjemmet Travbanehuset
- Ryholtgård
- Rundskuedagens Plejecenter
- Krogstenshave plejecenter
- Søvangsgården
- Torndalshave
- Enggården
- Plejecentret Svendebjerghave

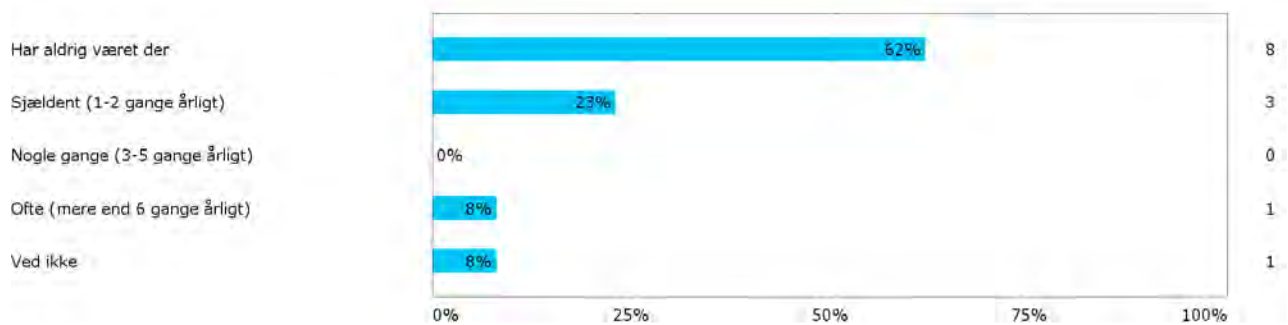
Respondentens stilling:

- Plejehjemsleder
- Plejehjemsleder
- Plejehjemsleder
- Leder og aktivitetsmedarbejder (2 personer)
- Plejehjemsleder
- Afdelingsleder
- forstander
- Forstander
- Sosu-ass
- Forstander
- Afdelingsleder
- Afdelingsleder
- Plejecenterleder

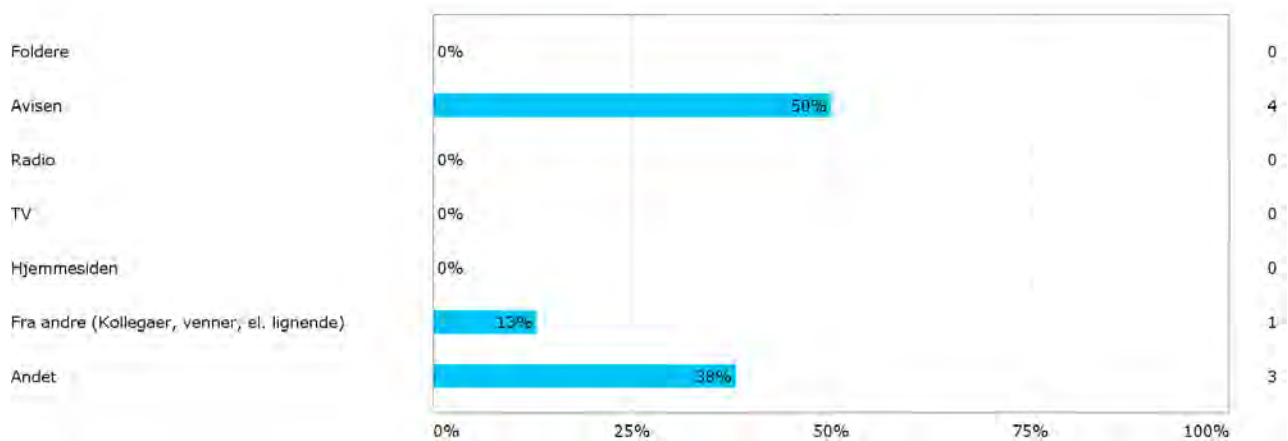
8.1 Har du hørt om den nye Naturpark Amager før denne henvendelse?

8.2 Hvor ofte besøger din institution et af områderne (Amager Fælled, Kalvebod Fælled, Kongelunden, Dragør Sydstrand)

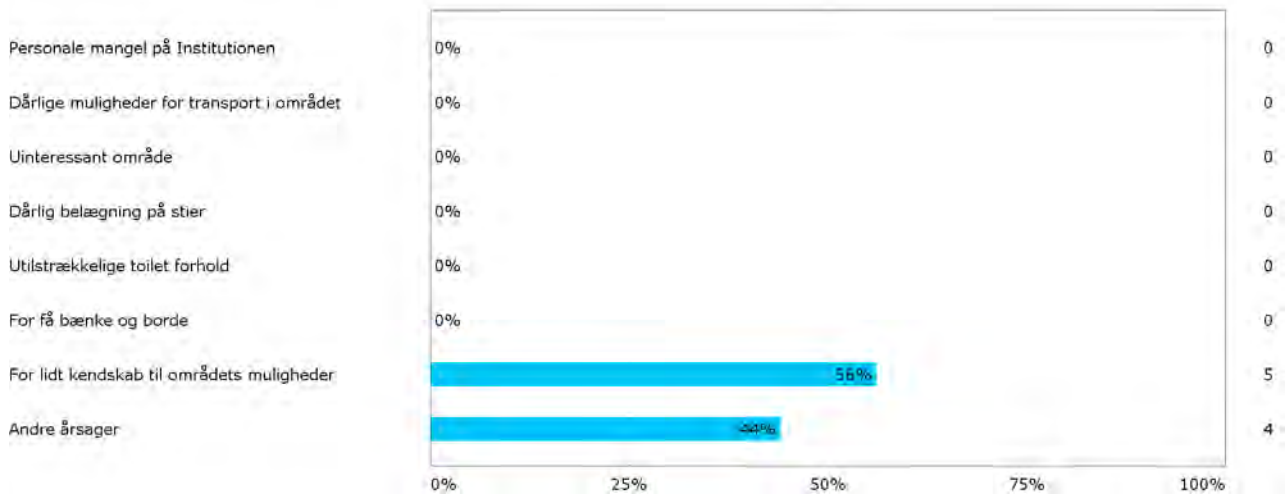
8.3 Hvordan har du hørt om den nye Naturpark Amager?

Ad 8.3: Uddybning af 'Andet'

- Via intern undersøgelse i Kommunen om samme emne.
- har ikke hørt om den
- Ryholtgård ligger på grænsen til Gentofte kommune, så det vil umiddelbart ikke blive aktuelt at besøge Amager naturpark. Der er rigtig mange skønne områder i vores nabolag
- husker ikke
- Har ikke hørt om den

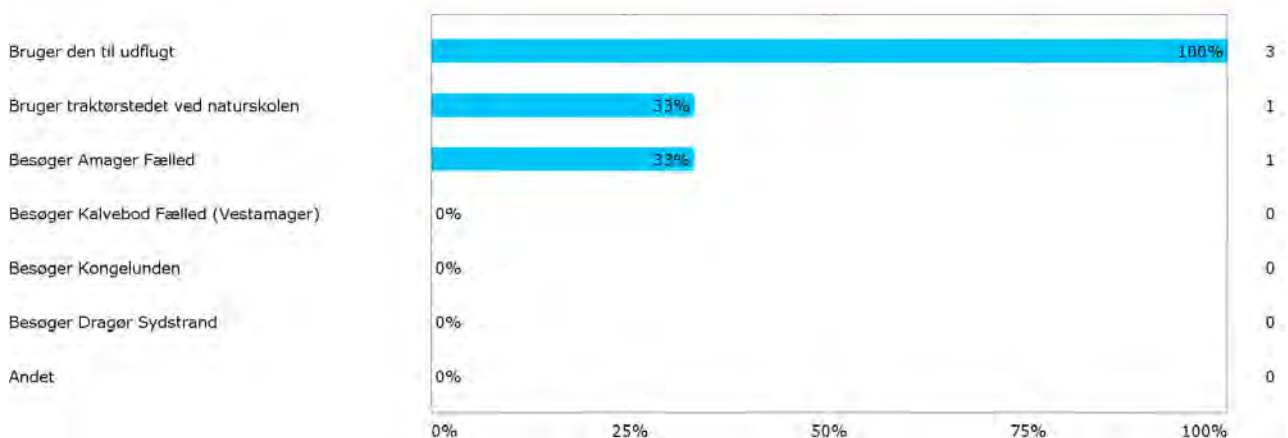
8.4 Hvis aldrig i sp. 2: Hvad er den primære årsag til, at I ikke bruger Amager Fælled, Kalvebod Fælled (Vestamager), Kongelunden, Dragør Sydstrand?

Ad 8.4: Uddybning af 'Andre årsager'

- Vores beboere har trods info ikke vist interesse. Der er få som via deres pårørende benytter tilbuddet
- Ringede muligheder for transport fra plejehjemmet til Områderne.
- vi bor for lang væk
- tilfældigt
- Ved ikke
- vi bruger Valbyparken

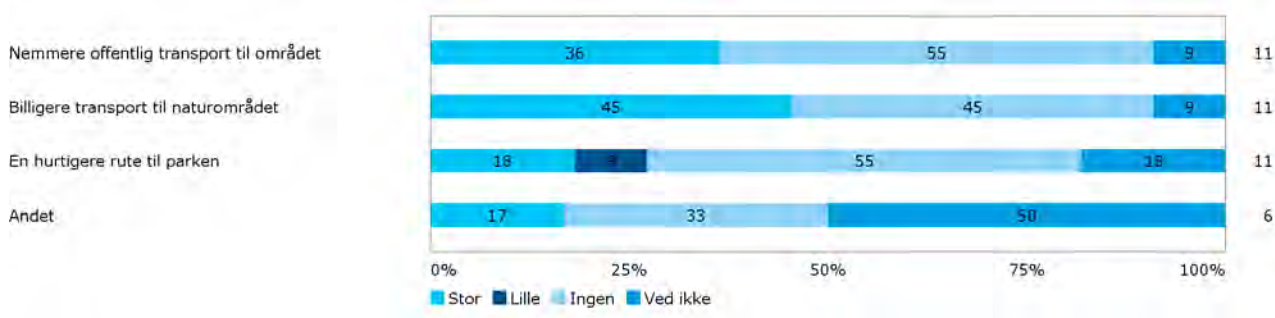
8.5 Hvis I besøger parken, hvordan bruger I da området? (kryds gerne flere af)

Uddybning af 'Andet'

- Vi tager på gå- og cykelture (duo handicapcykel = bred model til to personer). Vi benytter pavillon ved Ugandavej. Vi tager på tur til Naturskolen
- Vi benytter den ikke

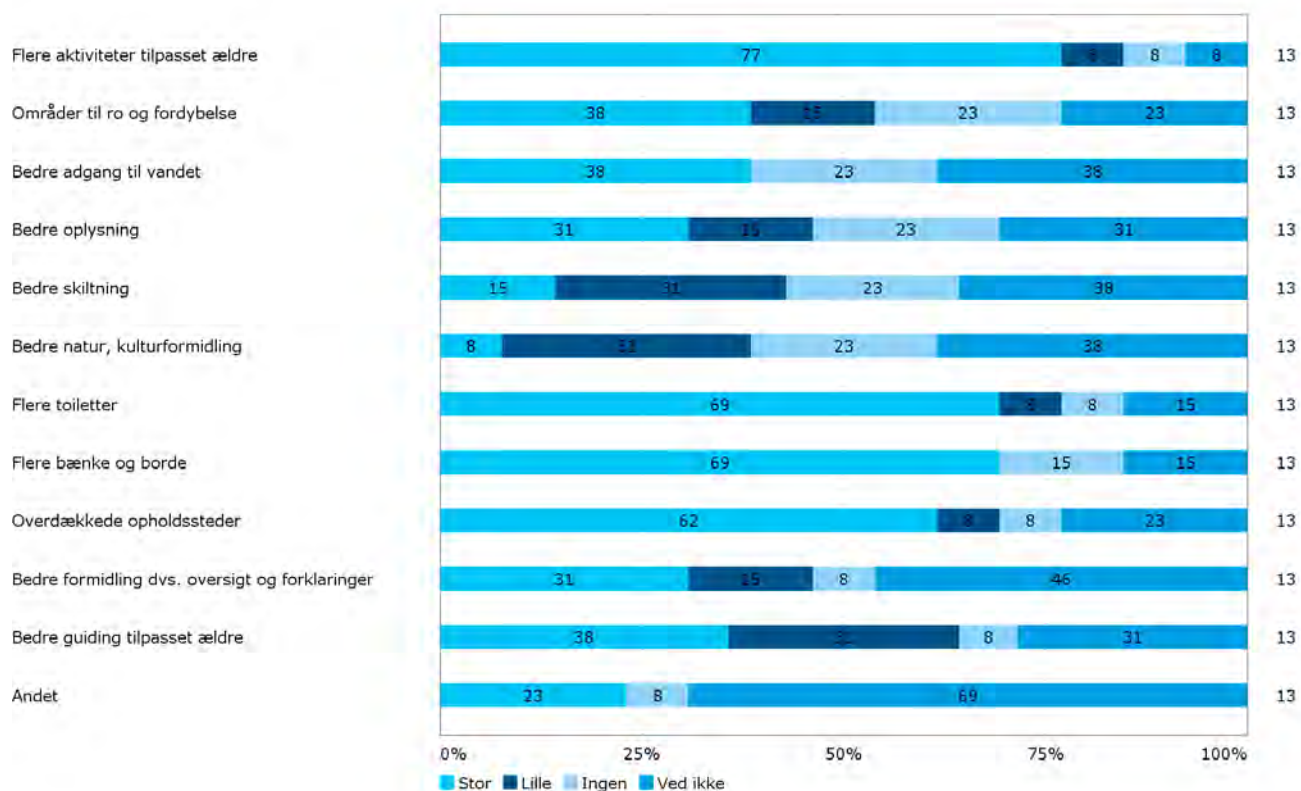
8.6 Hvilken betydning vil det understående have for jeres brug af området?

Uddybning af 'Andet'

- Offentlig transport er ikke en mulighed. Vi skal leje en bus.
- Vi har fået "cykeltaxaer" : Cyklings uden alder / vind i håret... og tænker at Amager Naturpark er et område der er besøgsværdigt HVIS der er gode cykel og adgangsforhold

8.7 Hvor stor betydning vil følgende faciliteter i den kommende naturpark have for at din institution vil bruge området oftere?

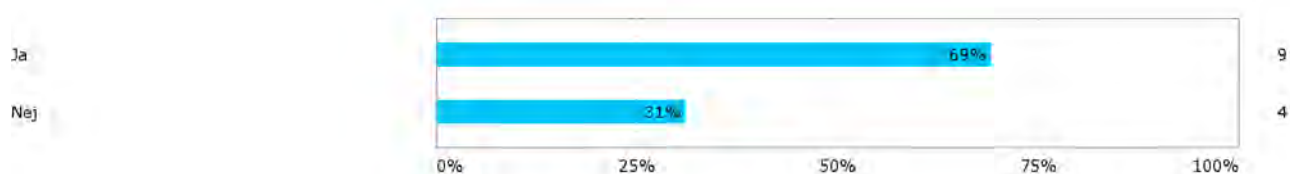
Uddybning af 'Andet'

- Adgang til pavillon og andre tilbud (fx vandet) skal være mere kørestolsvenlige.
- Gode stier / gerne asfalteret

Hvis du skal vælge en af de ovenstående kategorier, som har størst betydning, hvilken vælger du da?

- Flere aktiviteter tilpasset ældre
- Overdækkede opholdssteder
- Den første
- Vi har behov for handicaptoliletter, vi ønsker stole eller bænke med ryglæn, da svagtgående ikke kan sætte sig ved bord/bænkesæt.
- Ved ikke
- Bedre guidning tilpasset ældre
- Ingen
- Aktiviteter
- Flere toiletter
- Ved ikke
- Områder til ro og fordybelse
- Da vi er et plejecenter er god guidning til ældre godt + stier oa : ældre-venlige da der ofte anvendes hjælpemidler så som rollator/kørestol / Lad-cykel (cykeltaxa) eller dårligt gående
- Overdækkede opholdssteder

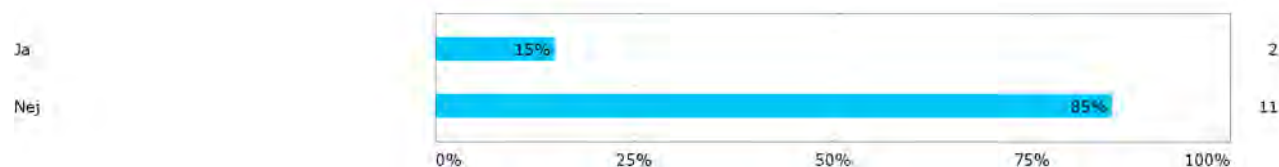
8.8 Bruger I andre grønne områder i nærområdet?

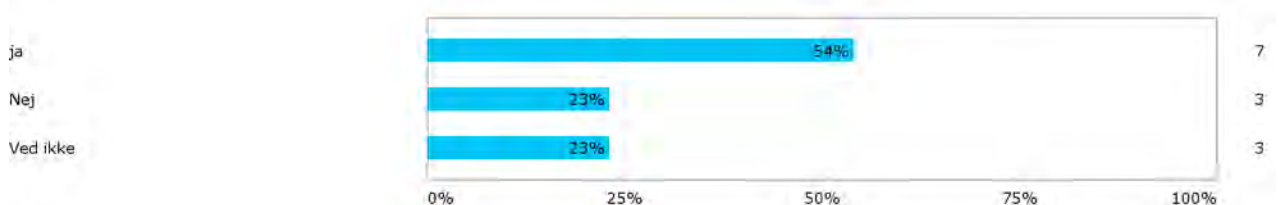
8.9 Hvis ja i ovenstående : Når I bruger andre områder, hvilke kvaliteter ved dem er det især I sætter pris på?

- Rolige omgivelser
- Gåafstand fra institutionen samt ro og natur/dyreliv.
- Ro og plads til at sidde
- Nærhed
- De er i nærområdet
- Ingen specielt
- At man kan gå med en kørestol
- Gode adgangsforhold /gangstier
- Nærhed, variation i beplantning

8.10 Er I vidende om, at der en gang ugentligt er kørsel med bus inde i Naturparken?

8.11 Er det en facilitet, I ville kunne tænke jer at benytte?

Skriv gerne dine ønsker eller kommentarer til naturparken her:

- At bussen kan hente os på institutionen og retur igen.
- Det skal fortsat være rå natur!
- Vil gerne hentes på institutionen
- Hvis bussen kan have kørestols bruger med.

BESVARELSE

Børne- og ungeinstitutioners nuværende og fremtidige brug af Naturpark Amager

I november 2014 blev der udsendt spørgeskemaer til børne- og ungeinstitutioner omhandlende disses nuværende og fremtidige brug af den nye Naturpark Amager. Skemaet blev udsendt pr. e-mail til institutioner, der ligger i relativ nærhed til naturparken, hvilket vil sige institutioner beliggende i Tårnby, Dragør og Hvidovre Kommuner, samt dele af Københavns Kommune (områderne Sundbyøster, Sundbyvester, Vestamager, Christianshavn og Indre by). Institutionerne er fundet via kommunernes hjemmesider, og skemaet er sendt enten til institutionens overordnede e-mail-adresse eller direkte til lederens e-mail-adresse, hvis denne

var angivet. Inkluderet i institutionerne er vuggestuer, børnehaver, integrerede institutioner, fritidshjem- og klubber, specialinstitutioner, samt skoler. I følgebrevet til spørgeskemaet bedes om, at en enkelt ansat udfylder skemaet på vegne af hele institutionen.

Skemaet er ved hjælp af SurveyXact sendt til i alt 345 institutioner, hvoraf de 75 har svaret på hele skemaet og 3 på dele af skemaet, hvilket giver en samlet svarprocent på 23 %. Herunder følger spørgeskemaundersøgelsens foreløbige resultater.

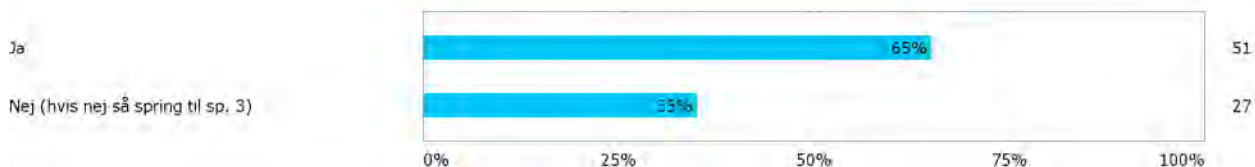
Respondentens arbejdsplads:

- Dragør Ungdomsskole
- Røde Kors, Asylcenter Kongelunden
- Artillerivejens vuggetsue
- Børnehuset Bryggen
- BUF
- Gullandsgården
- Trekanten, kommunal daginstitution
- Børnehuset Hundredemeterskoven, Engvej 35
- Børnehaven Marengsen
- Børnehaven Poppelhuset
- Integreret inst. 3-10 år
- Den integrerede inst. Peder lykkes vej 75
- Børnehaven, Peder Lykkesvej 77, 2300Kbh S
- Børnehavn
- Den Døgnåbne Børneinstitution Vartov
- Integreret institution Børnebastionen
- Iergravsparkens skole
- Sundby øster skole
- Øster Farimagsgades Skole
- Bryggens Børne og ungdomscenter
- Fritidshuset Sundby Algård
- Fritidshjemmet Herligheden
- DaginstitutionKøbenhavns kommune
- Leder
- Sofieklubben
- Specialfritidshjemmet Dyveke
- Vuggestue Corenliusmindevej
- vuggestuen Skottegården
- Ugandavej
- Børnehavn
- Byggelegepladsen, Kongelundsvej og børnehaven ved Fælleden
- Børnehaven Vesterled
- daginstitution
- Børnehuset Stavlundvej, 2770 Kastrup
- Børnehuset Tømmergrunden
- Børnehaven Vægterparken
- O.H. Bærentzen Fritidshjem
- SFO-Risbjerg
- Nordregårdsskolen
- Skelgårdsskolen
- Sfo allegården, tårnbyvej 53B, 2770 Kastrup
- Cornelius S.F.O.
- SFO Skelgården
- SFO Vestre Bygade 31
- Klub 109/Klub Tårnby Vest
- Eventyrhuset
- Børnehaven Sølyst
- Dragør Skole Syd
- Hovedgadens fritidshjem
- Nordstrandens SFO
- Rødtjørnens sfo
- Sporet
- Sejlhuset
- daginstitution
- F/S Rosa, Øresundsvej 131, 2300 KBH S
- Integreret institution Havkatten
- Himmelblå
- Adelgaardens integrerede institution
- Dronning Caroline Amalie
- Børnehaven Voldparken
- Stockholmsgave og Mikkelborg
- Udflytterbørnehaven Bøgely
- Vuggestuen Solstrålen
- Øster Farimagsgades Skole
- Fritidshjemmet Peder Lykke
- KKFO Skibet
- Amager Strand Sejlinstitution
- Sundbyøster skolefritidshjem
- Thomas P. Hejles Fritidshjem
- Vuggestuen Tårnbyparken
- Børnehavn
- Børnehuset Gl. Kirkevej 128
- Børnehuset Irlandsvej
- Daginstitution
- Nordregårdsskolen
- SFO Impulsen
- SFO afdeling
- Børnehus

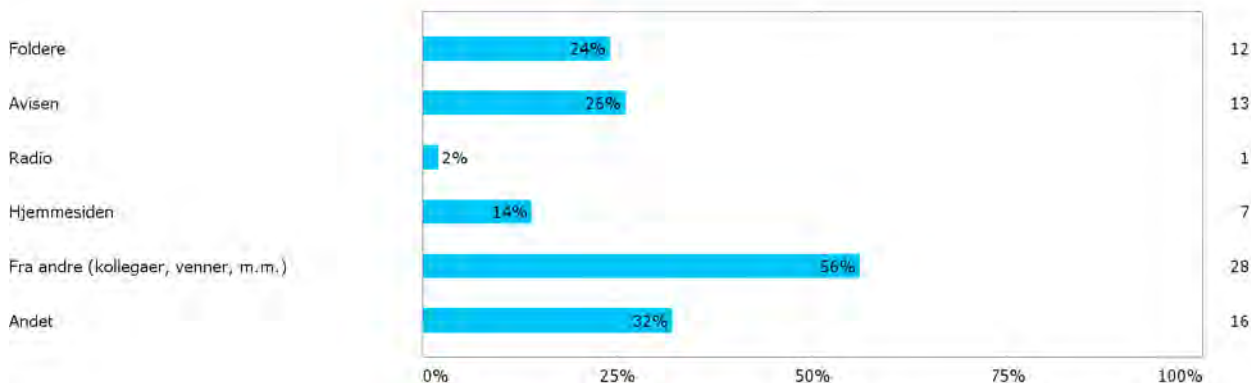
Respondentens stilling:

- Skoleleder for ungdomsskolen, Friluftsskolen og Udeskolen.
- Pædagog
- Leder
- Leder
- Pæd. leder
- Pædagogisk leder
- Pædagogisk Leder
- Pædagogisk leder
- Leder
- Pæd. Leder
- Leder
- Pæd leder
- Pædagogisk leder
- Pædagog
- Pædagogisk leder
- Pædagogisk leder
- Skoleleder
- Børnehaveklasseleder
- Overlærer
- Leder
- Pædagog
- pæd leder
- leder
- Københavns Gokart Bane
- Pædagog
- Leder
- Leder
- Leder
- Leder
- Leder
- AFDELINGSLEDER
- Leder
- leder
- Leder
- Leder
- Souschef og pædagog
- Adm. afdelingsleder
- Lærer. Naturfagsteamkoordinator
- Pædagog
- Kons. Leder
- Pædagogisk Leder
- Pædagogisk leder
- Souschef
- Pædagogisk leder
- leder
- Pædagogisk Leder
- Pædagogisk Leder
- Pædagogisk leder
- Afdelingsleder og pædagog i Adelgaardens udflytterbørnehave
- Pædagogisk leder
- Sprogpædagog
- Pædagogisk leder
- Leder
- Pædagogisk leder
- Overlærer
- Pædagogisk leder
- Souschef
- Pædagogisk leder
- Leder
- Institutionsleder
- Leder
- Leder
- Souschef
- Naturambassadør. Pædagog
- Leder
- Lærer
- Konst. leder
- Pædagogisk leder
- Leder
- Fælles SFO-leder
- Pædagog
- Daglig leder
- Leder
- Daglig pædagogisk leder
- Pædagog
- Administrativ
- Leder
- Lærer

9.1 Har du hørt om den nye Naturpark Amager?

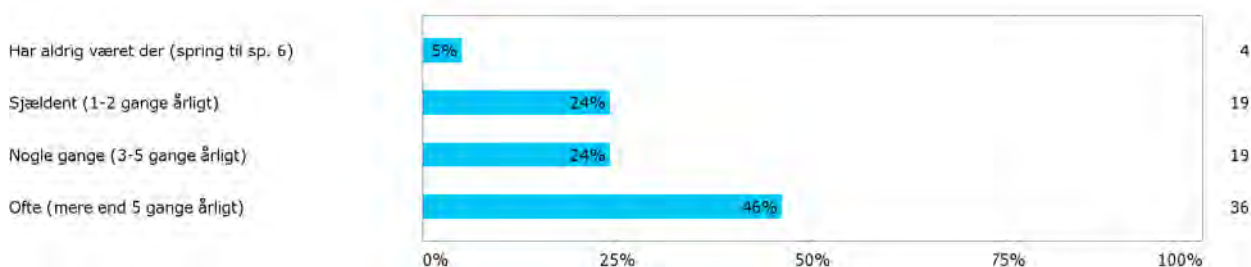
9.2 Hvordan har du hørt om den nye Naturpark?

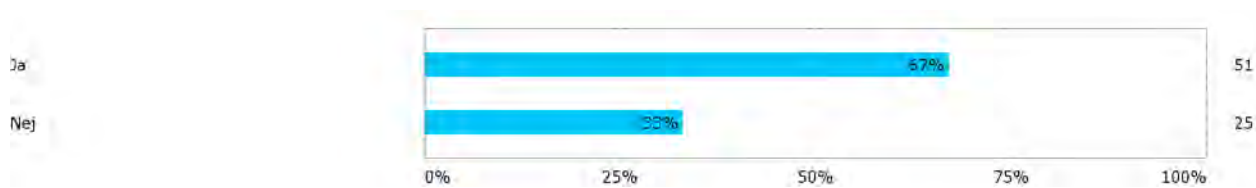
ad 9.2 Uddybning af 'Andet':

- Sidder med Naturparkens arbejdsgruppe
- Besøg på stranden, fulgt byggeriet
- Jeg bor lige ved soden af, så jeg kommer der indimellem.
- Via Område Amager
- pc mail
- Ture til Naturskolen
- Vi kommer der flere gange om måneden
- Naturskoleråd
- Info fra forvaltningen
- Har lige fået at vide det skal bygges af min leder.
- Har institution lige ved
- Har været der flere gange
- Vores naturambassadør
- Gennem jobbet på kursus.
- Vi bruger den ugentligt
- Alle ledelser blev kaldt til møde på kongelundsfortet, indledende med rundvisning og fremtidig projektering af området.
- Gennem seminarier

9.3 Hvor ofte besøger din institution et af områderne i Naturparken (Amager Fælled, Vestamager (Kalvebod Fælled), Kongelunden, Dragør Sydstrand?)

9.4 Er der specielle steder/funktioner i området som I besøger/bruger oftere end andre?

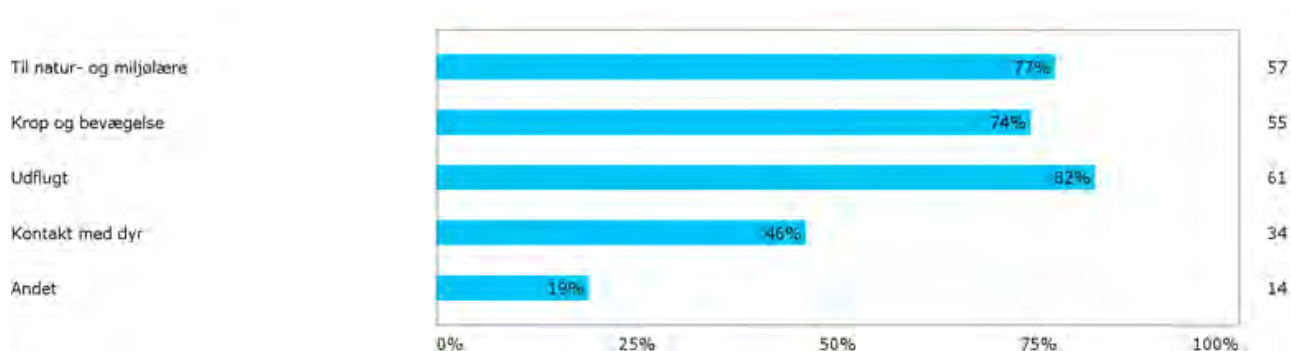

Ad 9.4: Uddybning af hvilke områder/funktioner der oftest benyttes

- Kongelundsfortet, Kongelunden og Dragør Havn
- Amager Fælled, Naturcenter Vestamager
- Amager Fælled, Kongelunden, Kalvebod Fælled - indsamling af bær, urter og andet til vores Jord til Bord projektaktiviteter og indsamling af fund i naturen til kreative aktiviteter. Samt kortere ture og bevægelsesaktiviteter (Amager Fælled)
- Vi bruger især Fælleden
- Vestamager
- Kongelundsskoven og Naturcentret med de aktiviteter der tilbydes derfra
- Naturskolen og fælleden v. DR bygningen med vandhuller og krat
- Naturcenter Vestamager
- Vestamager
- Amager Strandpark
- Kalvebod Fælled
- Københavns Naturskole - og naturvejlederne (fra Jægersborg Skovdistrikt på Kalvebod Fælled)
- Kongelunden mest
- Shelters, Naturskolen
- Amager Strand, Naturskolen Vestamager
- Vi bruger naturskolen både på vest amager og stranden hvor naturskole også har et hus med ting vi kan bruge
- Naturskolen, ture i naturen ugandaskoven, etc.
- Naturskolen og Kongelunden
- Naturskolen
- Naturskolen
- Naturskolen
- Naturskolen-,fælleden
- Vestamager
- Naturskolen
- Tårnby Naturskole. De forskellige bålpladser.
- Naturcenter Vestamager
- Naturcenteret på Amager Fælled
- Fælleden, Dragør, Naturskolen, Amager Strand
- Naturcentret
- På fælleden spilles der rollespil, men det er bag Nabogården og derfor ikke som sådan nogen af førnævnte steder.
- Dragør Sydstrand
- Kongelunden. Vestamagercenteret
- Sydstranden er tæt på os. Kongelunden er sjældnere. Stort set aldrig fælledeerne.
- Vestamagers naturcenter
- Amager fælled, Vestamager naturpark
- Området omkring natur centeret, og på naturcenteret, bålpladser.
- Naturcenter Vestamager (ved den røde låge)
- Kalvebod Naturskole, Søndre sluse
- Legepladser

- Københavns Naturskole (tidligere Kalvebod Naturskole).
- Oftest cykelstierne, til at cykle ture med de større fritidshjemsbørn
- Bållaktivitet på Vestamager
- Vi bruger primært Naturskolen
- Naturskolen
- Naturskolen, Den blå base
- Kongelunden og Amagerfælled
- Mest Amager fælled
- Tårnby naturskolen
- Dragør sydstrand. Arealet langs havet og cykelstier.
- Amager Fælled
- Naturcenteret

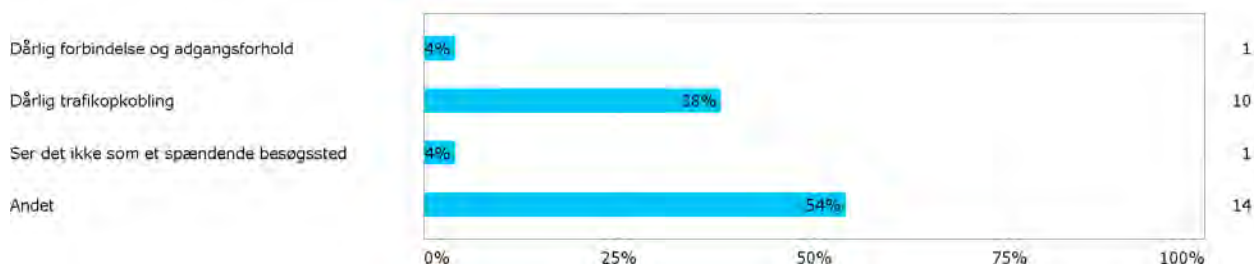
9.5 Hvordan bruger I parken i forhold til jeres aktiviteter? (Sæt gerne flere krydser)

ad 9.5 Uddybning af 'Andet'

- Historieundervisning, udeskole, sikkerhedstræning, teambuilding mm
- Indsamling af bær og urter til madaktiviteter i institutionen (saft, pesto, marmelade m.v.)
- Naturen lægger op til mangeartede aktiviteter der udover de nævnte ting også understøtter udviklingen af sociale, sproglige, kreative og personlige færdigheder hos børnene. Eksempelvis historielæsning, fælleslege, regel- og rollelege, hvor en gren måske symboliserer en baby eller en pistol osv.
- Samarbejde og kunstoplevelser
- Vandmiljø
- O-løbsaktiviteter
- Overnatninger, Turer i samarbejde med skolen
- Vi samler tang, visker krabber, m.m. i forbindelse med vores projekter i vuggestuen med børnene
- Samarbejdsøvelser
- Primært rollespil
- Det er ikke muligt for mig at svare på da det er pædagogerne som er der, og ikke mig.
- Lave mad på bål presse æbler karte uld
- Transport til andre institutioner fx i Søvang og Dragør syd området.
- Overnatning i shelter

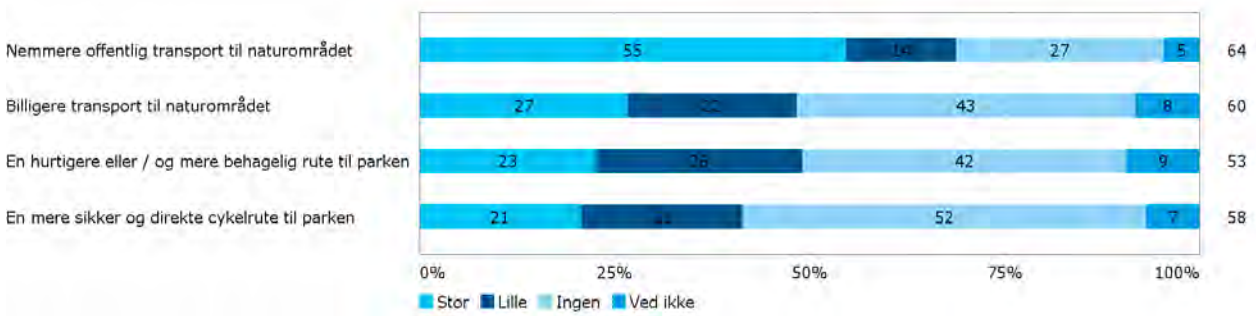
9.6 Hvis I ikke bruger området hvad er den primære årsag?

ad 9.6 Uddybning af 'Andet'

- At vi ikke har personale nok til at tage på udflugter med børnene
- Det er op til den enkelte lærer at vælge
- Vi har selv mange dyr og ligger med fælleden som vores baghave
- Vores brugere, medlemmer kommer for at dyrke sport, som skal foregå her.
- Transporttiden
- Vi har ikke råd til 'Christianacykler' og det er lidt hårdt for vuggestuebørnene at gå derud.
- Andet pæd. fokus
- Det tager os lang tid at transportere os. Viden om uv. Forløb og materialer kan også mangle.
- Der er lang vej med det offentlige.
Vi har en minibus men det kræver vi har mulighed for at tage afsted med 6 børn alene. Det sker ikke så tit
- Det tager en del tid at komme helt ud til Kongelundsskoven, vores børn er i alderen 0-6, så det bliver en længere tur. Vi kommer kun derud når vi kører i vores minibus.
- Vi kører hver dag med vores bus op til vores udflytter ved Frederikssund, og vi er mere tilbøjelige til at tage på eventyr deroppe.
- Vores mulighed for længere ture bliver mere og mere begrænsede. Vi ligger tæt på Østerport S og har derfor hurtigere adgang til Dyrehaven f.eks.
- Vi er udflytter beliggende tæt v. Dyrehaven
- Vi ligger selv lige ned til vandet og bruger vandet, naturen og udeliv i vores daglige virke. Som følge af folkeskolereformen får vi heller ikke mulighed for at benytte tilbuddet i fremtiden, idet børnene får meget sent fri fra skole og der er krav om at vi laver lektiehjælp, hvilket gør at vi først kunne komme afsted ved 15/15:30 tiden.
- Vi bruger området derfor ikke udfyldt
- Lang tids transport begrænser besøgene på naturskolen
- Vi bruger fælleden for sjældent p.g.a dårlig forbindelse
- Busforbindelse og transporttid harmonerer ikke med hverdagens tidsramme. Børn og personale cykler eller går primært til nærområdet, herunder havn, strandeng, strand og hav. Vejen fra Søvang og videre er farlig for cyklister.

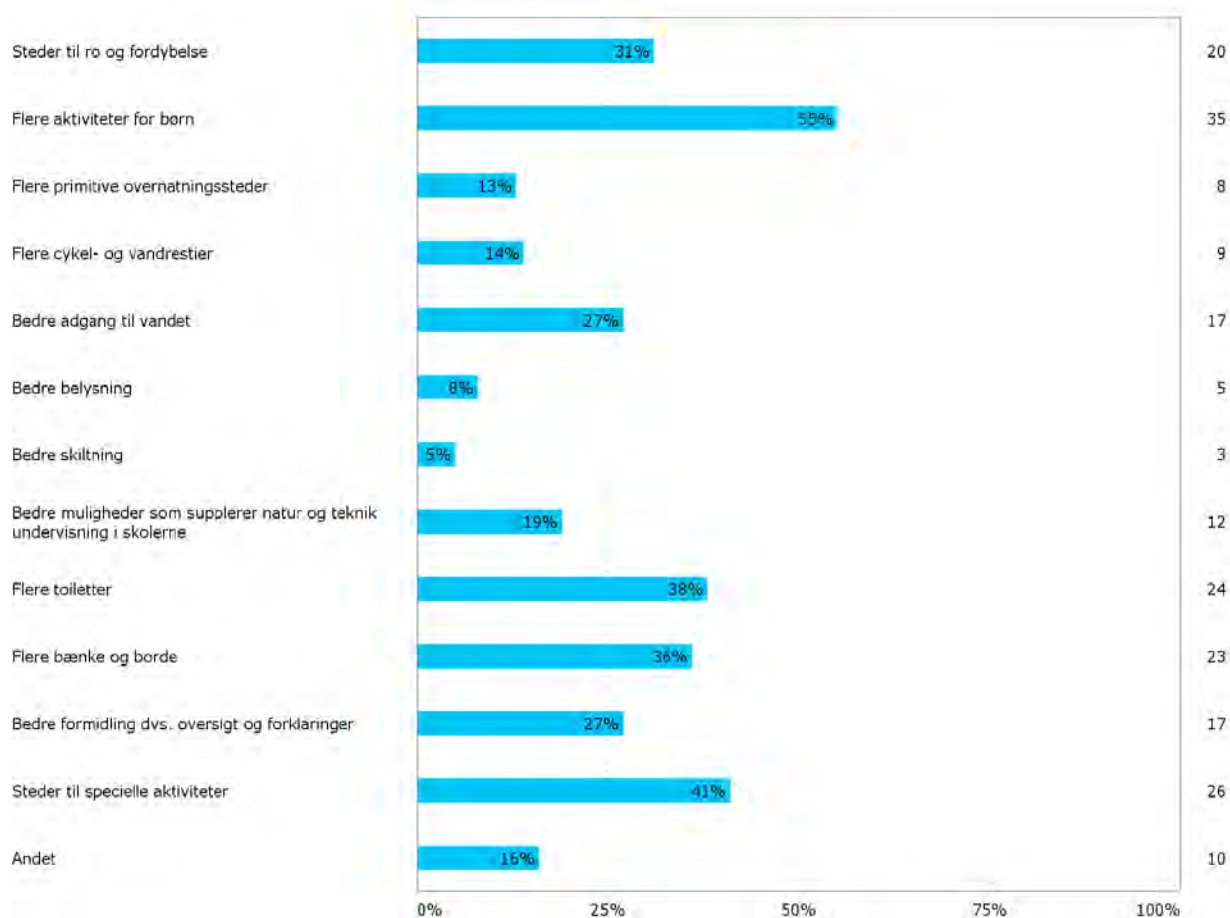
9.7 Hvilke af følgende ændringer vil gøre det nemmere for jer at bruge området?

9.8 Andre ting som vil have betydning for jeres brug af området?

- Interessante forløb vi ikke selv kan lave, redskaber, vand aktivitet eks.
- Bedre tid og bedre normeringer
- Vi bor tæt på og går der hen.
- Anskaffelse af 'Christianecykler'
- Begrænset tid uden for ferierne
- At området var andet end bakker og træer... f.eks. et sted hvor man kunne stå på skateboard/løbehjul kunne tiltrække vores børn.
- Bænke/områder til at spise madpakker?
- Sydstranden: uv. Forløb og materialer er til stede, men kan udvikles og udbredes.
- Offentlige toiletter, og adgang til vand.
- At det ville være nemmere for os at køre ind i området med vores egen bus, køre til forskellige "temaer".
- Gode toiletforhold og muligheden for at kunne spise sin madpakke inde i tilfælde af dårligt vejr
- Vores institution ligger ca 500meter fra Amager Fælled, hvorfor det er naturligt for os at benytte den
- At folkeskolereformen bliver trukket tilbage: -)
- Børnene er længere i skole nu, så svært at nå det
- Invitationer med tematilbud i skoleferieperioder.

9.9 Hvilke kvaliteter ved naturområdet kunne få jer til at bruge det oftere? (Sæt gerne flere krydser)

ad 9.9 Uddybning af 'Andet'

- Vi har også en skovbus og skovhytte i Tøkkøb Hegn hvor vi dagligt er med en gruppe børn. Vi oplever derfor ikke et behov for at anvende de nære naturområder oftere.
- Vi bruger Amager fælled, og er rigtig glade for at komme der, når det kan lade sig gøre
- I Kongelunden ville det være rart med naturformidler der er tilstede og har tilgængelige materialer
- Flere aktiviteter for de yngste
- Sportsaktiviteter
- Det kunne være fint med små shelters så vuggestuebørnene kunne sove deres middagslur
- Det kun tidsforbrug (adgang med bus) som hindrer os i at bruge dem
- Sydstranden: uv. Forløb progression i n/t 1-6 kl. Kunne udvikles. Samme med bio 7-9 kl.
- Pusle plads til børn som bruger ble
- Jeg synes at de indhegnede områder, ala lille afrikansk landsby, med borde på naturcenteret er geniale. Danner rammen for et afgrænset sted.
- Vi deltager i forskellige kommunale tilbud, og vi ser naturområdet som en del af disse, så det skal tilpasses vores øvrige planlægning og struktur i forbindelse med pædagogiske læreplaner og pejlemærker
- Beskrevne vandreture med forskellige oplevelser til børnene undervejs, evt. start og mål det samme sted.
- Sportsaktiviteter ?
- I gør det godt, men der er ikke tid: -)
- Bedre toiletforhold for småbørn
- Kender ikke Dragør
- Vil kun have mulighed for at bruge området på skolefridage grundet transport tid.

9.10 Hvilke andre grønne områder bruger I i nærområdet?

- Maritimt Hus ved Dragør Havn, Kongelundsfortet udeskolen, Kongelunden
- Kløvermarken
- Fælleden, div. legepladser, bondegården
- Fælleden, de omkringliggende parker/legepladser, Volden, Amager Strand, Kastrup Fortet, Kongelunden.
- En grøn sti bag ved vores institution
- Legplads, Lergravsparken og Bredegrund
- Nærliggende legepladser- Amager Strand
- Amager Strand
- Amager Strandpark, Kastrup fortet, Englands parken
- naturskolen og fælleden ved dr-byen
- Hareskoven, dyrehaven
- parker og bemandede legepladser, Christianshavns Vold, Kgs. Have, Ørstedsparken, Botanisk Have osv.
- Naturlegepladsen Kløver marken, Voldens legepladser
- Lergravsparken og kløvermarken
- Legepladser og parker
- Primært Østre Anlæg - og sekundært Fælledparken
- Amager fælled
- Englands Parken, Amager Strand, Remiseparken
- Hele byen og skovene omkring
- Vore egne
- Amager strand, Kastrup fortet, Grønt område ved siden af institutionen
- Tårnby parken, vores egen have
- Vi bruger byparken, det store grønne område med bakker bag garagerne i Skottegården, de grønne områder i lufthavnsparke og stranden
- Ugandaskoven, Kongelunden, strandparken
- Kastrup havn, bakkerne ved havnen, legepladsen ved havnen mm.
- KONGELUNDSSKOVEN OG UGANDASKOVEN
- Amager strandpark,
- Ugandaskoven, Kongelundsskoven, stranden og Den blå Base i Kastrup
- Kastrup havn og kongelundsskoven-Ugandaskoven
- Amager strandpark, kongelunden,
- Tårnby og Byparken
- Ugandaskoven
- Amager strand, Kastrupfortet
- Amager Strand
- Ugandaskoven, Legeplads Hjallerup Alle
- Byparken, Urbanplanen; Travbanen, Botanisk Have, Kongen Have, Østre Anlæg
- Ugandaskoven
- Strandene omkring os. havnen i Dragør
- Fodboldbane, Blushøj, parker og Kirkegården, Grushullerne.
- Nærområder i Dragør samt Dyrehaven
- Havnen, Fortet, Grushullerne
- Ørestad city bypark
- Amager strand
- Øresund og amager strandpark
- Amager strandpark, og Kastrupfortet
- Kastrup Fortet, offentlige legepladser, stranden, kirkegården, egen store legeplads, Bredgrund legeplads

- Vores vuggestue benytter sig ofte af kongens have.
- Kastellet, Kongens Have, Østre Anlæg, Dyrehaven, Hareskoven
- Utterslev mose, Volden
- Dyrehaven
- Amager Fælled, Englandsparken
- Amager Strandpark og vores græsplæne uden for institutionen.
- Legepladser
- Byens parker og anlæg
- Kastrup Havn, Tårnby Bypark, de omkringliggende grønne områder
- Stranden. havnen, parker og legepladser
- Travbanen
- Tårnby bymarkeder Travbaneparken. Området omkring stadion
- Skove -Kastrup havn- strand-
- Tårnby parken
- De grønne områder ved travbanehallen
- Dragør midtby og nære arealer.
- Vigeslevparken - Valbyparken
- Græsset ved Gerbrand skole, Sundbyøsterpark, Amagerstrandpark. Kastrup fortet, Elbaparken

9.11 Hvorfor bruger I netop dem?

- Maritimt hus til kano, kajak og Stand up padle, Kongelundsfortet til naturundervisning, friluftsliv såsom bålmad, historieløb, teambuilding, klatring, mountainbike, grøn grejbank mm og Kongelunden til o-løb og naturundervisning samt Træklatring.
- Naturlegeplads
- Kort afstand
- Fordi de på forskellig vis kan tilbyde de oplevelser som vi i den konkrete situation efterspørger og fordi vi med Christianicykler let kan komme derhen.
- Fordi den er tæt på
- Legeredskaber vi ikke selv har, gynger og klatrestativ
- De er tæt på.
- Børnehaven ligger lige ved.
- Kort afstand
- Tættest på institutionen og gode muligheder på naturskolen
- Man kan lave bål. En følelse af rigtig skov. Alt er kuperet.
- De er lette for os at komme til, og vi holder meget af dem
- Korte afstande, dejlige natur områder med forskellige tilbud til børnene
- Tæt på skolen
- Der er kortere afstand og derfor lettere at bruge i skoledagen
- Ligger meget tæt på skolen
- Det er vores baghave
- Det ligger i nærheden
- Fordi vi har egen bus
- Vælges efter hvilke aktiviteter vi vil lave med børnene
- Tårnby arken er der små og store bakker som er gode udfordringer for børnene. De kan gå der til. Egen have er fuld af bær, nødder, planter, vand, mudder sand, vindruer, krat m.m.
- Vi har selv en legeplads med mange træer og mulighed for at bruge naturen. Så vi bruger de andre steder hvis vi har brug for at få andre sanser indtryk og kropslige udfordringer
- Nærmiljøet
- Kort transporttid og stort areal til mange aktiviteter

- DE LIGGER I VORES NÆRMILJØ OG HAR DERFOR IKKE DE STORE TRANSPORT UDFORDRINGER
- Vi går på stranden og leger på Kastrupfortet i sommerperioden.
- De er tættest på og vi går ind for at man udforsker nærområdet. Desuden har Naturskolen lavet aktiviteter på stranden og Den Blå Base
- De indgår i vores pædagogiske arbejde
- Der er mulighed for læringsrigt udeliv inden for hvad der er muligt med den offentlige transport - Amager strandparks blå base er unik
- Ligger tæt på skolen
- Kort afstand. God at sammenligne Vestamager fælled med.
- gode transport og legemuligheder
- Den har mange gode tilbud til Børn i sommerperioden. Der er dejligt overskueligt overblik. Der er rart at gå.
- Fordi de ligger meget tæt på inst.
- Ligger tæt på, eller der er gode trafikforbindelser, samt oplevelsesværdien
- Det er 2min væk
- Dejligt at være der, nemt for os at komme dertil
- De er tæt på, har forskellige muligheder i fagene.
- Nem adgang
- De ligger indenfor gåafstand, og da skolereformen har begrænset fritidslivet, er dette en nødvendighed
- Tæt på
- De er tæt på - meget tæt på
- Fantastiske områder, og i gå afstand. Vi er hurtigt ude og hjemme igen.
- Den korte afstand og de mange forskellige muligheder de inviterer til
- Kort gåafstand
- Det er nemt at komme der til og vi har brugt dem i mange år
- De er nemme at komme frem og tilbage fra, der er gode muligheder for leg.
- Fordi den ligger lige ud for børnehaven (havde vi "egen" indgang var det 15 meter) :-)
- Begge steder ligger tæt på institutionen
- Det ligger tæt på og der er ingen, eller kun minimal transporttid
- Tæt på fritidshjemmet
- Kort afstand til institutionen
- I havnen har vi adgang til aktiviteter. Byparken ligger i nærheden og har vand med ænder samt udskårne træskulpturer, som børnene må kravle på
- Fordi de har gode muligheder for udfoldelse og fordi det er nemt at komme til dem
- Den ligger i gå afstand fra vores institution
- Der kan vi gå over til. Både med barnevogn og på vores fødder
- Vi bruger alt natur i Kastrup og Tårnby
- Jeg bruger den ikke, men jeg ved, at de små klasser benytter den til mindre udflugter
- Fordi vi hurtigt kan gå derhen og forældrene nemt kan hente derhenne.
- Området er en del af bo -og institutionens miljø. Det dækker både aktivitets- og naturinteresser, gældende hav, strandeng og fort. De besluttede sikkerhedsregler gældende badning og kajakture for yngre børn under 11 år har bevirket afskrivelse af sportsaktiviteter i vand/sejlads.
- Ligger tæt på institutionen
- De ligger tæt på, og nemt tilgængeligt. Vores korte åbningstid har også en betydning

KILDER

Christensen, Gunvor, 2013

Fire artikler om områdebaserede indsatser til udsatte boligområder. Ph.d.-afhandling, Kraks Fond Byforskning og Sociologisk Institut, Københavns Universitet, 2013.

Grönlund, Bo, 2008

Sammenhæng mellem arkitektur og kriminalitet. I Arkitektur der forandrer. Gads forlag s. 66-79

Jensen, Frank Søndergaard, 2014

Friluftslivet på Vestamager 2013-2014. IGN rapport. November 2014. Frederiksberg. 57 s.

Knudsen, Henning, 2014

Flora Danica. Lindhardt og Ringhof. 14 s.

Københavns Kommune/Akademisk arkitektforening.

(2014) Evidens for sociale effekter af fysiske indsatser i udsatte boligområder. Review af 27 effektstudier fra ni lande. 53 s.

Richter-Friis Van Deurs, Camilla, 2008

Dårlig plads mellem husene. I Arkitektur der forandrer. Gads forlag s.48-61

Villadsen Skovbakke, Kristian; Kielgast, Louise, 2008

Funktion følger form. I Arkitektur der forandrer. Gads forlag s.42-49

Internet

Aktivitetscenter Sundholm: <http://acsu.kk.dk/indhold/terr%C3%A6n>

Boligforeningen 3B: <https://subsite.kk.dk/~media/64B0DCB607754BA3957C23BAB210405C.ashx> 2-1-2015

Kraks fond: [http://kraksfondbyforskning.dk/presse/hjaelper-investeringer-i-udsatte-boligomrader/Christensen 2013](http://kraksfondbyforskning.dk/presse/hjaelper-investeringer-i-udsatte-boligomrader/Christensen%202013)), 28-12-2014

Naturhaver: www.facebook.com/Urbanhaven2013, 31-12-2014

Red Barnet: http://www.redbarnetungdom.dk/Indsatsomr%C3%A5der/Asyl/Projekter/Center_Kongelunden.aspx 1 -1-2015.

Skovhjælper: <http://www.handivid.dk/job/andres-praksis/amager-skovhjaelpe-re>, 31-12-2014

Urbanhaven: www.facebook.com/Urbanhaven2013. 10-1-2015

Urbanplanen: www.urbanplanen.com, 31-12-2014

Personlig kontakt

Aktivitetscenter Sundholm: Terræn ved Benine Jespersen

Aktivitetscenter Sundholm: Byhaverne ved Emil Strøh

Partnerskabet Urbanplanen: Sekretariatsleder Mikkel Warming

TILGÆNGELIGHED OG REGIONAL KOBLING

INDLEDNING

Kapitlet om tilgængelighed og regional kobling re-præsenterer en speciel problemstilling. En høj grad af tilgængelighed og en synlig markering af indgange til Naturpark Amager kan være en væsentlig forudsætning for at øge antallet af brugere. Naturpark Amager er karakteriseret ved, at nogle af områderne har fungeret som rekreative områder i adskillige år, og der er derfor sket en løbende udvikling af de rekreative muligheder ligesom formidlingen af disse. Samtidig er det dog også påfaldende, at mødet mellem naturparken og byen mange steder er uklart. Ofte er der behov for et indgående kendskab til lokalområdet for at kunne udnytte naturområdets fulde potentiale.

Tre delanalyser

De forskellige analyser som foretages i dette kapitel viser også en forskel i hvor tilgængelig naturparken er, dels ved anvendelse af forskellige transportformer, dels i forhold til eksisterende indgange. Man kan i denne forbindelse både tale om regional og lokal tilgængelighed. Derfor undersøges overgangen mellem by og natur på tre måder. Først undersøges den generelle tilgængelighed forstået på den tid en person må anvende fra bostedet til nærmeste indgang i naturparken. Dette undersøges for en række almindeligt anvendte transport midler. Efterfølgende undersøges tilgængeligheden henholdsvis regionalt og lokalt idet der fokuseres på specifikke korridorer og indgange.

I forbindelse med alle tre analyser fremsættes der forslag til forbedringer af overgangen mellem by og natur. Flere af disse forslag vil kunne forbedre koblingen mellem naturparken og flere af hovedstadens øvrige grønne områder. En forbedret sammenhæng i byens grønne områder er vigtig, da den styrker vilkårene for at fastholde og forøge biodiversiteten i byen (Naturstyrelsen 2013). Et fokus på overgangen mellem by og natur kan derfor medføre, at Naturpark Amagers rolle og værdi øges i bestræbelserne på at bevare og forøge biodiversiteten i byen.

Tilgængelighed generelt

Projektet *Friluftsliv i landskabet 2008* gennemførte i 2007-2008 en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse. Den dokumenterer, at der i Danmark er sket en udvikling fra 1995 til 2008 i den tid vi bruger til transport, når vi skal ud i den danske natur. Den typiske transporttid er faldet fra 33 minutter til 22, og i samme periode er der sket en forskydning

i retning af flere besøg ved helt korte afstande. Det vil sige at vi bruger mindre tid på transport for at komme ud i naturen. (IGN. Videnblad nr. 6.89, nr. 6.1.90, nr. 6.1.91 Københavns Universitet 2015). Undersøgelsen viser også, at man typisk bruger 7 min længere tid på at komme ud i naturen hvis man bor i hovedstadsområdet.

I denne analyse undersøges tilgængeligheden til naturparken generelt, idet den beregnes for en række forskellige transportmidler (gang, cykel, bil, bus, metro). Der findes ca. 124 indgange omkring naturparken og disse er velbeskrevet i rapporten *Naturpark Amager. En registrering af adgangs- og parkeringsforhold, stier og stoppesteder for offentlig transport* (Naturstyrelsen/Hovedstaden. 2013). Denne analyse tilfører førnævnte rapport er viden om, hvordan tilgængeligheden er til disse indgange. Dette anvendes som udgangspunkt til, forslag til hvordan tilgængeligheden kan forbedres.

Regionale koblinger

Hvordan naturparken er forbundet med andre rekreative områder, og hvor vidt der findes områder, hvor tilgængeligheden kunne forbedres ved at fjerne eventuelle barrierer, er interessante spørgsmål. I denne del-analyse er formålet at undersøge, hvordan naturparken kan knyttes til andre rekreative og grønne områder. Man kan opfatte denne del som en analyse af den regionale tilgængelighed i mere konkret form. Undersøgelsen resulterer på regionalt plan i en række forslag til koblingen mellem naturparken og byens øvrige grønne og rekreativt udnyttede områder.

Den lokale overgang i kantzonen

Analysen af kantzonen fokuserer specifikt på det lokale niveau. Dette sker med henblik på en vurdering af indgangenes og kantens nuværende funktion og karakter. På den baggrund fremsættes der konkrete forslag til forbedringer, hvor der er behov herfor. Disse forslag er detaljerede og fokuserer især på forbedringer af adgangsforhold og information omkring de enkelte indgange.

Flere hovedindgange fordelt over hele naturparken vil øge synligheden og tilgængeligheden. En hovedindgang karakteriseres ved at have en række genkendelige faciliteter som fx parkering og toiletter, informations stander mv.

RESULTATER OG ANBEFALINGER

De 3 analyser har alle udgangspunkt i problemstillingen om overgangen mellem by og natur hvorfor der uundgåeligt også vil være et vist overlap imellem dem. Derfor opstilles de samlede resultater og anbefalinger under et nedenfor. Samtidig er der mange konkrete forslag omkring forbedringer af kantzonen på lokal skala. I det understående er af pladshensyn kun medtaget enkelte af disse forslag, og der henvises derfor til afsnittet *Den lokale overgang i kantzonen* for det fulde overblik over anbefalingerne, samt kataloget knyttet til denne rapport.

Generelle forbedringer af tilgængelighed

- Generelt er der behov for udvikling af flere tydelige adgange, og især hovedindgange med et vist antal parkeringspladser og dertil hørende faciliteter. Hvis de placeres strategisk kan de medvirke til at nedbringe transporttiden. Specielt vil det virke positivt for den del af hovedstadens befolkning, som i øjeblikket har forholdsvis lange transporttider til naturparken.
- Forslag til 9 hovedindgange der på sigt kan udvikles. Der er tilstræbt en geografisk spredning som sikrer gode adgangs- og informationsmuligheder til alle del af Naturpark Amager. Alle bør fungere som identificerbare vartegn for Naturpark Amager. Den nuværende hovedindgang Naturcenter Vestamager indgår også, da parkeringsforhold og synlighed bør styrkes. De øvrige hovedindgange er:

• Bryggen	(Kbh. Kommune)
• DR byen	(Kbh. Kommune)
• Amager Fælled ved Vandrehjem	(Kbh. Kommune)
• Kalveboderne	(Kbh. Kommune)
• Naturcenter Vestamager	(Tårnby Kommune)
• Pinseskoven	(Tårnby Kommune)
• Indvindingen	(Dragør Kommune)
• Kongelunden	(Dragør Kommune)
• Dragør	(Dragør Kommune)
- Nye undersøgelser viser, at vi er indstillet på at bruge længere tid på transport, når målet er at besøge strand, kyst og hav. I gennemsnit transporterer personer med dette mål sig 16.8 km længere end de personer, hvis væsentligste mål er mark og eng (Videnblad 6.1.89 og 6.1.90, IGN 2015). Derfor kan en strategisk udvikling af tilgængelighed og faciliteter langs naturparkens kyststrækning medvirke til at tiltrække flere besøgende.
- Betaling og en 2 timers tidsbegrænsning i forbindelse med parkeringspladser virker som en barriere, og det modvirker ønsket om at forøge antallet af besøgende.
- Der er et stort behov for en ny fælles skiltning i hele

naturparken, som dels giver parken en fælles identitet, og i særdeleshed gør det mere enkelt for den besøgende at orientere sig i området. Der kan udtænkes en anvisning som både informerer og som viser ruter. Hjælp til *way finding* via smartphones kan supplere en fremtidig skiltning. Under afsnittet den regionale og lokale kobling angives konkrete forslag til steder, der foreslås forbedret.

Regionale koblinger

- Koblingen til Vest Volden over Skrædderholm, Strandengen og Mågeholmen kan udvikles med enkle tiltag som skiltning og mindre opholdssteder.
- Det anbefales, at de tidligere ideer om en samlet sti omkring Kalveboderne revitaliseres, så der skabes en grøn ring. Dette område har via koblingen gennem Grøften et rekreativt potentiale på størrelse med Amager Strandpark. Dette vil kunne tiltrække mange nye besøgende fra Valby og Hvidovre (der er dog begrænsninger på mulighederne grundet udpegningen som Natura 2000 område)
- En afkørsel fra motorvejen ved Grøften kunne få stor positiv effekt, specielt hvis der kunne udvikles en ny hovedindgang samme sted.
- En ny sti-bro fra Teglholt til Nokken kan øge tilgængeligheden til Amager Fælled, og påvirke udviklingen af et ny rekreativt område på Fælleden.
- Der kan etableres en kobling mellem Christianhavns Vold og Amager Fælled gennem etableringen af tilplantning, der styrker havneparkens grusbelagte sti. Derved skabes der et sammenhængende forløb fra volden over Islands Brygge til den nordlige del af Amager Fælled. En sådan kobling vil både være befordrende for den rekreative anvendelse, men også styrke en sammenhæng af byens grønne områder.
- Fornyet rumlig markering af Faste Batteri vil kunne etablere en port og sammen med fortsat beplantning samle området ved Islands Brygge Metrostation og Universitetet ned mod naturparken.
- Udvikling af sikre transportkorridorer specielt for cyklende tværs over Amager, som foreslået af Amager Vest lokaludvalg vil øge tilgængeligheden specielt fra Amagers østlige områder.
- Udvikling af transportmuligheder for cyklende fra den Blå Planet og rundt om lufthavnen kan udvikles og forbedres. Via det nye stiforløb langs diget på Kalvebod Fælled kan der skabes et *Amager Rundt* forløb.

Forbedringer af kantzonen

Understående er et uddrag af de anbefalede forbedringer. For den fulde beskrivelse af samtlige lokale forbedringen henvises til analyse 3.

- Strækningen langs Ørestads Blvd. overfor Amager

Fælled nær Sundby Metro st. er på trods af de mange boliger i området, ikke udviklet mht. adgang til parken. Vejforløbet og især metrovolden udgør sammen med udviklingsområdet syd for Grønjordsøen en betydelig barriere, og der mangler sikre muligheder for at krydse Ørestads Blvd. og en differentieret kantzone. Netop for de mere socialt udsatte boligområder, som bl.a. findes i dette område, burde der være en god og enkel adgang til naturparken samt udvikling af kantzonen.

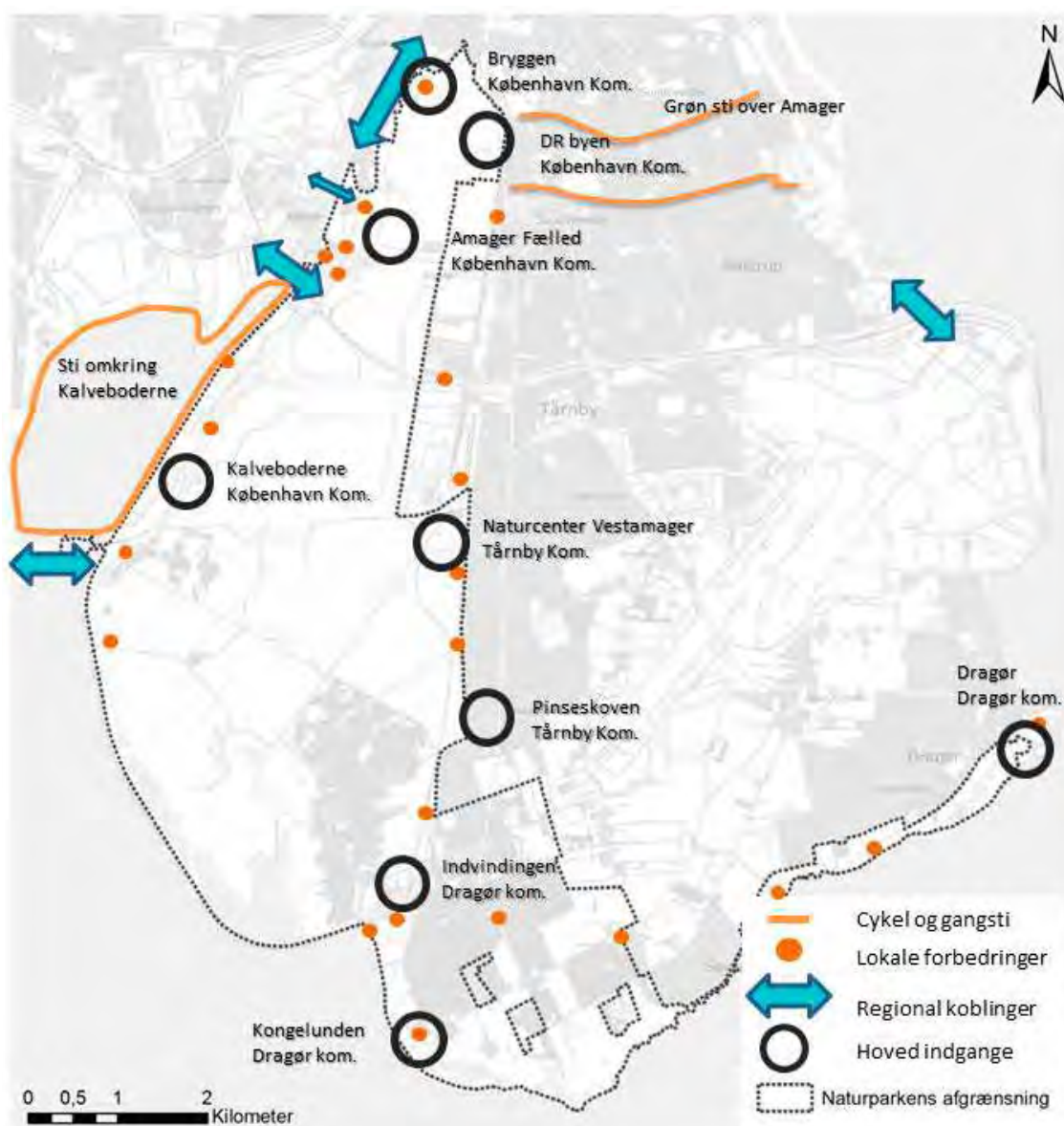
- Området fra Ørestads Metro st. forbi Fields fremstår som vanskeligt fremkommelig. Her kan en indgang klar og tydeligt markeret forbindelse, på tværs til stien der fortsætter syd for golfbanen, forbedre tilgængeligheden og nedbringe transporttiden betydeligt. En stibro over motorvejen i vest ved skydebanen vil ligeledes forbedre adgangen fra golfbanen og den nordlige del af Grøften mod syd til Fasanskoven.
- En ny indgang med tilhørende bro mellem Ry-omgårdgård vej og Ugandavej vil formindske transporttiden på denne østvendte strækning ind mod

parcelhuskvartererne på Amager. Disse fremstår i dag nærmest som en barriere, og bevirker en uforholdsmæssig lang transporttid selv for de nærliggende boligområder. Dette er dog teknisk vanskeligt da der i boligområdet ikke findes offentlige arealer, som vil kunne anvendes til en ny indgang. Det findes dog længere mod syd.

- Der kan etableres sejlads med turbåde igennem slusen ved Sluseholm for både, der er mindre end 10 m brede og tre meter høje. Der kan indgås aftale med Sluselauget/By & Havn om bestemte åbningstider. Fx kan der arrangeres et antal ture i weekends med turbåde fra Københavns Havn til Skrædderholmen eller så langt som vandybden tillader.

Den og de andre tema-analyser er udarbejdet i samspil med scenarier og forslag i en iterativ designproces. Den proces har ført til yderligere præcisering af flere forslag, fx placering af ny hovedindgang Kalveboderne i vest, som dette kort viser. Disse er illustreret i kataloget tilknyttet denne rapport.

Forslag til nye tilbag og forbedringer. Forslagene beskrives efterfølgende.

TILGÆNGELIGHED GENERELT

I forbindelse med analysen af tilgængeligheden af Amager Naturpark er der blevet foretaget en analyse af transporttid for besøgende, idet det er blevet undersøgt, hvor lang tid det tager at komme fra en persons bosted til nærmeste indgang i naturparken. Denne transporttid er beregnet ud fra flere forskellige transportmidler. Analysen er dels udformet, så den skaber en oversigt over potentielle besøgenes transporttid. Dels kan den anvendes til at optimere antal og placering af indgange, idet den illustrerer, om der mangler indgange eller om der er indgange, som eventuelt er overflødige.

Metode

Transporttiden er blevet beregnet ved hjælp af et geografisk informationssystem. Vi har kombineret en database, der indeholder antallet af personer, der bor på en given adresse, med en netværksanalyse, som benytter det eksisterende vejnet. Det betyder at transporttiden er beregnet ud fra det aktuelle vejnet og ikke i fugleflugtslinje, hvilket giver et mere realistisk resultat. Desuden er beregningen foretaget på baggrund af det antal personer, som bor på den aktuelle adresse. Transporttiden er beregnet for de mest anvendte befordringsmidler (gang, cykel, bil, bus, metro). Gang er valgt for at undersøge lokalsamfundets umiddelbare mulighed for benytte området, hvis man færdes til fods. Cyklingen er medtaget, da den er et meget udbredt transportmiddel specielt i København. Bilen er fortsat et vigtigt transportmiddel, og indgår derfor. Vi har medtaget offentlige transportmidler, som bus og metro, og for bussen har vi tillagt en ventetid på 3 minutter ved busstoppet. For så vidt angår metroen har vi både medtaget de eksisterende linjer, men derudover har vi medtaget Cityringen som bygges i øjeblikket.

Begrænsninger.

De indgange, der er indikeret på kortene, er de officielle indgange, som er registeret omkring parken. På de viste kort er indgangene angivet med en orange prik. I forbindelse med analysen for biltransport medtages alene de indgange, som har 20 parkeringspladser eller mere. På tilsvarende måde medtages kun metrostationen ved Naturcentret. For alle analyser gælder, at de viser det potentielle antal besøgende og ikke de reelle tal. Ønskes en mere præcis redegørelse for de aktuelle besøgstal henvises til undersøgelsen *Friluftslivet på Vestamager 2013-2014* (IGN 2014). Denne undersøgelse af besøgstallet baseres på aktuelle tællinger i naturparken.

I det beboelsesregister som anvendes i forbindelse med tilgængelighedsanalysen indgår der kun helårsadresser, derfor indgår kolonihaver ikke i beregningsgrundlaget. Kolonihaver ses som fx det grønne område øst for Ørestaden. På samme måde indgår Nokken og kolonihaveforeningen HF - Sønderbro ikke i beregningsgrundlaget.

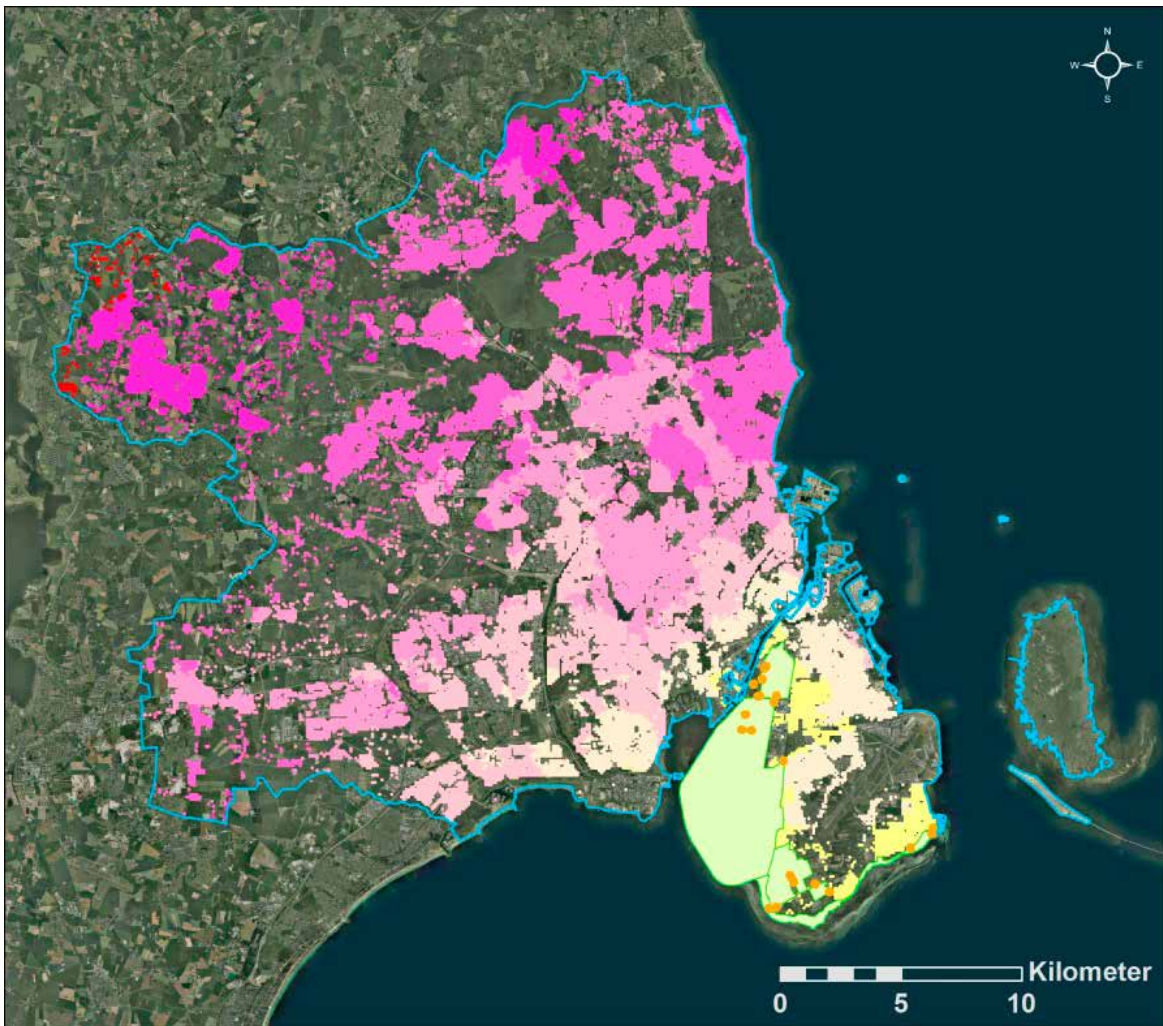
Adgang med bil

Undersøgelsen *Friluftliv i landskabet 2008* (IGN Videnblade 6.1.89) viser, at den gennemsnitlige transport tid til et naturområde var 22 minutter i 2008. Når dette sammenholdes med tilgængelighedsanalysen for biltransport ses det, at mere end 78% af Storkøbenhavns befolkning har mindre end 22 min. bilkørsel til en af de angivne indgange. Analysen viser samtidig, at ringvejen langs Vestvolden og motorvejen mod lufthavnen har en synlig positiv betydning for transporttiden, da en del af Hvidovres befolkning har en transporttid, på omkring 10 og 15 min. Det er dog også tydeligt, at en ny hovedindgang med parkeringsplads ved Grøften vil resultere i en væsentlig nedsættelse af transporttiden fra Hvid- og Rødovre.

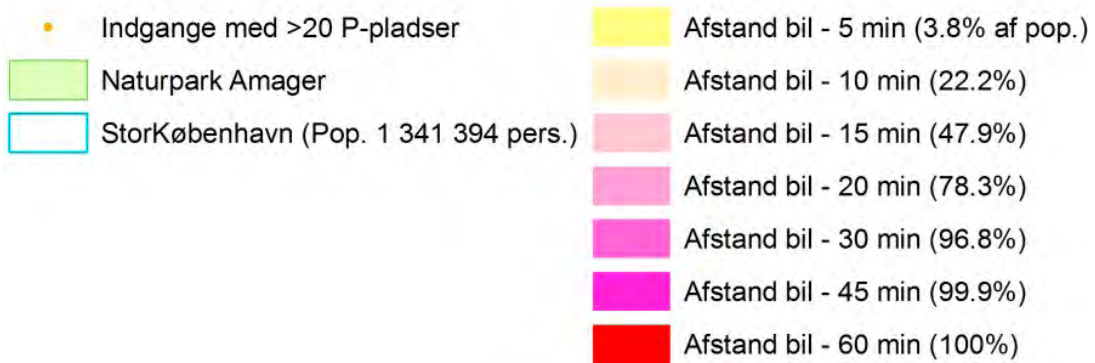
I modsætning til dette ses, at den nordlige del af København har mellem 30 og 45 min. til naturparken hvilket bevirker, at det tager betydelig kortere tid at besøge fx Klampenborg Dyrehave fra denne del af København. Her kan man forvente at en evt. kommende havnetunnel vil kunne nedsætte transporttiden til en af naturparkens indgange, herunder ved Grøften. Indenfor det undersøgte område, som er angivet med en blå linje har alle max en times transport med bil til nærmeste indgang.

En undersøgelse foretaget af Naturstyrelsen i 2013 påviser, at der findes omkring 1.760 til 1.930 p-pladser som er offentligt tilgængelige. Omtrent to tredjedele er placeret langs Amager Fælled, Kalvebod Fælled og Kongelunden, mens en tredjedel (ca. 700) er placeret langs Søndre Strandvej (Naturstyrelsen 2013 s.4).

Der er med andre ord tale om forholdsvis få pladser, flere af dem er i ret dårlig stand. Tilmed er der tidsmæssig begrænsning på to timer på parkeringspladsen ved Naturcenteret, hvilket er en stor begrænsning for besøg i parken grundet parkens størrelse. For at øge tilgængeligheden er der behov for flere offentligt tilgængelige parkeringspladser, og flere i relation til et antal nye hovedindgange hvor den besøgende kan benytte faciliteter som toilet og lignende.

Adgang med bil

Adgang til fods og via Metro

Metroen er en forholdsvis ny transportform i København og det må i denne forbindelse igen nævnes, at de tal som fremkommer igennem analysen er et udtryk for det potentielle antal brugere og ikke den aktuelle anvendelse af metroen. I forbindelse med analysen er der tillagt 5 minutter, som er et udtryk for den tid, det tager at komme hen til metroen og den tid man venter på perronen.

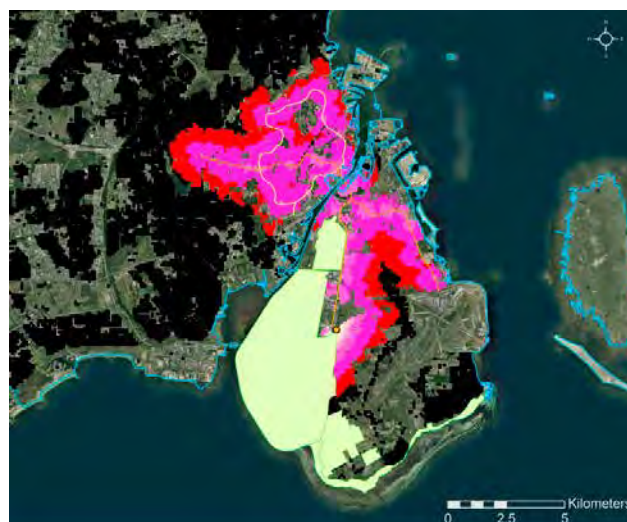
Der er flere metrostationer langs naturparken, men i denne forbindelse er alle transporttider beregnet i forhold til hovedindgangen ved Vestamager station, som er den, der er tættest placeret på Naturcentret som hovedindgang. Det giver en lille forlængelse

på 5 til 10 min. i forhold til den nordligste indgang ved Islands Brygge metrostation og Københavns Universitet.

Det ses at metroen har en forholdsvis lille indflydelse på besøgs mængden indenfor de her anvendte transporttider til naturparken. Ved den nuværende linjeføring er det kun 3.2 % af befolkningen i Hovedstadsområdet, som har 30 minutter eller mindre til hovedindgangen, og dette tal øges kun til 4 %, når Cityringen er åbnet. Men som det fremgår af kortene vil Cityringen betyde, at en stor del af byens befolkning kan anvende mindre tid på transport, idet den vil betyde, at de 26 % der nu har en time eller mindre transport tid vil blive forøget til 39%, når Cityringen er etableret.

Adgang til fods og med metro

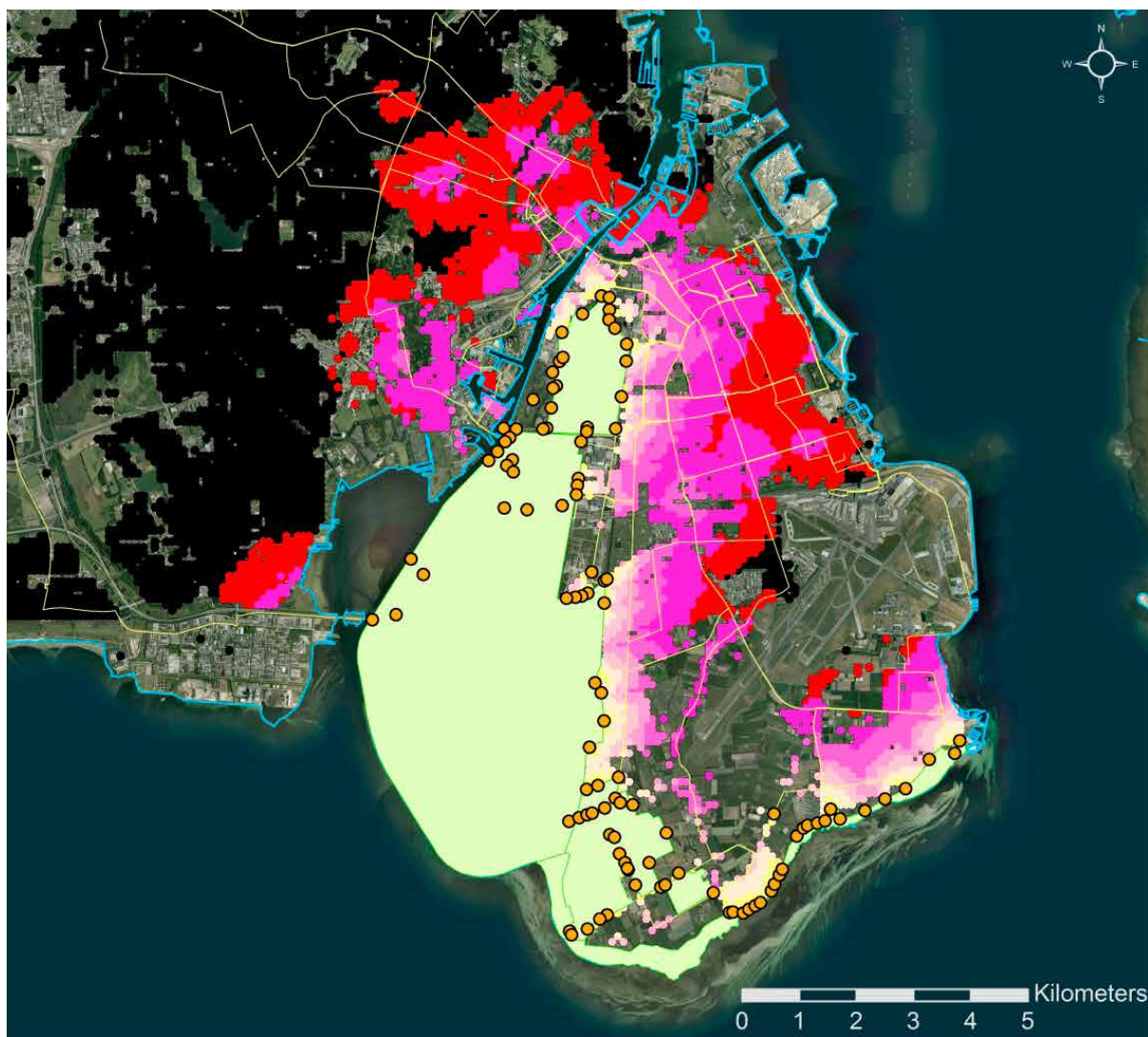
Adgang til fods og med metro (inkl Cityringen)

Adgang til fods og via bus

Analysen af tilgængeligheden i forbindelse med bustransport viser ret tydeligt, at på trods af der er mange indgange omkring naturparken er bustransport til parken en transportform, som medfører ret lange transporttider. Det fremgår af analysen, at det kun er ca. 3% af Hovedstadens befolkning, som har mindre end 20 min. transporttid til naturparken. Af analysen fremgår det, at det især er vanskeligt, at komme på tværs af Amager, hvilket

indebærer transporttider på op til en time fra det østligste Amager. I dette område har naturparken meget vanskeligt ved at konkurrere med Amager Strandpark. Det er også tydeligt, at den del af København, der ligger nord for havnen har en forholdsvis lang transporttid til nærmeste indgang. Typisk ligger tidsforbruget her på mellem 45 min og 1 time.

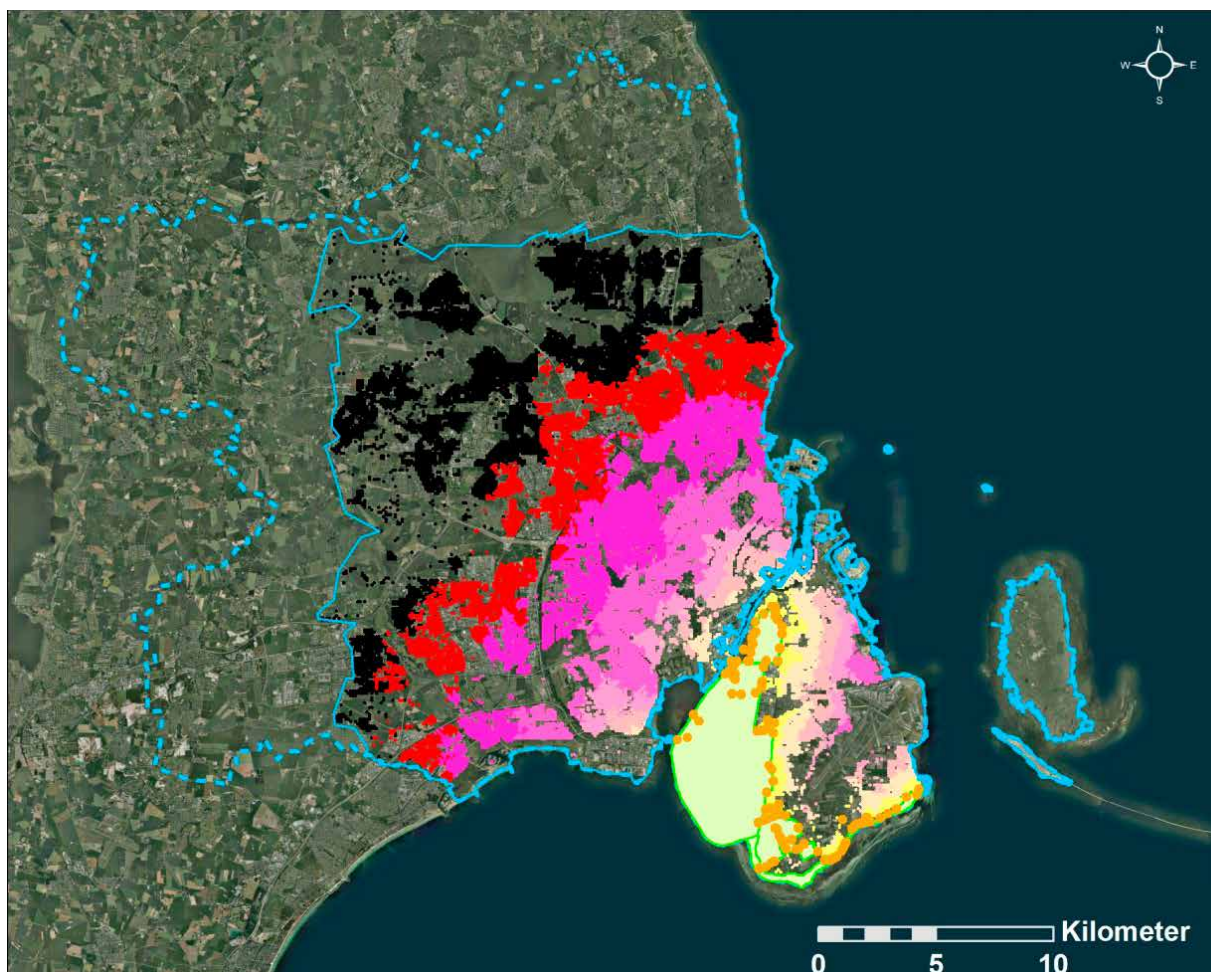
Adgang til fods og med bus

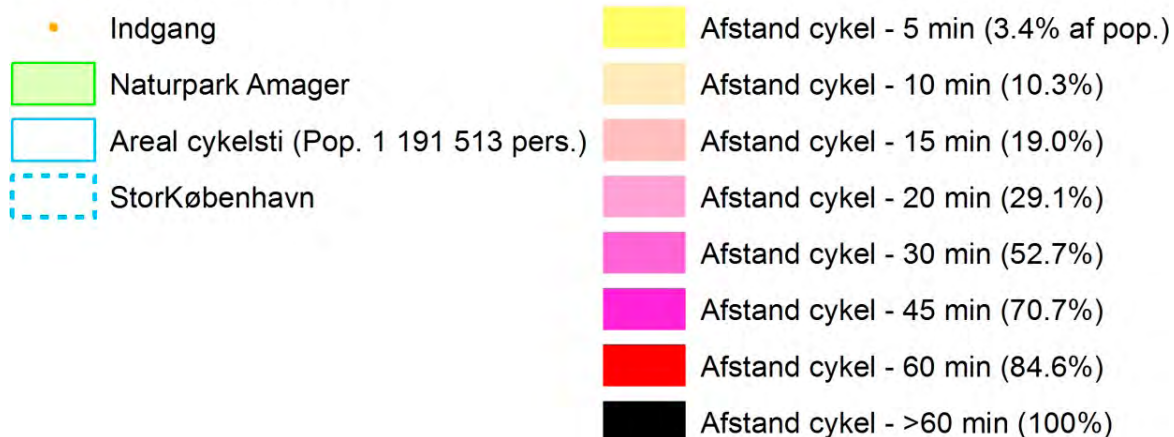
Adgang med Cykel

Cykling er som tidligere nævnt en meget udbredt transportform både i Hovedstadsområdet og i naturparken. Det er derfor også interessant at se, at cyklen udgør et meget effektivt alternativ til både metroen og buskørsel, når det drejer sig om transporten til naturparken. Ifølge analysen har mere end 29% af Hovedstadens befolkning 20 min. eller

mindre fra deres bosted og til nærmeste indgang på naturparken med cykel. Dette kan udnyttes og udvikles yderligere igennem forbedrede adgangsveje fx i form af nye cykelstier. Ikke mindst vil forbedrede cykelveje på tværs af Amager kunne reducere transporttiden betydeligt.

Adgang med cykel

Adgang til fods

Undersøgelsen *Friluftsliv i landskabet* viser at markant flere, der er kommet til fods ud i naturen har bevæget sig kortere end 2 km. Og langt færre har bevæget sig mere end 5 km. Analysen af tilgængelighed i forbindelse med gang viser, at forudsætter man, at ganghastigheden er ca. 5 km i timen er der ca. 76.000 personer, som bor mindre end 30 minutters gang fra parken, hvilket svarer til lidt mere end 2 km.

Dette er dog en ret teoretisk størrelse, mere interessant er det, at analysen indikerer, at der er steder, hvor der er barrierer, der forhindrer adgang. Disse steder er forbundet med et forholdsvis højt tidsforbrug ved gang på trods af en relativ kort fysisk afstand. Der er tale om flere strækninger som tydeligt ses på kortet *Adgang til fods*.

- Strækningen langs Ørestads blvd. overfor Amager Fælled, ved Sundby Metro st. på trods af de mange boliger i dette område er infrastrukturen til parken ikke veludviklet.
- Området fra Ørestads Metro st. forbi Fields. Her kan kobling til stien syd for Royal Golf langs motorvejen forbedres, hvilket vil nedbringe transporttiden.
- En ny indgang med tilhørende bro mellem Ry-omgårdgård vej og Ugandavej vil nedbringe transporttiden betydeligt på denne østvendte strækning ind mod parcelhuskvartererne på Amager, Tårnby Kommune.

At gå til naturparken er egentlig kun en reel mulighed for de beboere, som bor i umiddelbar nærhed af parken. Hvad analysen også viser er, at den nord-syd gående kanal, der løber langs naturparken, kombineret med det høje hegn, som findes samme sted tilsammen udgør en barriere, der generelt forøger transporttiden.

Adgang til fods

★ Indgange	Afstand til fods - 5 min (4 339 pers)
□ Naturpark Amager	Afstand til fods - 10 min (18 415 pers)
□ StorKøbenhavn (Pop. 1 341 394 pers.)	Afstand til fods - 15 min (29 868 pers)
	Afstand til fods - 20 min (43 180 pers)
	Afstand til fods - 30 min (76 758 pers)

REGIONALE KOBLINGER

Kobling til Københavns grønne ring

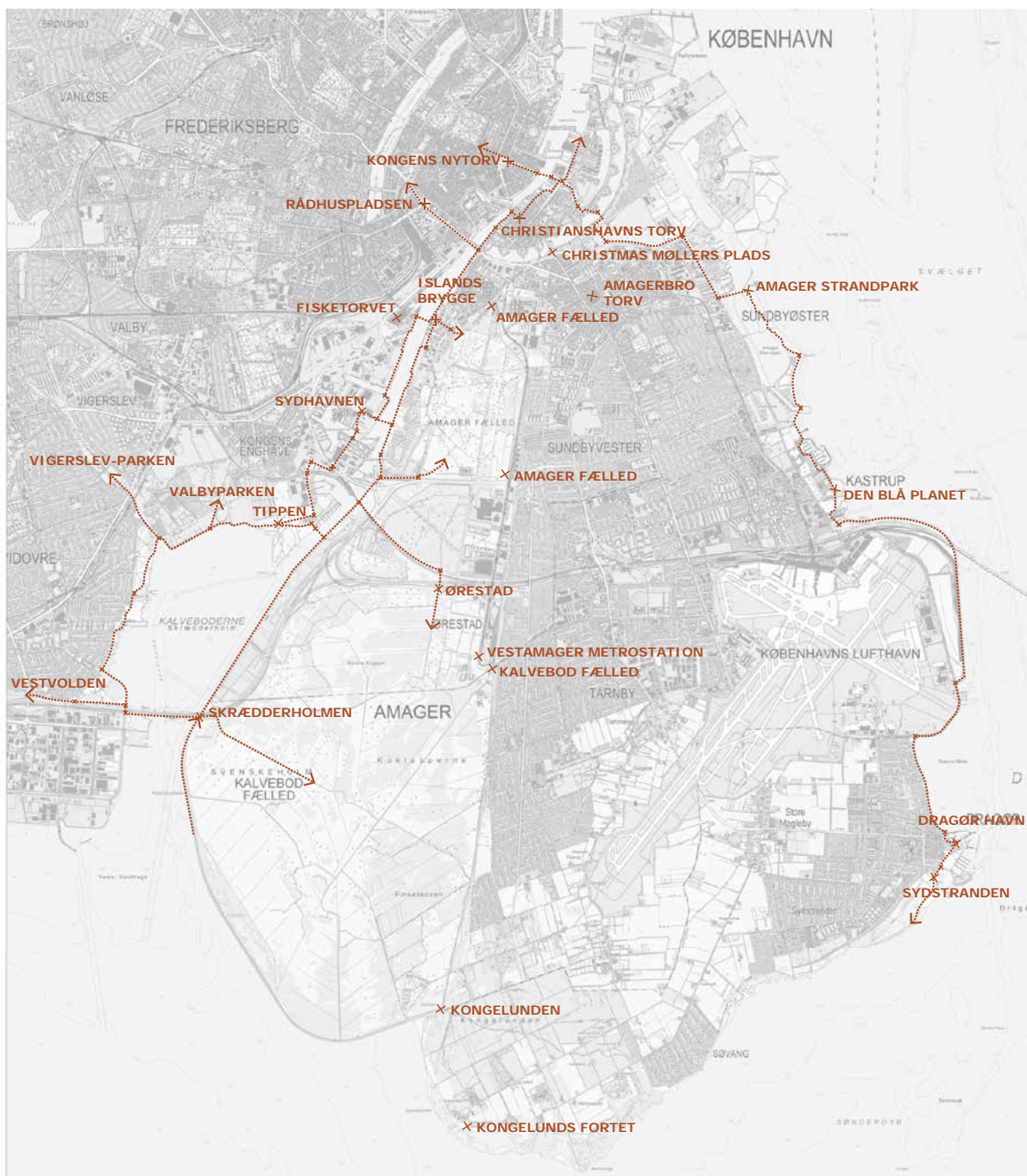
Naturpark Amager i et regionalt perspektiv.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i den nyeste udgave af Fingerplanen fra 2013 og ser nærmere på, hvor og hvordan naturparken fremtidigt kan kobles til den grønne ring, som udgøres af Vestvolden.

Ligeledes undersøges koblingen til Sydhavnen

samt andre mulige forbindelser som fx til Christianshavns Vold og Indre by, Amager Strandpark og Hvidovre.

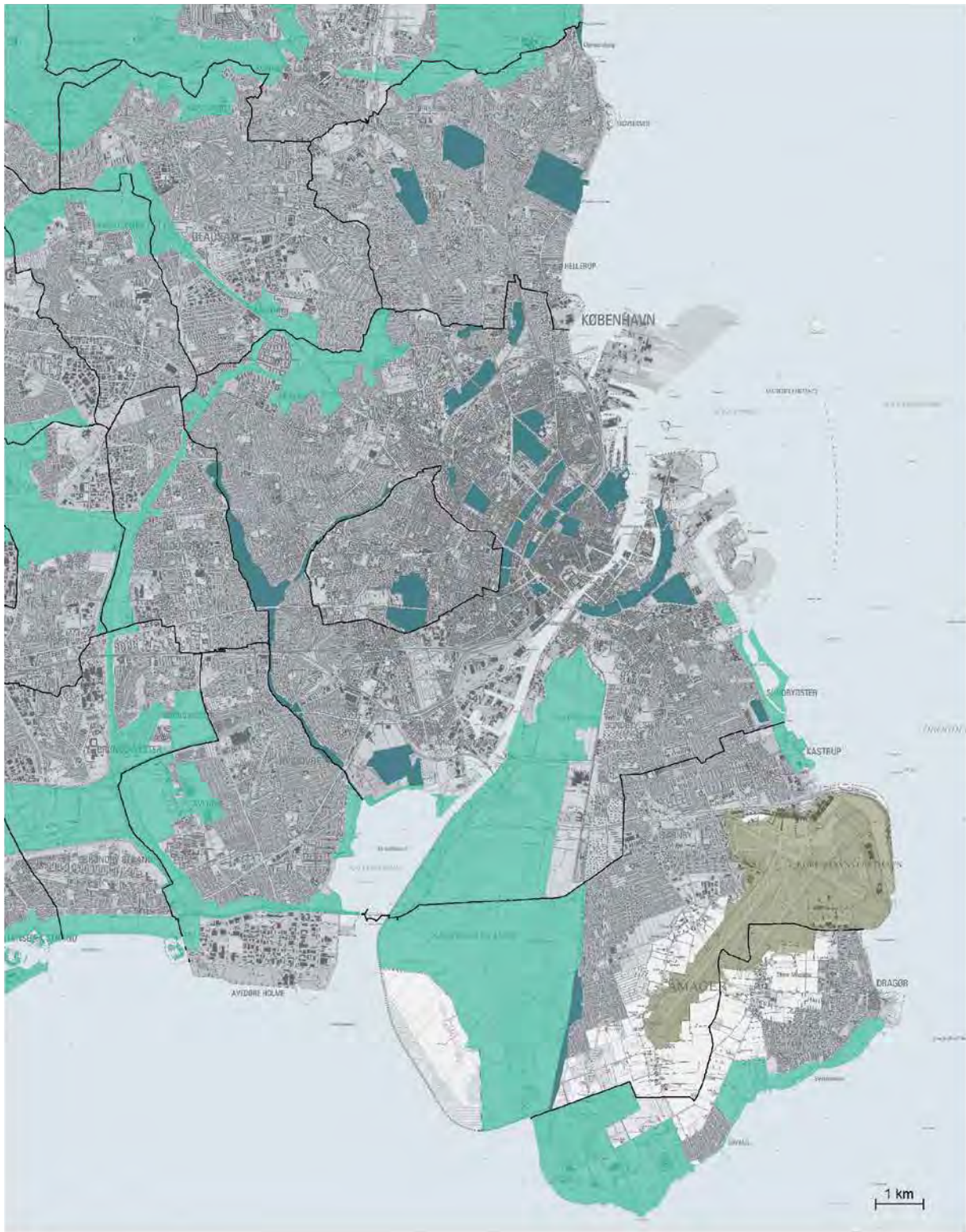
Fingerplanen sammenholdes med Københavns Kommuneplan for at sikre, at de eventuelt mulige koblinger og forbindelser ligeledes kan lade sig gøre i henhold til kommunale planlægning.

Figuren viser forslag til regionale koblingspunkter og forbindelser.

De eksisterende grønne kiler udspringer fra den indre del af hovedstadsområdet. Vestvolden, som udgør en grøn ring, er særligt karakteristisk, mens

den fremtidige Naturpark Amager står frem som det absolut største sammenhængende grønne område i hovedstaden.

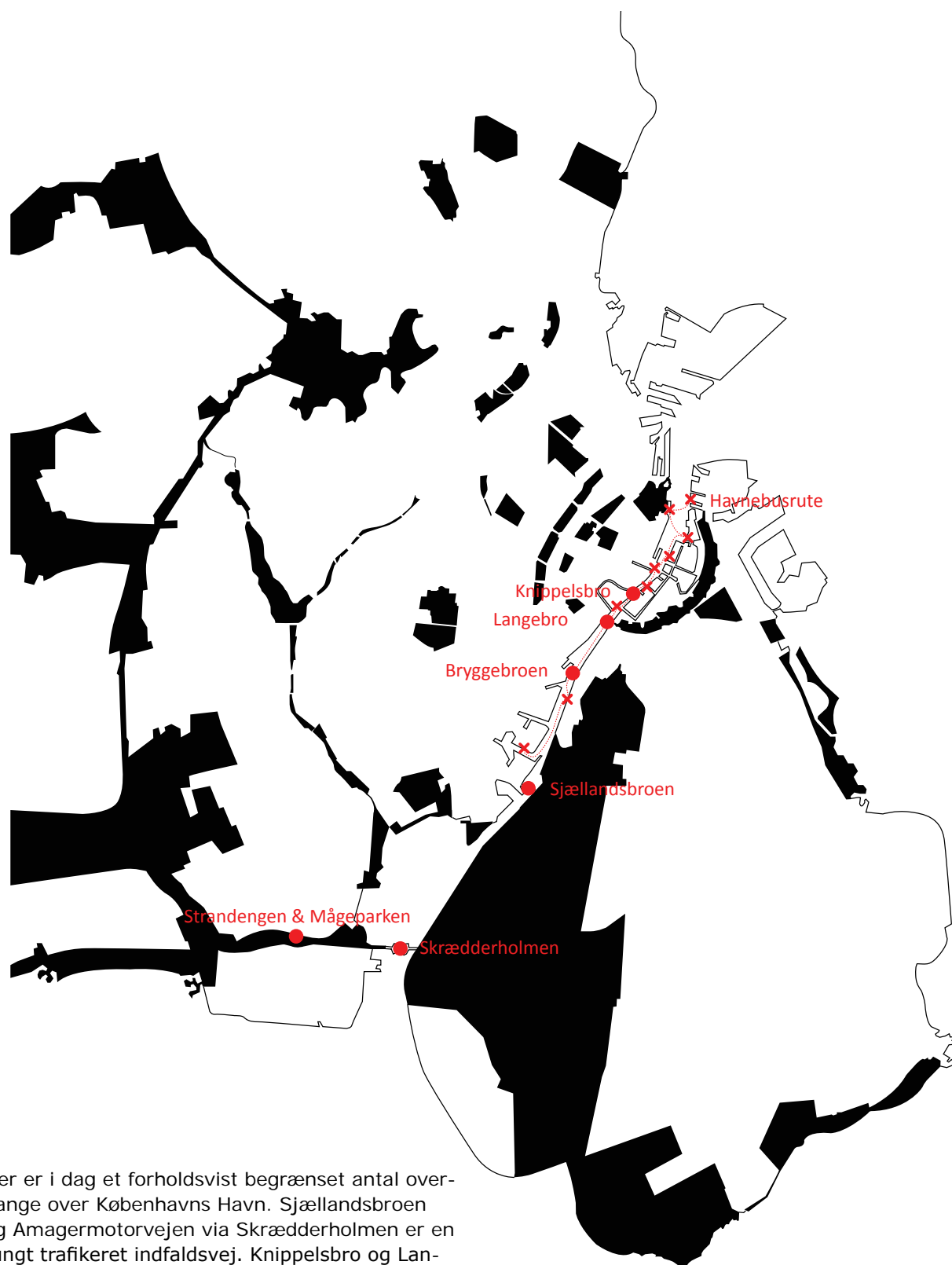

■ Bykiler
■ Grønne kiler (Indre kiler og kystkiler)

Naturstyrelsen 2013

Koblingspunkter

- eksisterende overgange i Københavns Havn

Der er i dag et forholdsvis begrænset antal overgange over Københavns Havn. Sjællandsbroen og Amagermotorvejen via Skrædderholmen er en tungt trafikeret indfaldsvej. Knippelsbro og Langebro er to centrale indfaldspunkter for bil- og cykeltrafikken, mens Bryggebroen udelukkende er for cykler og gående.

Københavns Havn er ligeledes forsynet med en havnebus.

Koblingen til den grønne ring - fremtidige overgange i Københavns Havn

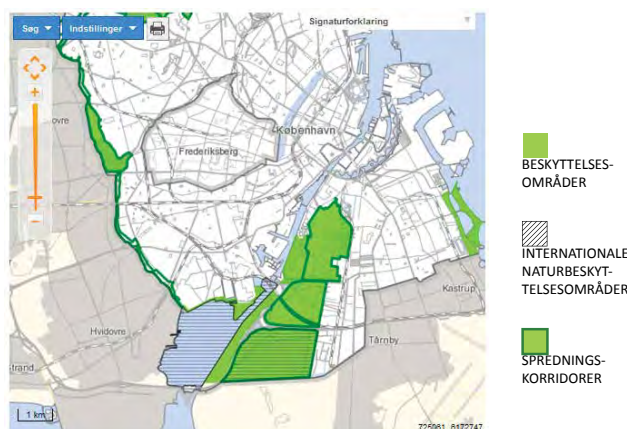
Koblingen mellem de grønne områder er et diagrammatisk forslag, der skal ses som et første udkast til, hvilken muligheder der findes.

De fysisk koblinger indebærer etablering af to broer i syd, i koblingen mellem Vestvolden, Sydhavnen og Naturpark Amager.

Dette er forslået, da følelsen af at være i et sammenhængende grønt areal vil være stærkere, hvis forløbet ikke brydes. Alternativt kan man indsætte havnebusruter mellem Vestvolden og naturparken samt Sydhavnen og naturparken.

Mod nord er der foreslået en kobling langs Islands Brygge til Christianshavns volde og derfra videre over Holmen og Inderhavnsbroen til nogle af indre bys centrale grønne arealer (Kongens have, Botanisk have, Søerne, Kastellet m.fl.). Fra Kastellet foreslås det igen at krydse havnen (evt ved havnebusrute) for igen at komme til den nordligste del af Christianshavns volde. Herfra forbindes til Kløvermarken og videre langs Amager Strandpark.

Fra Strandparken er markeret to tværgående koblinger. Disse forbindelser inddrager de af Københavns Kommune foreslåede grønne cykelstier. Den sydligste af koblingerne er ligeledes indtænkt i den samlede skybrudsplan for København, udarbejdet af TredjeNatur & PK3 med udgangspunkt i de individuelle oplandes skybrudsplaner (jf. www.kk.dk).

KOBLINGSPUNKTER

Koblinger

- Nye forbindelser mellem Københavns grønne områder

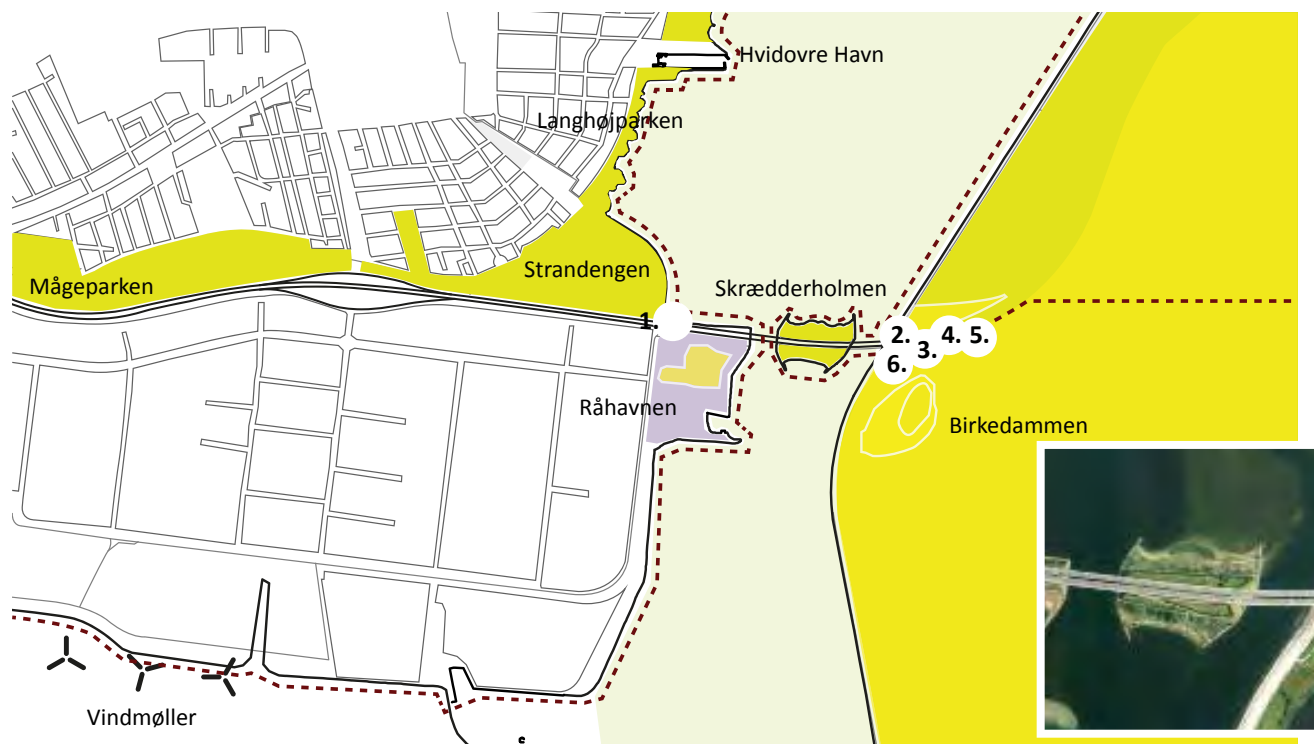

De foreslåede koblinger udløser behov for at undersøge en række koblingspunkter. Punkterne er interessante, da de er med til at skabe en bedre forbindelse til Naturpark Amager. Det drejer sig om koblinger på tværs af Københavns Havn samt en østlig forbindelse langs Kastrup Lufthavns område, der kobler Amager Strandpark med Dragør og Sydstranden.

Foreslag til nye koblingspunkter er vist med stiblet cirkel.

Skrædderholmen

- Københavns Havn

- Fredning
- EF-Fuglebeskyttelse EF-Habitatområde
- Beskyttede Naturtyper
- Lokalplan nr. 405

Koblingen via Skrædderholmen er foreslået, da der allerede i dag er et anlagt asfalteret stisystem, som leder over broen langs motorvejen. Forbindelsen er dog vag og bør forstærkes. Ved at genbruge den eksisterende forbindelse undgår man fordyrende anlægsprojekter i form af nye vej- og stianlæg. Forbindelsen tillader i dag, at man med cykel kører over motorvejen langs den sydlige kant med udsigt over Råhavnen og Køge Bugt samt Naturpark Amagers lange kystlinie.

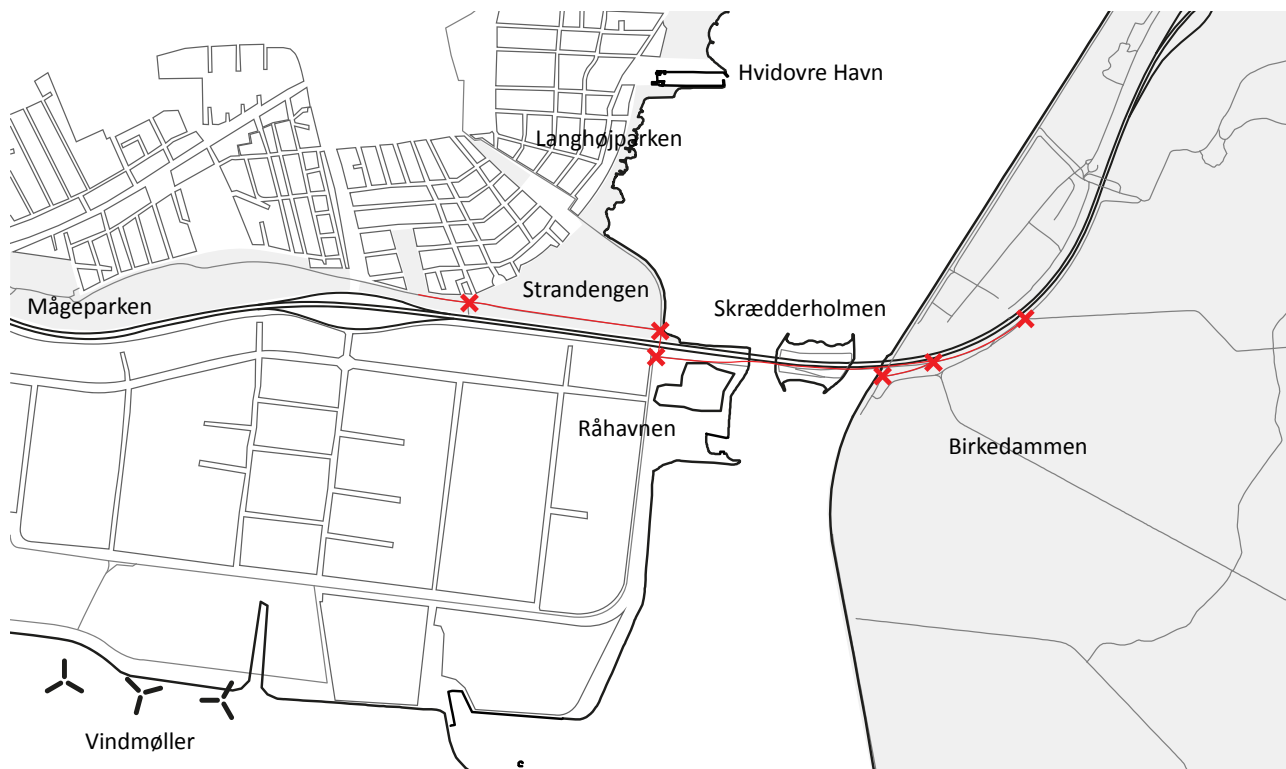
Karakteristisk for mange af de eksisterende stier, der leder til og fra Naturpark Amager (og dem er der mange af), er, at de er svære at navigere ud fra, og man skal ofte kende til stierne og vide, hvor de fører hen, for at ville bruge dem. Der er derfor brug for, at man i højere grad udvikler en letgenkendelig wayfinding, der tydeligt kan vise,

hvor man befinder sig, og hvor man er på vej hen. Derudover er det vigtigt med nogle klare indgange, hvor adgangsforholdene er optimale og enkle, både for kørende, cyklende og gående.

Den eksisterende situation ved Skrædderholmen i dag er, at man som cyklende eller gående skal "finde vej" fra Hvidovre, ad en asfalteret vej uden information om retning eller destination. Når man kommer til Amagersiden, bliver man automatisk ledt af broen og ned i Naturparken, men igen med manglende vejledning i forhold til, hvor man befinder sig, og hvilken vej man skal køre for at nå sit mål. Besøgende i bil kan ikke komme "af" motorvejen og ned til Naturparken fra Amagermotorvejen, men må køre via Ørestaden for derfra at komme ind på Naturparkens nord-østlige side.

Skrædderholmen

- Københavns Havn

X Oplagte steder og eksisterende knudepunkter, der mangler guide og skiltning

Anbefaling

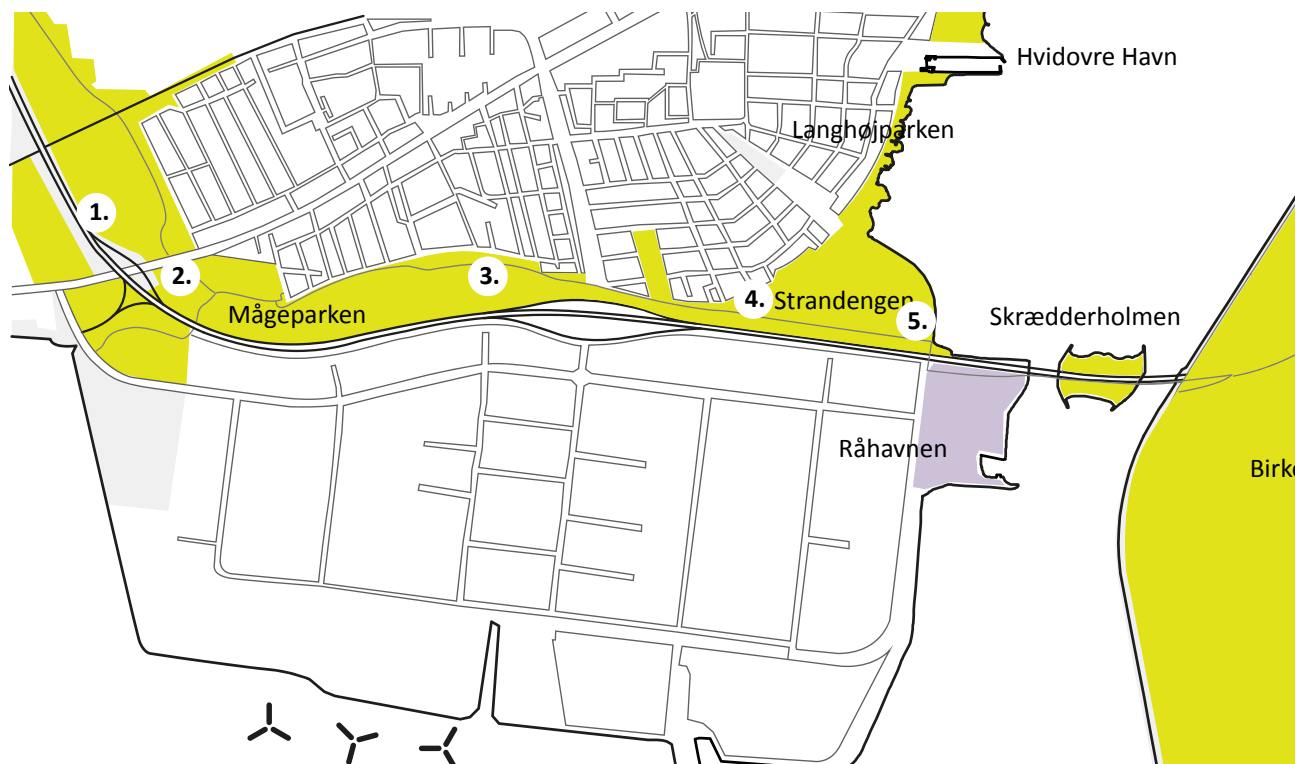
Forbindelsen via Skrædderholmen er allerede eksisterende, og der er som udgangspunkt gode potentialer i den etablerede infrastruktur.

Et projekt, der indbefatter en kobling via Skrædderholmen, vil indebære en optimering af eksisterende forhold. Det indebærer integrering af en *wayfinding*, der kan lede og guide besøgende til og fra Naturpark Amager.

Et eksempel på en implementering af et skilte- og *way-finding*-udtryk, det kan være med til at skabe en sammenhæng i forbindelse med Naturpark Amager, og som nemt kan udvides til også at omfatte andre store grønne træk i København (fx. Vestvolden og Amager Strandpark)

Strandengen & Mågeparken

- Fredning
- Beskyttede Naturtyper
- EF-Fuglebeskyttelse EF-Habitatområde
- Lokalplan nr. 405

Skrædderholmen kobles på Vestvolden af Strandengen og Mågeparken nord for Avedøre Holme og motorvejen.

Mågeparken er et kuperet område, som er ca. 1 km langt og 200 meter bredt. Området er skabt af overskudsjord fra motorvejsbyggeriet. Højt græs, siv, blomster og lave buskader gør, at der er et rigt dyreliv.

I området lever en af Sjællands få bestande af grønbrogede tudser. Som en del af et naturgenopretningsprojekt er der gravet vandhuller med det formål at forbedre paddernes livsbetingelser. det har også har haft betydning for den butsnudede frø og den lille vandsalamanders spredning i området.

Fuglebestanden er høj i og omkring Mågeparken. Mod Kalveboderne og Kalvebodbroen ligger Strandengen. Det er et område med vandhuller, krat og træer. Her græsser i sommerhalvåret får, lam og kalve, som sørger for at holde bl.a. bjørnekloen nede.

Forholdene omkring Strandengen og Mågeparken foreslåes forbedret af en opgradering med installation af belysning og en udvidelse af faciliteterne, bl.a. flere borde og bænke og eventuelt tilføjelse af en legeplads og/eller motionsredskaber.

Der er stier igennem hele området og en række ind- og udgange imod villakvarteret nord for samt en bro over motorvejen mod Avedøre Holme.

Strandengen & Mågeparken

✘ Oplagte steder og eksisterende knudepunkter, der mangler guide og skiltning

Anbefaling

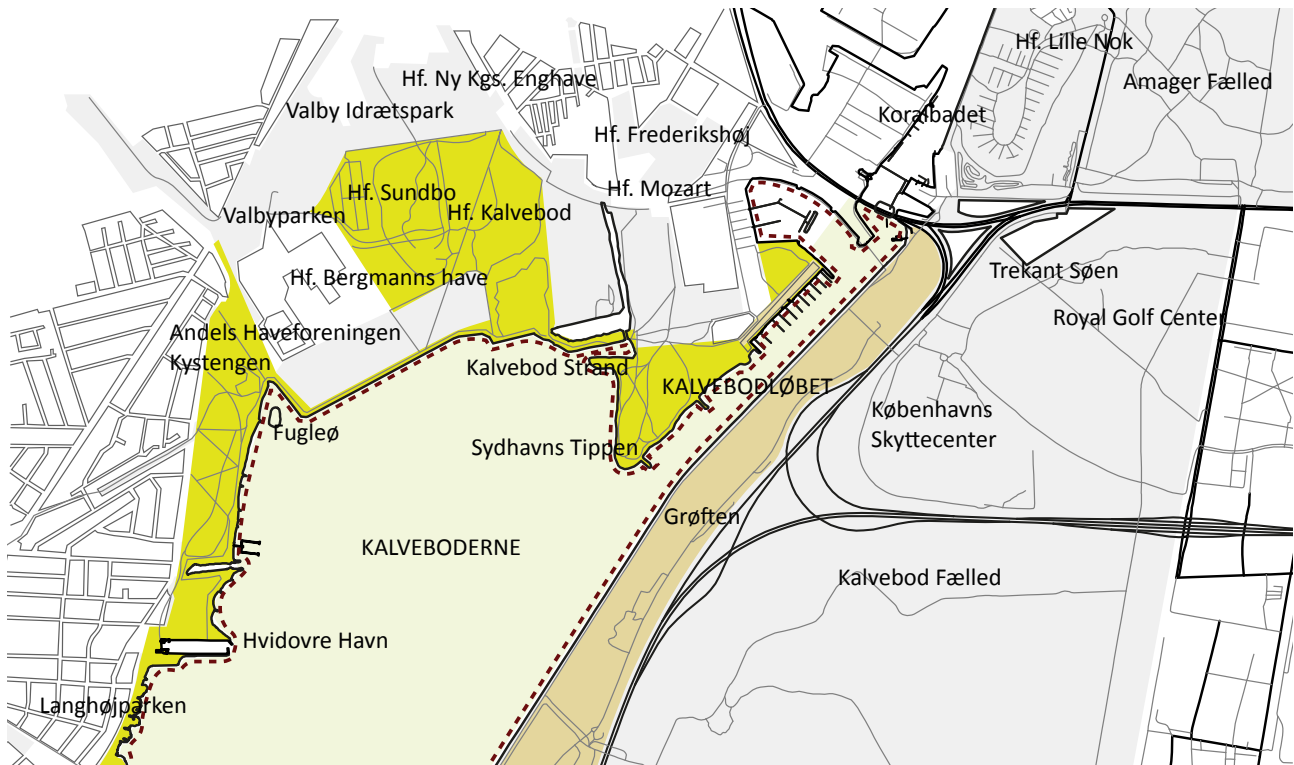
Forbindelsen mellem Skrædderholmen og Vestvolden eksisterer i dag, og der arbejdes i øjeblikket på at skabe en samlet forbindelse fra Skrædderholmen langs Vestvolden til Dyrehaven. Det er et område, der er velfungerende til gennemfart, men ved at foretage små rekreative tilføjelser, kan det omdannes til også at være et sted der er velegnet til ophold.

Støjen fra motorvejen er dog en faktor, der skal tages i betragtning i en fremtidig vurdering af mulighederne.

Kalvebodløbet

- Københavns Havn

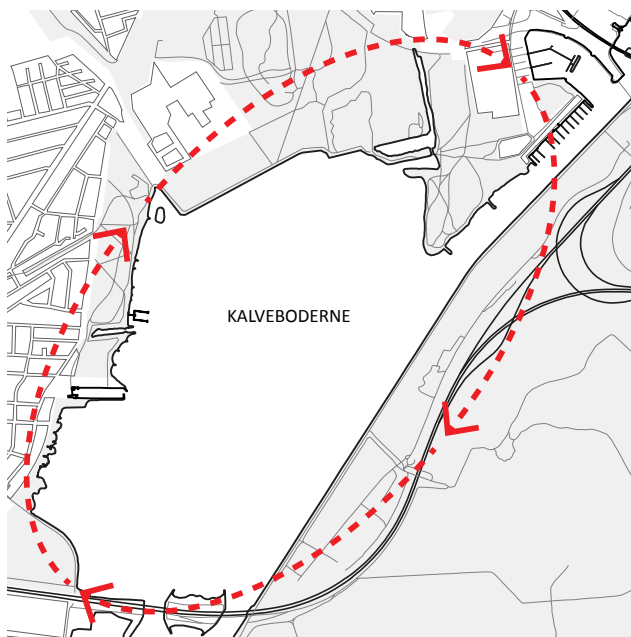

■ Fredning ■ Strandbeskyttelse ■ EF-Fuglebeskyttelse EF-Habitatområde

Koblingen via Grøften er relevant, da man har mulighed for at forbinde til allerede veletablerede grønne tilbud som Valby Idrætspark og Valbyparken samt Kalvebod Strand og Tippen. Det vil ydermere skabe en *grøn ring* om den del af Københavns Havn, der kaldes Kalveboderne. Forbindelsen vil altså ikke kun være fordelagtig i et kommunalt

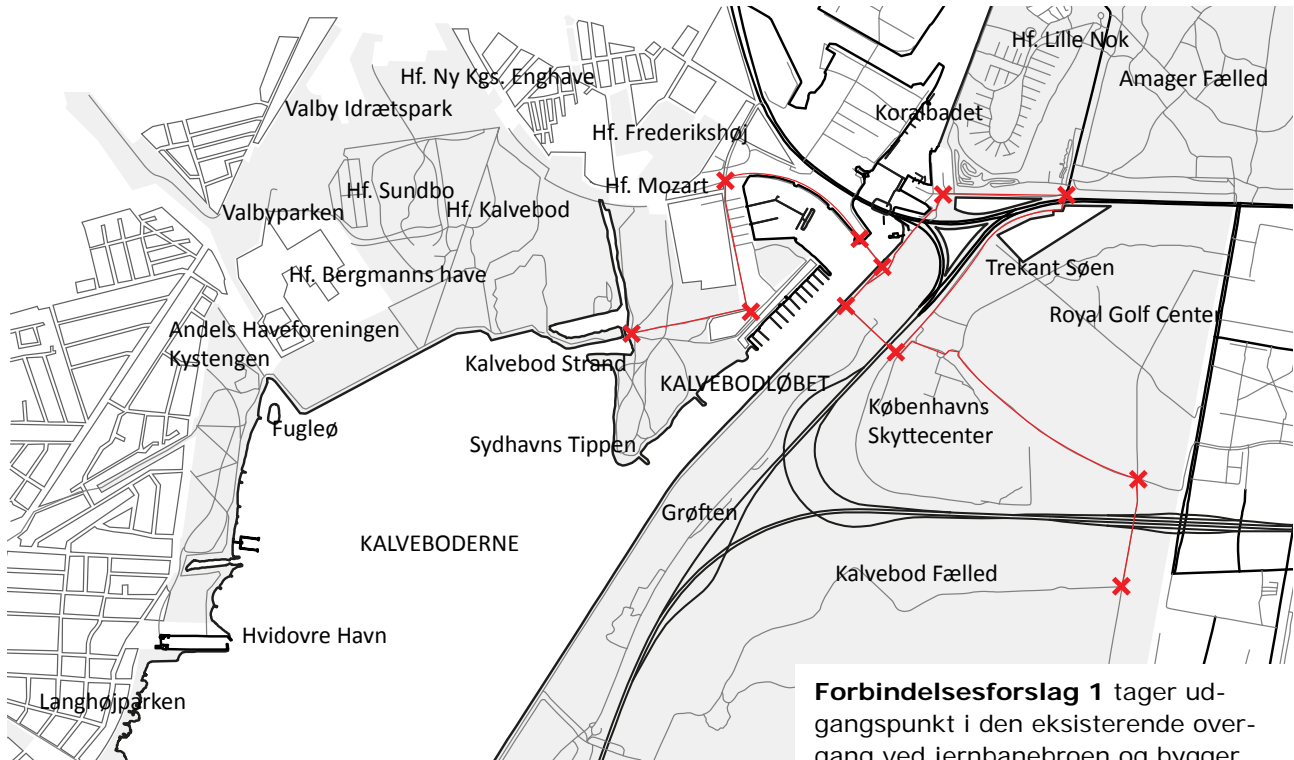
perspektiv (Storkøbenhavn) men også i et lokalt perspektiv.

I lokalplan nr. 238 fra 1994 er der for området Grøften fastlagt rammer for den fremtidige udvikling, der bl.a. indebærer koloni- og nyttehaver samt generel rekreativ brug af arealerne. Interessant er det, at der dengang var indsigelser mod lokalplanen, og at bl.a. Hvidovre Kommune fremlagde et forslag om at anlægge en sti omkring Kalveboderne. Den sti er i dag mere eller mindre anlagt, da der både er eksisterende forbindelser via Skrædderholmen og ligeledes en etableret forbindelse langs jernbanebroen syd for Sjællandsbroen.

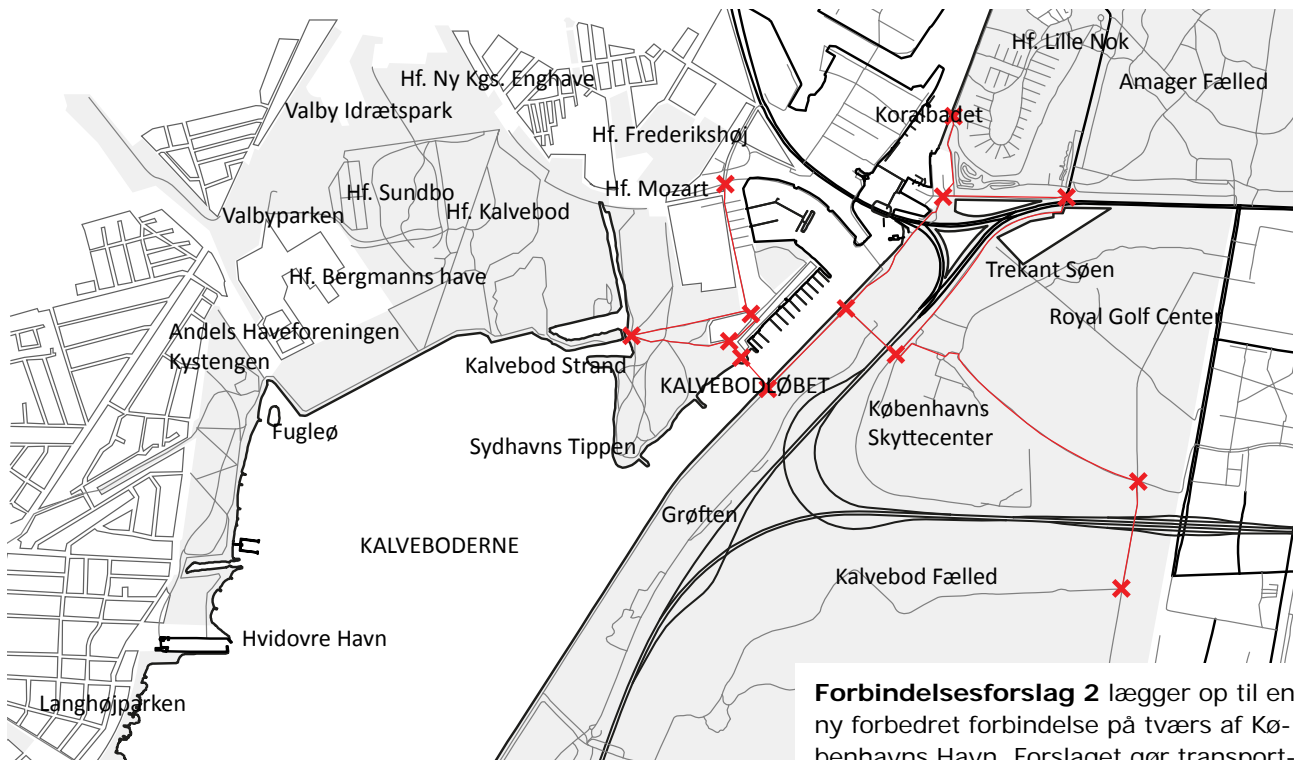
Kalvebodløbet

- Københavns Havn

Forbindelsesforslag 1 tager udgangspunkt i den eksisterende overgang ved jernbanebroen og bygger udelukkende på en optimering af eksisterende infrastruktur.

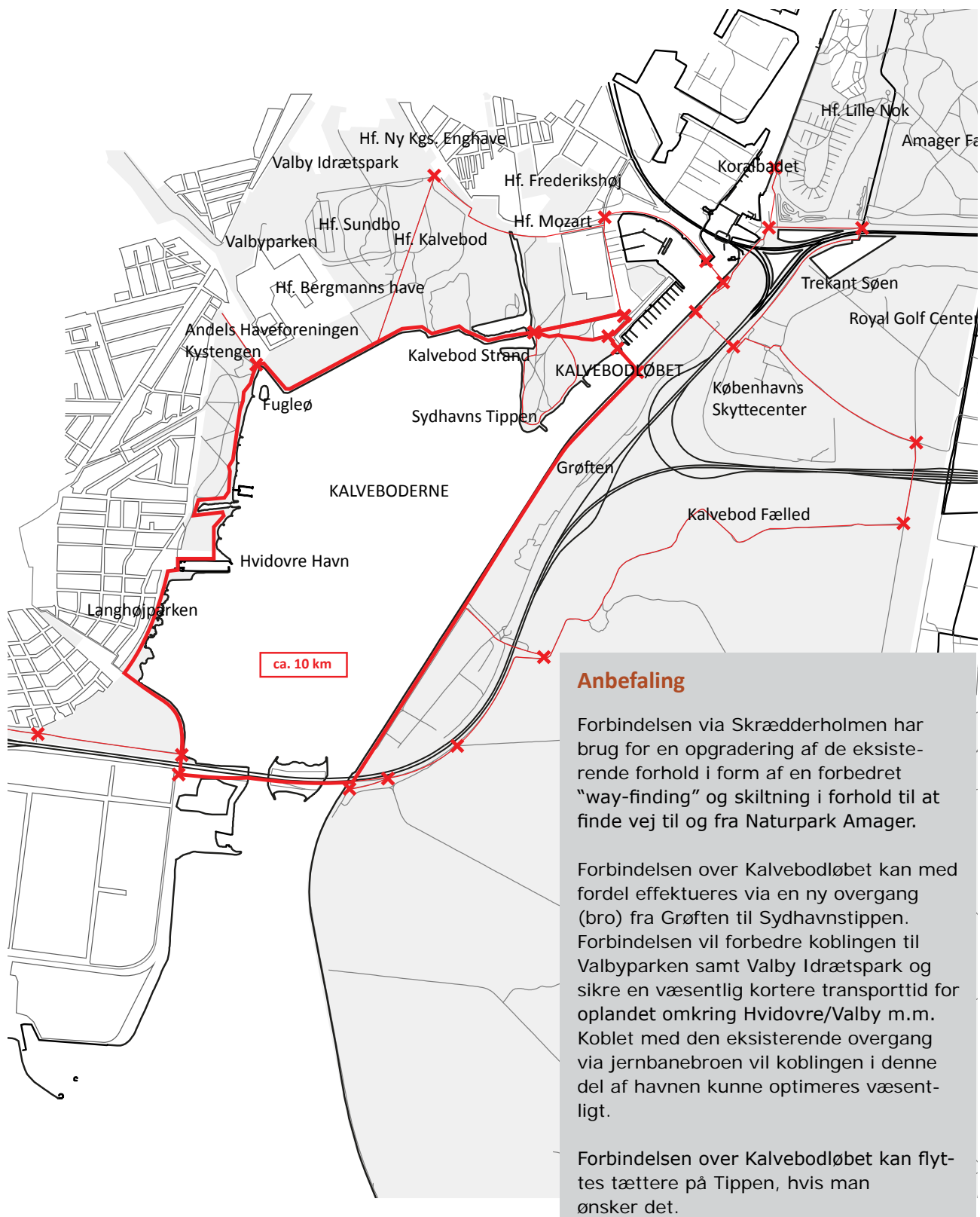
✗ Oplagte steder og eksisterende knudepunkter, der mangler guide og skiltning

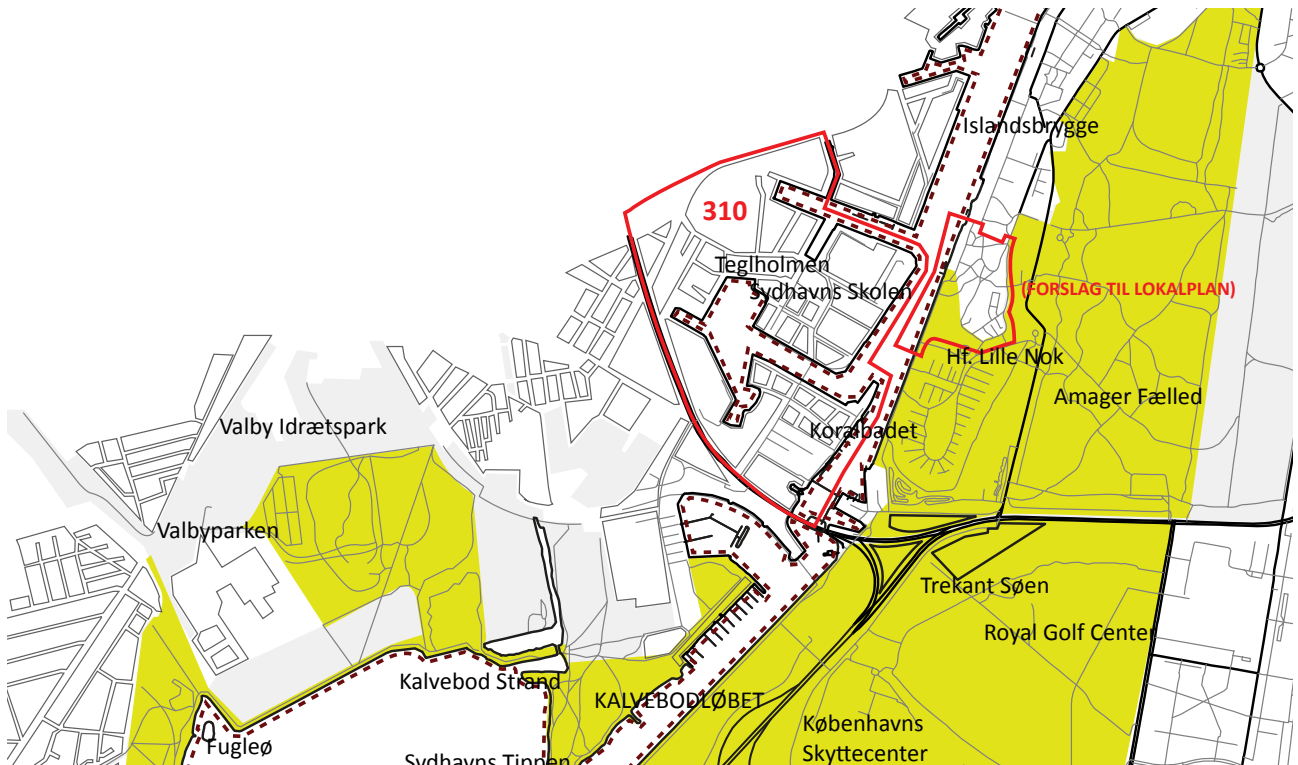
Forbindelsesforslag 2 lægger op til en ny forbedret forbindelse på tværs af Københavns Havn. Forslaget gør transporttiden kortere fra Valby/Hvidovre m.m.

Skrædderholmen + Kalvebodløbet

✗ Oplagte steder og eksisterende knudepunkter, der mangler guide og skiltning

Tegholmen og Nokken

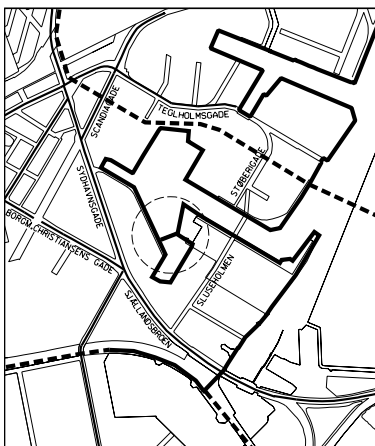
Med udgangspunkt i vedtaget lokalplan nr. 310 for Tegholmen (inkl. tillæg 1, 2, 3 og 4) skitseres en forbindelse mellem Tegholmen og Nokken.

Tegholmen er genstand for en rivende byudvikling, der inkluderer boliger, erhverv og institutioner. I den forbindelse, foreslås en broforbindelse over til Nokken, som kobles på det resterende cykelstinet i København. Denne forbindelse er helt oplagt ligeledes at koble på Naturpark Amager og adgangen hertil.

I den indre kanal ved Tegholmen kan der etableres en ny stibros forbindelse, der kobler området sydligt, mod Sydhavns Tippen, Valby og Hvidovre.

Tegning, der viser lokalplanområdets afgrænsning (vist med grå stiplede linje) samt eksisterende og fremtidige stier og cykelruter mv.

Evt. fremtidig stibro

For Nokken er der vedtaget en lokalplan i 2014, der inkluderer broen til Tegholmen, samt en ny broforbindelse over den nye Vig fra Sejlklubben. Ydermere præciseres at man etablerer et stiforløb så tæt på havneløbet som muligt.

Tegholmen og Nokken

- ✗ Oplagte steder og eksisterende knudepunkter, der mangler guide og skiltning
- ⋯ Steder, der kræver særlig opmærksomhed, da koblingen skal ske over Sydhavnsgade/Sjællandsbroen og jernbanesporet.
- Muligt stiforløb på den vestlige side af Københavns Havn

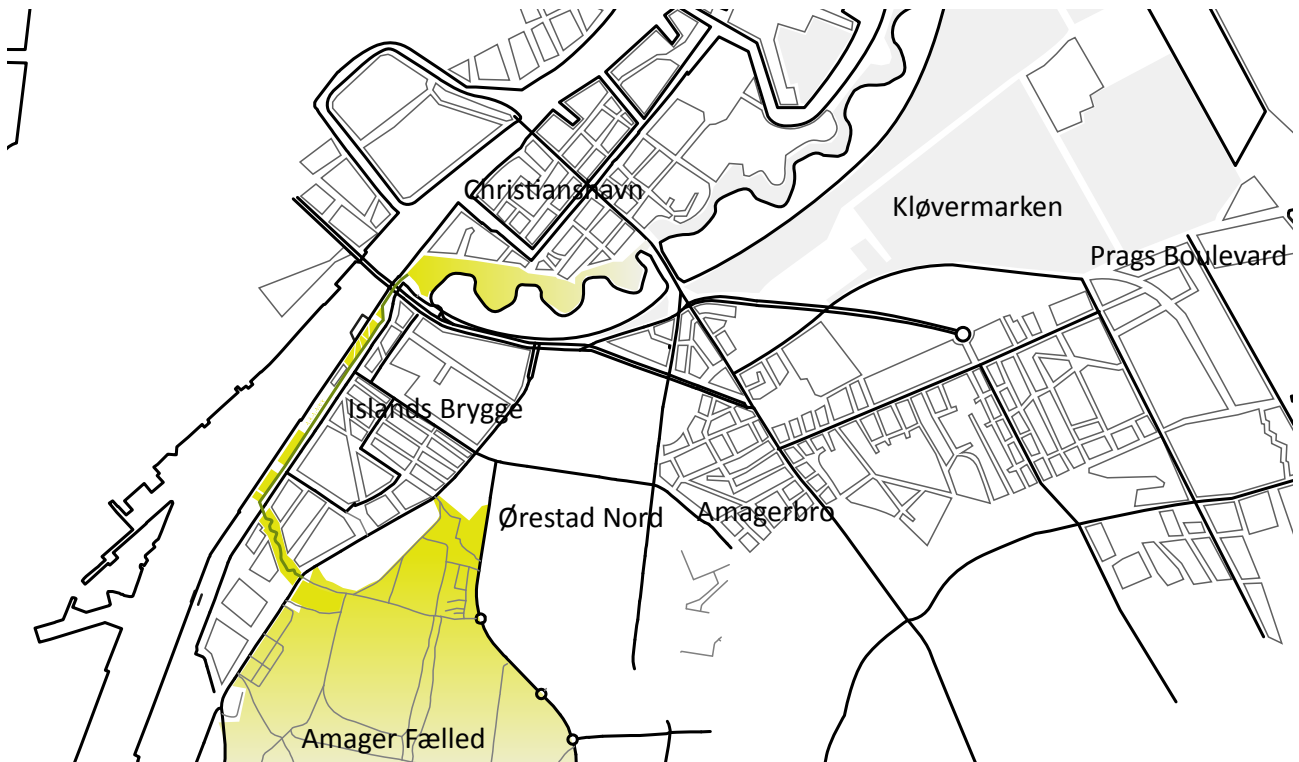

Lokalplan nr. 310 lokalplanen for Nokken fra december 2013 præciserer begge behovet for en udvidet offentlig tilgængelighed. Dette kommer til udtryk gennem en udvidelse af stinettet og infrastrukturen på tværs og langs af havneløbet i form af stibroer.

Jo flere indre broforbindelser og jo mere udbygget stiforløb, jo bedre vil de lokale forbindelser fungere, men også forbindelsen til og fra Naturpark Amager vil blive forbedret. Lokalt opstår mindre "loops" i havneløbet, som er en stor kvalitet, da de opfylder et behov for lokalt at kunne tage mindre ture, og turene kan nemt inkludere Naturpark Amager.

Islands Brygge Nord

Koblingen til Christianshavn og dermed resten af Indre Bys grønne netværk er en vigtig komponent i udviklingen af en flydende forbindelse mellem byen og Naturpark Amager.

Ved at lave en naturlig forbindelse mellem byens eksisterende grønne områder og Naturpark Amager letter man borgernes tilgang til parken, samtidig med at de grønne korridorer understøtter biodiversiteten for alle byens områder.

En grøn forbindelse mellem Christianshavns Vold og Amager Fælled er i dag ikke-eksisterende. Forløbet langs Havneparken er primært bestående af hård belægning og monokulturer.

Området har dog et stort potentiale og kan gennem en relativ simpel re-organisering og få tilføjelser, blive bindeleddet mellem byen og parken, samtidig med at de nuværende aktiviteter bibeholdes.

Visualisering; Islands Brygge mod Christianshavn Vold

Islands Brygge Nord

Med en bearbejdelse af Havneparkens grusbelagte sti imod et mere intensivt grønt udtryk, vil man kunne skabe en grøn korridor, der både fungerer som passage for flora og fauna, og en naturlig opdeling mellem kvarterets bygninger samt trafik og havnebadets rekreative funktioner.

Ved at intensivere beplantningen omkring overgangene ved Artillerivej og Islands Brygge under-

støttes Havnestadens øst-vestlige grønne strøg og den rekreative, grønne kobling mod Amager Fælled forstærkes.

Ved at mindske afstanden mellem de grønne områder på hver side af Artillerivej, dannes der "stepping stones", som yderligere øger den økologiske spredning.

Anbefaling

Forbindelsen via Teglholmen og Nokken er vigtig, idet den ligger placeret i "midten" af Naturpark Amagers kant ud mod Københavns Havn. Forbindelsen knytter an til de store grønne træk i København, der inkluderer Vestvolden og Vigerslev-parken på den vestlige side og Naturpark Amager på den østlige side af Havnen.

Jo flere grønne forbindelser der oprettes langs Københavns Havn, jo flere lokale ruter og loops opstår der, og jo lettere bliver koblingen mellem de veletablerede rekreative tilbud (Islands Brygge, Kalvebod Bølge og Amager Fælled) og de potentielle rekreative områder som Naturpark Amager, Kalvebod Strand og Kalveboderne.

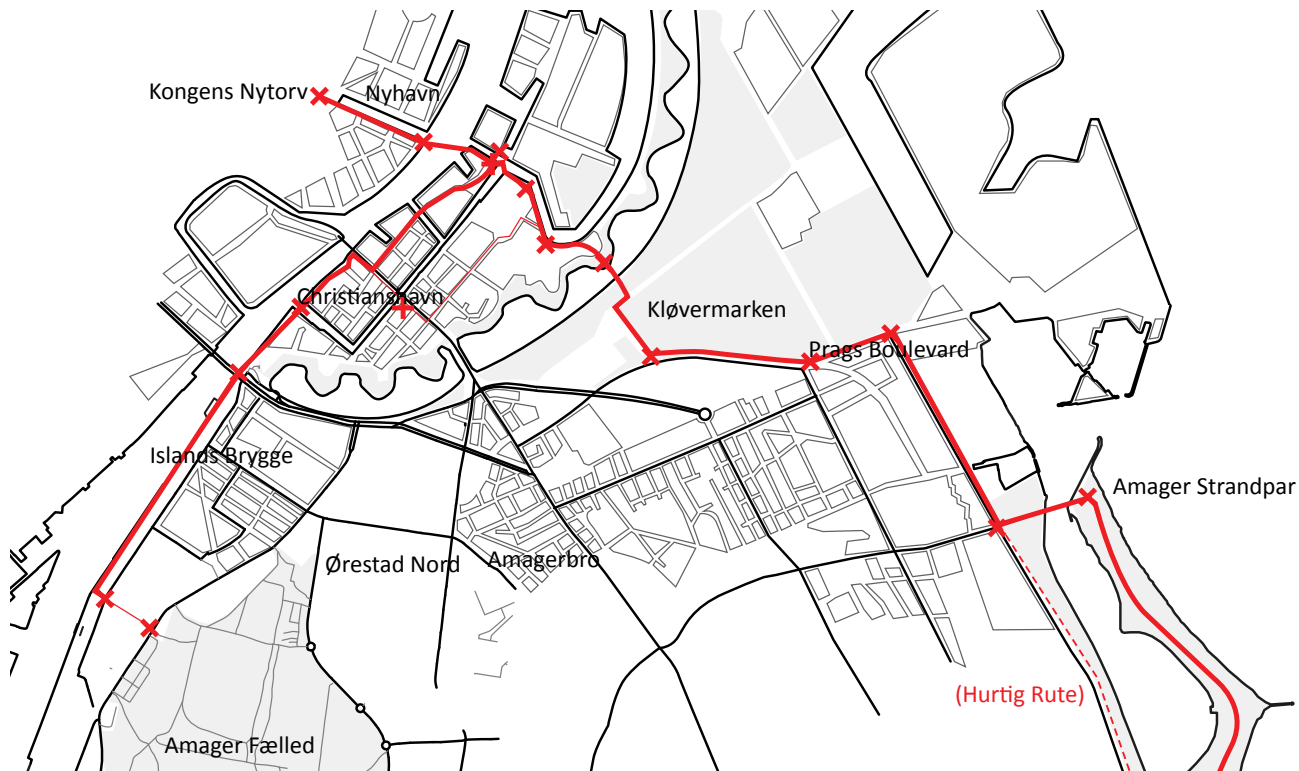
Man bør arbejde særligt med, at adgangen til vandet langs hele havneløbet er god, og at det er muligt at færdes langs havnen på begge sider. Er havnekajen privat, kan der lægges til havnekanten, på samme måde som Kalvebod Bølge gør det. På den måde skabes også nogle mindre lokale tilbud og identiteter, der kan skabe en slags *way-finding* og en måde at orientere sig på langs havnen.

Som udgangspunkt skal forbindelserne knytte an til Naturpark Amager og adgangen hertil, men det er oplagt at indtænke den østlige havnekant i den helhed, som naturparken udgør.

Visualisering; Artillerivej mellem Havnestaden og Amager Fælled

Inderhavnen og Prags Boulevard

Koblingen gennem Indre By bliver (næsten) uundgæeligt mere urban end resten af ruten. Jo længere væk fra naturparken man kommer, jo mere bynær bliver miljøet også. Derfor er det vigtigt at opretholde et grundigt informationsprincip, sådan at folk inde i midtbyen kan orientere sig om de muligheder, der er ved at tage til Naturpark Amager, og hvordan man i så fald kommer nemmest dertil.

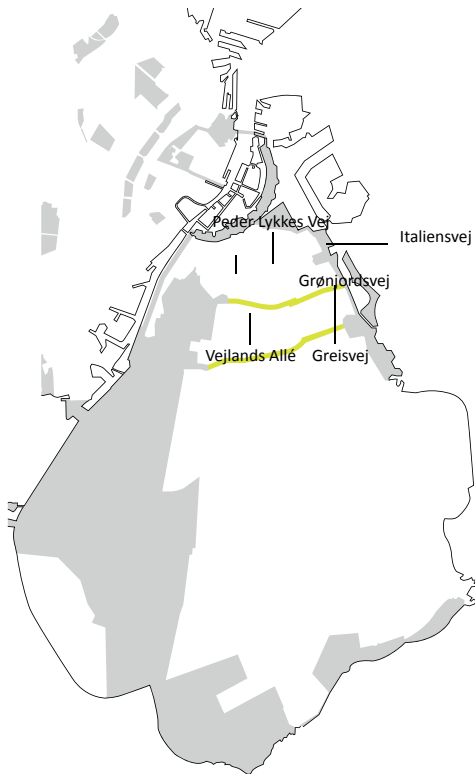
Således skal man på Kongens Nytorv fx kunne orientere sig om den rute, man kan tage ned til naturparken og hvilke oplevelser man kan få på vejen. Desuden er det vigtigt, at man undervejs ikke farer vild og mister orienteringen! Derfor er der også relativt mange knudepunkter over Christianshavn. Cykelruten leder umiddelbart gennem Christiania. Det er fra kommunen tidligere blevet fremlagt som en mulighed, i forbindelse med etableringen af en ny supercykelsti, men med omfattende protester fra Christiania.

Den her foreslåede rute over Christianshavn består ligeledes af en forbindelse gennem Christiania, da dette ville være den absolut grønneste og mest oplagte måde at komme på tværs af Christianshavn og videre til Amager på.

Tre planlagte broforbindelser i Københavns Inderhavn, der skal sikre koblingen mellem Indre By og Christianshavn samt Amager.

Amagers Grønne Bælter

Tilgængelighedsanalysen viste, at det er forholdsvis vanskeligt at komme på tværs af Amager. De to viste forbindelser vil forbedre de eksisterende forhold.

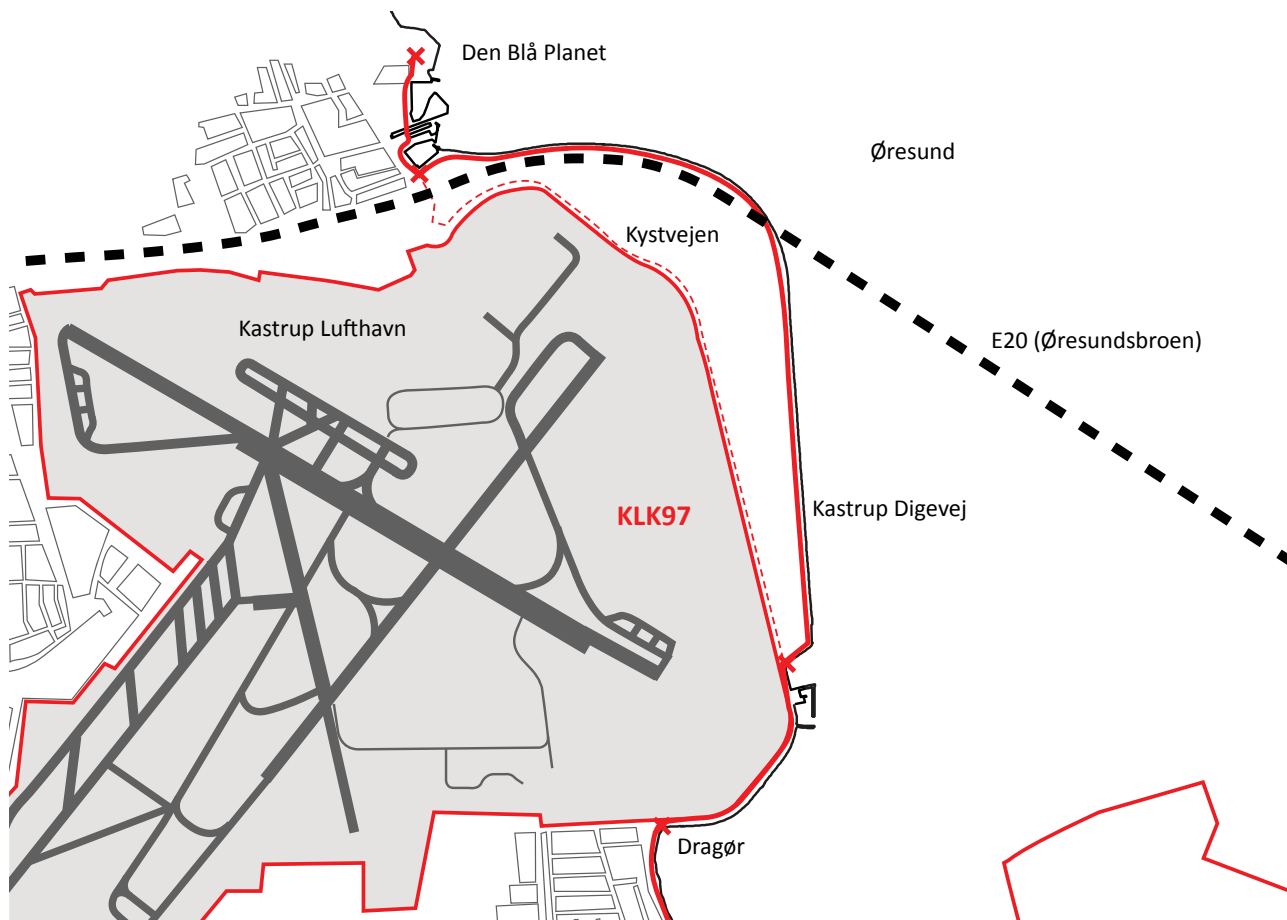
Visualisering; Peder Lykkes Vej

Ved at skabe grønne forbindelser på tværs af Amager - fra Amager Fælled til Øresund, skabes rekreative og mere behagelige transportkorridorer, der vil indbyde til mere fodgænger- og cykeltrafik, både til hverdagskørsel og oplevelser. På dele af de forslåede strækninger mangler der i dag cykelstier og disse vil være oplagte at indtænke i en forgrønning af strækningerne.

Forslaget afspejler Amager Vest Lokaludvalgs ønske om flere grønne forbindelser på Amager. De skriver i deres Bydelsplan For Amager Vest 2013 at bydelen i dag er "præget af nord/syd-gående transportveje karakteriseret af bilkørsel. Ud fra et folkesundheds- og miljø-mæssigt perspektiv skal vores bolig- og bynære områder indrettes, så det er naturligt, tilgængeligt og attraktivt at være fysisk aktiv. Derfor ønsker lokaludvalget at udvikle mulighederne for fodgængeres og cyklisters "selvtransport" til og fra arbejde, skole og fritid. Særligt skal forbindelserne i øst/vest-gående retning forbedres."

Den Blå Planet og Dragør

Når man i dag cykler fra Amager Strandpark og følger kysten syd på mod Dragør, ender man umiddelbart ved Den Blå Planet og kan ikke rigtig komme videre. Det virker under alle omstændigheder ikke logisk, hvordan man kommer fra Den Blå Planet og videre omkring Lufthavnen langs kysten.

Den eksisterende forbindelse leder dig som cyklist ud på Amager Strandvej, over E20 motorvejen og via rundkørslen ud på Kystvejen, der leder dig ned mod Dragør. Den eksisterende forbindelse er udfordrende, da man som blød trafikant ledes via nogle indfaldsveje med forholdsvis meget trafik. Ruten omkring Lufthavnen er en oplevelse, idet man cykler i et fladt landskab med flyene, der kommer ind ude fra Øresund. Derfor er det også værd at optimere koblingen fra Den Blå Planet til Dragør.

Der er ca. 5,5 km via Kastrup Digevej og 5 km via Kystvejen. Fordelen ved at etablere en cykelsti langs Kastrup Digevej er både at man skiller hårde og bløde trafikanter fra hinanden, og udnytter den rekreative værdi, det er at køre på kanten af Amager med kysten som barriere og en helt fantastisk udsigt. Der er ligeledes mulighed for at etablere opholds- og hvilepladser langs Digevej, hvor man kan lave et kort stop og se flyene komme ind over kysten.

Der er i lokalplanen og kommunetillægget for Københavns Lufthavn i Kastrup, april 1997 ikke nævnt restriktioner eller krav til arealet omkring Digevej. Der er dog heller ikke taget stilling til arealets rekreative potentiale, idet området er udlagt til Lufthavnen, hvorfor det også i dag er lukket af.

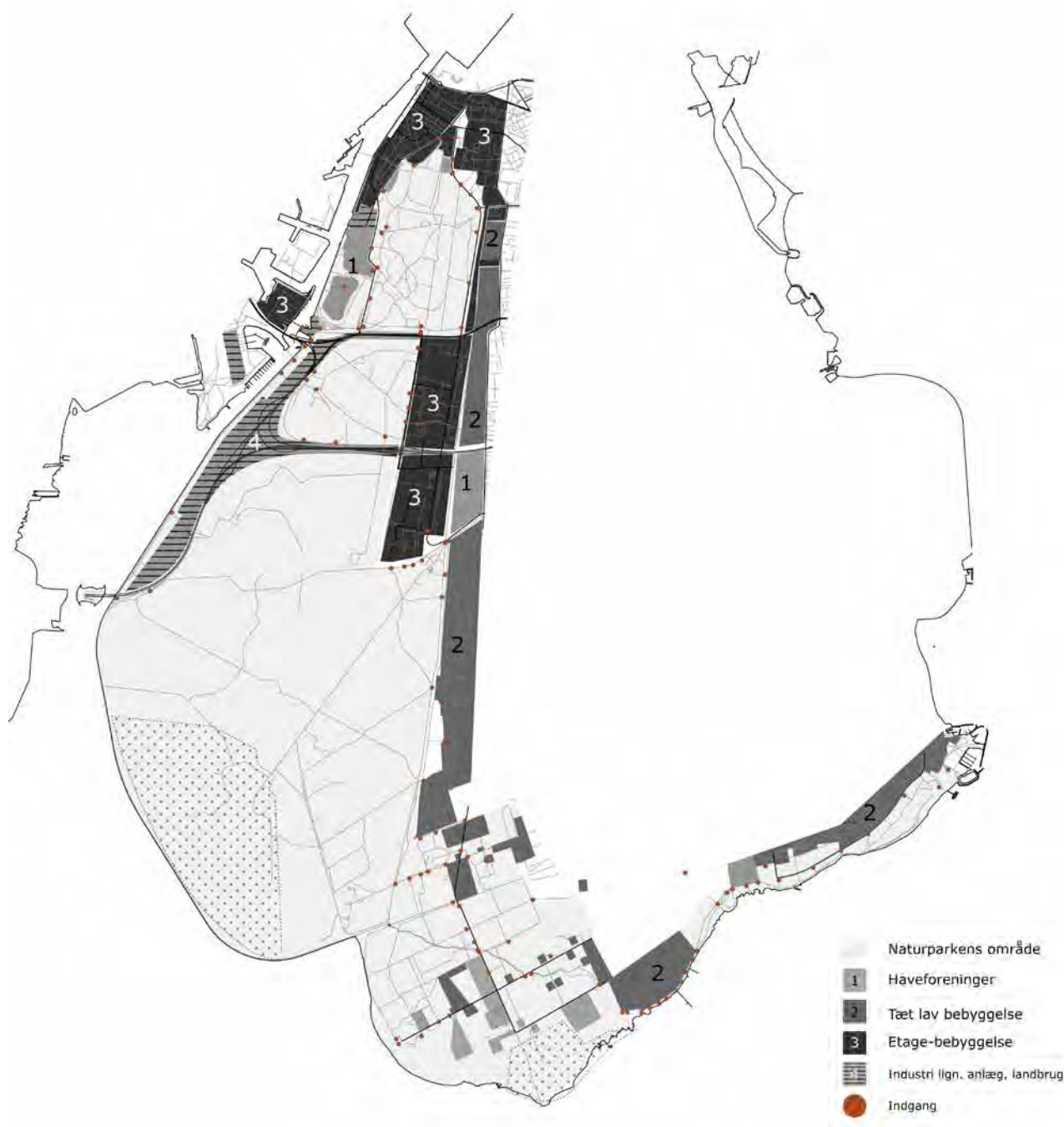
NATURPARK AMAGER KANTZONE

Introduktion til analysen

Naturpark Amager er et 3.500 ha stort sammenhængende naturområde, omgivet af hovedstadens boligkvarterer og kystlandskab til Øresund samt digerene mod Køge Bugt og Kalvebodindsejlingen. På trods af, at området er centralt beliggende i et tæt befolket område med op til 120 forskellige indgange, forekommer naturparken visse steder som en vanskelig tilgængelig ø i det Københavnske udbud af rekreative områder.

Denne research ser nærmere på Naturpark Amagers kantzone, på bebyggelseskarakterer, passage, placering og synlighed af eksisterende indgange, fysiske barrierer mellem bykvarterer og naturparkens område, samt lokalplanlægning for de tilstødende områder. I arbejdet med kantzonen er der lavet feltarbejde i området, samt indsamlet billedmateriale fra Google Streetview.

Naturparkens område. Kortet er baseret på GIS kort10 GST og er en overordnet analyse af bygningstypologier i Naturpark Amagers kantzone

ANALYSE AF KANTZONEN

Bebyggelses-karakterer og tilgængelighed

I det følgende foretages en kort gennemgang af de forskellige bebyggelses-karakterer. De planmæssige rammer gennemgås specielt med focus på planer/rammer for tilgængelighed til naturparken.

Haveforeninger

Kategorien *Haveforeninger* dækker over bebyggede lodder < 400 m², som ikke må anvendes som helårsbeboelse (med undtagelse af enkelte foreninger langs Kongelundsvej, der har fået tilladelse hertil). Haveforeningerne, der ikke grænser direkte op til Kongelundsvej, er inddraget (såkaldt anden række), fordi arealerne skal passeres for at komme fra større offentlige veje til Naturpark Amager.

Københavns Kommune bemærker i Kommuneplan 2011, at deres målsætning er at skabe offentlig adgang til alle kommunens kolonihaveområder i sommerhalvåret. I dag er grænsen mellem naturparken og haveforeningerne dog skarpt tegnet op med hegn ind mod parken og ud mod offentlige

veje. Generelt er der meget få veje, der leder igennem haveforeningerne til naturparken, og vejene fremstår semi-private pga. indhegningen. De steder, hvor passage igennem er mulig, er skiltningen dårlig eller fraværende og henvender sig derfor primært til på forhånd indviede.

Værd at bemærke i lokalplanlægning

Forslag til Lokalplan "Nokken"

Nokken udgør et 11 ha stort område ejet af Københavns Kommune. Kolonihaverne på Nokken har siden 2001 været permanente på grund af Kolonihaveloven. For at sikre Nokkens fremtid er der blevet udarbejdet en lokalplan, som blev vedtaget i 2014. I forbindelse med denne vedtagelse er der tilvejebragt en brandsikringsplan.

Arealerne mellem vandet og Nokken skal desuden holdes tilgængelige for alle og skal kunne bruges til friluftaktiviteter og aktiviteter, der understøtter vandsport.

Indhegnet haveforening mellem Nokken Strandvej og Artillerivej, der grænser op til Naturparken

Indhegnet haveforening mellem Artillerivej og Naturpark Amager

Indhegnet Haveforening i 'anden række' til Naturparken mellem Røde Mellemvej og Digevej.

Et eksempel på en lukket haveforening uden mulighed for tværgående passage.

Sammenhængende promenader for fodgængere og cykelister er nævnt som en del af kommuneplanen plus en kommende stibro til Teglnholmen. Samme stibro er nævnt i lokalplan 410 Artillerivej Syd.

Lokalplan 238 "Grøften"

Her angives, at området på længere sigt kan anvendes til rekreative formål, til kolonihaver og anlæg tilknyttet søsport. Området omfatter område 5 på kortet.

I Overfredningsnævnets afgørelse er der indskrevet mulighed for små kolonihaveenheder eller anlæg som hytter i område 4's østlige del. I den nordøstlige del etableres busholdeplads for en naturbus og parkeringsplads. I reservatet i den sydlige del af område 4 kan etableres fugletårne efter en samlet plan. Nordøst for reservatet i område 4 kan opføres lave bygninger til publikumsfaciliteter som naturformidling, kiosk, toiletter og lignende. I område 5 kan etableres kolonihaver efter endt affaldsbehandling, og der kan etableres en bro eller stiforbindelse over Kalveboderne for at skabe bedre forbindelse til det inddæmmede areal.

Den overvejende del af område 6 skal fortsat tjene lokale rekreative formål, og syd for Valbyparken

kan etableres en jollehavn. Det biologisk værdifulde område Tippen friholdes.

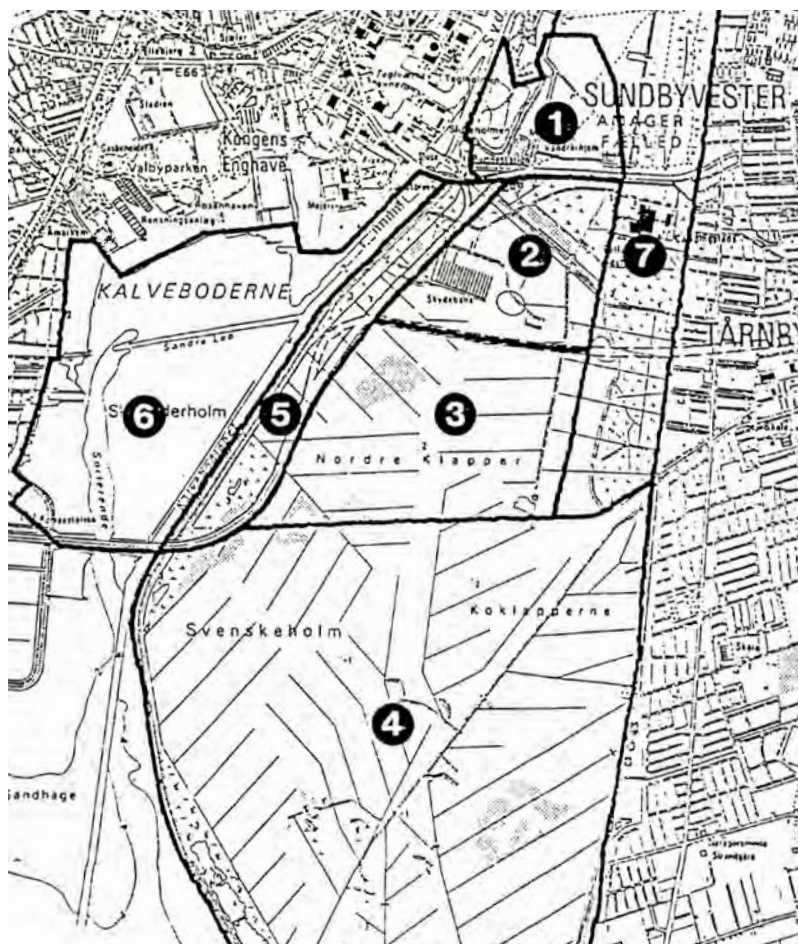
I Hvidovre Kommune kan der foretages beplantning og terrænregulering og etableres faciliteter for nærkreative formål herunder nødvendige bygninger. Havneanlæg med tilhørende landarealer undtages for fredningen så længe de anvendes til havneformål.

Indsigelser mod fredningsplanen

Det er værd at bemærke at Københavns Kommune i sin tid havde indsigelser mod, at det kun er muligt at placere nyttehaver vest for Lossepladsvej. De har haft ønske om at placere nyttehaver i hele område 1, på trods af at område 1 er indberettet til Miljøkontrollen som kemikalieaffaldsdepot. Hvidovre Kommune ønsker det ligeledes præciseret, at der gives mulighed for kystsikring, og at der kan etableres en sammenhængende sti rundt om Kalveboderne.

Naturstyrelsen ønsker præciseret, at vildreservatet er mere end Klydesøen.

Fredningskort fra Fredningsplan 989/90. I det følgende refereres der ved kantzoneanalysen til de enkelte delområder angivet på denne figur.

Tæt lav bebyggelse

Indgang til Naturpark Amager fra Ryumgårdsvej.

Indgang til Naturpark Amager med tilknyttet parkering fra Hilversumvej.

Indgang til Naturpark Amager for enden af Parkvej i Søvangen.

Vejspærring i beboelsesområde på Viskumvej.

Kategorien tæt-lav-bebyggelse dækker over villakvartererne langs Naturpark Amagers østlige del i Tårnby Kommune, den spredte beboelse i Kongelunden, Søvang samt villakvarteret langs Søndre Strandvej i Dragør Kommune, der grænser op til parkens østligste del ved Sydstranden.

Villakvarteret mellem Kongelundsvej og Naturparken fungerer som forbindelsesled til parken. De relativt få indgange med bro over grøften, der adskiller parken fra beboelseskvarteret, er svære at finde. Enten på grund af begrænset skiltning eller fordi vejen dertil er vanskeligt. Flere indgange er placeret på sideveje til forbindelsesveje mellem Kongelundsvej og parken.

Derudover er villavejene, der løber langs Kanalvej (Foldbyvej, Gangstedvej, Viskumvej, Tanavej, Sudanvej, Natalvej og Dorn Allé) afspærrede, således at kun cykelister og gående kan transportere sig langs hele forløbet. Kun to indgange er forbundet i lige linje til Kongelundsvej (Ryumgårdsvej og Ugandavej) Størstedelen af vejnettet i villakvarteret

langs Kongelundsvej er privat fællesvej. Tilgængelighedsanalysen viser ligeledes, at beboere omkring Nubiensvej og Kongelundsparken har relativt lang transporttid til parken på trods af den nære beliggenhed. Mellem naturparken og villakvarteret findes der fra Kamerunvej til Haarlem Allé en grøn kile, som driftes af Tårnby Kommune og ikke hører under naturparkens område.

Kantzonen til Kongelunden fremstår uklar, da spredt beboelse, private golfbaner og industriliggende anlæg ligger inde på naturparkens område. Selvom der er placeret en del indgange i Kongelundens område, er det mange steder uklart, hvor naturparken starter og beboelsesområderne slutter.

Langs parkens smalleste stykke, der forbinder Sydstranden med Kongelunden, ligger villakvarteret Søvang. Selvom hver villavej er forbundet med en indgang til parken, har de fleste semi-privat karakter, og skiltningen fra større offentlige veje er mangelfuld.

Indgang til Naturpark Amager fra Poppelvej i Sølunden.

Fra villakvarteret i Dragør over Søndre Strandvej til Sydstranden er alle tværgående veje forbundet med en indgang og en bro over den grøft, som afgrænser Naturparken. Da ingen bebyggelse, hegn eller beplantning skærmer for udsigten til naturområdet, virker denne del af parken umiddelbart tilgængelig.

Værd at bemærke i lokalplanlægningen

I følge lokalplan 68 fra 1990 har Jægersborg Statskovdistrikt arbejdet med planer om at udvide Kongelunden til området mellem Liesel Allé og mødet mellem Kongelundvej og Skovvej. Skovplantningen kan først finde sted når de nuværende lodsejere i området ønsker at sælge jord til formålet. Med lokalplanens bestemmelser åbnes der op for at

Kortet angiver Naturparkens afgrænsning og ejerforhold. Kilde Naturparkplan 2015-2020.

området kan tilplantes med skov af vekslende karakter, og der kan anlægges stier for gående og cyklende, ridestier efter samlet plan samt mindre parkeringspladser, indpasset i skovområdet. Fredningsforholdene begrænser ikke lokalplanens mulighed for at udlægge arealet til skovplantning. Inden for området må der kun opføres ny bebyggelse eller ændres i anvendelsen af eksisterende bebyggelse med henblik på skovområdets drift, samt i øvrigt til formål, som efter Tårnby kommunalbestyrelses skøn er hjemmehørende i området (spejderhytter, friluftsgård mv.).

I det militære område, som løber langs Skydebanvej i Kongelunden er der i det nordligste hjørne udlagt arealer til skovrejsning.

Etagebebyggelse

Etagebebyggelse på Center Blvd., der grænser op til naturparken.

Ottetallet set fra Kalvebod Fælled.

Indgang ved Metrostation Vestamager.

Nordligste indgang ved Artillerivej.

Naturpark Amagers nordligste del ligger i et tæt befolket område og er omkranset af etagebyggeri. Parkens nordligste indgang ligger tydeligt markeret ved hjørnet af Halfdansgade og Artillerivej, men den oplevelsesmæssige karakter af mødet med naturparken er vag. På parkens område ligger en skole og en institution, som stiforløbet følger, og man får først fornemmelsen af at træde ind i et naturområde ca. 500 m inde i parken.

Ved Metrostation Vestamager og byggeriet i Ørestadens sydligste del er indgangen til naturparken svagt indikeret på grund af manglende skiltning og lav oplevelsesmæssig karakter. På strækningen fra stationen langs byggeriet og hen til naturparkens indgang ved Ottetallet er der stort set ingen indikation af parkens naturmæssige kvaliteter.

Langs Øresundsmotorvejen og ned til Ørestadens sydligste hjørne er der ingen muligheder for at komme ind i parken pga. manglende indgange, hvilket resulterer i, at den nordligste del af Kalvebod Fælled er relativt utilgængelig.

Generelt er der stor kontrast mellem etagebyggeriet i Ørestaden og Naturpark Amagers flade strandeng. Skalaforskellen mellem etagebyggeriet og den flade strandeng gør området vindblæst. Spørgsmålet er, om oplevelsen af kontrasten mel-

lem by og natur er så stor en kvalitet, at den skal bibeholdes på en 2 km strækning ind i parken. Man kunne argumentere for, at Ørestadsbyggeriet kaster en panoptisk skygge ind over fælleden, som trækker oplevelsen af mødet mellem by og natur meget langt ind i parken. En måde at moderere denne kantzonen, kunne være at etablere beplantning et stykke inde i parken hvorved man kunne skærme for Ørestaden og styrke mødet mellem by og natur.

Byggeriet langs metroen og Ørestads Blvd. er dårligt forbundet med naturparken, og kun i krydset Vejlands Alle og Grønjordvej samt ved Metrostation Sundby kan metrovolden krydses. Ved metrostationen ligger indgangen til parken tilmed forskudt nordpå.

Værd at bemærke i frednings- og lokalplaner

Langs Ørestads Blvd. skal et stort område af Amager Fælled ifølge lokalplan 278 overføres fra landzone til byzone som led i udbygningen af Ørestaden langs metroen. Hele Ørestaden er udlagt som byzone.

Generelt er der dårlig passage til naturparken igennem industranlæg eller på tværs af større infrastrukturarer som Vejlands Allé eller Øresunds-

Industrianlæg og infrastruktur

Cykelstien langs Kalvebodløbet og Kalvebod Miljøcenter.

Indgangen til parken i området ved Sjællandsbroen og Ved Slusen.

Grænsen mellem Naturparken og Vejlands Allé.

Grænsen mellem Naturparken og Øresundsmotorvejen.

motorvejen. Stierne løber typisk langs vejen, og der er meget få forbindelser ind i parken. Langs cykelstien Ved Slusen (ca. 4 km), som løber langs Kalvebod Miljøcenter, er der kun en tværgående forbindelse, der fører hen til en indgang til naturparken, og der er cykelstien, som går fra hvidoversiden over Skrædderholm til området ved Birkedam. Der er ingen forbindelsesmuligheder, fx broer eller bådpladser, fra vandsiden langs diget (ca. 10 km), hvilket resulterer i, at transporttiden til Naturparken fra Hvidovresiden af havneløbet er relativt lang på trods af den korte geografiske afstand. Indgangen fra Havnestien, Nokken, Slusen og Teglholmen ligger i et noget blandet område ved sluseanlægget, og det fremstår uklart, hvilke stier der fører hvorhen.

Værd at bemærke i frednings- og lokalplaner

Ifølge Overfredningsnævnets kendelse kan der i området mellem Kalvebodløbet og Øresundsmotorvejen lokaliseres bygninger, der understøtter 'intensivt friluftsliv', og deponeringsplads for fast affald og herefter kolonihaver. Vandet mellem Hvidovre og naturparken (Kalveboderne) kan desuden bruges til almene rekreative formål, og langs kysten kan der etableres stianlæg, mindre jolleanlæg eller andre anlæg med tilknytning til søsport.

Generelt må der ikke foretages ændringer i terræn eller vegetationsforhold, men der kan etableres støjdæmpende foranstaltninger omkring trafikkanlæg, som dog ikke må overstige digets højde. Desuden kan der etableres en bro eller stiforbindelse over Kalveboderne for at skabe bedre forbindelse til det indæmmede areal. Af udviklingsplanen for Kalvebod Miljøcenter 2009-2014 fremgår det ikke hvornår at anvendelsen til deponi vil være afsluttet, men det bliver senere end 2020 som nævnt i tidligere planer.

Forslag til tillæg nr. 1 til lokalplan 238 "Grøften"

Som en del af opfyldelsen af kommunens ønske om at blive CO²-neutral hovedstad i 2020 muliggør lokalplanen opstilling af fire havvindmøller i området og lægger op til VVM-redegørelse for opstilling af op til 7 møller på Kalvebod Syd og Prøvestenen. Borgerepræsentationen vedtog forslaget i slutningen af 2011.

Der er fastsat støjgrænser for vindmøller i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1284 af 15. december 2011. Støjgrænserne er: 44 dB ved udendørs opholdsarealer i umiddelbar tilknytning (op til 15 m afstand) til nabobeboelser i det åbne land, og 39 dB i udendørs opholdsarealer i boligområder og anden støjfølsom arealanvendelse.

Illustration fra VVM-redegørelsen og miljøvurderingen, der viser skyggekast pr. år for fire vindmøller med en højde på 148 m. Kilde: Tillæg nr. 1 til lokalplan nr. 238 "Grøften"

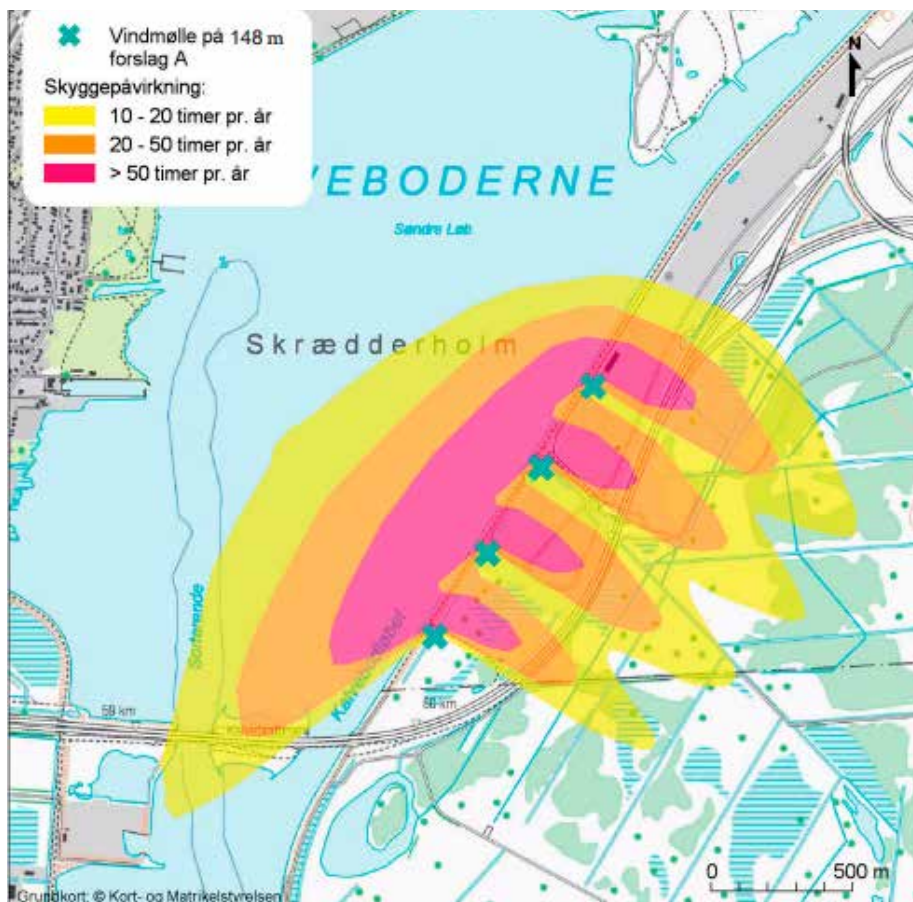
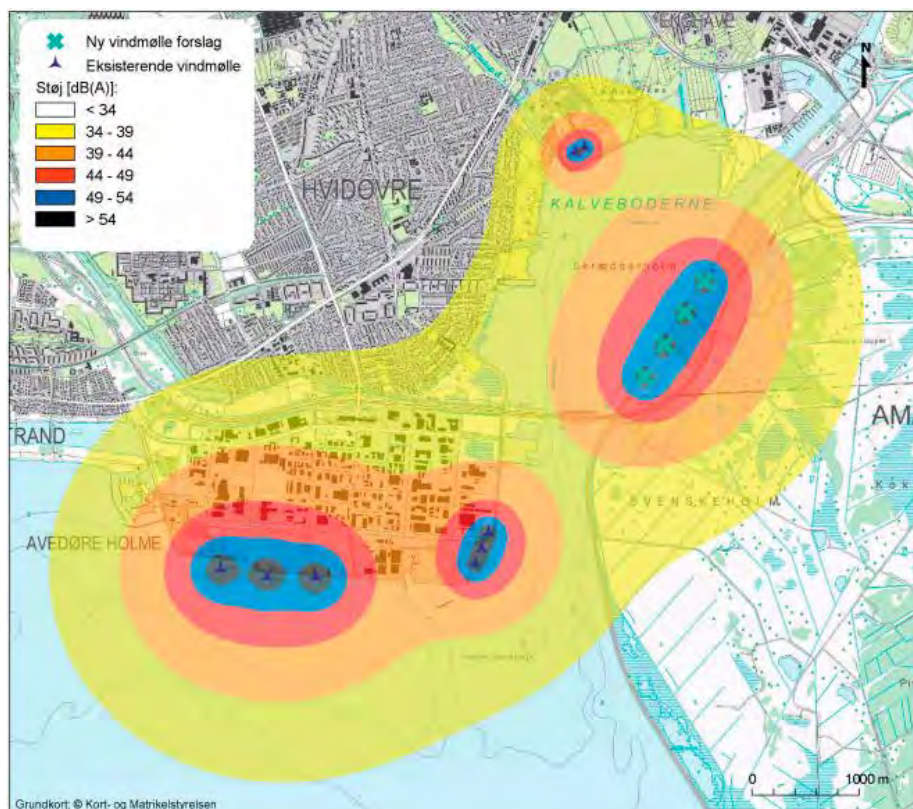

Illustration fra VVM-redegørelsen og miljøvurderingen, der viser den samlede støj fra fire 148 m høje vindmøller. Kilde: Tillæg nr. 1 til lokalplan nr. 238 "Grøften"

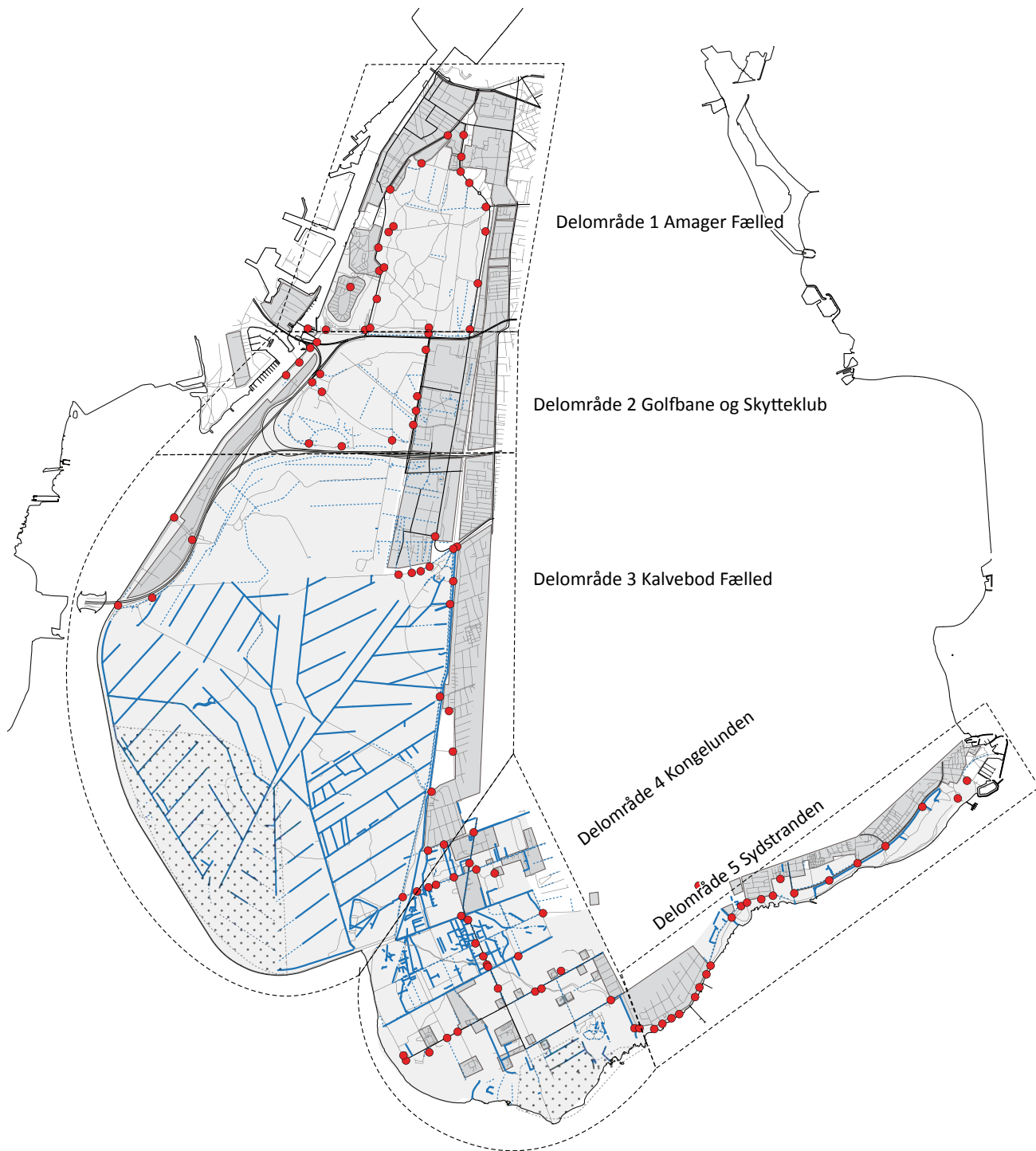
ANALYSE AF FYSISKE BARRIERER I NATURPARK AMAGERS KANTZONE

Oversigtskort over hegn og diger.

Kortene er baseret på GIS kort 10 GST

Oversigtskort over grøfter og vandløb

- Naturparkens område
- Beboelsesområder
- ▬ Grøfter
- ▬ Vandløb
- Indgang til Naturparken

Kortene er baseret på GIS kort 10 GST

Analyse af indganges placering og fysiske barrierer i grænsezonen

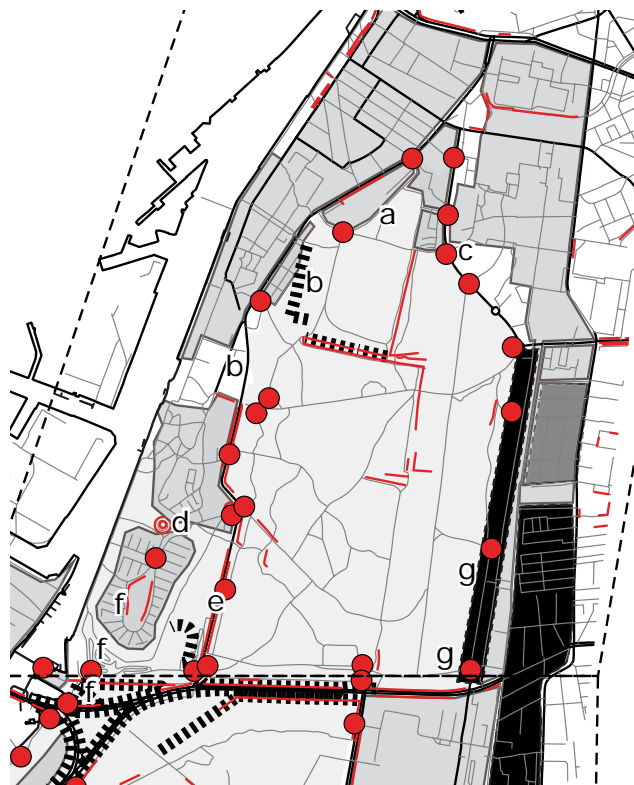
Delområde 1

Amager Fælled

Indgangen i Amager Fælleds nordligste hjørne (a) er som tidligere nævnt tydeligt markeret, men det efterfølgende stiforløb er af lav oplevelsesmæssig kvalitet, da man skal kile sig ind mellem Skolen på Islands Brygge og bagsiden af en institution og et areal af lidt ubestemmelig karakter. Passagen gennem haveforeningerne syd for institutionen og syd for skolen er ikke mulig pga. indhegning, men indgangene syd og nord for foreningerne er tydeligt markerede (b). Ved Øresunds Blvd er indgangen til Amager Fælled dog utydelig, og det efterfølgende stiforløb og bro over en grøft ser selvbestaltet ud (c).

Selvom haveforeningerne langs Artillerivej og naturparken er indhegnet, er passage gennem foreningerne ved Nokken mulig og forbundet med et stisystem i parken (d). Anderledes forholder det sig med passage gennem Hf. Sønderbro, der lukker sig om sig selv med kun én tydeligt markeret indgang (e). En høj vold, boldbaner og en motorcross klub fungerer som en barriere mellem foreningens område, som er en markeret del af naturparken, og den resterende sydlige del af Amager Fælled. De få indgange, der løber igennem haveforeningen, har semiprivat karakter og mangler skiltning (f).

Langs Ørestads Blvd. og ned til det sydlige hjørne af Amager Fælled er der generelt dårlig passage ind til naturparken. Selvom indtil flere indgange er markeret på kortet, ligger metrovolden i vejen for direkte passage fra beboelsesområderne ved Nordre Digevej. Indgangen ved Vejlands Allé ligger forskudt nordligt fra krydset (g), og det samme gælder indgangen ved Metrostation Sundby (g),

Oversigtskort over analysens pointer.

som er det eneste sted, hvor det er muligt at passere metrovolden. Forklaringen på de manglende forbindelser kan være, at området på sigt skal omlægges fra land- til byzone og bebygges som en del af udvidelsen af Ørestaden jf. lokalplan 278.

Langs Vejlands Allé er der generelt dårlig forbindelse til Amager Fælled. Der er hverken mulighed for at parkere bil eller for at krydse nordpå fra cykelstien eller fra vejen Ved Slusen, som leder mod Sjællandsbroen.

Indgang nord for haveforening på Ørestads Blvd.

Indgang fra stiforløbet langs vandet ved Nokken og ind igennem Hf Sønderbro.

På baggrund af adgangs-analysen peges der i det efterfølgende på fire indgange, som bør opprioriteres og tydeliggøres. Derudover peges der på en række forbindelser, som vil kunne udvikles og forbedres i forhold til de nuværende forhold.

Anbefalinger til indgange med øget prioritet:

1. Øget prioritet bør gives til indgangen ved krydset mellem Axel Hedies Gade og Artillerivej, som ligger i umiddelbar forlængelse af Bryggebroen.
2. Et sammenhængende sti/cykelstiforløb kan etableres fra Bryggebroen langs kysten fra Thorvald Borgs Gade til Nokken Strandvej og videre ned mod Sjælandsbroen og slusen.
3. En større indgang kan etableres i forlængelse af en evt. fremtidig Teglholmsbro, og ind mellem Hf. Nokken og Hf. Sønderbro.
4. Tydeligt markeret stiforløb over volden syd for Hf. Sønderbro samt tværgående "sive-stier" på tværs af Hf. Sønderbro.
5. Øget prioritet kan gives til indgangen ved Metrostation DR Byen og Grønjordsvej.
6. Indgangen ved Metrostation Sundby bøe flyttes, så den ligger umiddelbart ud for metrostationen, og cykel/gangsti skal etableres gennem haveforeningerne fra Englandsvej.
7. Cykelforbindelsen fra Artillerivej til Selinevej og videre langs Selinevej bør styrkes.

Kort med anbefalinger til indgange med øget prioritet.

Indgang til metrostation ved DR-Byen.

Delområde 2

Golfbane og Skytteklub

Langs Vejlands Allé, Sjællandsbroen og Øresundsmotorvejen skærmer både dige og hegn for den tunge trafik, og særligt indgangene Ved Slusen og Sjællandsbroen ligger i et labyrintisk landskab af hegn og diger (a).

Cykelstien langs haveforeningerne ved Nokken ender langs en høj og afskærmende jordvold i et "T-kryds", hvor man skal være lokalt kendt for at vide, hvilken vej der fører hvorhen. Ønsker man at passere fra Amager Fælled til golfbanen, er det først muligt et godt stykke forbi jernbanekrydsningen (b) ved Selinevej, for enden af den trafikkerede Selinevej (b) eller i krydset ved Center Blvd./Vejlands Allé (c).

Særligt indgangene ved Selinevej er vagt markerede og uden skiltning. Følger man Selinevej sydpå mod Kanonvejsbroen mod Kalvebod Fælled, ender vejen tilnærmelsesvist blindt i en trædt sti (d), selvom Kanonvej er den eneste mulige overgang over Øresundsmotorvejen (e)

Langs cykelstien ved Miljøcenteret og langs diget ved naturparkens vestlige kant skærmer både dige og hegn for udsigten og passage ind til parken, og grundet manglende indgange til parken begiver man sig ud på en lang rejse i uvished mod Sorterendebroen uden stikveje til naturparken.

Oversigtskort over analysens pointer

Fra cykelstien Ved Slusen under Sjællandsbroen (a).

Passage fra Kalvebod Miljøcenter via golfbanen til Amager Fælled (b)

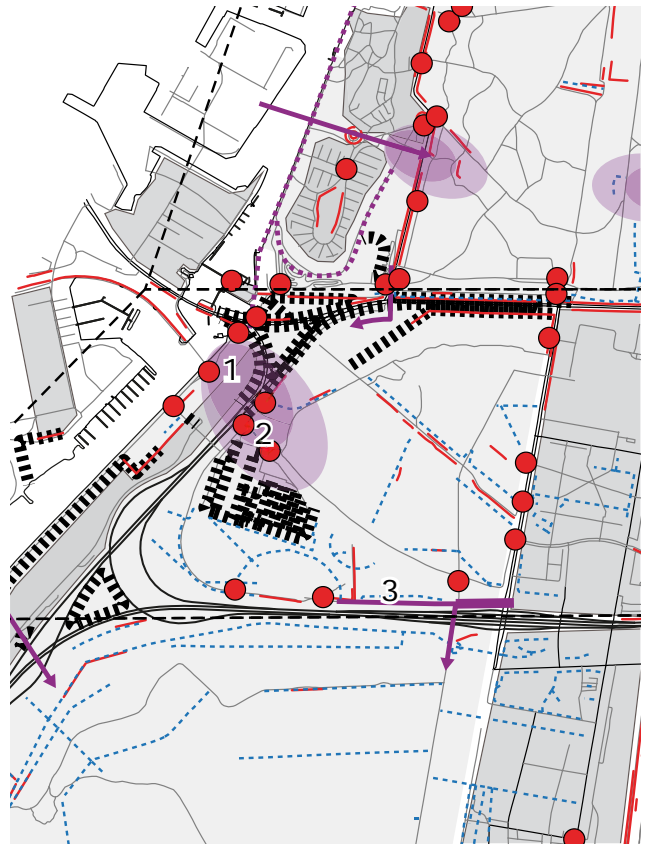
Cykelstien langs Kalvebodløbet og Kalvebod Miljøcenter (d)

Indgangen til golfbanens arealer under jernbanen fra Selinevej

Anbefalinger til indgange med øget prioritet:

1. Ved overgangen Sjællandsbroen, Vejlands Allé, jernbanen og cykelstien fra Islands Brygge forbindes mange infrastrukturer med Naturparken og dermed er der mange mulige besøgende. Området trænger dog til en strukturering og måske mulighed for at gøre holdt i form af en parkeringsplads.
2. Indgangen til Naturparken via Selinevej trænger til bedre skiltning, en reel cykelsti og i det hele taget øget fokus.
3. Forbindelsen Selinevej-Kanonvej skulle forbedres fra trådt sti til reel cykelsti, hvor vejforbindelsen til Kalvebod Fælled forbedres.

Kort med anbefalinger til indgange med øget prioritet

Delområde 3

Kalvebod Fælled

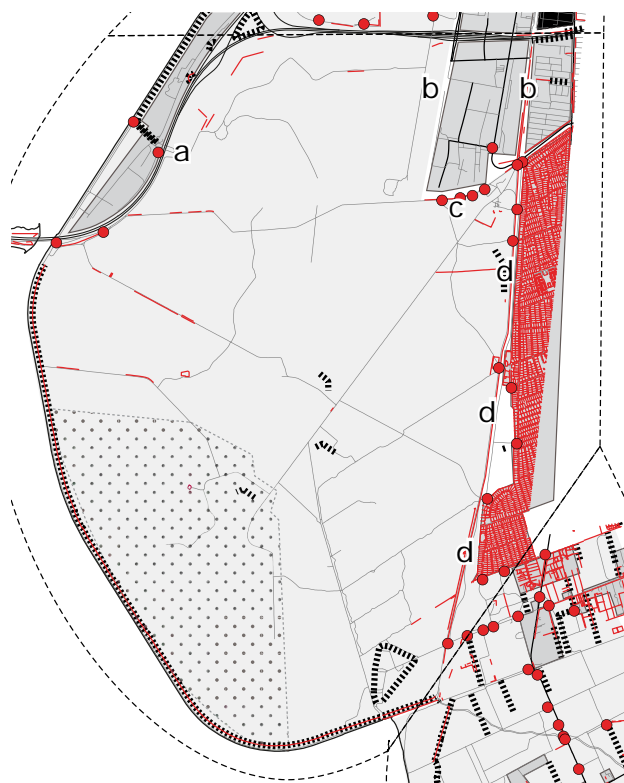
Den nordligste del af Kalvebod Fælled grænser op til et udbygget netværk af infrastruktur med dårlig mulighed for at krydse til skytteklubbens arealer eller cykelstien langs Kalvebod Miljøcenter. Ud over passage over jernbane og motorvej via Kanonvej og under Øresundsmotorvejen ved Sorterendebroen ligger der en enkelt indgang over motorvejen, som er forbundet med et stiforløb i naturparken. Der mangler dog skiltning fra cykelstien (a).

I den nordøstlige del af Kalvebod Fælled langs Else Alfeltsvej og i området nord for Asger Jorns Alle er der totalt fravær af indgange til naturparken (b).

Ved Metrostation Vestamager bør skiltning eller indikationer på tilstedeværelsen af en naturpark forbedres væsentligt. For enden af en forblæst grusvej langs Ørestadens facader ender stien i en bro over en voldgrav og dernæst møder man flere rækker af hegn inden man når ind på naturparkens areal (c).

Længere nede langs Kanalvej og ind til villakvarteret i Tårnby Kommune er der ud over private hegn ind mod villakvarteret både en grøft og et hegn, som udgør en fysisk og visuel barriere til parken. Sammen med de relativt få indgange til parken i denne grænsezone og de mange vejspærringer i villakvarteret, får det naturparken til at virke afskærmet og utilgængelig.

Da Naturpark Amager er et indæmmet og drænet område, er hele parken gennemskåret af grøfter og vandløb, og samme tendens tegner sig for områdets kantzone. Langs Kanalvej løber et vandløb, og inden for indhegningen i parkens område løber en

Oversigtskort over analysens pointer

grøft. På strækningen (ca. 5 km) er der fire gangbroer ind til parken (c).

Fra cykelstien, der løber langs diget på den vestlige side af Kalvebod Fælled, er der meget få indgange til naturparken. Kun i enderne af diget og et enkelt sted nord for reservatet fører en trappe over diget og er forbundet med et stiforløb. Langs hele digets forløb er parken indhegnet.

Passage fra Kalvebod Miljøcenter til Kalvebod Fælled (a)

Lukket låge for enden af forbindelsesvej fra haveforening til Kanalvej (b)

Passagen fra Metrostation Vestamager langs Ørestad mod Kalvebod Fælled (d)

Udsigt fra Metrostation Vestamager

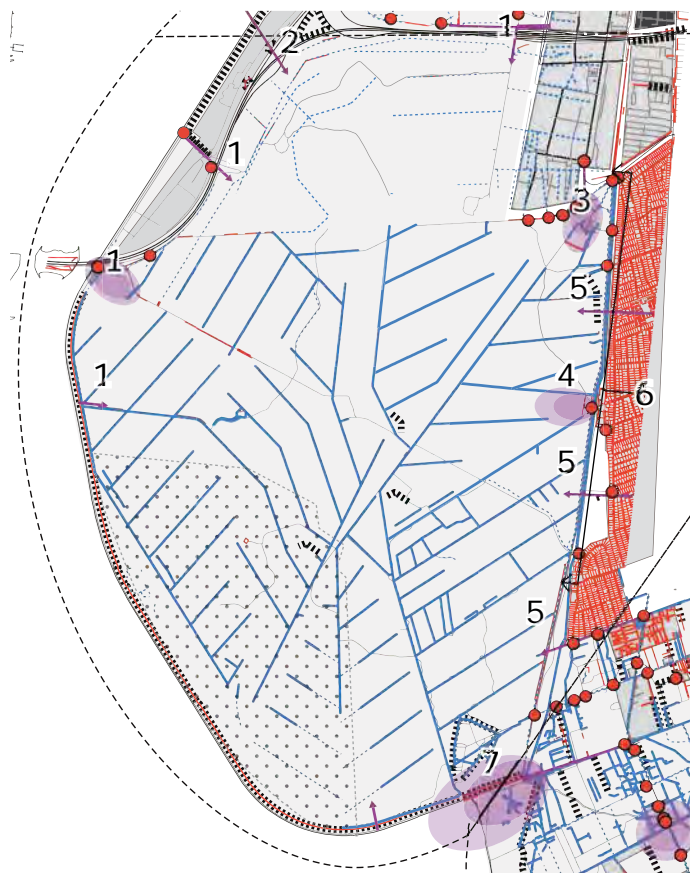
Hegn på indersiden af Naturparken langs Kanalvej

Grøften langs Naturparken og Kanalvej

Anbefalinger til indgange med øget prioritet:

1. Bedre markeringer af eksisterende indgange ved Kanonvej og over Øresundsmotorvejen. Forbedrede overgange over diget med mulighed for et trække en cykel over.
2. Mere tydelig markering af indgang ved Sortrendebroen og mere tydelig markering af indgang broen Sortrendebroen ved Skrædderholmen. En afkørsel fra motorvejen og en tilhørende parkeringsplads vil kunne forbedre adgangsforholdene fra Hvidovresiden væsentligt. I følge fredningskendelsen er det det i det fredede delområde 3 muligt at etablere opholdsarealer og øvrige publikumsfaciliteter som er nødvendige for områdets rekreative anvendelse. (Overfredningsnævnets kendelse §11). Her kunne også anlægges et stop for en specialudgave af havnerundfarten som i weekender kunne have et stop her. Dette er muligt såfremt båden ikke overstiger 3 meter i højden. Dette ville skabe en unik mulighed for at øge antallet af besøgende, specielt hvis det bliver muligt at medtage cykler.
3. Øget prioritering af indgangen ved Metrostation Vestamager samt forbedret indikation af naturparkens tilstedeværelse ved at trække beplantning hen mod metroen. Færre barrierer mellem Ørestad og naturparken i form af hegn og grøfter, forbedret stisystem fra denne indgang mod bl.a. Pinseskoven.
4. Øget fokus på indgangen ved Ugandavej med udvidelse af eksisterende parkerings-areal.
5. Flere indgange og broer over kanalen ved Kanalvej. Den over 1 km lange strækning mellem Ryumgårdsvej og Ugandavej er uden mulighed for at krydse kanalen til naturparken. En indgang ved Nubiensvej og ved Alkmaars Allé ville være direkte forbundet med Kongelundsvej og ville afhjælpe den dårlige forbindelse mellem naturparken og Kongelundsparken. Ved Alkmaars Allé kunne eksisterende grussti omlægges, sådan at den ligger i direkte forlængelse af villavejen og en kommende bro.
6. Den fysiske og visuelle barriere i form af hegn og beplantning skal begrænses langs kanalvej. Hegnet kan flyttes længere ind i parken og evt. erstattes med et elektrisk og mere gennemsigtigt hegn. Der skal tyndes ud i beplantningen, sådan at parken er synlig fra stien langs villakvarteret og langs det i dag tunnel-ligende stisystem inde i Naturparken langs vandløbet.
7. Forbedret forbindelse fra mødet mellem Kongelundsvej og Skovvej til krydset, hvor Fasanstien møder diget, Kanalvej, Kongelunden og Sydstranden. Her kunne også anlægges et stop med havnebussen. Herfra skulle stiforbindelserne til Sydpynten forbedres og der kunne med fordel etableres faciliteter til ophold og parkering.

Kort med anbefalinger til indgange med øget prioritet

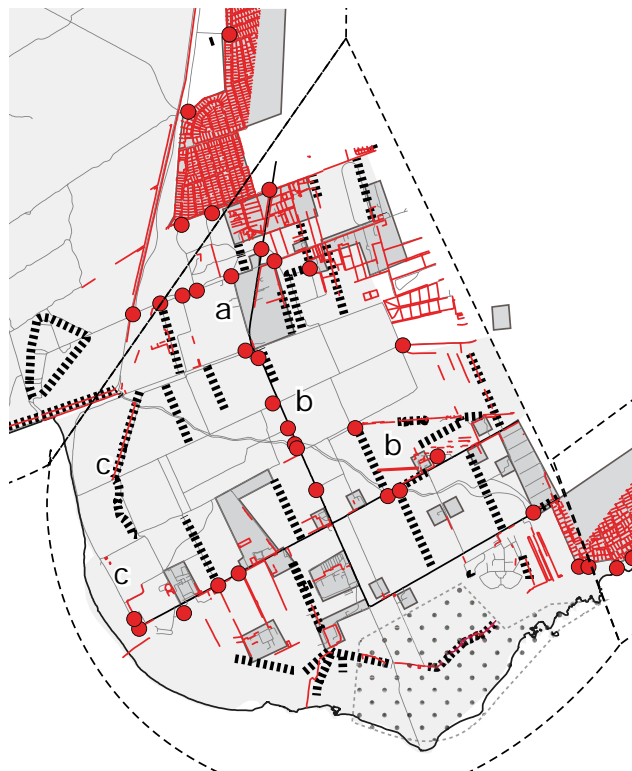
Delområde 4

Kongelunden

Kongelunden er gennemskåret af vandløb og grøfter, som til dels løber langs det kvadratiske netværk af stier. Langs de spredte bebyggelser er der en del hegn og diger, som besværliggør passage på tværs af stierne.

Man får ikke indtrykket af at træde ind i en naturpark, når man kommer ad Kongelundsvej og Skovvej. Træplantningerne er spredte, og indtrykket bliver ofte forstyrret af bebyggelser. Indgangen, der fører besøgende ned gennem Kongelunden til begyndelsen af Diget, Pinseskoven og Sydstranden, er vagt markeret, selvom denne sti har et stort oplevelsesmæssigt potentiale (a). Indgangene til det kvadratiske stinetsværk er vagt markeret og indgangene til den snoede Fasansti træder dårligt nok frem (b). Oplevelsen af naturparken træder dog tydeligt frem langs Fasanstien, som forbinder Kongelunden med begyndelsen af Sydstranden. Desværre er Fasanstien flere steder afbrudt af veje, hvor det videre forløb er forskudt.

Sydvestpynten bliver hyppigt brugt af kitesurfere, og en stor parkeringsplads giver mulighed for at bringe udstyr og en del besøgende til området. Indgangene og stiforbindelserne i denne del af Naturparken er dog igen fraværende eller vagt markerede (c).

Oversigtskort over analysens pointer

Indgang til sti langs Kongelunden på grænsen mellem Tårnby og Dragør Kommune (a)

Indgang fra Kalvebodvej

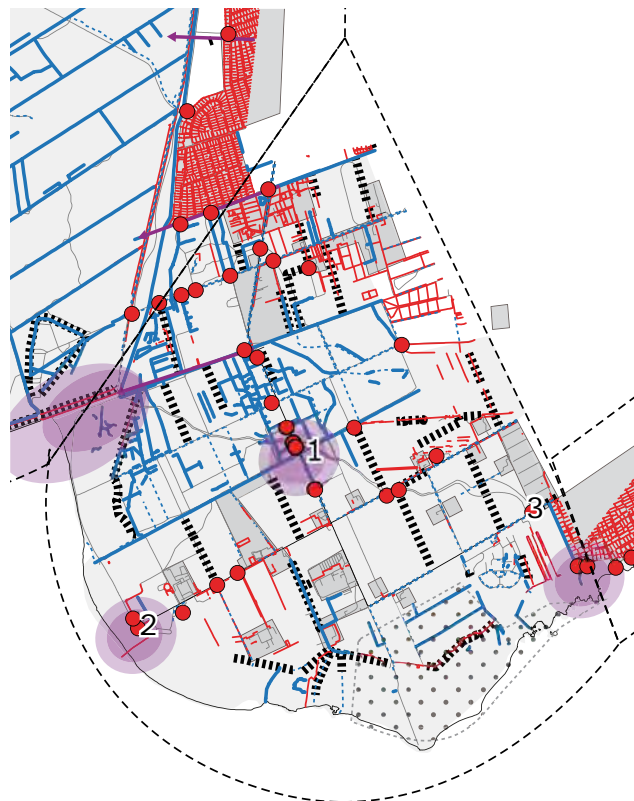
Indgang til Fasanstien fra Skovvej

Indgang til Fasanstien fra Kalvebodvej

Anbefalinger til indgange med øget prioritet:

1. Oplevelsen af Kongelunden er relativt vag, når man følger vejforløbet Kongelundsvej-Skovvej, men føles anderledes sammenhængende og grøn langs Fasanstien. Stien hænger sammen med Skovvej i området ved en eksisterende parkeringsplads, men gør ikke meget væsen af sig. Indgangene skal markeres tydeligere, og der skal være faciliteter som toiletter.
2. Sydpynten benyttes flittigt af kitesurfere og er et spektakulært sted med gode parkeringsforhold. Området skal faciliteres bedre for surfere, og forbindelserne til Kalvebod Fælled, Sydstranden og fortet skal forbedres væsentligt.
3. Indgangen til Fasanstien fra Fælledvej ved Sølund skal markeres tydeligere i begge retninger. Naturkarakterene langs stien kan markeres tydeligere, og der kan etableres "sive-stier" fra Fasanstien og ud i beboelsesområderne. Stiforløbet bør hænge sammen på hele strækningen (dvs. forbedres ved Kalvebodvej), og det bør have en belægning, som gør det muligt at køre på cykel fra Dragør (Måske endda Amager Strandpark) til Islands Brygge på kanten af naturparken.

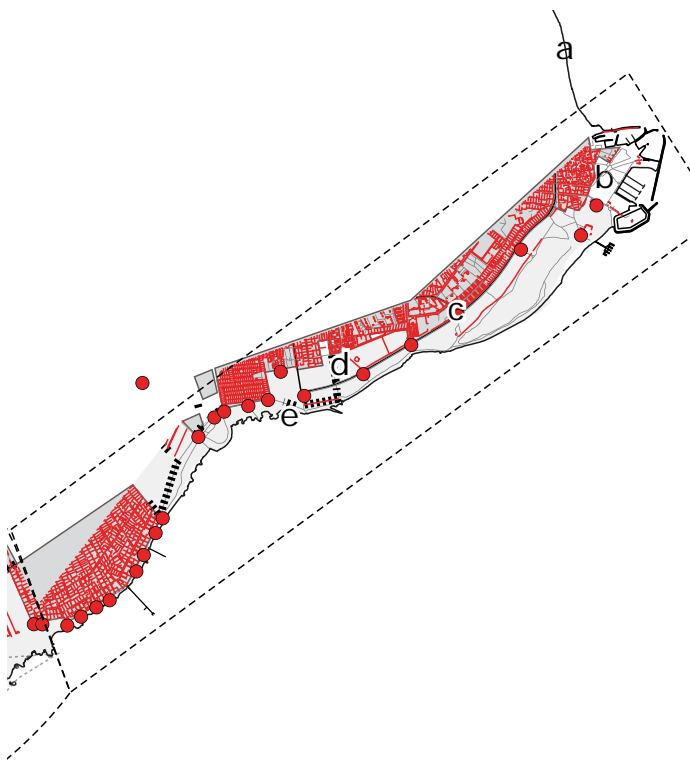
Kort med anbefalinger til indgange med øget prioritet

Indgang Naturparkens stiforløb langs Sølund fra villavej (c)

Naturparkens stiforløb langs Sølunds villaer (c)

Oversigtskort over analysens pointer.

Delområde 5

Sydstranden

Ankommer man til Dragør og Sydstranden via Kystvejen fra Amager Strandvej, bliver man indledningsvist ledt væk fra kysten og ind i et villakvarter i Dragør. Der løber ellers en sti langs kysten og hele vejen til Dragør havn, som kunne udgøre et første møde med Sydstrandens naturkarakter og et flot indikation på, hvad man kan opleve, hvis man fortsætter ad ruten (a).

Første møde med naturparkens østligste spids efterlader et vagt indtryk pga. manglende visuel orientering (skiltning, manglende eller retningsforvirrende stier) (b).

Mellem villakvarteret i Dragør og Søndre Strandvej løber en grøft der adskiller Sydstranden fra beboelsesområdet. Der er fem gangbroer langs denne

Vold og vandløb langs Søndre Strandvej (a)

strækning med ca. 300m imellem (c). Langs samme strækning udvides parken i den nordlige side af Søndre Strandvej, i det såkaldte Hvidtjørnsareal. Her adskilles området fra vejen af en grøft uden gangbroer og dermed uden mulighed for at krydse (d). Ifølge "Byplanvedtægt for et område i Dragør Kommunes sydlige del" er dette område midlertidigt fredet (siden 1964), men det ligger lidt i kortene, at det på sigt kan bebygges.

Stiforløbet fra Søndre Strandvej og videre mod Søvang er igen dårligt markeret med manglende eller vildledende skiltning (e).

Der er en del indgange fra Søvang til Sydstranden, men de er som tidligere nævnt svære at finde og har semi-privat karakter.

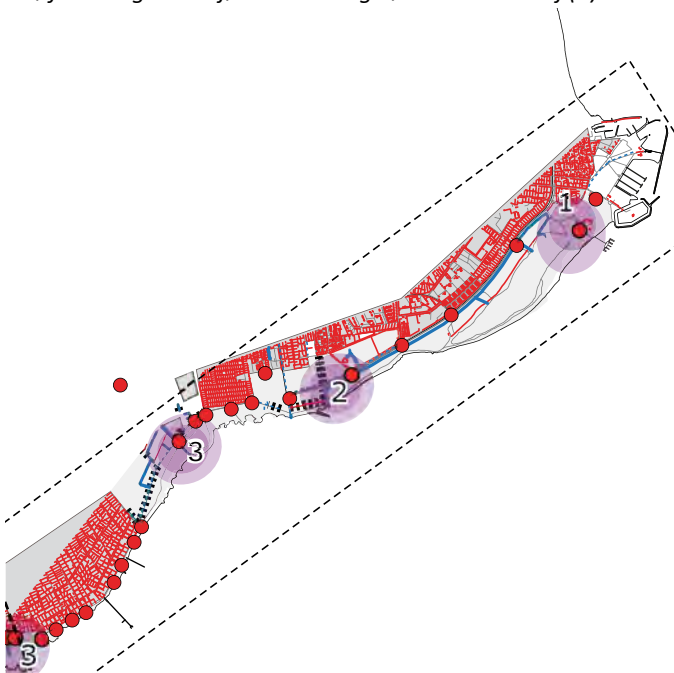

Grøften langs Hvidtjørnsarealet og Søndre Strandvej (b)

Anbefalinger til indgange med øget prioritet:

Generelt er der god forbindelse mellem villakvarteret og Sydstranden i form af broer og stier.

1. Indgangen fra Dragør havn og by fremstår vag. Mødet med Naturparken kunne forstærkes ved at trække parken længere nordpå. Strandengsbeplantning kunne etableres på de eksisterende plænearealer med et tilhørende stiforløb. Ligeledes kunne man forbedre udsynet til Naturparken ved at moderere beplantningen omkring gåsefarmen.
2. Skiltning og stiforbindelser skal gøres tydeligere i området, hvor Søndre Strandvej drejer ind i landet samt ved villakvarteret Søvang.
3. Øget fokus kunne fremhæve landskabelige kvaliteter ved eksisterende fortanlæg og kanaludløb. Området er tæt befolket i sommerhalvåret pga. haveforening og camping.

Kort med anbefalinger til indgange med øget prioritet

KILDER

Amager Naturpark Udviklingsstrategi, 2013

Udarbejdet af Naturstyrelsen Hovedstaden, Københavns Kommune, Tårnby Kommune, Dragør Kommune og By & Havn

Amager Naturpark — Naturparkplan 2015-2020

Naturstyrelsen, Københavns Kommune, Tårnby Kommune, Dragør Kommune og By & Havn – 2014 i samarbejde Planværkstedet ApS

Fredningsplan 189/90 Naturstyrelsen, 2013

Biodiversitet og grønne byer. Et eksempel katalog. Caspersen O.H, Ravn H.P. Jensen, M.B., Nielsen. J.K., Jørgensen G., Miljøministeriet. 78 s.

Jensen F.S. (1), 2014

Videnblad 6.1.89., Friluftslivet på Vestamager 2013-2014. Københavns Universitet 2015.

Jensen F.S. (2), 2014

Videnblad 6.1.90. Friluftslivet på Vestamager 2013-2014. Københavns Universitet 2015.

Jensen F.S. (3), 2014

Videnblad 6.1.91. Friluftslivet på Vestamager 2013-2014. Københavns Universitet 2015.

Kalvebod Miljøcenter - Udviklingsplan 2009-2014, Juni 2009

Rapporten er udarbejdet af Kalvebod Miljøcenter og Center for Park og Natur i samarbejde med Tårnby Kommune

Københavns Kommune

Kommuneplan 2011

Lokalplaner fra Dragør Kommune

Lokalplan 57 og Kommuneplantillæg 2 for et areal ved Skydebanevej

Lokalplaner fra Københavns Kommune

Lokalplan "Nokken", 410 Artillerivej Syd, 238 "Grøften", lokalplan 278

Lokalplaner fra Tårnby Kommune

Lokalplan 68 fra 1990

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1284 af 15. december 2011

Marvardensen. H., Kristensen R.P. Caspersen O.H., 1991

Naturfredningen af Vestamager. Geografiske institut. 41 s.

Naturstyrelsen/Hovedstaden, 2013

Naturpark Amager. En registrering af adgangs- og parkeringsforhold, stier og stoppesteder for offentlig transport. Thornæs F. 150 s.

Overfredningsnævnets afgørelse af 14. november 2014

Fredning af Kalvebodkilen i Københavns, Tårnby og Hvidovre Kommuner (sag nr. 2787/89)

Internet

<http://subsite.kk.dk/sitecore/content/subsites/KP11/SubsiteFrontpage.aspx>

<http://www.kk.dk/da/Om-kommunen/Indsatsomraader-og-politikker/publikationer.aspx?mode=detalje&id=714>

<http://naturstyrelsen.dk/planlaegning-i-byer/hovedstadsomraadet/fingerplan-2013/>

<http://www.kk.dk/da/om-kommunen/indsatsomraader-og-politikker/natur-miljoe-og-affald/klima/klimatilpasning>

http://subsite.kk.dk/~/_media/E1C0155FC654A0B9EE478.ashx

FACILITETER

REFERENCEPROJEKTER

INTRODUKTION

Faciliteter i parken spiller en vigtig rolle for parkens niveau af formidling og genkendelig identitet. Faciliteterne bør variere i type, funktion, udbredelse og størrelse, fx fra skilte til toiletter, badebroer og hovedindgangsbygninger, og de bør styrke sammenhæng i parken via placering, materialer og farver.

Farverne grå, sort, blågrøn og brændt orange er forslået sammen med træ, lys beton og gul tegl som gennemgående farver og materialer. Dette er forslået ud fra at træ allerede er anvendt i parken, og med sin grå farve indgår det i et fint samspil med havets blågrønne og jordens brunrøde farve, som de to andre farver refererer til.

Det er også centralt, at placering og udformning af faciliteter klart og enkelt understreger eksisterende landskabelige som kulturhistoriske kvaliteter.

Facilitetskataloget viser hvordan forskellige faciliteter knyttet til sammenbindende tiltag, nøglepro-

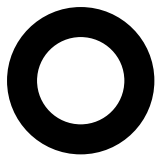
jekter og spydspidsprojekter kan se ud. Kataloget består af referencefotos valgt ud fra et udvalg af danske som udenlandske eksempler. Nogle er faciliteter, der allerede er i naturparken, nogle er eksempler fra den internationale analyse og nogle er fra projekter, der de senere år har markeret sig som særligt enkle og rumligt stærke som anlæg, der formidler og styrker det aktuelle steds kvaliteter.

De foreslåede faciliteter i parken er eksemplificeret ved fotos af referenceprojekter valgt ud fra et udvalg af danske som udenlandske eksempler. De udvalgte referenceprojekter fungerer som inspiration og retning for hvilke typer, udtryk og materialitet, det anbefales at parkens formidling og designelementer orienteres efter.

Hver facilitet har et tilknyttet piktogram, som refererer til kortet over hovedindgange og faciliteter samt kortene over motionsrute og stier- og oplevelsesruter i *Naturpark Amager. Muligheder og indsatser, Katalog*.

Indhold

	Hovedindgang	4		Fodboldbane	35
	Indvindingscenter	6		Madpakkehus	36
	Shelter	8		Surf	37
	Udkigspost	10		Legeplads	38
	Udkigstårn/udkig			Landskabelige elementer	42
	Toilet	14		Vandpost	44
	Mad	18		Fiske	
	Omklædning	19		Nødtelefon	
	Stier	20		Cykelparkering	
	Parkering	24		Cykelreparation	
	Observatorie	25		Heste faciliteter	
	Bade	26		Lægge til land	
	Handicapfaciliteter	26		Havnebus	
	Bænk	28		Bål/grill	
	Hytte	30			
	Info	32			

Hovedindgang

Jardí Botànic de Barcelona, Barcelona, Spanien
Kilde: en.wikipedia.org

Nederlanden
Bureau B + B
Kilde: www.bplusb.nl

Park am Gleisdreieck, Berlin, Tyskland
Kilde: www.unlike.net

Naturscape, Kings Park, Perth, Australia
John Tarry
Kilde: www.buggybuddys.com.au

Velkomstbygningen, Spøttrup Borg
E+N Arkitektur
Kilde: www.eplusn.dk

Petter Dass Museum, Alstadhaug, Norway
Snohetta
Kilde: www.ideasgn.com

*The Limekiln Observatory, WWT Castle Espie Wetland Centre, N Ireland
Kilde: www.wwt.org.uk*

*Eggum, Lofoten, Norge
Snøhetta
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no*

*MFO, Zurich
Raderschallpartner
Kilde: A. Santini*

*Oerliker Park, Zurich
Schweingruber Zulauf, Haerle Hubacher
Kilde: A. Santini*

Indvindingscenter

*Tåkern Visitors Centre, Sverige
Wingårdh Arkitektkontor
Kilde: www.wingardhs.se*

*Muritzeum, Waren, Mecklenburg, Tyskland
Wingårdh Arkitektkontor
Kilde: www.wingardhs.se*

*Ojared, Golf club house, Lerum, Sverige
Wingårdh Arkitektkontor
Kilde: www.wingardhs.se*

*Eggum, Lofoten, Norge
Snøhetta
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no*

*Naturscape, Kings Park, Perth, Australien
Kilde: www.perthnow.com.au*

*Petter Dass Museum, Alstadhaug, Norge
Snøhetta
Kilde: www.ideasgn.com*

*Nederlanden
Bureau B + B Urbanism & Landscape Architecture
Kilde: www.bplusb.nl*

Shelter

*Fugleskjule, forskjellige steder, Norge
Biotope
Kilde: www.adventure-journal.com*

*Fugleskjule, Varanger, Norge
Biotope
Kilde: www.adventure-journal.com*

*Armington Youth Shelter, Amington, UK
Sjolander da Cruz Architects
Kilde: www.dezeen.com*

*Nationalpark Mols Bjerger,
ADAPA
Kilde: www.adapa.dk*

*Rensdyrpavillonen, Dovrefjell Nationalpark, Norge
Snohetta
Kilde: www.snohetta.com*

Forest retreat, Bohemia
 Uhlik Architekti
 Kilde: www.dezeen.com

Spacere - Mountain Bike Shelter, Kielder Water and Forest Park
 Adjaye Associates
 Kilde: www.e-architect.co.uk

The Forest Pond House, Hamshire, England
 TDO
 Kilde: www.dezeen.com

Whangapoua, Coromandel, NZ
 Crosson Clarke Carnachan
 Kilde: www.archdaily.com

Udkigspost

Udkigstårn

*Eksisterende, Naturpark Amager
Kilde: A. Santini*

*Eksisterende, Naturpark Amager
Kilde: A. Santini*

*Belvederes Drentsche Aa, Drenthe
Strootman Landschapsarchitecten
Kilde: www.landezine.com*

*Sight Apparatus, Sognefjell, Luster, Norge
Carl-Viggo Hølmebakk
Kilde: www.holmebakk.no*

*Astnesfjorden, Lofoten, Norge
Landskapsfabrikken
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no*

*Varamon
White Arkitekter
Kilde: www.white.dk*

Livreddertårnet, Tylosand
White Arkitekter
Kilde: www.white.dk

Kongens Kær, Vejle
Intern Byg Vejle Kommune
Kilde: www.steder-taeller.dk

Grunnfør, Lofoten, Norge
70o Nord Arkitektur
Kilde: www.nasjonaleturistvegen.no

Stegastein, Aurlandsfjellet, Norge
Todd Saunders og Tommie Wilhelmsen
Kilde: www.mimoa.eu

Andøya udsigtspunkt
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no

Toilet

*Eksisterende, Naturpark Amager
Kilde: Ana Santini*

*Naust paa Aure, More og Romsdal, Norge
TYIN tegnestue
Kilde: www.tyinarchitects.com*

*Akkarvikodden
Manthey Kula
Kilde: www.architecturenorway.no*

*Akkarvikodden
Manthey Kula
Kilde: www.architecturenorway.no*

*Stegastein, Aurlandsfjellet, Norge
Todd Saunders og Tommie Wilhelmsen
Kilde: www.panoramio.com*

Kongens Kær, Vejle
Kilde: www.panoramio.com

Freshkills Park, New York
James Corner Field Operations
Kilde: www.freshkillspark.com

Parque Juan Carlos I, Madrid
Kilde: A. Santini

Flydalsjuvet, Gelranger-Trollstigen
3Rw Arkitekter
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no

Wahlenpark, Zurich
Kilde: A. Santini

Toilet

Gaupne stop point, Norge
Jensen & Skodvin
Kilde: www.facebook.com

Strandstation, Odsherred
Hasløv & Kjærsgaard
Kilde: www.hogk.dk

Rensdyrpavillonen, Dovrefjell Nationalpark, Norge
Snohetta
Kilde: www.snohetta.com

Hereiane, Hardanger, Norge
3RW Arkitekter
Kilde: www.3rw.no

Naust paa Aure
TYIN Tegnastue
Kilde: www.tyinarchitects.com

*Helgalandskysten, Norge
Kilde: www.dac.dk*

*Jektvik Ferry Quay, Rødøy, Norge
Carl-Viggo Hølmebakk
Kilde: www.holmebakk.no*

*Kastrup Søbad
White Arkitekter
Kilde: www.mortenjust.com*

Omklædning

Freshkills Park, New York
James Corner Field Operations
Kilde: www.freshkillspark.com

Flydalsjuvet, Gelranger-Trollstigen
3Rw Arkitekter
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no

Stegastein, Aurlandsfjellet, Norge
Todd Saunders og Tommie Wilhelmsen
Kilde: www.panoramio.com

Strandstation, Odsherred
Hasløv & Kjærsgaard
Kilde: www.hogk.dk

Kastrup Søbad
White Arkitekter
Kilde: www.mortenjust.com

Café

Eggum, Lofoten, Norge
Snøhetta
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no

Rensdyrpavillonen, Dovrefjell Nationalpark, Norge
Snøhetta
Kilde: www.snohetta.com

Zurich
Kilde: A. Santini

The Limekiln Observatory, WWT Castle Espie
Wetland Centre, N Ireland
Kilde: www.wwt.org.uk

Whangapoua, Coromandel, New Zealand
Crosson Clarke Carnachan
Kilde: www.archdaily.com

Stier

*Eksisterende, Naturpark Amager
Kilde: R. Munck Petersen*

*Eksisterende, Naturpark Amager
Kilde: R. Munck Petersen*

*Landschaftspark Adlershof, Berlin
Kilde: www.stadtentwicklung.berlin.de*

*Landschaftspark Adlershof, Berlin
Kilde: www.stadtentwicklung.berlin.de*

*Varamon
White Arkitekter
Kilde: www.white.dk*

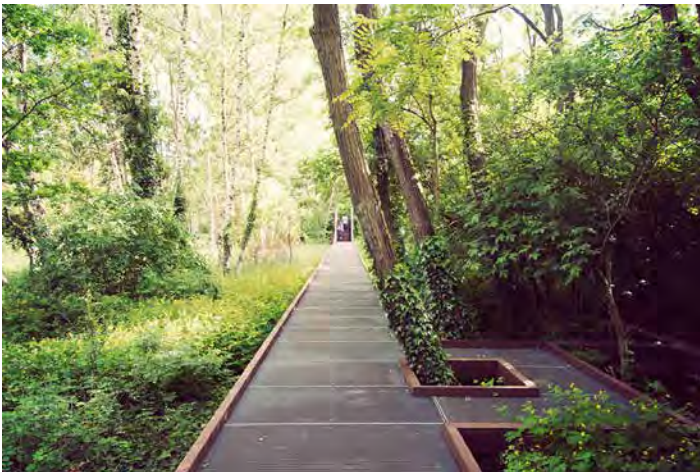
*Wiesepark an der Wuhle, Berlin
Kilde: www.freiraeumer.com*

*Gedekte Gemeenschapsweg, Houten, Nederlandene
OKRA Landschapsarchitecten BV
Kilde: www.flickr.com*

*Kings Park, Perth, Australien
Kilde: www.weekendnotes.com*

*Natur-Park Schöneberger Südgelände, Berlin
Gruppe Odious
Kilde: www.landezine.com*

*Natur-Park Schöneberger Südgelände, Berlin
Gruppe Odious
Kilde: www.berlins-gruene-seiten.de*

*New Dutch Waterline, Fort Honswijk
OKRA
Kilde: www.landezine.com*

*Helgalandskysten, Norge
Odd Aanensen AS / Inge Dahlman
Kilde: www.dac.dk*

Stier

Moses Bridge, Bergen op Zoom, NL
RO&AD Architecten
Kilde: www.amazingplacesonearth.com

Kadriorg Park, Tallin, Estland
Tetsuo Kondo Architects
Kilde: www.landezine.com

Kongens Kær, Vejle
Kilde: www.udinaturen.dk

Liasanden, Sognefjellet, Norge
Jensen & Skodvin Arkitektkontor
Kilde: www.fr.urbarama.com

La Algaida, Bahia de Cadiz, Spanien
ACTA
Kilde: www.landezine.com

Austnesfjorden, Lofoten, Norge
Landskapsfabrikken - Inge Dahlman
Kilde: www.landskapsfabrikken.no

*Park am Gleisdreieck, Berlin
Atelier LOIDL
Kilde: de.wikipedia.org*

*Park am Gleisdreieck, Berlin
Atelier LOIDL
Kilde: de.wikipedia.org*

*Hoofddorp, NL
Lodewijk Baljon
Kilde: C. Moir*

*Zurich
Kilde: A. Santini*

*Fælledparken, København
Kilde: A. Santini*

*Klimapark, Mimisbrunnr
Landskapsfabrikken
Kilde: www.landskapsfabrikken.no*

Parkering

Vargebakken, Valdresflye
Knut Hjeltnes
Kilde: www.steder-taeller.dk

Torvdalshalsen, Lofoten
70° Nord
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no

Austnesfjorden, Lofoten, Norge
Landskapsfabrikken - Inge Dahlman
Kilde: www.landskapsfabrikken.no

Observatorie

*The Limekiln Observatory,
WWT Castle Espie Wetland Centre, N Ireland
Kilde: www.wwt.org.uk*

*Delta shelter, Mazama, WA, USA
Olson Kundig Architects
Kilde: www.buildipedia.com*

*Camera Obscura, Aegina, Grækenland
Franz Berzi og Gustav Deutsch
Kilde: www.igoholiday.com*

*Naturescape, Kings Park, Perth, Australien
Kilde: www.perthnow.com.au*

*Kielder Observatory, Northumberland, UK
Kilde: www.theguardian.com*

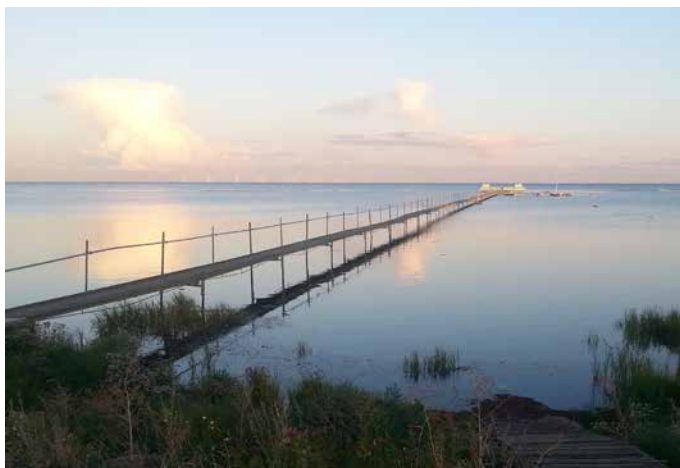
Bade

Fiske

Lægge til land

*Eksisterende, Naturpark Amager
Kilde: R. Munck Petersen*

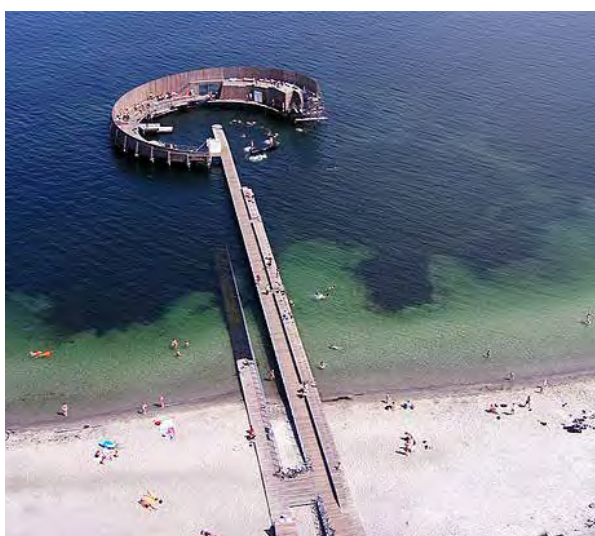
*Eksisterende, Naturpark Amager
Kilde: R. Munck Petersen*

*Hornsbergs Strandpark, Kungsholmen, Stockholm
Nyrens Arkitektkontor
Kilde: www.landezine.com*

*Svanemøllebugten, København
White Arkitekter
Kilde: www.white.dk*

*Kastrup Søbad
White Arkitekter
Kilde: www.dac.dk*

*Helgoland, Amager
Kilde: www.dr.dk*

Havnebad, Sluseholmen, København
 Kilde: www.kulturogfridid.kk.dk

Bellevue Strand, Klampenborg
 Arne Jacobsen
 Kilde: en.wikipedia.org

Hasle Havnebad, Bornholm
 White Arkitekter
 Kilde: www.haslesejklklub.dk

Albuvejle Fjord
 Preben Skaarup
 Kilde: www.prebenskaarup.dk

Havnebad, Islands Brygge, København
 Kilde: www.dac.dk

Zurich
 Kilde: A. Santini

Bænk

Liasanden, Sognefjellet, Norge
Jensen & Skodvin Aktitektkontor
Kilde: www.landezine.com

Brooklyn Bridge Park
Michael Van Valkenburgh Associates, Inc.
Kilde: A. Santini

Dansepladsen, Fælledparken, København
Bisgaard Landskab
Kilde: www.bisgaardlandskab.dk

Madrid Rio, Madrid
West 8
Kilde: A. Santini

Fælledparken, København
Bisgaard Landskab
Kilde: www.bisgaardlandskab.dk

Fælledparken, København
 Bisgaard Landskab
 Kilde: www.bisgaardlandskab.dk

Sognefjellet, Norge
 Jensen & Skodvin
 Kilde: www.facebook.com

Sognefjellet, Norge
 Jensen & Skodvin
 Kilde: www.facebook.com

Hereiane, Hardanger, Norge
 3RW Arkitekter
 Kilde: www.nasjonaleturistveger.no

Zurich
 Kilde: A. Santini

Hytte

Vega Cottage, Norge
Kolman Boye Architects
Kilde: www.archdaily.com

Vega Cottage, Norge
Kolman Boye Architects
Kilde: www.archdaily.com

Eco Home, Fiscavaig, Isle of Skye
Rural Design Architects
Kilde: www.archdaily.com

Split View Mountain Lodge, Geilo, Norge
Reulf Ramstad Arkitekter
Kilde: www.archdaily.com

*The Juvet Landscape Hotel, Gudbrandsjuvet, Norway
Kilde: www.juvet.com*

*The Juvet Landscape Hotel, Gudbrandsjuvet, Norge
Kilde: www.treehotel.se*

*Rollig Huts, Mazama, Washington, USA
OSKA Architects
Kilde: www.rollighuts.com*

*Rollig Huts, Mazama, Washington, USA
OSKA Architects
Kilde: www.rollighuts.com*

*Falsterbo, Sverige
Kilde: www.telegraph.co.uk*

Info

*Eksisterende, Kongelunden Fortet, København
Kilde: A. Santini*

Kilde: www.byteyukon.com

*Park Riu Llobregat, Barcelona
Kilde: www.pinterest.com*

*Belvederes Drentsche Aa, Drenthe
Strootman Landscape Architects
Kilde: www.landezine.com*

Groene Hart, Nederlande
Kilde: www.toproutenetwerk.nl

Groene Hart, Nederlande
Kilde: www.toproutenetwerk.nl

Liasanden, Sognefjellet, Norge
Jensen & Skodvin Arkitektkontor
Kilde: www.vegvesen.no

terra nova BiosphereBelt
bbz Landschaftsarchitekten & arch42
Kilde: www.landezine.com

Madrid Rio, Madrid
West 8
Kilde: A. Santini

Amager Strandpark, København
Kilde: www.danculture.dk

Info

Øvstefoss stop point
Jensen & Skodvin
Kilde: www.facebook.com

Vågåmo laybay
Jensen & Skodvin
Kilde: www.facebook.com

Fodboldbane

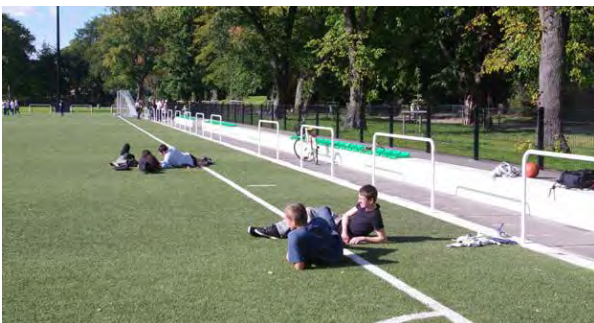
*Fælledparken, København
Bisgaard Landskab
Kilde: A. Santini*

*Brooklyn Bridge Park, NY
Kilde: A. Santini*

*Hans-Baluschek-Park
k1 Landschaftsarchitekten
Kilde: www.k1-landschaftsarchitektur.de*

*Fælledparken, København
Bisgaard Landskab
Kilde: www.bisgaardlandskab.dk*

Madpakkehus

*Whangapoua, Coromandel, New Zealand
Crosson Clarke Carnachan
Kilde: www.holidayhouses.co.nz*

*The Signal Shed, Joseph, Oregon
Kilde: www.diynetwork.com*

*Fugleskjule, forskjellige steder, Norge
Biotope
Kilde: www.facebook.com*

Surf

Brooklyn Bridge Park, NYC
Michael Van Valkenburgh Associates, Inc.
Kilde: www.brooklynbridgepark.org

Brooklyn Bridge Park, NYC
Michael Van Valkenburgh Associates, Inc.
Kilde: www.mvvainc.com

Hummerhuset, Klitmøller
Force4 Arkitekter
Kilde: www.tvmidtvest.dk

Hummerhuset, Klitmøller
Preben Skaarup
Kilde: www.prebenskaarup.dk

Flydalsjuvet, Gellanger-Trollstigen
3Rw Arkitekter
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no

Eggum, Lofoten, Norge
Snøhetta
Kilde: www.nasjonaleturistveger.no

Legeplads

Naturescape, Kings Park, Perth
Kilde: www.buggybuddys.com.au

Fælledparken, København
Bisgaard Landskab
Kilde: A. Santini

Fælledparken, København
Bisgaard Landskab
Kilde: A. Santini

Vandaktivitetspark, Selsmose
Force 4
Kilde: I. Schnoor

Vandaktivitetspark, Selsmose
Force 4
Kilde: www.dinby.dk

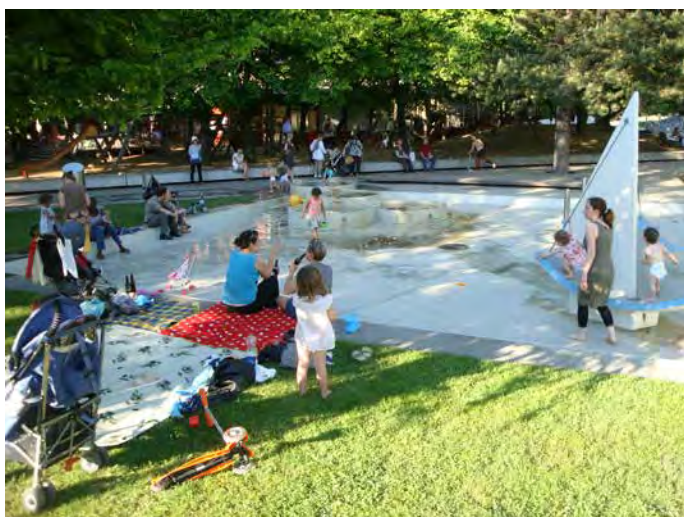
Legebasen, Stige Ø
Preben Skaarup
Kilde: www.prebenskaarup.dk

Zurich
Kilde: A. Santini

Zurich
Kilde: A. Santini

Zurich
Kilde: A. Santini

Zurich
Kilde: A. Santini

Legeplads

Park am Gleisdreieck, Berlin
Atelier LOIDL
Kilde: www.flickr.com

Waterlab, Brooklyn Bridge Park, NYC
Kilde: www.bloomberg.com

Vandlegepladsen, Fælledparken
Kilde: A. Santini

Tårnlegepladsen, Fælledparken
Kilde: A. Santini

Waterlab, Brooklyn Bridge Park, NYC
Michael Van Valkenburgh Associates Inc
Kilde: www.mvvainc.com

Sandbox Village, Brooklyn Bridge Park, NYC
Michael Van Valkenburgh Associates Inc
Kilde: www.mvvainc.com

Wien
Kilde: A. Santini

Wien
Kilde: A. Santini

Parque Juan Carlos I, Madrid
Kilde: A. Santini

Hamburg, Tyskland
Kilde: A. Santini

Madrid Rio, Madrid
West 8
Kilde: A. Santini

Madrid Rio, Madrid
West 8
Kilde: A. Santini

Landskabelige elementer

De musiske haver, Herning
C. Th. Sørensen
Kilde: www.visitherning.dk

De musiske haver, Herning
C. Th. Sørensen
Kilde: en.wikipedia.org

Hoofddorp, NL
Lodewijk Baljon
Kilde: www.greenspiration.pl

Hoofddorp, NL
Lodewijk Baljon
Kilde: www.rijnboutt.nl

Feyssine Park, Lyon, Frankrig
Ilex paysage urbanisme
Kilde: www.landezine.com

Feyssine Park, Lyon, Frankrig
Ilex paysage urbanisme
Kilde: www.landezine.com

Danseplads, Fælledparken, København
 Bisgaard Landskabskab
 Kilde: www.bisgaardlandskab.dk

Bellahøj, København
 Kilde: A. Santini

Park de Iles
 Ilex paysage urbanisme
 Kilde: www.landezine.com

Lyshøjen Esbjerg
 Steen Højer
 Kilde: www.flickr.com

Vandpost

Nødtelefon

Cykelparkering

Cykelreparation

Heste faciliteter

Lægge til land

Havnebus

Bål/grill

Fiske

Faciliteter som er indarbejdet, men hvor der ikke er fundet referenceprojekter og fotos.

INSTITUT FOR GEOVIDENSKAB
OG NATURFORVALTNING
KØBENHAVNS UNIVERSITET

ROLIGHEDSVEJ 23
1958 FREDERIKSBERG

TLF. 353 315 00
IGN@IGN.KU.DK
WWW.IGN.KU.DK